

**MINISTERUL APĂRĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA MILITARĂ A FORTELOR ARMATE
„ALEXANDRU CEL BUN”**

FACULTATEA ȘTIINȚE MILITARE

**„EVOLUȚIA ȘTIINȚEI MILITARE ÎN CONTEXTUL NOILOR AMENINȚĂRI LA
SECURITATEA NAȚIONALĂ ȘI REGIONALĂ”
*Ediția 2021***

Materialele conferinței științifice cu participare internațională
16 decembrie 2021

Volumul I

CHIȘINĂU, 2022

Responsabil de ediție:
locotenent-colonel Petru MIHALCEA

Coordonatori:

dr., conf. univ. Gheorghe MEREUȚĂ

dr., conf. univ. Dorin AFANAS

Redactare științifică: Gheorghe MEREUȚĂ, doctor în științe militare, conf., univ.

Colegiul de redacție:

dr. hab., academician AII Veaceslav PERJU

col.(r), dr., conf. univ. Gheorghe MEREUȚĂ

col.(r), dr., conf. univ. Igor SOFRONESCU

lt. col.(r), dr., conf. univ. Anatolie LEȘCU

mr., dr. Marin BUTUC

mr., dr. Uliana STATI

dr., conf. univ. Ivan ȘTIRBUL

dr., conf. univ. Dorin AFANAS

dr. hab. prof. univ. Svetlana CIBOTARI

dr., conf. univ., Larisa PLOP

lt.col. Petru MIHALCEA

lt.col. Ion GODOROJA

lt.col. Alexandru DADU

lt.col. Vladimir RAETȚHI

lt.col. Andrei MEDVEȚCHI

Volumul înglobează comunicările participanților la Conferința practico-științifică cu participare internațională organizată de către Facultatea științe militare a Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, la data de 16 decembrie 2021. Participanții la conferință, specialiști în domeniul militar și oameni de știință din Republica Moldova și de peste hotarele ei, au abordat diverse probleme privind mediul de securitate național și regional. Lucrarea este destinată studenților și profesorilor din învățământul superior militar și civil, de asemenea publicului larg.

Autorii poartă întreaga responsabilitate pentru conținutul științific al textelor.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții "**Evoluția științei militare în contextul noilor amenințări la securitatea națională și regională**", **conferință științifică cu participare internațională (2021 ; Chișinău)**. Evoluția științei militare în contextul noilor amenințări la securitatea națională și regională : Materialele conferinței științifice cu participare internațională, 16 decembrie 2021 / responsabil de ediție: Petru Mihalcea ; coordonatori: Gheorghe Mereuță, Dorin Afanas ; redactare științifică: Gheorghe Mereuță. – Chișinău : Academia Militară a Forțelor Armate "Alexandru cel Bun", 2022 – . – ISBN 978-9975-3220-6-5.

Vol. 1. – 2022. – 146 p. : fig., tab. – Antetit.: Min. Apărării al Rep. Moldova, Acad. Militară a Forțelor Armate "Alexandru cel Bun", Fac. Științe Militare. – Texte : lb. rom., engl., rusă. – Rez.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 40 ex. – ISBN 978-9975-3220-7-2.

355(082)=135.1=111=161.1

E 95

©AMFA, 2022

CUPRINS

DEZVOLTAREA ARTEI MILITARE ÎN CONTEXTUL ISTORIC ȘI CONFLICTELE VIITOARE		
MIHALCEA Petru	Can frozen conflict prevent EU/North Atlantic integration of the Eastern European countries?	4
DOJCINOVSKI Metodija PETROVA Emilija	Nuclear Security and the Protection against Nuclear Terrorism	8
HLIHOR Ecaterina	The Role of Public Diplomacy in Advancing National Security. A Case Study of România	20
DOJCINOVSKI Metodija TANESKI Nenad SMILESKEI Sasha	Inventions in equipment shaped the military police security operations	31
TERZI Nicolai	Исследования использования частных военных компаний в конфликтах в 21 веке.	38
CIUBARA Iurii	Generalități privind organizarea și desfășurarea regrupării în cadrul trecerii la ofensivă din contact nemijlocit.	42
DACIN Octavian	Evoluția puștilor cu lunetă în conflictele moderne	50
DELIGHIOZ Valeriu	Considerații privind întrebuintarea unităților și subunităților de infanterie în operațiile interdepartamentale pentru neutralizarea formațiunilor paramilitare ilegale	61
DOJCINOVSKI Metodija TANESKI Nenad MLADENOVSKI Filip	Etiological characteristics of the military leadership and management throughout history	66
GÎRNEȚ Iurie	Operațiile ofensive în cadrul unui război de apărare a țării	80
GODOROJA Ion USATÎ Denis	Războiul hibrid rusesc și descurajarea extinsă În fostele republici sovietice	85
LEȘCU Anatolie	Regimentul 1 Moldovenesc de husari din cadrul armatei regulate Republicii Democratice Moldovenești.	105
ZAHARIA Virginia POZNEACOVA Veronica	Considerațiuni generale privind armele interzise prin prisma evoluției istorice	110
CAUIA Alexandru ZACON Corina	Reglementarea juridică a activităților companiilor militare și de securitate private în germania și franța Legal regulation of the activities of private military and security companies in germany and france	121
RAEȚCHI Vladimir	Generation of reserve forces to ensure the security of the republic of moldova	129
TANASIEV Alexandru	Manifestarea specifică a determinărilor nomologice ale acțiunilor militare duse în lupta de apărare	134
TIMERCAN Fiodor BULIURCA Natalia	Perfecționarea tehnologiilor de criptare a datelor utilizate în canalele de comunicații militare	140

CAN FROZEN CONFLICT PREVENT EU/NORTH ATLANTIC INTEGRATION OF THE EASTERN EUROPEAN COUNTRIES?

Petru MIHALCEA¹

Abstract: *The dissolution of the USSR did not bring clarity over Russia and newly independent states relations. Moreover, the ex-soviet states are under economic and political pressure due to their will to follow their own path. Under the guise of peacekeeping forces and using energy as a political tool, Russia tries to maintain the former satellites under its orbit of influence. Furthermore, it tries to control the oil and gas market to compel EU and bordering states to its will. Its aspiration to regain international recognition as a great power and maintain control over the former soviet states made conflict resolution an anchor for the further development of the region.*

Keywords: *Transnistria, Russia, frozen conflict, EU, energy, security*

After the USSR collapsed, the crises, conflicts and side effects of economic instability have taken a heavy toll on overall regional economic development. In an economic decline, countries pursued reforms overcoming enormous difficulties. Institutional restructuring and reform were a fundamental priority for newly independent states.

The beginning of the 2000s opens new opportunities for Eastern European countries, promising a possible NATO and EU integration that will assure solutions for security and economic issues existing in the region. However, perceived in the West as complementary processes forging stability, prosperity and security in post-cold war Europe, Russia saw the NATO and EU extension as contradictory and leading to reverse results. European integration of its neighbours might create economic, social, and political problems for Moscow [1], constraining its influence in the area with a historical uncontested special status. Therefore, integration was just a path to cooperation but never a full integration. The chapter will argue that competition for energy resources and Russian ambition to maintain control over the neighbouring countries made conflicts in the region an obstacle for western integration.

After a decade of internal consolidation, Russia begins to restructure its economy and security environment. Even though around its borders 'colour revolution' brought in power pro-western governments, Russia maintains its regional fragmentation policy. Losing control over the former Soviet countries, Russia showed its commitment to break international law and other treaties using aggression. Neither 2008 nor 2014 conflicts drastically changed the situation, despite the sound president Bush declaration that there is no place for intimidation and use of satellites states in the ways to conduct foreign policy in the twenty-first century [3]. Neither EU nor NATO was fully committed to take a solid stance, never seriously considering military intervention to defend Georgia [7].

West looked at the situation through a lens that will avoid a direct collision between the two powers that correctly understood by Russia as agreed with its status in the region. As Waltz stated, the main factors for a conflict are the absence of the central government and anarchy [13]. Following such logic, Russia's reaction is understandable regarding securing its zone of privilege. Therefore, Russia acts with the tools perceived by Russian society as applicable. Influenced by Dugin, Putin's policy highlights military strength as the only sovereignty and the

¹Lecturer, PhD candidate, Military Academy of the Armed Forces "Alexandru cel Bun", marchande.pierre@gmail.com

primary international dispute tool. The only aspects that might change such perception will be the NATO/EU and Russia cooperation and delimitation of common interests in a serious stance (Arbatov, 2001). However, Russia will not accept an incursion in its historical controlled territory, any EU and NATO intrusion that will threaten Russia's security sphere and political power [4]. As Mearsheimer stated, Russia acts in a fashion that can only maintain hegemony in its region [8].

Furthermore, Russia needed a zone of influence that will keep the distance between the inner and outer world, creating the perception of regional power and might be a global power. Russia steps stressed that it is the hegemon over the immediate area, as Germany in Europe and China as a potential hegemon in East Asia. Russia is not willing to share its influence with NATO or the EU. Moreover, Russia understood that the advantage over EU energy laid under Caucasus oil and gas flow control. Consequently, Russia seeks to create a monopoly on the gas and oil resources transport from the Caucasus, missing to make a dominant position in exploiting these resources [9].

On the other hand, Russia is not so strong to face a direct conflict with a stronger opponent. Therefore, it might keep a layer in-between by keeping under pressure to control the neighbouring countries and 'protection of its threatened citizens abroad' is a perfect argument to intervene as a peace settler with the military. Consequently, the conflicts admit Russian presence in the region.

Making a parallel between the periods as conflicts thawed, we see a rapid escalation of aggression from Russia against its neighbours linked to the gas and oil production and distribution to the European market. However, researchers argued that there were no changes seen in the Transnistrian conflict frozen since its de-escalation in the 90s. There was no interest other than maintaining force presence to threaten Romania integration and keep Ukraine safe. Moldova government was keen to maintain good relations with Russia since the market and energy dependency was heavily eastward oriented. Moreover, Moldova constitutional neutrality allows no military block adherence to counter threats like Russia. Consequently, the country was compelled to equilibrate its foreign policy between East and West, creating no problems in the region and for Russia-West relations. EU low interest in Moldova did not evolve the situation.

Besides the controversial competition between Russia and NATO, the main argument is the extension of the market and control of the energy flow to Europe. Eastern Partnership cooperation was a quest for energy diversification, market extension and a possible securitisation of its borders and consequently NATO. The EU dependency on Russian gas targeted Caspian Sea region resources. Therefore, the area consists of conflicts controlled by Russia used to hinder EU and NATO accession in the region. Moreover, the ambiguous interaction between EU/NATO and Russia sparked the conflict in Ukraine.

Despite US and Russia cooperation after 9/11, we see an escalation in 2008 in Georgia. Georgia is the only actor in the region with good relations with Azerbaijan and Turkey; however, it has a territorial dispute that is very problematic for its NATO integration. Yet, the EU pursued economic goals such as diversification of energy and extension of the market. The regional conflicts did not hinder such activities as Moldova saw and might serve as conflict resolution and country reintegration. However, Russian military presence in the conflict zone, the extension of the military bases, cropping territories and separatism promotion between people hinder conflict resolution and create the precondition for future unfroze conflicts. In Moldova's case, under Russian pressure, Transnistria rejects any proposal to participate in discussions from joining the free trade agreement with the EU. It makes it difficult for Moldova to integrate politically and

economically with the European Community. Another factor is the political and business lobby that own the large industrial plants. If conflict resolution, the economic system based on free-market principles will be an obstacle for them cutting existing subsidies and shortening cheap raw materials and legal privileges. Such lobby hinders any possible reintegration of the country [2].

Similar to Transnistria, the Georgian secessionist region Abkhazia might benefit from Georgia's cooperation under DCFTA. Certainly, conflicts in the 'near abroad' reject western integration of the countries [12], being an excuse for Russian military presence in the region.

Furthermore, such conflicts create the precondition for corruption, smuggling, illegal traffic and criminal organisation maintaining the country underdeveloped. The conflicts blocked all attempts initiated to develop fully integrated regional transportation and trade networks. Moreover, NATO and the EU inability to react appropriately during the Russian-Georgian war [10] encouraged Russia's further aggression toward Ukraine. Such a reaction might respond from the fear of the two military strength colliding coupled with contemporary security challenges that limited their freedom of action. However, conflicts weaken regional stability and hamper Euro-Atlantic integration.

The main obstacle to conflict resolution is the political and economic dependency on Russia. Moldova, Ukraine and Armenia by contrary to Georgia and Azerbaijan, are energy-dependent on Russian gas. Every attempt to switch external policy is punished by raising the price or blocking delivery [5]. Although the EU market is open, there are limitations that disadvantage eastern countries. Moreover, there are still strong dependencies on the Russian market as agricultural products and wine, and the embargo on such activities fall tough on national economies.

Russia perceives the EU's intervention in the region with energy projects directly contradicting Russia's economic interests. Therefore, Russia intends to maintain its advantage over the South Caucasus in every way possible. The frozen conflicts represent the best tools to hinder the development and prevent the region's possible Euro-Atlantic integration. Russia's goal is to control energy markets and impede the creation of other competitive routes through Turkey and Georgia [6]. Russia used the 2008 situation to sparkle the war with a twofold mean: to stop a possible western integration of Georgia and control the region's resources flow. The war demonstrated that Moscow intended to prevent alternative energy supplies routes to the intended markets. These activities capitalised on increasing Russia's control over the region's energy transit routes [9].

To conclude, it is worth saying that a combination of Russian imperialist aspirations and competition for energy resources made regional conflicts a tool for hampering countries' development. Such disputes will permit neither full EU membership nor NATO integration of the former soviet countries that constitute a layer between East and West.

Bibliography

1. **Arbatov, Alexei G. 2001.***European security: consequences of NATO and EU enlargements*. Solna, Sweden: Stockholm International Peace Research Institute, 2001. p. 162.
2. **Calus, Kamil. 2013.***An aided economy: The characteristics of the Transnistrian economic model*. Warsaw: Centre for Eastern Studies, 2013.
3. **Garden, Rose. 2008.** President Bush Discusses Situation in Georgia. *georgewbush-whitehouse.archives.gov*. [Online] 15 August 2008. [Cited: 4 march 2021.] <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2008/08/20080815.html>.
4. **Georgescu, Stefan. 2012.** Positions of the States Involved in Energy Projects in the South Caucasus. *Constanta Maritime University's Annals* . 2012, Vol. 13, 18.
5. **Hartley, Peter. 2009.***Scenarios for Russian natural gas exports*. Houston: The James A. Baker III Institute for Public Policy, 2009.
6. **Jervalidze, Liana. 2006.***Georgia: Russian Foreign Energy Policy and Implications for Georgia's Energy Security*. London: GMB Publishing Limited, 2006. 978-1905050352.
7. **Kristol, William. 2008.** Will Russia Get Away with It? *www.nytimes.com*. [Online] 11 August 2008. [Cited: 4 march 2021.] <https://www.nytimes.com/2008/08/11/opinion/11iht-edkristol.1.15175923.html>.
8. **Mearsheimer, JJ (2013). Mearsheimer. Chapter 3, in Jackson, R. &. 2013.** Stability Theory and Hegemony. [book auth.] Robert Jackson. *Introduction to International Relations: Theories and Approaches*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013, Vol. 5.
9. **Olcott, Martha. 2009.***How important is the energy and security trade-off*. Houston: The James A. Baker III Institute for Public Policy, 2009.
10. **Orlov, Alexander. 2011.** Global and Regional Problems of Southern Caucasus. *orientalreview.org*. [Online] ORIENTAL REVIEW, 11 July 2011. [Cited: 2 march 2021.] <https://orientalreview.org/2011/07/11/global-and-regional-problems-of-southern-caucasus/>.
11. **Reach, Clint. 2020.** The Military Role in Russia's Black Sea Strategy. *Russia, NATO, and Black Sea Security*. s.l.: RAND, 2020, p. 194.
12. **Spiegel, Dier. 2014.** <https://www.spiegel.de/international/europe/war-in-ukraine-a-result-of-misunderstandings-between-europe-and-russia-a-1004706.html>. *www.spiegel.de*. [Online] How the EU Lost Russia over Ukraine, 24 November 2014. [Cited: 3 march 2021.] <https://www.spiegel.de/international/europe/war-in-ukraine-a-result-of-misunderstandings-between-europe-and-russia-a-1004706.html>.
13. **Waltz, Keneth. 1986.** Anarchic Orders and Balance of Power. Chapter 5, in.(ed),. [book auth.] R Keohane. *Neorealism and Its Critics*. New York: Columbia University Press, 1986.

NUCLEAR SECURITY AND THE PROTECTION AGAINST NUCLEAR TERRORISM

*Emilija PETROVA²
Metodija DOJCINOVSKI³*

***Abstract:** The aim of this paper is taking safeguards and the timely detection of diversion of significant quantities of nuclear material from peaceful nuclear activities to the manufacture of nuclear weapons or of other nuclear explosive devices or for purposes unknown, and deterrence of such diversion by the risk of early detection. With regard to nuclear security, the objectives of the State's physical protection system should be to establish conditions which would minimize the possibilities for unauthorized removal of nuclear material and/or for sabotage.*

***Keywords:** security, protection, risk, nuclear material, nuclear terrorism*

1. Introduction

Security strategies have been based on borders for centuries: strategically setting cities and borders to exploit natural barriers; defences that relied on walls, trenches and armadas; and the use of ethnic, religious, or other groups to distinguish between friend and foe. In the 20th century, the advent of aircraft, submarines, and ballistic missiles began to undermine this approach to security - enabling remote delivery of destruction on a scale never before imagined. But the change that has drastically changed the international security landscape is actually globalization. The global community has become interdependent, with a constant movement of people, ideas and goods. Many aspects of modern life - communication, the global marketplace and, more recently, the rise of international terrorism - clearly indicate that our understanding and approaches to national and international security must be adapted to new realities. The safety of nuclear and other radioactive material and associated technologies has gained increasing importance in recent years. The IAEA has been active in the field of nuclear safety for many years, but as you are all aware, the events of September 2001 prompted a rapid and dramatic reassessment of the risks of terrorism in all its forms - whether related to the security of urban centers, industrial complexes, ports, oil refineries, air and rail travel or activities involving nuclear and radiological material. The terrorist attacks of that time, in Spain, Indonesia, the Russian Federation and elsewhere, continued to keep these concerns at the forefront of our collective consciousness. For the nuclear field, it has become clear that work to strengthen nuclear safety is both vital and urgent - and that we must not wait for a nuclear safety event at the watershed to provide the necessary safety upgrades. International co-operation has become a hallmark of these security efforts. While nuclear safety is and should remain a national responsibility, some countries still do not have the programs and resources to adequately respond to the threat of nuclear and radiological terrorism. For these countries, international co-operation is essential to help them strengthen their national capacities. International cooperation is also essential to our efforts to build regional and global networks to combat transnational threats.

2. Nuclear weapons

²PhD Student, Faculty of Security-Skopje, Republic of North

³PhD, Military Academy Gen. Mihailo Apostolski-Skopje, Republic of North Macedonia

Nuclear weapons release energy by splitting the uranium or plutonium atoms. Threats include improvised nuclear equipment, stolen or illegal weapons, and the ability to produce secretly. Nuclear weapons require highly enriched uranium or plutonium. U-238 is the most abundant, naturally occurring and less is U-235, low-enriched uranium, highly enriched uranium, plutonium.

Unlike conventional ammunition, nuclear weapons release energy in three different forms of action: impact action, thermal action, and radioactive action (specific to nuclear weapons only), with each of these three types of action having severe effects on humans and equipment in a larger space. In addition to the above, today, due to the great development of information technology, a new and lesser known type of action of nuclear weapons is gaining importance, which is the electromagnetic action that does not cause harmful effects in humans, but can have catastrophic consequences for all types of electronic appliances and equipment. Our knowledge of the use of nuclear weapons for military purposes is based on just two examples of nuclear attacks carried out in Japan at the end of World War II and the citizens of these two cities. Because nuclear weapons have so far not been used directly in combat against military units, knowledge of the effects on units and equipment stems from nuclear tests that nuclear forces conducted intensively until 1963. Impact data on modern military systems derive from imperfect simulations of impact, heat, and radioactivity and the establishment of appropriate theoretical models.⁴

Advantages of nuclear weapons it is a weapon with a large impact, psychological consequences and results in a large number of victims.⁵

Disadvantages of nuclear weapons -Technical, logistical and security obstacles, difficulties in the procurement of technology and materials, it is difficult to hide and transport, a sufficient amount of quality material is needed to produce weapons and it is very expensive.

Ex Attempt to smuggle highly enriched uranium in Slovakia from Ukraine. The sellers demanded \$ 1 million for the material. A total of 481.4 grams of 98.6% highly enriched uranium powder was found in two containers. The four-month operation resulted in the arrest of three people by Slovak and Hungarian authorities.

Ex In 2003, a secret operation in the Czech Republic resulted in the arrest and offer of smugglers to sell depleted uranium for \$ 715,000.

Representatives of the International Atomic Energy Agency (IAEA) involved in tracking missing radioactive material worldwide identified 252 incidents of missing material or attempted smuggling in 2006.

2.1. Weapons that terrorist can acquire

Terrorists could buy, steal, or build nuclear weapons. What is the hardest part about making a nuclear bomb? Acquisition of fossil material what fossil material is needed to make a nuclear bomb? Highly rich uranium or plutonium, how difficult would it be for terrorists to obtain fossil fuels? It is not difficult enough. There are hundreds of locations where nuclear weapons or material that can be used for weapons are stored, and there are no binding global standards for how well these weapons and materials should be secured.⁶

⁴Chemical, biological, radiological and nuclear (CBRN) terrorism: Rethinking Nigeria's counterterrorism strategy, Bernard B. Fyanka Holds a Ph.D. in History and Strategic Studies from the University of Lagos, Akoka Lagos Nigeria.

⁵FM 8-9, NATO Handbook on the Medical Aspects of NBC Defensive Operations, US Army, North Carolina, 1996.

⁶ Nuclear Terrorism: Identifying and Combating the Risks, IAEA

There are more than 130 research reactors with high-enriched uranium, some of which are in developing countries and countries in transition. Once nuclear material is procured, can terrorists make nuclear weapons? Yes "A small group of people, none of whom had access to the classified literature, could design and build a crude nuclear explosive device, only modest machine-building facilities that could be contracted without a doubt would be needed." The amount of highly enriched uranium required to make a crude nuclear bomb is 25 kg. The global stockpile of highly enriched uranium is 1,600,000 kg. The amount of plutonium⁷ needed to make a crude nuclear bomb is 8 kg, the global stockpile of separate plutonium is 500,000 kg. The number of bombs that can be made with global stockpiles of fossil material is more than 200,000 and more than one shell material from bombs that has been stolen or lost. However, as the IAEA reported in 2009, "There are indications that the seized material was only a sample of large quantities available for illegal purchase or risk ⁸of theft." No known cases can terrorists steal or buy highly enriched uranium or plutonium?

In 1993, high-enriched uranium worth 20 bombs was discovered in a poorly secured building in Kazakhstan. In 2006, Russian citizen Oleg Hinsagov was arrested in Georgia for carrying 100 grams of high-enriched uranium and trying to find a buyer for what he claimed was many extra pounds.

In 2007, two armed teams stormed South Africa's Pelindaba nuclear plant, a site where high-enriched uranium worth about 30 weapons is stored. They overcame a 10,000-volt security fence, entered without alarm, stormed the emergency control center, shot a worker and fled. The number of incidents from 1993-2008 of theft or loss of nuclear or other radioactive material reported to the IAEA by Member States is 421 The number of confirmed incidents from 1993-2008 involving the unauthorized possession of highly enriched uranium or plutonium is 18 there are no known cases of terrorists stealing or making nuclear weapons, however, they are trying to do so.

In 1998, Osama bin Laden issued the "Nuclear Bomb of Islam" statement, stating that "it is the duty of Muslims to prepare as much force as possible to terrorize the enemies of God." The estimated number of nuclear weapons locations in the world is 111. Number of countries where these nuclear weapons are stored is 14. Can terrorists steal or buy nuclear weapons? Yes, there is potential for sales. Kim Jong-il sold something thousands of times bigger than a bomb: a Yongbyon-style reactor capable of producing a point from which Syria could make nuclear weapons. There are 150-240 US nuclear weapons in Europe. A 2008 U.S. Air Force investigation found that most of the locations they guarded did not meet U.S. security standards.

In 2010, six anti-nuclear activists stormed a Belgian military base where 10 to 20 US nuclear weapons were stored and walked for about an hour. At least 11 US weapons have been lost. Russia denies any of its nuclear weapons have gone missing, but at least four nuclear-tipped nuclear-powered submarines have sunk and have never been found. The smallest nuclear bomb weighed 23kg, and could be detonated in 10 minutes. However, a successful terrorist attack on a nuclear power plant can release a huge amount of radiation.

2.2. Who could plan a nuclear terrorist attack?

⁷ Anastas Lakoski Skopje, 1987, Atomic biological chemical defense

⁸ Radiological, chemical and biological decontamination, internal script Skopje 2013, Andrej Iliev

Al Qaeda, separatists based in Chechnya, Lashkar-e-Taiba and Aum Shinrikiyo have shown interest in acquiring nuclear weapons. Al Qaeda is known to have a long-term, persistent and systematic approach to procuring the bomb.

A number of terrorist groups that have shown interest in acquiring nuclear weapons: Al Qaeda, Chechen-based separatists, Lashkar-e-Taiba and Aum Shinrikiyo.

Number of terrorist groups capable of acquiring and using nuclear weapons: Al Qaeda, separatists based in the North Caucasus, Lashkar-e-Taib, Hezbollah, Taliban.

Number of well-known groups trying to buy nuclear material on the black market: Aum Shinrikiyo and Al Qaeda.

Number of years in which al-Qaeda has been dealing with nuclear weapons: "Al-Qaeda has been trying to acquire or manufacture nuclear weapons for at least ten years ... and continues to pursue its strategic goal of acquiring nuclear capability."

3. Nuclear Safety

3.1. Understanding the risks

The IAEA has categorized four potential risks to nuclear safety: the theft of nuclear weapons; procurement of nuclear materials for construction of nuclear explosive devices; malicious use of radioactive sources - including in so-called "dirty bombs"; and radiological hazards caused by an attack or sabotage of an object or transport vehicle. These risks are real and current, but not all the same. Although the likelihood of terrorists acquiring and using a nuclear explosive device is relatively low, it cannot be ruled out, and the consequences would be devastating. On the other hand, a dirty bomb would probably have a much smaller impact on human life, but the relative availability of radiological sources makes such an event more likely to occur.

Some experts share the opinion of the Director-General of the United Kingdom Security Service, who said in August 2003: "*It will only be a matter of time before a harsh version of a chemical, biological, radiological or nuclear attack on a major western city is launched.*" To date, the IAEA's own Illicit Trafficking Database has registered, since 1993, over 650 confirmed incidents of trade in nuclear or other radioactive material. Nearly 100 such incidents have occurred recently, 11 of them with nuclear material.⁹ Although most human trafficking incidents do not involve nuclear material, and while most of the radioactive materials involved are of limited radiological concern, the number of incidents indicates that measures to control and secure nuclear and other radioactive materials need to be improved. But effective and credible approaches to nuclear safety are essential not only for detecting and responding to illicit trade, but also for protecting nuclear power plants, research reactors, accelerators, and the range of nuclear and other radioactive materials that support these and other nuclear applications. To optimize the effectiveness of these efforts, it is important to prioritize - to focus on those facilities and activities where the risk is greatest - and to balance the security needs and many benefits of peaceful applications of nuclear technology.¹⁰

For example, the recent increase in refusal to deliver radioactive material by commercial carriers, although prompted by perceived security concerns, may be a matter of equally significant humanitarian concern - especially when such shipments include radionuclides intended for use in rescue medical applications. While we need to be committed to ensuring the

⁹IAEA incident and trafficking database (ITDB) - Incidents of nuclear and other radioactive material out of regulatory control-2016

¹⁰STANAG 2984 NBC graduated levels of NBC threat and associated protection, Brussels, NATO (MC, NSA JOINT, CBRN), 2001

safety of nuclear and other radioactive materials globally, we need to look for solutions that will equally ensure the continued delivery of the benefits that these materials and related applications provide.

3.2. IAEA (*International Atomic Energy Agency*) Nuclear Safety Action Plan

The IAEA Nuclear Safety Plan is based on measures to protect against theft of nuclear and other radioactive material and to protect associated facilities from malicious activity. Our work has three main points of focus: prevention, detection and response. Our first goal is to help states prevent any unauthorized or disorderly use of nuclear or other radioactive materials - including acts of terrorism. This requires: effective physical protection of these materials during use, storage and transport; protection of related nuclear facilities; and strong state systems for accounting and control of nuclear material. The IAEA provides a range of international advisory missions, training workshops and technical guidance documents - on nuclear safety, physical protection, design-based threat assessments and nuclear material accounting - to assist countries in implementing these preventive measures.¹¹

Preventive focus is also given to the provision of vulnerable nuclear and other radioactive material. Over 20,000 sealed sources from Bolivia, Ivory Coast, Haiti, the Islamic Republic of Iran, Malaysia, Panama, Sudan and Thailand have been conditioned on long-term storage or returned to their original suppliers. The scope of these and other high-priority relief efforts is expected to increase.¹²

The second goal is to detect - provide systems that can help countries identify, at an early stage, illicit activity related to nuclear materials or radioactive sources. To this end, we have assisted countries in many regions in training customs officers, installing better equipment at border crossings and ensuring that information on human trafficking incidents is shared effectively. The Illicit Trafficking Agency database, now with a total of 80 participating countries, has proved useful in identifying patterns of human trafficking activity.¹³

Third, they work with national governments and international organizations to establish and strengthen programs to ensure that, in the event of unauthorized activity - including terrorist acts involving nuclear material or radioactive sources - the response can be swift and well coordinated. To date, most such responses have included assisting governments in recovering radioactive sources that have been stolen or lost. Most of this nuclear safety activity has occurred in the past three years. Since September 2001, experiences from Africa, Asia, Europe and Latin America, more than 125 security¹⁴ advisory and evaluation missions and over 100 training courses, workshops and seminars have been conducted.

4. Nuclear terrorism

The September 11, 2001 attacks provided a wake-up call to confront the threat of nuclear terrorism. Since its inception in 1981, the Institute for Nuclear Control has been analyzing the risks of nuclear terrorism and trying to warn policymakers and the public about the dangers. There was a solid basis for concern long before the 9/11 attacks.

Nuclear weapons require either highly enriched uranium or plutonium. Fortunately, these materials are not found in nature and are difficult to produce. This means that there are only two

¹¹ Environmental Criminalistics Skopje 2008, Marina M. Sazdovska.

¹² Atomic biological chemical defense, Skopje 1987, Anastas Lakoski

¹³ Code of Conduct on the Safety and Security of Radioactive Sources

¹⁴ NATO Science for Peace and Security Series C: Environmental Security Challenges in Radiation Protection and Nuclear Safety Regulation of the Nuclear Legacy- *Snave, Malgorzata, Kiselev, Mikhael F (Eds)*,

credible ways for terrorists to acquire nuclear weapons. First, they could steal untouched nuclear weapons from existing arsenals or buy stolen weapons. It is more likely that terrorists could acquire the material needed to build nuclear weapons and the expertise to make a feasible bomb out of that material. Because only a relatively small amount of highly enriched uranium or plutonium is needed to build a bomb, terrorists could steal enough material to build one or more nuclear weapons. Raw nuclear weapons would use 40-50 kilograms of highly enriched uranium; a more sophisticated design will require 12 kilograms of highly enriched uranium or 4 kilograms of plutonium. Theft of highly enriched uranium would be particularly troubling, as it is relatively simple to make a bomb using this material. Unfortunately, there are numerous potential sources of nuclear weapons and weapons materials around the world and several types of shortcomings in current security and accounting measures, some of which we will list below.¹⁵

Several countries have large stocks of civilian plutonium for use in nuclear reactors. Civilian stocks stored in Belgium, France, Germany, India, Japan, Russia and the United Kingdom contain more than 230 metric tons of plutonium. Despite these huge stocks, France, India, Japan, Russia and the United Kingdom continue to reprocess to produce more civilian plutonium. Although civilian plutonium is not a "weapons department", it can still be used to make nuclear weapons.¹⁶

In the Asia-Pacific region, interest is growing in a wide range of nuclear technologies. Relying on nuclear power as a source of electricity is already significant, with well-established programs in China (including Taiwan, China), Japan, the Republic of Korea, India and Pakistan - and when compared to any other region in the world, Asia has the strongest current growth of the nuclear energy¹⁷ market. In addition, more than 50 research reactors and accelerators operate in 15 Asian countries.

China first became a nuclear weapons state in the late 1960s, after successfully testing its first nuclear device in 1964. Contrary to expectations, however, Beijing has maintained a rather limited nuclear stance since then, with Chinese leaders believing that nuclear weapons have limited use.

Iran and North Korea are the biggest destabilizing actors in their regions and are ranked among the most repressive regimes in the world. Threats from Iran and North Korea to the United States and its allies are broad and multifaceted. The Iran-North Korea threat is complemented by two nations' cooperation, especially in the development of nuclear and ballistic missiles.

4.1. Experiences so far

Table 1 shows the nuclear facilities and incidents that occurred in the period from 1957-2011.

Table 1. Nuclear plant accidents and incidents with multiple fatalities and/or more in property damage, 1957-2011

Date	Location of accident	Description of accident or incident	Dead
-------------	-----------------------------	--	-------------

¹⁵Nuclear Terrorism: Identifying and Combating the Risks, IAEA

¹⁶International Terrorism Skopje 2011, Zlate Dimovski and Ice Ilijevski

¹⁷NATO Science for Peace and Security, Environmental Security – *Deniz Yuysel Beten, Michael Gaul, Stephanie Foggett*

Date	Location of accident	Description of accident or incident	Dead
September 29, 1957	Mayak, Kyshtym, Soviet Union	The Kyshtym disaster was a radiation contamination accident (after a chemical explosion that occurred within a storage tank) at Mayak, a Nuclear fuel reprocessing plant in the Soviet Union.	Estimated 200 possible cancer fatalities
October 10, 1957	Sellafield, Cumberland, United Kingdom	Windscale fire was a fire at the British atomic bomb project (in a plutonium-production-reactor) damaged the core and released an estimated 740 terabecquerels of iodine-131 into the environment. A rudimentary smoke filter constructed over the main outlet chimney successfully prevented a far worse radiation leak.	0 direct, estimated up to 240 possible cancer victims ^[29]
January 3, 1961	Idaho Falls, Idaho, United States	Explosion at SL-1 prototype at the National Reactor Testing Station. All 3 operators were killed when a control rod was removed too far.	3
October 5, 1966	Frenchtown Charter Township, Michigan, United States	Meltdown of some fuel elements in the Fermi 1 Reactor at the Enrico Fermi Nuclear Generating Station. Little radiation leakage into the environment.	0
January 21, 1969	Lucens reactor, Vaud, Switzerland	On January 21, 1969, it suffered a loss-of-coolant accident, leading to meltdown of one fuel element and radioactive contamination of the cavern, which before was sealed.	0
December 7, 1975	Greifswald, East Germany	Electrical error in Greifswald Nuclear Power Plant causes fire in the main trough that destroys control lines and five main coolant pumps	0
January 5, 1976	Jaslovské Bohunice, Czechoslovakia	Malfunction during fuel replacement. Fuel rod ejected from reactor into the reactor hall by coolant (CO ₂).	2
March 28, 1979	Three Mile Island, Pennsylvania, United States	Loss of coolant and partial core meltdown due to operator errors and technical flaws. There is a small release of radioactive gases. See also Three Mile Island accident health effects.	0

Date	Location of accident	Description of accident or incident	Dead
September 15, 1984	Athens, Alabama, United States	Safety violations, operator error and design problems force a six-year outage at Browns Ferry Unit 2.	0
March 9, 1985	Athens, Alabama, United States	Instrumentation systems malfunction during startup, which led to suspension of operations at all three Browns Ferry Units	0
April 11, 1986	Plymouth, Massachusetts, United States	Recurring equipment problems force emergency shutdown of Boston Edison's Pilgrim Nuclear Power Plant	0
April 26, 1986	Chernobyl, Chernobyl Raion (Now Ivankiv Raion), Kiev Oblast, Ukrainian SSR, Soviet Union	A flawed reactor design and inadequately trained personnel led to a failed backup generator test. This test led to a power surge which overheated the fuel rods of reactor no. 4 of the Chernobyl power plant, causing an explosion and meltdown, necessitating the evacuation of 300,000 people and dispersing radioactive material across Europe (see Effects of the Chernobyl disaster). Around 5% (5200 PBq) of the core was released into the atmosphere and downwind.	28 direct, 19 not entirely related and 15 children due to thyroid cancer, as of 2008. Estimated up to 4,000 possible cancer deaths.
May 4, 1986	Hamm-Uentrop, West Germany	Experimental THTR-300 reactor releases small amounts of fission products (0.1 GBq Co-60, Cs-137, Pa-233) to surrounding area	0
December 9, 1986	Surry, Virginia, United States	Feedwater pipe break at Surry Nuclear Power Plant kills 4 workers	4
March 31, 1987	Delta, Pennsylvania, United States	Peach Bottom units 2 and 3 shutdown due to cooling malfunctions and unexplained equipment problems	0
December 19, 1987	Lycoming, New York, United States	Malfunctions force Niagara Mohawk Power Corporation to shut down Nine Mile Point Unit 1	0
March 17, 1989	Lusby, Maryland, United States	Inspections at Calvert Cliff Units 1 and 2 reveal cracks at pressurized heater sleeves, forcing extended shutdowns	0

Date	Location of accident	Description of accident or incident	Dead
October 19, 1989	Vandellòs, Spain	A fire damaged the cooling system in unit 1 of the Vandellòs nuclear power plant, getting the core close to meltdown. The cooling system was restored before the meltdown but the unit had to be shut down due to the elevated cost of the repair.	0
March 1992	Sosnovyi Bor, Leningrad Oblast, Russia	An accident at the Sosnovy Bor nuclear plant leaked radioactive iodine into the air through a ruptured fuel channel.	
February 20, 1996	Waterford, Connecticut, United States	Leaking valve forces shutdown Millstone Nuclear Power Plant Units 1 and 2, multiple equipment failures found	0
September 2, 1996	Crystal River, Florida, United States	Balance-of-plant equipment malfunction forces shutdown and extensive repairs at Crystal River Unit 3	0
September 30, 1999	Ibaraki Prefecture, Japan	Tokaimura nuclear accident killed two workers, and exposed one more to radiation levels above permissible limits.	2
February 16, 2002	Oak Harbor, Ohio, United States	Severe corrosion of reactor vessel head forces 24-month outage of Davis-Besse reactor	0
April 10, 2003	Paks, Hungary	Collapse of fuel rods at Paks Nuclear Power Plant unit 2 during its corrosion cleaning led to leakage of radioactive gases. It remained inactive for 18 months.	0
August 9, 2004	Fukui Prefecture, Japan	Steam explosion at Mihama Nuclear Power Plant kills 4 workers and injures 7 more	4
July 25, 2006	Forsmark, Sweden	An electrical fault at Forsmark Nuclear Power Plant caused multiple failures in safety systems that had the reactor to cool down	0
March 11, 2011	Fukushima, Japan	A tsunami flooded and damaged the plant's 3 active reactors, drowning two workers. Loss of backup electrical power led to overheating,	1 and 3+ labour accidents; plus a broader number

Date	Location of accident	Description of accident or incident	Dead
		meltdowns, and evacuations. One man died suddenly while carrying equipment during the clean-up. The plant's reactors Nr. 4, 5 and 6 were inactive at the time.	of primarily ill or elderly people from evacuation stress
September 12, 2011	Marcoule, France	One person was killed and four injured, one seriously, in a blast at the Marcoule Nuclear Site. The explosion took place in a furnace used to melt metallic waste.	

Table 1 presents the incidents at the nuclear facilities that occurred at several locations, in the period from 1957 to 2011. We can see that the date when the incident occurred is given, in which area with a brief description of the incident and whether there were casualties or not.

4.2. The situation in the Republic of North Macedonia

Overview of the location of nuclear power plants within a radius of 1000 km from the borders of the Republic of North Macedonia



On the map we can see where the nuclear facilities ¹⁸are located, which are within a radius of 1000 km from the borders of the Republic of North Macedonia.

Radiological and nuclear threats in the Republic of Northern Macedonia are categorized into five categories of radiation threats in accordance with the Rulebook on categorization of radiation and nuclear threats (Official Gazette of RM 162/09). According to this categorization, in the Republic of North Macedonia there are no radiation threats of category 1 and 2 of radiation threats, in the Republic of Northern Macedonia there are no plants, activities are not performed where there is a probability of severe deterministic effects leading to doses requiring

¹⁸FM 3-11.3, Multiservice TTP for chemical, biological, radiological, and nuclear contamination avoidance, US Army, Washington, 2006

urgent taking protection actions in accordance with the regulations for protection from ionizing radiation and radiation safety¹⁹. Possible threat to the country can be category 5 of radiation threat where in this category of radiation threats, is included the threat of radioactive²⁰ contamination which is a consequence of cross-border release of radioactive material as a result of a nuclear accident in another country and possible import of contaminated food and other products on the territory of the Republic of North Macedonia.

5. Conclusion

Today, experts are quite pessimistic about finding realistic measures that could reduce the risks of using weapons of mass destruction to a minimum. These special risks, given their enormous potential dangers, will be given the highest priority, especially in major countries in the modern international community. The vulnerability of modern societies will be more acute in the case of the use of HBRN terrorist attacks, especially on the civilian population as a target.

Chemical, biological, radiological and nuclear weapons are very attractive to terrorists for a number of reasons: they are extremely toxic, very deadly and destructive. True terror combined with the effects of these weapons can easily cause horrific scenes of panic and major social unrest. Terrorists may not have the financial resources to procure nuclear weapons, but they can easily create biological and chemical agents.

As a product of the previously presented frightening facts, we can safely conclude that the proliferation of weapons of mass destruction and its use primarily on civilian purposes, poses, and in the future will be even more real and very serious global threat.

All this is part of the new very high cost of survival of modern civilization. Security strategies could no longer be effective if they were based solely on the concept of borders. In fact, what we are discussing is a "security culture" - a way of thinking that, while encouraging local and regional action thinks globally and is fully capable of expanding across borders. In the end, our success will be strong only as our weakest link.

References

1. Chemical, biological, radiological and nuclear (CBRN) terrorism: Rethinking Nigeria's counterterrorism strategy, **Bernard B. Fyanka** Holds a Ph.D. in History and Strategic Studies from the University of Lagos, Akoka Lagos Nigeria.
2. Nuclear Terrorism: Identifying and Combating the Risks, IAEA.
3. National Security Skopje 2013, Mitko Kotovcevski.
4. International Terrorism Skopje 2011, Zlate Dimovski and Ice Ilijevski.
5. Environmental Criminalistics Skopje 2008, Marina M. Sazdovska.
6. Standard operating procedures for RHB contamination, CMC-Skopje, 2013.
7. Anastas Lakoski Skopje, 1987, Atomic biological chemical defense.
8. Radiological, chemical and biological decontamination, internal script Skopje 2013, Andrej Iliev.
9. FM 3-5, NBC decontamination, US Army, Washington, 2002.
10. FM 3-11.3, Multiservice TTP for chemical, biological, radiological, and nuclear contamination avoidance, US Army, Washington, 2006.

¹⁹FM 8-9, NATO Handbook on the Medical Aspects of NBC Defensive Operations, US Army, North Carolina, 1996

²⁰Code of Practice for the Security of Radioactive Sources

11. FM 8-9, NATO Handbook on the Medical Aspects of NBC Defensive Operations, US Army, North Carolina, 1996.
12. STANAG 2984 NBC graduated levels of NBC threat and associated protection, Brussels, NATO (MC, NSA JOINT, CBRN), 2001.
13. IAEA incident and trafficking database (ITDB)-Incidents of nuclear and other radioactive material out of regulatory control-2016,
14. Code of Conduct on the Safety and Security of Radioactive Sources,
15. Code of Practice for the Security of Radioactive Sources,
16. NATO Science for Peace and Security Series C: Environmental Security Challenges in Radiation Protection and Nuclear Safety Regulation of the Nuclear Legacy- *Snave, Malgorzata, Kiselev, Mikhael F (Eds).*

ROLUL DIPLOMAȚIEI PUBLICE LA PROMOVAREA INTERESULUI NAȚIONAL. STUDIU DE CAZ – ROMÂNIA

*Ecaterina Hlihor*²¹

Abstract: *In the last decades international politics have become more complex and, at the same time, the practice of traditional diplomacy has become unattainable to meet the demands and the complexity of security issues in the international environment. In the 21st Century, matters of a country's security and interests abroad are not left only to the diplomat because their traditional roles are at present increasingly being undertaken by largely non-diplomatic actors. These shifts within the world politics sphere require a better understanding of the role of public diplomacy in advancing national security.*

The purpose of this study is to analyse how public diplomacy can promote National Security issues using Romania as a case study. The main assumption is that public diplomacy plays a role in advancing national security even though it has been formally integrated as a tool for engaging foreign publics. The findings of this study will help policy makers in the field of foreign affairs to design public diplomacy policies focused on national and international security interests and also contribute to the public diplomacy literature apart from highlighting areas of further research.

Keywords: *national security, public diplomacy, threats, risks, media, propaganda, influence operations*

Introducere

Amenințările la adresa societății contemporane nu mai sunt doar de tip clasic, generate de războaie și conflicte armate - deși acestea n-au lipsit din politica internațională post Război Rece - , pentru că în rivalitățile geopolitice și geostrategice au apărut și se manifestă tot mai pregnant războaiele de a cincea generație (hibrid, informațional, cognitiv etc.)²². Pentru a face față provocărilor de securitate ale secolului al XXI-lea, aproape toate națiunile atrag și fac uz și de alte resurse, pe lângă cele clasice ale instituțiilor militare. Printre acestea se află diplomația publică, comunicarea strategică și alte tipuri de activități specifice operațiunilor de influențare²³, deoarece se consideră că procesele de comunicare pot deveni o armă eficientă în societățile considerate țintă²⁴. Din această perspectivă, tot mai multe state utilizează diplomația publică ca instrument important de proiectare a soft power în comunitatea internațională, pentru a informa și influența opinia publică externă, a forma un set de atitudini în rândul acesteia, pentru a-și promova și interesele naționale²⁵, din care cel de securitate nu poate lipsi. Cu mai bine de un

²¹PhD, Universitatea Națională de Apărare Carol I, București, România

²²Colonel T. X. Hammes, *Fourth generation warfare evolves, Fifth Emerges* in **Military Review**, 87(3), May-June 2007, p. 14.

²³A se vedea pe larg, Constantin Hlihor, Ecaterina Hlihor, *Russia's strategy for influence operations through public diplomacy: The Romanian case*, in H. Mölder, V. Sazonov, A. Chochia, T. Kerikmäe, eds., *The Russian Federation in the Global Knowledge Warfare. Influence Operations in Europe and Its Neighbourhood*, Springer, 2021, pp. 392-413; Dr Randolph Kent, *The future of warfare: Are we ready?* In *International Review of the Red Cross*, vol. 97 (900), 2015, pp. 1341–1378.

²⁴Joanna Szostek, *What Happens to Public Diplomacy During Information War? Critical Reflections on the Conceptual Framing of International Communication*, in *International Journal of Communication* no. 14, 2020, p. 2728; Steven R. Corman, Angela Trethewey, Bud Goodall, *A 21st Century Model for Communication in the Global War of Ideas: From Simplistic Influence to Pragmatic Complexity*, Report #0701, Consortium for Strategic Communication, April 3, 2007, p. 7, online <http://www.comops.org/article/114.pdf>, accesat la 20 noiembrie 2021.

²⁵A se vedea pe larg, Joseph Nye, *Public Diplomacy and Soft power* in *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 2008, pp. 94 – 109; Geoffrey Cowan, Nicholas J. Cull, *Public Diplomacy in a*

deceniu în urmă, Judith A. McHale, la acea dată Subsecretar pentru Diplomatie Publică și Afaceri Publice, referindu-se la importanța pe care o are diplomația publică în promovarea intereselor de securitate ale Statelor Unite, afirma că aceasta trebuie dezvoltată, deoarece „o mare parte din strategia noastră de securitate națională depinde de asigurarea cooperării cu alte națiuni, care, la rândul ei, va depinde în mare parte de măsura în care eforturile noastre în străinătate sunt considerate legitime de publicul lor”²⁶. Matthew Wallin, într-un raport de cercetare intitulat *The National Security Need for Public Diplomacy*, publicat în octombrie 2012 de **American Security Project**, aprecia că diplomația publică este un aspect vital al strategiei de securitate națională a SUA²⁷. Și în Federația Rusă interesul pentru promovarea obiectivelor de politică externă a crescut considerabil, dar diplomația publică este văzută mai degrabă cu unele efecte negative, de vreme ce este considerată „o resursă politică puternică, a cărei amploare și eficacitate în secolul XXI devine nu numai destul de comparabilă cu resursele statului, dar le depășește deja, deoarece acestea includ (spre deosebire de secolul al XX-lea) resurse venite nu numai de la stat, ci și de la oamenii de afaceri, societatea civilă și chiar resursele altor țări.”²⁸ Chinezii, pentru a avea o diplomație publică eficientă, construiesc infrastructura și centre culturale în întreaga lume, dezvoltă relații pe termen lung în Africa, America Latină și în alte părți ale globului. Rețeaua de diplomație publică iraniană din Orientul Mijlociu și nu numai include rețele de televiziune prin satelit și de radio în mai multe limbi, peste o sută de ziare și reviste și mii de site-uri web și bloguri. Și, bineînțeles, al-Qaeda și alți extremiști continuă să se implice agresiv, folosind o gamă de mijloace media noi și vechi²⁹.

Având în vedere interesul tot mai crescut pentru diplomația publică din ultimii ani și în România, ne propunem să aducem în atenția cititorilor doar două aspecte din câmpul preocupărilor specifice domeniului. Întâi, câteva informații din istoria practicii de diplomație publică, pentru a releva că utilizarea diplomației publice ca instrument de promovare a intereselor de securitate nu reprezintă o invenție teoretică și practică a zilelor noastre, dar și pentru a evidenția cum au evoluat metodele și tehnicile oferite de diplomația publică pentru ca un stat să informeze publicul extern despre obiectivele sale privind politica de securitate internă și internațională. În al doilea rând, ne propunem să evidențiem că, deși în perioada Războiului Rece în țara noastră nu au existat preocupări privind diplomația publică, după 1989 aceasta și-a găsit locul atât în domeniul studiilor și al cercetărilor specifice, cât și în cel al practicii. Studiul va răspunde la întrebarea: ce rol joacă și cum sunt utilizate instrumentele și mijloacele diplomației publice în activitatea instituțiilor publice din România, în promovarea acțiunilor de politică externă a țării și a poziției sale cu privire la problemele internaționale de securitate în plan regional și global?

Changing World, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 2008, pp. 6-8; Evan H. Potter, *Branding Canada: Projecting Canada's Soft Power through Public Diplomacy*, Illustrated Edition, McGill-Queen's University Press; 2009.

²⁶Judith A. McHale, *Public Diplomacy: A National Security Imperative*, June 11, 2009, online <https://2009-2017.state.gov/r/remarks/2009/124640.htm>, accesat la 20 noiembrie 2021.

²⁷Matthew Wallin, *The National Security Need for Public Diplomacy*, American Security Project, Oct. 1, 2012, https://www.jstor.org/stable/resrep06026?seq=1#metadata_info_tab_contents, accesat la 20 noiembrie 2021.

²⁸A. I. Podberezkin, *Vzaimodeystviye ofitsial'noy i publichnoy diplomatii v protivodeystvii ugrozam Rossii*, in M. M. Lebedevoy, *Publichnaya diplomatiya teoriya i praktika*, Izdatel'stvo «Aspekt Press», 2017, p. 41/ A. I. Podberezkin, *Interacțiunea diplomației oficiale și publice în contracararea amenințărilor la adresa Rusiei*, în M. M. Lebedeva, *Teoria și practica diplomației publice*, Editura „Aspekt Press”, 2017, p. 41.

²⁹Judith A. McHale, *op.cit.*, in *loc.cit.*

Diplomația publică - instrument de promovare a intereselor de securitate în timpul Războiului Rece

Diplomala publică, din momentul apariției ca instrument de comunicare în bătălia dintre Vest și Est în timpul Războiului Rece, a fost în permanență supusă unui dublu proces. Pe de o parte de cercetare și dezvoltare teoretică, pentru a oferi un cadru instrumental pentru practicieni, iar pe de alta - de perfecționare instituțională și instruire a oamenilor antrenați în desfășurarea de activități specifice, pentru a-și putea îndeplini misiunile din aria diplomației publice.³⁰ Diplomația publică a permis conturarea în opinia publică internațională a unei imagini pozitive pentru SUA, prin activități de informare și promovare a dialogului cu alte națiuni. Informațiile credibile au ajutat la eliminarea concepțiilor greșite despre motivele și intențiile Americii și au influențat pozitiv opinia lumii despre politicile, obiectivele, cultura și oamenii ei³¹. Diplomația publică a apărut ca parte esențială a strategiei de securitate națională a Statelor Unite, care cuprinde o componentă ideologică și una culturală. Geoffrey Cowan, fost director al Biroului Internațional de Radiodifuziune, referindu-se la acest aspect, afirma că „Unul dintre cele mai mari exporturi ale noastre [în această perioadă] a fost jazz-ul”³². Pe de altă parte, profesorul Joseph S. Nye Jr. ajunge la concluzia că „Odată cu creșterea amenințării sovietice în Războiul Rece, diplomația publică a continuat să se extindă, nu fără o dezbatere cu privire la măsura în care ar trebui să fie un furnizor relevant și eficient de informații guvernamentale sau un reprezentant independent al culturii americane. Au fost adăugate radiouri speciale, cum ar fi Radio Liberty și Radio Free Europe, care foloseau exilații pentru a transmite blocului estic. (...) pe măsură ce Războiul Rece se intensifica, a existat o divizare între cei care au favorizat mijloacele lente de diplomație culturală - artă, cărți, schimburi - care au avut un „efect negativ” - , și cei care au favorizat mass-media rapide de informații, de la radio, filme la jurnale de știri, care promiteau „o lovitură mai rapidă și mai vizibilă”³³.

Vectorii de influențare au fost extrem de diverși, în funcție de particularitățile grupului țintă, dar și de contextul istoric³⁴. Au fost utilizate de la expoziții de bunuri materiale (pe care le avea la dispoziție consumatorul american, nu și cel sovietic, cum ar fi, de exemplu, banalele aparate și ustensile electrice folosite în bucătărie), organizate în zona controlată de sovietici, până la emisiunile Radio Liberty și schimburile academice finanțate de guvernul american. Raporturile dintre diplomația publică și comunicarea strategică sunt văzute diferit.

Deși nu au împrumutat conceptul de diplomație publică, sovieticii au înțeles rolul și misiunea acesteia și au reacționat prin instituțiile serviciilor secrete. Astfel, în cadrul KGB, în Direcția de informații externe, a fost înființată o unitate specială, cunoscută sub numele de Serviciul A, care a orchestrat o gamă largă de măsuri, în mare parte non-violente, dar ocazional violente, cu scopul de a destabiliza Statele Unite și a submina influența SUA în lume³⁵. Serviciul

³⁰Ecaterina Hlihor, *Diplomația publică în politica internațională*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2017, pp. 28-49.

³¹Constantin Hlihor, Ecaterina Hlihor, *Diplomatia publică în confruntarea Est-Vest din timpul Războiului Rece*, in Constantin Hlihor, Bogdan Antoniu, Alin Matei (ed), *Scripta Historica. In Memoriam Professoris Emeriti Constantin Buse*, București, Editura Universitatii din Bucuresti, 2020, pp. 101-121.

³²Apud, Lionel Beehner, *Perceptions of U.S. Public Diplomacy*, in Council on Foreign Relations, September 29, 2005, online <https://www.cfr.org/background/perceptions-us-public-diplomacy>, accesat la 25 septembrie 2021

³³Joseph S. Nye Jr., *Public Diplomacy and Soft Power*, in **The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science**, Vol 616, Issue 1, March 2008, p. 98.

³⁴Ecaterina Hlihor, *op. cit.*, pp. 77.

³⁵Mark Kramer, *The Soviet Roots of Meddling in U.S. Politics*, in **PONARS Eurasia Policy Memo**, No. 452,

A s-a format în anii '50 pentru a răspândi dezinformarea, a produce falsuri, a transmite propagandă și a perturba diplomația publică desfășurată de SUA în Occident. Printre cele mai cunoscute acțiuni sunt cele legate de difuzarea de documente falsificate care trimiteau la o legătură directă dintre acțiunile FBI și organizația Ku Klux Klan sau cele referitoare la discreditarea lui Martin Luther King, cel care a declinat oferta sovieticilor de a îmbrățișa ideologia comunistă în favoarea celei a drepturilor omului.³⁶ Prin mijloace specifice diplomației publice, sovieticii au încercat să influențeze alegerile prezidențiale din 1968, când l-au sprijinit pe contracandidatul lui Richard Nixon, pe democratul Hubert Humphrey, și pe cele din anul 1976.³⁷

Cam în aceeași perioadă, apar organizații și instituții specifice diplomației publice în societatea sovietică. Astfel, Всесоюзное общество культурной связи с заграницей (ВОКС) (VOKS), creată în 1925, a fost redenumită, în 1958, Союз советских обществ дружбы (ССОД), cu misiuni specifice diplomației publice. În principal, aceasta trebuia să „familiarizeze publicul din URSS cu realizările culturale din străinătate și să popularizeze cultura popoarelor Uniunii Sovietice în străinătate”³⁸, dar și „să contribuie la dezvoltarea și întărirea prieteniei și a înțelegerii reciproce între popoarele URSS și alte țări”³⁹. După transformări socio-politice radicale, ce au condus în cea mai mare parte la destrămarea legăturilor culturale ale Uniunii Sovietice, problema extinderii și a dezvoltării contactelor culturale a devenit, pe bună dreptate, una dintre problemele principale de pe ordinea de zi.

Conform obiectivului principal menționat în Carta VOKS - „promovarea creării și dezvoltării comunicării științifice și culturale între instituții, organizații publice și lucrători culturali din URSS și de peste hotare” - , organizația a interacționat activ cu partenerii săi străini, a căutat să extindă schimbul de informații cu privire la evenimentele culturale, a stimulat publicarea și diseminarea materialelor care reflectau dezvoltarea culturală a țării, informații despre știința sovietică și viața cetățenilor sovietici. O atenție deosebită a fost acordată organizării studiului limbii ruse în străinătate, stimulării schimbului științific, realizării de expoziții, tururi și călătorii în URSS de către personalități ale științei și culturii străine. Datorită activității susținute a organizației, Uniunea Sovietică a fost vizitată de oameni de știință și persoane publice celebre, precum Paul Langevin, Romain Rolland, Rabindranath Tagore și mulți alții.⁴⁰ În timpul Războiului Rece, Uniunea Sovietică a făcut tot posibilul să răspândească povești negative despre SUA către publicul străin, prezentând fenomene reale în cea mai proastă lumină posibilă (cum ar fi sărăcia sau rasismul) sau inventând alternativ povești. Titlurile din publicațiile sovietice și cele controlate sau influențate de Moscova, de exemplu, susțineau că societatea capitalistă americană ar fi fost pe punctul de a se prăbuși sau că HIV a fost creat într-un laborator din SUA. Sovieticii preferau să plaseze, pentru credibilitate, aceste narațiuni false în media non sovietice, de preferință în presa scrisă comunistă sau de orientare socialistă⁴¹. Nu au avut

January 2017, p. 2, online http://www.ponarseurasia.org/sites/default/files/policy-memos-pdf/Репм452_Kramer_Jan2017.pdf, accesat la 25 septembrie 2021.

³⁶Ibidem, pp. 2-3.

³⁷Ibidem, p. 3.

³⁸Ольга Лебедева, *История возникновения института публичной дипломатии в России*/ Ol'ga Lebedeva, *Istoriya vozniknoveniya instituta publichnoy diplomatii v Rossii*, online <https://interaffairs.ru/jauthor/material/1438>, accesat la 25 septembrie 2021.

³⁹Ibidem.

⁴⁰Ibidem.

⁴¹Nicholas J. Cull, Vasily Gatov, Peter Pomerantsev, Anne Applebaum, Alistair Shawcross, *Soviet Subversion, Disinformation and Propaganda: How the West Fought Against it*, online

tehnicile și mijloacele necesare să pătrundă cu dezinformarea lor în mass-media din SUA sau statele occidentale aliate Washington-ului, deși în anii '50 au înființat o unitate specializată de informații pentru diseminarea dezinformării. În anii '70, deoarece dezinformarea a devenit o parte mai mare a strategiei sovietice, unitatea a fost modernizată și pusă sub comanda unui general KGB.⁴² De subliniat faptul că ambele superputeri au utilizat forme și mijloace ale diplomației publice și în interesul apropiierii lor, în domenii unde sensibilitățile ideologice și strategice nu erau atât de intense, precum domeniul cultural și cel sportiv.

Realitățile geopolitice și evoluțiile din politica internațională, survenite după încheierea Războiului Rece, au determinat schimbări atât la nivelul practicii de diplomație publică, cât și în domeniul teoriei și al conceptualizării. În acești ani, practicienii și cercetătorii din domeniul diplomației publice s-au îndreptat din ce în ce mai mult spre susținerea abordării relaționale a acestui tip de activitate din domeniul politicii externe, care a presupus renunțarea la practicile Războiului Rece, când „a repeta mesajele de bază, mai tare și mai tare”⁴³ era considerat a fi eficient în atingerea obiectivelor în domeniul comunicării cu actorii care îți erau ostili în politica internațională. Mai exact spus, realitățile post Război Rece impuneau o nouă diplomatie publică, pentru a se depăși o serie de tipare ale Războiului Rece⁴⁴. Din această perspectivă, diplomația publică ca domeniu de cercetare așteaptă încă o conceptualizare și teoretizare mai clare, în timp ce diplomația publică ca un set de noi practici, se îndepărtează drastic de „vechea” diplomație publică, precum și de diplomația convențională. Într-o perioadă în care globalizarea, consumerismul par a se consolida, diplomația publică trebuie să găsească noi modalități de a fi acceptată și legitimă în fața opiniei publice interne și internaționale⁴⁵. Aceasta trebuie să construiască un dialog cu publicurile țintă, în care să vorbească despre avantaje și rezultate concrete, deoarece diplomația "marilor valori ideologice" din perioada Războiului Rece astăzi nu mai poate fi nici eficientă și nici credibilă. Lupta nu se mai dă între democrație și comunism, ci între alternative de regimuri politice noncomuniste, iar actorul care utilizează diplomația publică trebuie să dovedească că regimul politic pe care îl promovează este mai aproape de interesul imediat al cetățeanului de rând din societatea actorului „țintă”. Schimbarea de paradigmă din cadrul diplomației publice nu trebuie să conducă la suprapunerea/confundarea acesteia cu războiul politic. Diplomația publică se desfășoară într-o manieră transparentă, prin canale media de rutină și angajamente publice. Diferă de războiul politic în ceea ce privește ținta și intenția. În timp ce diplomația publică încearcă să influențeze opiniile publicului de masă, războiul politic implică o manipulare calculată a conducerii unei țări țintă, a elitelor și a indivizilor influenți,

<http://www.lse.ac.uk/iga/assets/documents/arena/2018/Soviet-Subversion-and-Propaganda-how-the-west-thought-against-it.pdf>, accesat la 25 septembrie 2021.

⁴²Mieczyslaw Boduszynski, Philip Breedon, *Russian Disinformation and U.S. Public Diplomacy*, in **USC Center on Public Diplomacy**, Nov 1, 2017, online <https://www.uscpublicdiplomacy.org/blog/russian-disinformation-and-us-public-diplomacy>, accesat la 24 noiembrie 2021.

⁴³Jim Murphy, *Engagement*, in J. Welsh, D. Fearn, Eds., *Engagement: Public diplomacy in a globalised world* Foreign and Commonwealth Office, London, UK, 2008, pp. 7–15, online https://www.uscpublicdiplomacy.org/sites/uscpublicdiplomacy.org/files/useruploads/u26739/Engagement_FCO.pdf, accesat la 24 noiembrie 2021.

⁴⁴Nancy Snow, *Rethinking Public Diplomacy*, in Nancy Snow, Philip M. Taylor, eds., *Routledge Handbook of Public Diplomacy*, Routledge, New York, London, 2009, pp. 3-12.

⁴⁵Ecaterina Hlihor, *op. cit.*, p. 70-89.

pentru a submina strategiile părții adverse, politicile de apărare și normele internaționale mai largi. Diplomația publică atrage, în timp ce războiul politic obligă⁴⁶.

Diplomația publică este deosebit de importantă pentru țările considerate mijlocii sau chiar mici în ecuația de putere a lumii contemporane, precum România, în cel puțin trei aspecte. În primul rând, pentru acele țări care au capacități limitate de hard-power cu potențial de soft-power, diplomația publică este o modalitate eficientă (în acest sens, de low-cost) de a conduce diplomația. În al doilea rând, își pot promova nu numai imaginea de țară, ci și obiectivele de politică externă, dintre care cele care vizează pacea și securitate pot fi esențiale. În al treilea rând, în competiția dintre superputeri, prin diplomație publică eficientă și inteligent construită, acestea își pot promova elemente de forță, precum locația geografică. Deși uneori studiile privind importanța așezării noastre între Orient și Occident au scos în evidență suferințele suferite de români, când marile puteri ”se întâlneau sau se confruntau” în această parte a lumii⁴⁷, sunt opinii care scot în evidență faptul că ”Geografia contează când vine vorba de integrare economică, transport, distribuție a energiei și securitate fizică. Chiar și într-o lume digitalizată, libertatea de a muta oameni, bunuri și servicii în spațiul fizic este o marfă valoroasă”⁴⁸. Totul este să știi să o promovezi, iar în acest sens diplomația publică oferă instrumente și modalități eficiente.

Diplomația publică în România și promovarea politicii de securitate

Prin media și instituțiile publice România a desfășurat, încă de la apariția diplomației publice ca practică și teorie în SUA și alte mari puteri, activități care pot fi încadrate în acest domeniu, dar nu cu înțelesul pe care îl are activitatea de diplomație publică. Astfel, „între 1950 și 1963, România participa la 192 de târguri internaționale și expoziții, deschise în peste 60 de orașe de pe întregul glob”⁴⁹. Astfel, numai în anul 1962 România a participat la 26 de târguri internaționale, dintre care pot fi amintite cele de la Lagos și Goetheborg, Leipzig și Salonic, Milano și Barcelona. Au fost promovate cultura, arta pentru a îmbunătăți imaginea țării, dar în special a regimului politic, prin participarea la ”Expoziția de fotografie și pictură românească de la Paris din 1963, Expoziția Ciucurencu de la Berlin, Expoziția Jules Perahim din orașul Frunze. Exportul de imagine asupra potențialului cultural al României se realiza și prin participarea RPR la festivalurile internaționale de film, atât în țările socialiste, cât și la evenimentele deja consacrate de o tradiție solidă”⁵⁰. Potrivit unor cercetări recente de istorie a diplomației publice din România, noțiunea/conceptul ca atare lipsea din vocabularul științific și din cel obișnuit, deopotrivă. Mircea Malița se referă la diplomație publică atunci când vorbește despre perioada deschiderii în una din cărțile sale de memorii; deși nu oferă o definiție exactă termenului, diplomatul român precizează că este „cu totul altceva decât diplomația acordurilor”⁵¹.

⁴⁶Kerry Gershaneck, *To Win without Fighting. Defining China's Political Warfare*, in Marine Corps University Press, p. 13, online <https://www.usmcu.edu/Portals/218/EXP%20Political%20Warfare%20-%20PDF.pdf>, accesat la 24 noiembrie 2021.

⁴⁷Veniamin Ciobanu, *La granița a trei imperii*, Editura Junimea, 1985, Iași; Sergiu Celac și alții, *De ce conteaza Marea Neagră* (partea I), in Adevărul.ro, online https://adevarul.ro/international/europa/de-conteaza-marea-neagra-1_579f0bb85ab6550cb86150bd/index.pdf, accesat la 25 noiembrie 2021.

⁴⁸James Jay Carafano, *Why Small States Matter to Big Powers*, in The Heritage Foundation, Aug 13th, 2018, online <https://www.heritage.org/defense/commentary/why-small-states-matter-big-powers>, accesat la 25 noiembrie 2021.

⁴⁹Lucian Robu, *Imaginea României comuniste în propaganda turistică și culturală externă între anii 1960-1975. Forme de implicare a nomenclaturii și strategii acționale*, in Studia Universitas Cibiniensis Series Historica, tomul 8-2011, p. 119.

⁵⁰Ibidem.

⁵¹Corina Găzdou, *Ministerul Afacerilor Externe și diplomația publică a României în contextul aderării la Uniunea Europeană*, in Constantin Bușe, Ionel Căndea, volumul V, Editura Istros a Muzeului Brăilei, Brăila, 2016, p. 354.

După 1989, preocuparea instituțiilor române pentru diplomație publică a fost relativ scăzută. Restructurările făcute în cadrul instituțiilor publice, dar în special în Ministerul Afacerilor Externe, nu au vizat și înființarea unor structuri de diplomație publică, deși România avea mare nevoie de a-și promova imaginea de țară în raport cu obiectivele de politică externă afirmate, integrarea europeană și euro-atlantică. Având în vedere începuturile procesului de tranziție politică în România⁵², este de înțeles lipsa unei structuri de diplomație publică în primii ani după prăbușirea regimului Ceaușescu, dar nici în Statutul corpului diplomatic, acreditat să reprezinte țara în străinătate, nu este făcută vreo precizare privind instrumentele și mijloacele prin care să se promoveze imaginea țării și obiectivele politicii externe. Singura îndatorire care ar putea fi considerată că ține de atribuția diplomatului de a promova imaginea țării sale avea următorul conținut: ”să nu facă declarații care ar putea prejudicia relațiile Romaniei cu alte state sau organizații internaționale sau ar crea guvernului român dificultăți în realizarea politicii sale externe”⁵³. Revizuirea Statutului în anul 2003 n-a însemnat și o îmbunătățire în ceea ce privește obligațiile privind promovarea țării⁵⁴. Această lacună în ceea ce privește existența unor structuri specializate de diplomație publică, în primii ani de după 1989, a fost oarecum suplinită de secțiile culturale ale misiunilor diplomatice din străinătate, de filialele din străinătate ale Institutului Cultural Român și de lectoratele de cultură și civilizație română (organizate de Institutul Limbii Române)⁵⁵. În afară de acestea, MAE oferă fonduri și pentru trei programe distincte, destinate traducerii autorilor români, albumelor culturale și artiștilor care doresc să promoveze cultura română. Evident, în acest domeniu trebuie realizată o bună coordonare și cu Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, care organizează și finanțează propriile programe. Activitățile de diplomație publică inițiate și organizate în cadrul ministerului se realizează, aproape în totalitate, prin Departamentul de Diplomație Publică, acțiunile în cauză urmărind, în primul rând, să aducă în prim plan inițiativele și acțiunile de promovare a imaginii României în străinătate. În acest sens, misiunile diplomatice și Institutul Cultural Român organizează și desfășoară activități concrete, încercând să aducă specificul românesc cât mai aproape de publicul larg. Principalele activități specifice diplomației publice, desfășurate de structura specializată a Ministerului Afacerilor Externe (Departamentul de Diplomație Publică) au vizat desfășurarea unor evenimente culturale prilejuate de sărbătorirea unor evenimente importante din istoria națională, promovarea comunităților locale din România în spațiul UE, manifestări consacrate aderării României la NATO și Uniunea Europeană.⁵⁶ O campanie de diplomație publică desfășurată în Italia, în perioada 28 septembrie - 9 octombrie 2008, sub sloganul Romania: Un mondo da scoprire (România – o lume de descoperit), poate fi considerată una de succes, după o perioadă de criză a imaginii țării, ca urmare a Scandalului Mailat (după numele celui care ar fi luat viața unei femei) ce a generat ample manifestări de ostilitate la adresa migranților români din Italia. Campania a fost proactivă, generând accesul publicului italian la evenimentele de promovare a României în trei piețe importante din orașele Torino, Milano,

⁵²A se vedea, Constantin Hlihor, *Revoluție și tranziție într-un secol scurt (1918-1989)*, Editura Tritonic, București, 2017, pp. 297-323.

⁵³Hotărâre nr. 1070 din 6 octombrie 1990 pentru aprobarea Statutului Corpului Diplomatic și Consular al României, în Monitorul Oficial nr. 119 din 2 noiembrie 1990, online http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=11448, accesat la 26 noiembrie 2021.

⁵⁴LEGE Nr. 269 din 17 iunie 2003 privind Statutul Corpului diplomatici consular al României, online https://www.mae.ro/sites/default/files/file/acte_normative/2006.03.29_1269_2003.pdf, accesat la 26 noiembrie 2021.

⁵⁵Corina Găzdoi, *op.cit.*, p. 56.

⁵⁶Ministerul Afacerilor Externe, *Răspuns la întrebarea formulată de domnul deputat Emilian Valentin Frâncu*, 25 iunie 2006, online <http://www.cdep.ro/interpel/2007/r3133A.pdf>, accesat la 27 noiembrie 2021.

Roma⁵⁷. După această campanie, migrații români în Italia n-au mai fost percepuți prin prisma stereotipurilor amplificate de faptele reprobabile ale unor concetățeni certați cu legea.⁵⁸

În ceea ce privește desfășurarea de activități de diplomație publică în armata română explicit definite, nu găsim informații decât în ultimii ani, deși comunicarea și informarea dintre instituția militară și publicul intern și extern datează de mai bine de un secol⁵⁹. La 15 octombrie 1991, se vor înființa, prin desființarea Secției Presă, Secția Informare și Relații Publice (SIRP), în subordinea Departamentului pentru Învățământ, Știință și Cultură, respectiv, Biroul Presă al Armatei, în subordinea Cabinetului ministrului. SIRP avea atribuții în comunicarea internă, fiind practic prima structură de relații publice din România, denumită și proiectată explicit. La finele trimestrului I, în 1994, va fi elaborată prima Analiză imagologică a problematicii apărării, dezbătută în mass-media, marcând o preocupare constantă pentru cercetare și analiză a comunicării, marcată prin înființarea de structuri specializate în domeniu. Procesul de profesionalizare a implicat și normarea acțiunilor de specialitate, astfel, la 22 mai 1995, intră în aplicare primul regulament de relații publice dintr-o structură guvernamentală din România, Instrucțiunile privind organizarea activității de informare și relații publice în Armată, urmat de un ghid metodologic de aplicare și, mai apoi, de precizări privind modul de gestionare a crizelor⁶⁰. Tot în această perioadă, în 1994, a fost elaborată prima Analiză imagologică a problematicii apărării, dezbătută în mass-media, marcând o preocupare constantă pentru cercetare și analiză a comunicării, marcată prin înființarea de structuri specializate în domeniu.

Precizări explicite privind diplomația publică în structurile armatei române vor apărea mult mai târziu. Astfel, în Instrucțiunile din 21 mai 2020 privind activitatea de informare și relații publice în Ministerul Apărării Naționale, la articolul cinci, se precizează că o parte din activitățile desfășurate vor fi încadrate în sfera diplomației publice⁶¹. O altă structură a Ministerului Apărării Naționale care utilizează metode și mijloace specifice diplomației publice este Direcția politici de apărare (DPA) care coordonează elaborarea și implementarea politicii de apărare pe plan intern și internațional, în cadrul NATO și al Uniunii Europene. În domeniul diplomației publice, Direcția politici de apărare elaborează discursurile și prezentările pe tematici aferente politicii de apărare pentru participarea conducerii Ministerului Apărării Naționale la evenimente publice interne și internaționale; elaborează articole și analize pentru presa de specialitate internă și internațională; cooperează cu societatea civilă în organizarea de seminarii și conferințe de profil⁶².

Potrivit Strategiei Naționale de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024, ”România își construiește strategia de securitate pornind de la premisa că principalele sale garanții sunt apartenența la NATO și relația privilegiată cu SUA, partener care îi împărtășește percepția asupra nivelului amenințărilor în zona frontierei estice a Alianței”⁶³, iar la îndeplinirea acestui obiectiv poate să-și aducă o importantă contribuție și diplomația publică. Aceasta dispune de instrumente și mijloace prin care să informeze cetățenii și partenerii internaționali despre

⁵⁷Corina Găzdoiu, *op.cit.*, p. 57.

⁵⁸Ecaterina Hlihor, *op.cit.*, p. 130.

⁵⁹General-maior (r) Răduț Bîlbiie, *25 de ani de relații publice în Armata României*, in Presamil.ro, online <http://presamil.ro/25-de-ani-de-relatii-publice-armata-romaniei/>, accesat la 27 noiembrie 2021.

⁶⁰Ibidem.

⁶¹Ministerul Apărării Naționale, *INSTRUCȚIUNI din 21 mai 2020 privind activitatea de informare și relații publice în Ministerul Apărării Naționale*, în Monitorul Oficial nr. 474 bis din 4 iunie 2020.

⁶²DIRECȚIA POLITICI DE APĂRARE, online <https://dpap.mapn.ro/pages/view/104>, accesat la 25 noiembrie 2021.

⁶³România. Administrația Prezidențială, *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, București, 2020, p. 9.

activitățile întreprinse și politicile naționale promovate.⁶⁴ Structurile de diplomație publică din armatele occidentale au printre obiective înlăturarea obstacolelor în calea cooperării și coordonării între națiuni și armatele lor, astfel încât să existe o unitate de scop și o viziune comună în efortul lor de a construi un mediu de securitate fără amenințări și riscuri. Specialiștii militari americani subliniază: ”cooperarea este un vehicol important pentru întărirea alianțelor și a cooperării în domeniul securității și apărării”⁶⁵.

Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024 precizează că pentru atingerea obiectivelor sale de securitate în această parte a Europei este necesară ”Conștientizarea aliaților cu privire la rolul Mării Negre și a importanței securizării acestui areal (ca) un obiectiv care canalizează eforturi articulate ale statului român. România are interesul să sprijine și să contribuie la dezvoltarea de politici și soluții pentru stingerea focarelor existente de încordare și conflict, precum și pentru susținerea dezvoltării regionale către o zonă caracterizată de securitate, stabilitate și progres. În același timp, trebuie să creeze condițiile necesare utilizării eficiente, în interesul său și al aliaților/partenerilor săi, a potențialului de coridor energetic și de transport al regiunii Mării Negre și a resurselor energetice pe care România le are în Marea Neagră, astfel încât țara noastră să devină un important actor regional în domeniul energiei.”⁶⁶ O diplomație publică eficientă va fi esențială pentru succesul acestor acțiuni. România trebuie să comunice partenerilor din Alianța Nord Atlantică și membrilor UE în mod credibil angajamentul său față de partenerii internaționali și să demonstreze în mod constant voința de a coopera pentru securizarea acestei regiuni. O diplomația publică ineficientă poate submina credibilitatea țării noastre în ochii partenerilor. Or, „România trebuie să urmărească consolidarea profilului său de actor internațional relevant, racordat principiilor și valorilor euro-atlantice - corespunzător nivelului de ambiție asumat la nivel politic și capacității de dezvoltare economică. Țara noastră este nu numai beneficiar, ci și contributor important la asigurarea securității regionale, europene și euro-atlantice”⁶⁷.

În plan intern diplomația publică, prin activități specifice, poate conștientiza opinia publică că politicile publice din domeniul securității naționale vor fi concepute și implementate având ca beneficiar final cetățeanul, pentru că fiecare român trebuie să simtă că trăiește într-un mediu sigur și să aibă încredere că instituțiile îl apără și îl protejează.

Diplomația publică sau, mai riguros spus, noua diplomație publică trebuie să-și găsească locul potrivit în structurile specializate ale instituțiilor publice care au sarcini în domeniul apărării și al securității. Ea trebuie să construiască un dialog cu publicurile sale țintă, un dialog în care să vorbească despre hotărârea țării noastre de a-și respecta angajamentele asumate în cadrul NATO și prin parteneriatul strategic cu SUA. Diplomația publică, ca instrument de politică externă a statelor democratice, trebuie să ajute și în România la dublarea diplomației de cabinet cu o diplomație a publicurilor largi, în care cetățenii sunt parte la dialogul statului cu alte țări, în dorința de promovare a unor valori și delegitimare a celor care concep politici pornind de la alte coordonate decât democrația, libertatea, egalitatea de șanse, drepturile omului și statul de drept. Chestiune intrinsec legată de securitatea națională, diplomația publică, ca instituție oficială

⁶⁴Danu Marin, *Strategia de informare și comunicare în domeniul apărării și securității naționale: analiză și recomandări*, POLICY STUDY 2/ Iulie 2017, p. 2, online http://www.ape.md/wp-content/uploads/2017/08/Studiu-PSAC-2017_Iulie_v2._final.pdf, accesat la 25 noiembrie 2021

⁶⁵Lieutenant Colonel Russell H. Smith, *Public Diplomacy Enabling National Security Strategy*, U.S. Army War College, Carlisle Barracks, Carlisle, 30 MAR 2007, p. 11.

⁶⁶România. Administrația Prezidențială, *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, București, 2020, p. 9.

⁶⁷Ibidem, p. 16.

apărută în secolul XX, este astăzi cel puțin la fel de relevantă ca și în epoca apariției sale, în timpul Războiului Rece. Dacă prin activitatea de diplomație publică obiectivele stabilite în strategia națională de apărare sunt eficient promovate în plan intern și internațional, structurile specializate în acest domeniu pot deveni instrumente în efortul de construire a unui mediu de securitate și stabilitate.

Bibliografie

1. Beehner, Lionel, *Perceptions of U.S. Public Diplomacy*, in Council on Foreign Relations, September 29, 2005, online <https://www.cfr.org/background/perceptions-us-public-diplomacy>
2. Bîlbiie, Răduț, *25 de ani de relații publice în Armata României*, in Presamil.ro, online <http://presamil.ro/25-de-ani-de-relatii-publice-armata-romaniei/>
3. Boduszynski, Mieczyslaw, Breeden, Philip, *Russian Disinformation and U.S. Public Diplomacy*, in USC Center on Public Diplomacy, Nov 1, 2017, online <https://www.uscpublicdiplomacy.org/blog/russian-disinformation-and-us-public-diplomacy>
4. Carafano, James Jay, *Why Small States Matter to Big Powers*, in The Heritage Foundation, Aug 13th, 2018, online <https://www.heritage.org/defense/commentary/why-small-states-matter-big-powers>
Celac, Sergiu și alții, *De ce conteaza Marea Neagră* (partea I), in Adevărul.ro, online https://adevarul.ro/international/europa/de-conteaza-marea-neagra-1_579f0bb85ab6550cb86150bd/index.pdf
5. Ciobanu, Veniamin, *La granița a trei imperii*, Editura Junimea, 1985, Iași
6. Corman, Steven R., Trethewey, Angela, Goodall, Bud, *A 21st Century Model for Communication in the Global War of Ideas: From Simplistic Influence to Pragmatic Complexity*, Report #0701, Consortium for Strategic Communication, April 3, 2007, online <http://www.comops.org/article/114.pdf>
7. Cowan, Geoffrey, Cull, Nicholas J., *Public Diplomacy in a Changing World*, The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 616 (1), 2008.
8. Cull, Nicholas J., Gatov, Vasily, Pomerantsev, Peter, Applebaum, Anne, Shawcross, Alistair, *Soviet Subversion, Disinformation and Propaganda: How the West Fought Against it*, online <http://www.lse.ac.uk/iga/assets/documents/arena/2018/Soviet-Subversion-and-Propaganda-how-the-west-thought-against-it.pdf>
9. Danu, Marin, *Strategia de informare și comunicare în domeniul apărării și securității naționale: analiză și recomandări*, POLICY STUDY 2/ Iulie 2017, p. 2, online http://www.ape.md/wp-content/uploads/2017/08/Studiu-PSAC-2017_Iulie_v2._final.pdf
Găzdoiu, Corina, *Ministerul Afacerilor Externe și diplomația publică a României în contextul aderării la Uniunea Europeană*, in Constantin Bușe, Ionel Cândea, volumul V, Editura Istros a Muzeului Brăilei, Brăila, 2016.
Gershaneck, Kerry, *To Win without Fighting. Defining China's Political Warfare*, in Marine Corps University Press, p.13, online <https://www.usmcu.edu/Portals/218/EXP%20Political%20Warfare%20-%20PDF.pdf>
10. Hammes, T. X., *Fourth generation warfare evolves, Fifth Emerges* in Military Review, 87(3), May-June 2007.
Hlihor, Constantin, *Revoluție și tranziție într-un secol scurt (1918-1989)*, Editura Tritonic, București, 2017
Hlihor, Constantin, Hlihor, Ecaterina, *Russia's strategy for influence operations through public diplomacy: The Romanian case*, in H. Mölder, V. Sazonov, A. Chochia, T. Kerikmäe,

- eds., *The Russian Federation in the Global Knowledge Warfare. Influence Operations in Europe and Its Neighbourhood*, Springer, 2021.
- Hlihor, Constantin, Hlihor, Ecaterina, *Diplomatia publică în confruntarea Est-Vest din timpul Razboiului Rece*", in Constantin Hlihor, Bogdan Antoniu, Alin Matei (ed), Scripta Historica. In Memoriam Professoris Emeriti Constantin Buse, Bucuresti, Editura Universitatii din Bucuresti, 2020, Hlihor, Ecaterina, *Diplomația publică în politica internațională*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2017.
11. Kent, Randolph, *The future of warfare: Are we ready?* In International Review of the Red Cross, vol. 97 (900), 2015
 12. Kramer, Mark, *The Soviet Roots of Meddling in U.S. Politics*, in PONARS Eurasia Policy Memo, No. 452, January 2017, p. 2, online http://www.ponarseurasia.org/sites/default/files/policy-memos-pdf/Pepm452_Kramer_Jan2017.pdf
 13. Лебедева, Ольга, *История возникновения института публичной дипломатии в России*/ Olga Lebedeva, *Istoriya vozniknoveniya instituta publichnoy diplomatii v Rossii*, online <https://interaffairs.ru/jauthor/material/1438>
 14. Lebedeva, M. M., *Publichnaya diplomatiya teoriya i praktika*, Izdatel'stvo «Aspekt Press», 2017.
 15. McHale, Judith A. *Public Diplomacy: A National Security Imperative*, June 11, 2009, online <https://2009-2017.state.gov/r/remarks/2009/124640.htm>
 16. Murphy, Jim, *Engagement*, in J. Welsh, D. Fearn, Eds., *Engagement: Public diplomacy in a globalised world* Foreign and Commonwealth Office, London, UK, 2008, pp. 7–15, online https://www.uscpublicdiplomacy.org/sites/uscpublicdiplomacy.org/files/useruploads/u26739/Engagement_FCO.pdf Nye, Joseph, *Public Diplomacy and Soft power*, in The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 616 (1), 2008.
 17. Potter, Evan H., *Branding Canada: Projecting Canada's Soft Power through Public Diplomacy*, Illustrated Edition, McGill-Queen's University Press; 2009.
 18. Smith, Russell H., *Public Diplomacy Enabling National Security Strategy*, U.S. Army War College, Carlisle Barracks, Carlisle, 30 MAR 2007.
 19. Snow, Nancy, *Rethinking Public Diplomacy*, in Nancy Snow, Philip M. Taylor, eds., *Routledge Handbook of Public Diplomacy*, Routledge, New York, London, 2009.
 20. Szostek, Joanna, *What Happens to Public Diplomacy During Information War? Critical Reflections on the Conceptual Framing of International Communication*, in International Journal of Communication no. 14, 2020.
 21. Wallin, Matthew, *The National Security Need for Public Diplomacy*, American Security Project, Oct. 1, 2012, https://www.jstor.org/stable/resrep06026?seq=1#metadata_info_tab_contents
 22. Documente oficiale
 23. Ministerul Afacerilor Externe, *Răspuns la întrebarea formulată de domnul deputat Emilian Valentin Frâncu*, 25 iunie 2006, online <http://www.cdep.ro/interpel/2007/r3133A.pdf>
 24. Ministerul Apărării Naționale, *INSTRUCȚIUNI din 21 mai 2020 privind activitatea de informare și relații publice în Ministerul Apărării Naționale*, în Monitorul Oficial nr. 474 bis din 4 iunie 2020.
 25. România. Administrația Prezidențială, *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, București, 2020. DIRECȚIA POLITICI DE APĂRARE, online <https://dpap.mapn.ro/pages/view/104>

INVENTIONS IN EQUIPMENT SHAPED THE MILITARY POLICE SECURITY OPERATIONS

*Nenad TANESKI⁶⁸
Metodija DOJCHINOVSKI⁶⁹
Sasha SMILESKI⁷⁰*

Abstract: *Military police provide physical and technical security which describes control measures designed to deny unauthorized access to facilities, equipment, and resources and to protect staff and property from destruction or damage (such as espionage, theft, or terrorist attacks).*

Physical and technical security involves the use of multiple layers of interdependent systems including CCTV surveillance, security guards, security barriers, locks, access control protocols, and many other techniques.

Since years technology made huge evolution, especially in digitalization, so the military police need sophisticated equipment necessary for physical and technical protection such as biometric enrollment (capture, process and store biographical or biometric data).

Key words: *security operations, physical, technical, equipment, biometric.*

INTRODUCTION

The goal of deterrence methods is to convince potential attackers that a successful attack is unlikely due to strong defenses. The initial layer of security for a military facility, campus, building, office, or other physical space uses crime prevention through environmental design to deter threats. Some of the most common examples are also the most basic: warning signs or window stickers, fences, vehicle barriers, vehicle height-restrictors, restricted access points, security lighting and trenches.

Over the last some years, a new era of engineering science has been recognized whose products are likely to create a huge bazaar in the immediate future. It has been known as "biometrics". The innovators of this fresh domain mean to construct strategies which would permit credentials of a person on the foundation of his/her "biological" features: vocal sound, diminuendos of movements, features of expression and other portions of the body, optic nerve or sword lily pattern. Nature has completed human presences with unlike appearances which may alter from one person to another. This property is made up use of by Biometric technology to definitely identify each person.

Physical barriers

Physical barriers such as fences, walls, and vehicle barriers act as the outermost layer of security. They serve to prevent, or at least delay, attacks, and also act as a psychological deterrent by defining the perimeter of the facility and making intrusions seem more difficult. Tall fencing, topped with barbed wire, razor wire or metal spikes are often emplaced on the perimeter of a property, generally with some type of signage that warns people not to attempt entry. However, in some facilities imposing perimeter walls/fencing will not be possible (e.g. an urban

⁶⁸PhD, Military academy „General Mihailo Apostolski“ - Skopje

⁶⁹PhD, Military academy „General Mihailo Apostolski“ - Skopje

⁷⁰MSc, Military academy „General Mihailo Apostolski“ - Skopje,

office building that is directly adjacent to public sidewalks) or it may be aesthetically unacceptable (e.g. surrounding a shopping center with tall fences topped with razor wire); in this case, the outer security perimeter will be defined as the walls/windows/doors of the structure itself.⁷¹

Combination barriers

Barriers are typically designed to defeat defined threats. This is part of building codes as well as fire codes. Apart from external threats, there are internal threats of fire, smoke migration as well as sabotage. The National Building Code of Canada, as an example, indicates the need to defeat external explosions with the building envelope, where they are possible, such as where large electrical transformers are located close to a building. High-voltage transformer fire barriers can be examples of walls designed to simultaneously defeat fire, ballistics and fragmentation as a result of transformer ruptures, as well as incoming small weapons fire. Similarly, buildings may have internal barriers to defeat weapons as well as fire and heat. An example would be a counter at a police station or embassy, where the public may access a room but talk through security glass to employees in behind. If such a barrier aligns with a fire compartment as part of building code compliance, then multiple threats must be defeated simultaneously, which must be considered in the design.

Plastic deformation as a result of impact can knock loose, tear or squish passive fire protection (PFP) materials, particularly once the PFP materials are stressed. Some PFP materials can at times be very resilient, impact resistant and ductile at ambient. Once stressed by fire, that can change as free water dissipates at 100°C, and hydrates can be spent near 300°C, all of which is reached within minutes of a fire. Construction level binders, unlike certain refractories, can also degrade with heat, thus changing the physical properties of many PFP materials across different temperature ranges. None of that is normally a problem. In fact it is part of PFP designs for different reasons. But when combining PFP with ballistics or fragmentation, it is prudent to consider all relevant stresses in designing barriers that must (or may be presumed or advertised to) simultaneously defeat fire, followed by hose stream and impacts that come during a fire event.

Natural surveillance

Another major form of deterrence that can be incorporated into the design of facilities is natural surveillance, whereby architects seek to build spaces that are more open and visible to security personnel and authorized users, so that intruders/attackers are unable to perform unauthorized activity without being seen. An example would be decreasing the amount of dense, tall vegetation in the landscaping so that attackers cannot conceal themselves within it, or placing critical resources in areas where intruders would have to cross over a wide, open space to reach them (making it likely that someone would notice them).

Security lighting

Security lighting is another effective form of deterrence. Intruders are less likely to enter well-lit areas for fear of being seen. Doors, gates, and other entrances, in particular, should be well lit to allow close observation of people entering and exiting. When lighting the grounds of a facility, widely distributed low-intensity lighting is generally superior to small patches of high-

⁷¹Talbot, Julian & Jakeman, Miles, Security Risk Management Body of Knowledge, John Wiley & Sons, New Jersey, 2011, pp. 72–73.

intensity lighting, because the latter can have a tendency to create blind spots for security personnel and CCTV cameras. It is important to place lighting in a manner that makes it difficult to tamper with (e.g. suspending lights from tall poles), and to ensure that there is a backup power supply so that security lights will not go out if the electricity is cut off.⁷² The introduction of low-voltage LED-based lighting products has enabled new security capabilities, such as instant-on or strobing, while substantially reducing electrical consumption.⁷³

Alarm systems and sensors

Alarm systems can be installed to alert security personnel when unauthorized access is attempted. Alarm systems work in tandem with physical barriers, mechanical systems, and security guards, serving to trigger a response when these other forms of security have been breached. They consist of sensors including perimeter sensors, motion sensors, contact sensors, and glass break detectors.⁷⁴

However, alarms are only useful if there is a prompt response when they are triggered. In the reconnaissance phase prior to an actual attack, some intruders will test the response time of security personnel to a deliberately tripped alarm system. By measuring the length of time it takes for a security team to arrive (if they arrive at all), the attacker can determine if an attack could succeed before authorities arrive to neutralize the threat. Loud audible alarms can also act as a psychological deterrent, by notifying intruders that their presence has been detected.⁷⁵ In some jurisdictions, law enforcement will not respond to alarms from intrusion detection systems unless the activation has been verified by an eyewitness or video.⁷⁶ Policies like this one have been created to combat the 94–99 percent rate of false alarm activation in the United States.⁷⁷

Access control

Access control methods are used to monitor and control traffic through specific access points and areas of the secure facility. This is done using a variety of systems including CCTV surveillance, identification cards, security guards, biometric readers, and electronic/mechanical control systems such as locks, doors, turnstiles and gates.⁷⁸

Mechanical access control systems

Mechanical access control systems include turnstiles, gates, doors, and locks. Key control of the locks becomes a problem with large user populations and any user turnover. Keys quickly become unmanageable, often forcing the adoption of electronic access control.

⁷²Kovacich, Gerald L. & Halibozek, Edward P., *The Manager's Handbook for Corporate Security: Establishing and Managing a Successful Assets Protection Program*, Butterworth-Heinemann, Oxford, 2003, pp. 192–193.

⁷³ "Use of LED Lighting for Security Purposes, ". <https://www.silvaconsultants.com/new-security-tips-1/use-of-led-lighting-for-security-purposes>

⁷⁴Field Manual 3-19.30: Physical Security, Headquarters, United States Department of Army, 2001, Chapter 6.

⁷⁵Fennelly, Lawrence J., *Effective Physical Security*, Butterworth-Heinemann, Waltham, MA, 2012, pp. 345–346.

⁷⁶Erwin A. Blackstone, Andrew J. Buck, Simon Hakim, "Evaluation of alternative policies to combat false emergency calls", Center for Competitive Government, Temple University, Philadelphia, 2004, p. 238.

⁷⁷Erwin A. Blackstone, Andrew J. Buck, Simon Hakim, "Evaluation of alternative policies to combat false emergency calls", Center for Competitive Government, Temple University, Philadelphia, 2004, p. 233.

⁷⁸Tyska, Louis A. & Fennelly, Lawrence J., *Physical Security: 150 Things You Should Know*, Butterworth-Heinemann, Waltham, MA, 2000, p. 3.

Electronic access control systems

Electronic access control manages large user populations, controlling for user life cycles times, dates, and individual access points. For example, a user's access rights could allow access from 0700h to 1900h Monday through Friday and expire in 90 days. These access control systems are often interfaced with turnstiles for entry control in buildings to prevent unauthorized access. The use of turnstiles also reduces the need for additional security personnel to monitor each individual entering the building allowing faster throughput.

An additional sub-layer of mechanical/electronic access control protection is reached by integrating a key management system to manage the possession and usage of mechanical keys to locks or property within a building or campus.⁷⁹

Identification systems and access policies

Another form of access control (procedural) includes the use of policies, processes and procedures to manage the ingress into the restricted area. An example of this is the deployment of security personnel conducting checks for authorized entry at predetermined points of entry. This form of access control is usually supplemented by the earlier forms of access control (i.e. mechanical and electronic access control), or simple devices such as physical passes.⁸⁰

Biometrics enrollment

The term biometrics denotes to the developing field of technology dedicated to the credentials of personalities using biological characters or behaviors. In preparation, this means taking an image of a unique feature of an individual such as a fingerprint, hand, eye or face, and comparing it with a template captured previously. For hardship of explanation this has been over-simplified, but in crux this is how biometric technology works. The statistical use of the characteristic differences in unique elements of living creatures is known as biometrics.

Biometric recognition offers a promising approach for security applications, with some advantages over the classical methods, which depend on something you have (key, card, etc.), or something you know (password, PIN, etc.). Authentication methods by means of biometrics are a particular portion of security systems, with a good number of advantages over classical methods. However, there are also drawbacks. Depending on the application, one of the previous methods, or a combination of them, will be the most appropriate.

⁷⁹Field Manual 3-19.30, Physical Security. Headquarters, United States Department of Army, 2001, Chapter 7.

⁸⁰Pearson, Robert, *Electronic Security Systems: A Manager's Guide to Evaluating and Selecting System Solutions*, Butterworth-Heinemann, Waltham, MA, 2011, Chapter 1.

Authentication method	Advantages	Drawbacks
Handheld tokens (card, ID, passport, etc.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A new one can be issued. ▪ It is quite standard, although moving to a different country, facility, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ It can be stolen. ▪ A fake one can be issued. ▪ It can be shared. ▪ One person can be registered with different identities.
Knowledge based (password, PIN, etc.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ It is a simple and economical method. ▪ If there are problems, it can be replaced by a new one quite easily. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ It can be guessed or cracked. ▪ Good passwords are difficult to remember. ▪ It can be shared. ▪ One person can be registered with different identities.
Biometrics	<ul style="list-style-type: none"> ▪ It cannot be lost, forgotten, guessed, stolen, shared, etc. ▪ It is quite easy to check if one person has several identities. ▪ It can provide a greater degree of security than the other ones. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ In some cases a fake one can be issued. ▪ It is neither replaceable nor secret. ▪ If a person's biometric data is stolen, it is not possible to replace it.

Table 1. Advantages and drawbacks of the three main authentication method approaches

Design issues of biometric systems

A significant question in scheming a practical system is to determine in what way a separated is recognized and are intended by keeping two characteristics in mind, they are:

Physical characteristics

- Fingerprint,

Handprint

- Face
- Scent,
- Thermal image
- Iris Pattern

Personal traits

- Voice pattern
- Handwriting
- Acoustic Signature

Verification VS Identification

There are two diverse ways to tenacity a person's identity: confirmation and proof of identity. Confirmation (Am I whom I claim I am?) involves confirming are rejecting a person's demanded identity. In proof of identity, one has to found a person's identity (Who am I?). Individually one of these strategies has its own difficulties and could maybe be resolved best by a certain biometric scheme.

Security and privacy

A nice property of biometric security systems is that security level is almost equal for all users in a system. This is not true for other security technologies. For instance, in an access

control based on password, a hacker just needs to break only one password among those of all employees to gain access. In this case, a weak password compromises the overall security of every system that user has access to. Thus, the entire system's security is only as good as the weakest password.⁸¹ This is especially important because good passwords are nonsense

combinations of characters and letters, which are difficult to remember (for instance, "Jh2pz6R+"). Unfortunately, some users still use passwords such as "password", "Homer Simpson" or their own name.

Although biometrics offers a good set of advantages, it has not been massively adopted yet.⁸² One of its main drawbacks is that biometric data is not secret and cannot be replaced after being compromised by a third party. For those applications with a human supervisor (such as border entrance control), this can be a minor problem, because the operator can check if the presented biometric trait is original or fake. However, for remote applications such as internet, some kind of liveness detection and anti-replay attack mechanisms should be provided. This is an emerging research topic. As a general rule, concerning security matters, a constant update is necessary in order to keep on being protected. A suitable system for the present time can become obsolete if it is not periodically

improved. For this reason, nobody can claim that has a perfect security system, and even less that it will last forever.

Conclusion

In this paper, we present the traditional physical and technical security equipment used by military police units in operations to secure command posts, vital facilities. Physical and technical security are inevitable methods for securing facilities due to the nature of the physical distance with the use of means or barriers and the use of other equipment for entry and movement restricts access. These methods achieve control of entry and movement, but without sufficient coverage and monitoring by CCTV these methods are not sufficient.

With the introduction of biometric security technology, greater control of entry and movement is introduced, and on the other hand, due to the unique methods of recognition, the danger of endangering the guarded facility is reduced. Most importantly, through biometric data, military police officials have access to a large number of personal data of persons allowed to enter the guarded facility, but also when an unauthorized person attempts to attempt to breach security can be detected through one of the methods as face recognition, fingerprints, voice, etc. if the person has a valid ID card and has it in the data system.

The advances in accurateness and serviceability and reducing cost have made the biometric technology a secure, reasonable and cost-effective way of identifying individuals. Biometric strictures such as fingerprint perusing, retinal scanning, iris scanning, signature verification, hand geometry, voice verification and others are all well recognized with their own specific characteristics. The limiting factors of speed and band width are now a thing of the past and their practical performance might in many incidences be better than predictable.

⁸¹S. Prabhakar, S. Pankanti, A. K. Jain, "Biometric recognition: security and privacy concerns" IEEE Security and Privacy, 2003, pp. 33-42.

⁸²M. Faundez-Zanuy, "Biometric recognition: why not massively adopted yet?", IEEE Aerospace and Electronic Systems Magazine, August 2005.

References

1. Talbot, Julian & Jakeman, Miles, Security Risk Management Body of Knowledge, John Wiley & Sons, New Jersey, 2011.
2. Kovacich, Gerald L. & Halibozek, Edward P., The Manager's Handbook for Corporate Security: Establishing and Managing a Successful Assets Protection Program, Butterworth-Heinemann, Oxford, 2003.
3. "Use of LED Lighting for Security Purposes, ".
<https://www.silvaconsultants.com/new-security-tips-1/use-of-led-lighting-for-security-purposes>
4. Field Manual 3-19.30: Physical Security, Headquarters, United States Department of Army, 2001.
5. Fennelly, Lawrence J., Effective Physical Security, Butterworth-Heinemann, Waltham MA, 2012.
6. Erwin A. Blackstone, Andrew J. Buck, Simon Hakim, "Evaluation of alternative policies to combat false emergency calls", Center for Competitive Government, Temple University, Philadelphia, 2004.
7. Tyska, Louis A. & Fennelly, Lawrence J., Physical Security: 150 Things You Should Know, Butterworth-Heinemann, Waltham, MA, 2000.
8. Pearson, Robert, Electronic Security Systems: A Manager's Guide to Evaluating and Selecting System Solutions, Butterworth-Heinemann, Waltham, MA, 2011, Chapter 1.
9. S. Prabhakar, S. Pankanti, A. K. Jain, "Biometric recognition: security and privacy concerns" IEEE Security and Privacy, 2003
10. M. Faundez-Zanuy, "Biometric recognition: why not massively adopted yet?", IEEE Aerospace and Electronic Systems Magazine, August 2005.

ИССЛЕДОВАНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЧАСТНЫХ ВОЕННЫХ КОМПАНИЙ В КОНФЛИКТАХ В 21 ВЕКЕ

*Nicolai TERZI*⁸³

В той или иной форме наемные войска, напрямую не подконтрольные собственной стране, существуют столько, сколько существуют организованные войны. В современном виде такие вооруженные формирования именуется термином ЧВК – частные военные компании или ЧВОК – частные военные и охранные компании. В развитых странах ЧВК являются вполне сформировавшимся направлением бизнеса, в котором задействованы десятки тысяч людей, а его прибыль зачастую измеряется в миллиардах долларов. В то же время в развивающихся странах, а также в России, ЧВК представляют собой явление из «серой» зоны, опасно балансирующее между службой государству и статусом нелегального вооруженного формирования.

Для того, чтобы более полно разобраться в данном вопросе, необходимо выяснить, кто же такие «наемники»? Понятие «наемник» было сформировано в Первом дополнительном протоколе, а точнее в его 47 статье к Женевским конвенциям. В соответствии с данной статьей, «наемник» - это лицо, которое:

1. Специально завербовано на месте или за границей для участия в вооруженном конфликте;
2. Непосредственно участвует в военных действиях, в целях личной выгоды или денежного вознаграждения;
3. Не является ни гражданином стороны, находящейся в конфликте, ни лицом, постоянно проживающим на территории, контролируемой стороной, находящейся в конфликте;
4. Не входит в личный состав вооруженных сил стороны, находящейся в конфликте;
5. Не послано государством, которое не является стороной, находящейся в конфликте, для выполнения официальных обязанностей в качестве лица, входящего в состав его вооруженных сил.

Возрождение наёмничества в современном виде началось после второй мировой войны. Первоначально ЧВК было мало, а их деятельность тщательно скрывалась государствами, однако, постепенно они начали приобретать более открытый и массовый характер. В связи с этим, а также с сокращением состава вооруженных сил во многих государствах, начал увеличиваться спрос на услуги ЧВК, что в свою очередь привело к тому, что многие уволенные военнослужащие перешли работать в ЧВК, так как данная работа хорошо оплачивается. Среди руководства ЧВК можно часто встретить бывших высокопоставленных государственных служащих в сфере обороны и безопасности. В то же время необходимо отметить, что рядовой участник ЧВК не обязательно должен обладать высокой квалификацией, а достаточно иметь элементарные навыки, к примеру, навыки владения оружием, которое можно приобрести отслужив в армии. Благодаря этим навыкам можно работать в охранной деятельности ЧВК. Как показывает практика, ЧВК обычно не раскрывают своего истинного предназначения, хотя согласно официальным

⁸³Dr., Universitatea de Stat din Comrat, Comrat, Republica Moldova

документам, они призваны выполнять лишь вспомогательные функции, которые не связаны с ведением боевых действий.

По деятельности все ЧВК условно можно разделить на четыре группы:

1. Компании по предоставлению военных услуг (military provider companies). В сферу их деятельности входит тактическая поддержка и защита как частных лиц, так и государства во время боевых действий, а так же непосредственное участие в боевых операциях. В основном эти компании обвиняют в наёмничестве, в подрыве политических строев государств и «теневой» войне.

2. Военные консалтинговые компании (military consulting companies). Данные компании занимаются стратегическим планированием, реформированием вооруженных сил, непосредственной тренировкой различных армейских подразделений.

3. Компании, занимающиеся военной логистикой (military support companies). Их деятельность заключается в тыловом обеспечении войск, в строительстве военных объектов и в обслуживании сложных систем вооружений.

4. Частные компании, занимающиеся охранной деятельностью (private security companies). Данные компании, так же как и компании по предоставлению военных услуг, занимаются защитой и отличаются друг от друга условно, так как во время боевых действий их деятельность становится схожей.

В основном государства отдают предпочтение своим отечественным ЧВК, однако присутствуют и исключения, выраженные в получении не отечественными ЧВК контрактов с каким-либо другим государством. Огромные проблемы вызывает вопрос ответственности государства за деятельность их ЧВК. Согласно Женевской конвенции, любое государство обязано соблюдать и обеспечивать соблюдение норм международного гуманитарного права. Опираясь на это положение можно сделать вывод о том, что формально государство может быть привлечено к ответственности за деятельность его ЧВК, если она нарушит нормы международного гуманитарного права. На практике же возникают трудности с признанием ответственности государств за деятельность ЧВК в связи с тем, что государства, как правило, не имеют должного контроля над их операциями, которые осуществляются за пределами территории данных государств.

Государствам выгодно использовать частные военные компании как новое средство ведения войны. Ведь ЧВК находится вне рамок гражданского контроля, в отличие от тех же регулярных армий, им можно поручить самую грязную работу: от свержения законных правительств до устранения неугодных политиков и общественных деятелей. В случае, если миссии ЧВК предадутся огласке, то государство-заказчик может свободно «откеститься» от них, так как «действовали коммерческие структуры».

Следует отметить, что если деятельность ЧВК в Великобритании, США, Франции, ЮАР и в некоторых других странах регламентируется внутренним законодательством, то вопрос о ЧВК в России довольно сложный. Несмотря на то, что проект закона о деятельности ЧВК обсуждался в Государственной Думе еще в 2015 году, но так и не был принят.

Исходя из выше изложенного, можно выделить ряд преимуществ ЧВК перед регулярными вооруженными силами:

1. Использование частных военных компаний в военных конфликтах вызывает меньше общественного недовольства, чем использование вооруженных сил, так как найти прямые доказательства причастности государства к деятельности ЧВК очень сложно;

2. Частные военные организации более мобильны, чем регулярная армия . Они могут представлять собой противовес местным вооруженным силам в государствах со слабыми политическими институтами;

3. Потери со стороны частных военных компаний не указываются в государственных отчетах.

Можно выделить также ряд недостатков:

1. Частные военные компании мотивированы прибылью, а не чувством долга перед государством, что может создать множество проблем;

2. Частое использование частных военных компаний государствами может навредить их экономике, так как у ЧВК высокая цена;

3. Частные военные компании достаточно часто выходят из под контроля и могут навредить невинным людям. Это обуславливается их минимальным контролированием со стороны государств.

Необходимо отметить, что международно-правовая регламентация деятельности ЧВК отражена в следующих актах:

- ст. 47 Дополнительного протокола №1 от 08.06.1977 г. К Женевским конвенциям от 12.08.1949 г. «О защите жертв международных вооруженных конфликтов». В данной статье, как указывалось ранее, дается определение термина «наемник»;

- Закон «О контроле над экспортом вооружений». Данный закон был принят в США. Согласно ему, госдепартамент США лицензирует деятельность их ЧВК за рубежом, а также следит за выполнением контракта. Сделки, связанные с деятельностью ЧВК, сумма которых превышает 50 миллионов долларов, должна быть согласована с конгрессом США и одобрена им;

- Закон «О регулировании иностранной военной помощи». Данный закон считается своего рода актом о наемниках, принятый в ЮАР. Согласно ему, деятельность ЧВК лицензируется национальным комитетом, отвечающим за контроль над простым вооружением страны;

- Резолюция ООН «Определение агрессии» от 1974 года. В данной резолюции применение наемников и частных военных компаний против других стран квалифицируется как международное правонарушение;

- Резолюция ООН от 14.12.1979 года, согласно которой наёмничество является преступлением против мира и человечества и приравнивается к геноциду, убийствам и иным особо тяжким преступлениям;

- Конвенция ООН «О запрете на вербовку, использование , финансирование и обучение наемников» от 1989 года, принятая 20.10.2001 года. Данная конвенция дала более широкое толкование термину «наемник», в котором была отражена материальная заинтересованность наемников;

- Правовые инициативы «Green Paper» Великобритании от 2002 года и Швейцарии от 2006 года. Данные инициативы ставят перед собой цели усиления контроля над деятельностью ЧВК. Суть инициатив состояла в создании международного органа для контроля над деятельностью ЧВК с правом на запрет их деятельности в государствах – «агрессорах», а так же в международном контроле над режимом лицензирования этих компаний , в мониторинге за деятельностью компаний, а так же в разработке соглашений между государствами , имеющими частные военные компании;

- «Международный кодекс поведения ЧВК» от 2010 года. Данный документ явился началом узаконивания института наёмничества на базе международно-правовых основ

использования наемников , международного гуманитарного права и законодательства в сфере прав человека. Согласно этому кодексу, соблюдение его норм – неременное условие при заключении любого вида контракта в области военных услуг на международном уровне. Однако, данный документ, так же как и «Документ Монтре» носит только лишь рекомендательный характер;

- «Документ Монтре» от 2008 года. В нем содержатся рекомендации по регулированию деятельности сотрудников ЧВК в зонах военных конфликтов. За нарушение норм международного гуманитарного права, согласно данному документу, за частные военные компании ответственны государства , откуда произошли эти ЧВК, государства-контрагенты, а также государства территориальной юрисдикции. Все государства, согласно Документу Монтре, обязуются пресекать нарушения международного гуманитарного права , расследовать нарушения, принимать соответствующие законы, искать и привлекать к ответственности нарушителей.

Подводя итог, необходимо также отметить, что в последние годы международным сообществом ставится задача полного контроля услуг ЧВК на мировом рынке через создание единого органа (международного) лицензирования, мониторинга таких компаний.

Государствам необходима четкая регламентация деятельности частных военных компаний внутри своих стран, а международным организациям необходимо разработать регламентацию деятельности ЧВК во время различных международных конфликтов, иных внешнеполитических мероприятий государств, а также при организации миротворческих миссий и операций по принуждению к миру.

Николай Терзи, доктор права, преподаватель юридического факультета Комратского государственного университета, полковник в отставке.

GENERALITĂȚI PRIVIND ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA REGRUPĂRII ÎN CADRUL TRECERII LA OFENSIVĂ DIN CONTACT NEMIJLOCIT

Iurii CIUBARA⁸⁴

Abstract: Acest articol prezintă concepte de desfășurare a ofensivei din contact nemijlocit prin regrupare în cadrul operațiilor grupărilor de forțe de nivel divizie (brigadă). În studiul dat, a fost elucidat importanța regrupării forțelor în vederea realizării noului dispozitiv de operații.

Keywords: Republica Moldova, lupta armată, ofensivă, procedeu, dispozitiv de operații, regrupare, zonă de operații,

Întroducere

Situația politico-militară pe continentul european și în regiunile limitrofe înregistrează numeroase amenințări la adresa securității statelor. Actualmente, societatea internațională este marcată de o serie de evenimente importante pentru securitatea Republicii Moldova. Deci, instabilitatea politică, conflictele regionale, separatismul, tensiunile sociale, terorismul și criminalitatea organizată, dependența unilaterală de resursele energetice externe, mișcările migratorii masive, cataclismele naturale reprezintă amenințări contemporane la adresa securității naționale și internaționale. Aceste cataclisme au afectat și Republica Moldova, totodată, pe plan intern, aceasta se confruntă cu separatismul transnistrean și trupele militare și paramilitare ale autoproclematei republici moldovenești transnistrene.

În același timp, trupele Federației Ruse continuă să staționeze ilegal pe teritoriul țării și situația nu evoluează, dar intervin o serie de probleme social-economice. În viziunea noastră, obiectivul privind soluționarea conflictului a trecut pe plan secundar, rolul unei dimensiuni a securității naționale, cum este securitatea militară, fiind practic redus la minim.

Actualitatea temei rezidă în necesitatea de reformării sistemului militar al Republicii Moldova ca parte componentă a sistemului național de securitate și apărare, prin prisma analizei amenințărilor cu caracter militar.

Considerăm că selectarea corectă a formelor și procedeelelor de acțiune și analiză detaliată a situației este o misiune primordială a comandamentelor. Totodată, la acestea se adaugă cunoașterea zonei de operație, estimarea cât mai reală a eventualului agresor și, a modului de acțiune și respectiv, o evaluare cât mai reală a posibilităților proprii.

Mutațiile câmpului de luptă la finele secolului al XX-lea, începutul secolului al XXI-lea include printre trăsături, configurarea unor elemente noi, anterior aproape neglijabile sau fără vreun impact important, astfel, dobândit un caracter semnificativ în conflictele armate locale, indiferent de proporțiile lor. Toate acestea trăsături impun studierea aprofundată a evoluției în teoria și practica luptei armate contemporane. Prin urmare, la nivel strategic și operativ, acțiunile militare se vor desfășura de către grupările de forțe de valoare strategică și operativă, prin forme de operații militare de nivel strategic-operativ, iar la nivel tactic, acțiunile militare se vor desfășura sub formă de luptă.

⁸⁴Colonel(r), Drd., lector universitar Academia Militară a Forțelor Armate a R.Moldova, mun. Chișinău, Republica Moldova

Fizionomia operațiilor ofensive, organizarea și desfășurarea regrupării: aspecte teoretico-conceptuale

Considerăm că, din punct de vedere teoretic, un interes deosebit în ultimii ani a fost înregistrat în evidența ducerii acțiunilor militare pe o bază aplicativ-științifică conform legilor și principiilor luptei armate, actualizate în conformitate cu particularitățile câmpului de luptă modern. Prin umare, lupta modernă se caracterizează prin: acțiuni decesive, dinamism, caracter manevrier, schimbări rapide și bruște a acțiunilor de luptă. Caracterul și fizionomia ducerii acțiunilor militare ne demonstrează cu claritate că deja conflictele nu mai apar doar din sfera pur militară, dar se caracterizează printr-o înglobare a tuturor sectoarelor de activitate. Analiza conflictelor militare recente evidențiază necesitatea reanalizării fizionomiei ducerii ofensivei moderne, care va permite o nouă orientare privind utilizarea forțelor armate, în mod eficient, precum și elaborarea pe timp de pace a unor planuri realiste privind organizarea, rolul, dislocarea, pregătirea, dotarea și întrebuințarea forțelor. Anume sub acest aspect în continuare vom aborda noțiuni esențiale în ducerea luptei armate în așa ce privește desfășurarea acțiunilor militare de tip ofensiv.

După cum se cunoaște, în funcție de caracterul apărării, forțele participante, zona geografică, nivelul de conducere, manevra necesară pentru realizarea dispozitivului, operațiile ofensive pot fi clasificate după procedeul de declanșare a acțiunilor: ofensivă din contact, ofensivă din mișcare și ofensivă combinată. De obicei la ofensivă se recurge în vederea distrugerii/neutralizării forțelor adverse, cuceririi pozițiilor-cheie, acestea fiind considerate unica formă de acțiune militară care asigură atingerea scopurilor luptei armate. În cadrul cercetării au fost luate în calcul procedeele de trecere la ofensivă și de desfășurare a operațiilor, abordând de asemenea și factorii ce au contribuit la completarea teoriei și practicii luptei armate. Considerăm că selectarea corectă a procedeelelor de acțiune este o misiune primordială a comandamentelor, ceea ce presupune o analiză cât mai detaliată a situației, o cunoaștere bună a zonei de operație, o estimare cât mai reală a potențialului adversar și a modului de acțiune a acestuia, o evaluare cât mai reală a posibilităților proprii. Deci, operațiile ofensive joacă un rol incontestabil în câștigarea scopului general al războiului. Abordarea situațiilor în care se execută operațiile ofensive conturează cadrul general situațional al ofensivei duse împotriva agresorului, care a pătruns pe teritoriul național, așa detaliile acționale se evidențiază în fizionomia operațiilor ofensive ale forțelor. Prin urmare, marile unități trec la ofensivă în situații foarte complexe și diferite, aceasta se datorează faptului că ele se pot găsi în componența eșalonului unu cu rol operativ sau în cadrul eșalonului doi, iar regrupările care se vor desfășura în vederea realizării dispozitivelor sunt multiple. Considerăm că marile unități vor trece la ofensivă după desfășurarea cu succes a unei altei operații, astfel, vor fi regrupări de pe o direcție strategică/operativă sau aducerea marilor unități dintr-o zonă de operații în alta, introducerea în operație.

Următorul aspect constă în determinarea procedeelelor adecvate de ducere a luptei armate. Conform literaturii de specialitate, noțiunea de procedeu „este modalitatea de întrebuințare a forțelor și mijloacelor în luptă (operație) în scopul îndeplinirii misiunii” [1p.260]. Alegerea procedeelelor de acțiune este o misiune primordială a comandamentelor, după analiza situației, cunoașterea zonei de operație, estimarea eventualului adversar și trupelor proprii.

În continuare ne propunem elucidarea procedeelelor de trecere la ofensivă din contact nemijlocit prin regruparea trupelor la nivel operativ-strategic. Definind ofensiva din contact nemijlocit cu inamicul, conceptul reprezintă un procedeu care se adoptă atunci când acesta a avut timp să-și organizeze apărarea și dispune de un dezvoltat sistem de lucrări genistice și de baraje, precum și în cazul în care rețeaua de comunicații din adâncime către linia frontului este slab

dezvoltată sau impracticabilă. Ofensiva este precedată de ocuparea bazei de plecare și poate avea loc cu regruparea forțelor din contact cu inamicul sau prin înlocuirea parțială ori totală cu altele, aduse din adâncime[2.P.141]. Formele și procedeele de ducere a luptei armate include și noțiunea de manevră ca o importantă componentă a concepției în desfășurarea acțiunilor militare fiind proprie atât ofensivei, cât și apărării. Studiul respectiv nu conține dezbateri asupra importanței, conținutului, tipului și formelor de manevră în ofensivă.

Considerăm că este nevoie de a preciza diferența dintre conceptul de manevră și cel de regrupare, în condițiile unei distincții inconfundabile, însă există și puncte de convergență. Astfel, regruparea presupune crearea unei noi grupări de forțe sau schimbarea dispunerii inițiale a forțelor și mijloacelor în vederea executării unei noi acțiuni sau în scopul continuării celei inițiale. Prin urmare, forțele care se regrupează desfășoară în mod excepțional acțiuni de luptă, cu toate acestea procedeul principal prin care se execută regruparea îi revine deplasării. Deci, constituirea grupării de forțe și mijloace în vederea îndeplinirii scopului operației se va realiza prin regrupare rapidă și în ascuns a trupelor. Considerăm că succesul regrupării constă în funcție de modul în care au fost create condiții favorabile în vederea executării deplasării, ulterior creerii grupării de forțe destinate executării misiunilor ulterioare.

Istoriografia străină privind cel de-al Doilea Război Mondial, în deosebi cea germană, sovietică și americană cuprinde informații prețioase privind obiectul nostru de analiză. Memorialistica de război analizează cu multe detalii operațiile ofensive, în care se recurgea la acțiunile de regrupare. Putem remarca că pentru a realiza un tablou cât mai complet privind studiul acestor lucrări am convenit, în mod succint, la acțiunile de regrupare, desfășurate de marile unități, în cea de-a doua conflagrație mondială.

Astfel, în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, regruparea marilor unități operative, au jucat un rol important în desfășurarea acțiunilor de luptă, asigurând înlocuirea trupelor pe direcțiile de acțiune în vederea constituirii dispozitivului de operații. Regrupările au fost executate în următoarele scopuri: crearea unei grupări de izbire pe direcția principal de ofensivă; dezvoltarea succesului obținut în cadrul operație (bătălie); mutarea loviturii principale în timpul ofensivei pe o altă direcție; crearea unui front extern în cursul ducerii operațiilor, pentru încercuirea și nimicirea adversarului; consolidarea apărării, precum și pentru executarea contraatacurilor și contraloviturii asupra adversarului; menținerea aliniamentelor (punctelor) intermediare și executarea contraatacurilor/contraloviturilor în timpul retragerii, creând gruparea necesară pe aliniamentul final a retragerii; refacerea eșaloanelor doi și rezervei. Totodată, regruparea se executa prin următoarele procedee: din adâncime spre front, de-a lungul frontului, dinspre front spre spate și combinat. În fâșia corpului de armată și armatei întrunite, regruparea marilor unități și unităților s-a executat de regulă pe jos, la nivel operativ-strategic de grupări de forțe (front) în cele mai multe cazuri, s-au desfășurat utilizând transportul rutier și feroviar. În raza de acțiune (fâșiei) a unităților și marilor unități, regruparea trupelor se executa pe jos și pe vehicule ca regulă pe timp de noapte[3.P.331].

Exemplul cel mai elocvent, în cadrul celui de-al Doilea Război Mondial pe frontul sovieto-german, în campania din anul 1945, Armata Sovietică pentru realizarea scopului strategic a desfășurat succesiv și simultan un șir de operații, cum ar fi: operația pentru nimicirea inamicului în Prusia Orientală, operația „Visla-Oder” și operația „Berlin.” Un interes deosebit prezintă acțiunile grupării de forțe de nivel operativ-corp de armată care a executat deplasarea pe jos în jur de 160 km și deplasarea cu autovehicule la o distanță de peste 200 km în vederea regrupării și constituirii dispozitivului operativ pentru a participa în operația „Berlin.” Itinerarele indicate de statul major pentru deplasarea trupelor erau asigurate de trupele din contact, toate acestea, într-o

anumită măsură, facilitând organizarea și execuția marșului. Distrugerea efectuată de inamic pe drumuri, în timpul retragerii sale, a fost în principal eliminată de forțele și mijloacele eșalonului superior (frontului), dar, totuși, au existat dificultăți semnificative. Înainte de a primi misiunea pentru marș, trupele corpului au dus lupte (bătălii) ofensive grele pentru a învinge inamicul la est de Danzig timp de câteva zile. Corpul a ieșit cu unitățile din luptă și a trecut la activități în vederea pregătirii deplasării pe teritoriul care tocmai fusese eliberat de trupele inamice. Pe timpul executării deplasării, întâlnirea cu grupuri mici ale inamicului nu a fost exclusă [4.p.449, 453].

În literatura de specialitate autohtonă se menționează că „regruparea trupelor este acțiunea prin care, deplasând în mod organizat trupele din anumite (sectoare) în altele, se realizează o nouă grupare de forte și mijloace, în vederea trecerii la o altă formă de luptă (de exemplu, de la apărare la ofensivă), mutării eforturilor de pe o direcție pe alta, întrării grupărilor de forte de pe o anumită direcție. Regruparea trupelor aflate în eșalonul întâi este precedată, în mod obișnuit, de înlocuirea lor. În mod obligatoriu, regruparea trupelor trebuie să fie simplă atât la nivel de concepție, cât și de execuție, să se desfășoare rapid și în ascuns, cu respectarea tuturor măsurilor de asigurare de luptă/operație [1.p.227].

În literatura de specialitate română, noțiunea de regrupare este abordată, în general, în mod similar, totuși, există diferențe ne semnificative: deci regruparea reprezintă: „deplasarea trupelor dintr-un raion într-altul, executată în scopul creării unei noi grupări de forte și mijloace” [5.p.264].

Deci, în viziunea specialiștilor români, pentru respingerea și nimicirea unui eventual agresor care ar atenta la valorile supreme ale statului nostru independentă, integritatea teritorială și unitatea acestuia, va impune cu necesitate dislocarea unor mari unități tactice dintr-o zonă de operații în alta, cu traversarea unor obstacole naturale importante (lanțuri muntoase, cursuri de apă). Efectuarea unor astfel de dislocări de mari proporții presupunând deplasarea marilor unități tactice și operative pe diferite distanțe, în situații complexe, folosind procedee diferite, constituie adevărate „operații de deplasare” [6.P.92].

În schimb, problema este abordată altfel în știința militară din Federația Rusă, în care regruparea reprezintă „schimbarea modului de dispunere a dispozitivului trupelor (forțelor) în teatrul de acțiuni militare, de pe direcțiile strategice, operative sau fâșiile (raioane) de acțiune în cadrul ducerii ofensivei (defensivei).” În funcție de scop și amploare, regruparea poate fi de nivel strategic, operativ și tactic [3p 331].

În opinia specialiștilor ruși, regruparea strategică se execută în cazul deplasării a forțelor armate pe noi direcții strategice sau teatre de acțiuni militare. Ca exemplu elocvent de o amploare mare a fost regruparea trupelor în cadrul celui de-al Doilea Război Mondial în lunile mai – iulie 1945, prin urmare au fost redislocate forțe și mijloace de pe Teatrul de acțiuni militare Vest către Extremul Orient la o distanță de peste 9-12 mii de km cu 136 de eșaloane pe cale ferată [9.P.50].

În această ordine de idei se înscriu și acțiunile de regrupare ale forțelor armate ale Statelor Unite Americii în războiul din Golf din 1991, când din America și Europa a fost adusă în Golf o armată de o jumătate de milion de un pod aeronațional să-și îndeplinească scopul strategic de dislocare în zonă a unor mari grupări de forte și mijloace. Concentrarea trupelor în dispozitivul de operații s-a realizat într-un timp relativ scurt, concepția dislocării trupelor fiind elaborată unitar, pentru toate categoriile de forțe armate angajate [3.P.332].

În ceea ce privește regruparea de nivel operativ se desfășoară prin hotărârea comandamentelor de valoare operativ-strategic în cadrul pregătirii sau ducerii operațiilor din teatrele de acțiuni militare în scopul restructurării dispozitivului de operații.

Regruparea de nivel tactic ca regulă se desfășoară prin decizia comandanților de mari unități (unități) în cadrul pregătirii și desfășurării ofensivei prin procedul din contact nemijlocit[3.p.331].

De regulă, regrupările se execută în scopul constituirii, (restructurării) dispozitivului de operații / luptă, concentrării forțelor și mijloacelor care acționează pe direcția principală în vederea desfășurării cu succes al acțiunilor militare, schimbarea/ mutarea efortului pe o altă direcție, restabilirea eșalonului doi (rezerva).

În funcție de situațiile și condițiile în care se execută regruparea, scopul, timpul, starea comunicațiilor și existența mijloacelor de transport, marile unități (unitățile) se vor deplasa folosind următoarele procedee de deplasare: marș (pe autovehicule); transport (pe mijloace rutiere, feroviare, aeriene ori navale); combinat (prin marș și transport). Deci, trupele în cadrul regrupării se vor deplasa din adâncime spre front, de-a lungul frontului, dinspre front spre spate.

Așadar, în literatura de specialitate, acțiunile de regrupare în armatele moderne este tratat diferit. Astfel, în lucrările elaborate de autorii din România, noțiunea de regrupare se abordează din punct de vedere acțional la nivel tactic, pe când în știința militară din Federația Rusă subiectul este tratat la cele trei niveluri ale artei militare.

În literatura militară autohtonă, problematica în cauză nu este suficient elucidată. Considerăm că se impune o dezbatere amplă asupra obiectului vizat, corectitudinea științifică îndeamnându-ne să prezentăm viziunea noastră. Cu certitudine în acest demers vom avea adepți, dar ne așteptăm și la critici. În continuare, ne propunem să prezentăm o viziune de o manieră succintă, o serie de termeni, noțiuni și concepte care sunt întrebuințate la planificarea acțiunilor de regrupare.

În viziunea noastră, reeșim din existența trinomului (strategie, artă operativă, tactică) care este primit în arta militară națională. În acest sens, din punct de vedere al scopurilor finale ale operației în raport cu natura agresiunii armate, cu amploarea acțiunilor adverse, reacția armată trebuie să fie diversă și adecvată situației create. Prin urmare, pentru determinarea situațiilor și condițiilor în care se execută regruparea în diferite acțiuni ale luptei armate în zonele de operații, sistemul orographic, cu obstacole care, în mod obligatoriu, trebuie trecute, anotimpul în care se desfășoară acțiunile militare.

Astfel, fizionomia luptei armate prevede o condiție de bază în vederea trecerii la operația ofensivă ce prevede constituirea și menținerea grupării de forțe adecvate care este dislocată în altă zonă de operații. Deci, în această ordine de idei, indiferent că noua operație ofensivă va avea loc pe o direcție diferită de cea anterioară, pregătirea acestora implică unele dificultăți importante. Această problemă poate avea diferite soluții, în funcție de situația creată. Considerăm că în această situație, din punct de vedere acțional, întră în acțiune conceptul de regrupare care prevede aducerea forțelor și mijloacelor din alte sectoare ale frontului sau din alte zone de operații. În modul acesta, regrupările sunt deplasări, organizate în scopul creării grupărilor necesare de forțe și mijloace în vederea desfășurării operațiilor, întărirea trupelor care operează pe direcțiile principale, desfășurarea operațiilor pe direcții noi, schimbul trupelor care și-au pierdut capacitatea de luptă și crearea rezervelor conform unei concepții unitare.

Regruparea trebuie să fie simplă și realistă, pregătită minuțios, să se desfășoare rapid și în secret, executată atât pe timp de noapte, cât și pe timp de zi. Pentru pregătirea și desfășurarea regrupării, comandantul are în vedere: natura dispunerii viitoare (dintr-un raion în alt raion,

dintr-un dispozitiv de operație în altul, dintr-un raion în dispozitiv de operație); finalitatea regrupării (cu sau fără înlocuirea forțelor); natura deplasării (marș, transport, deplasare combinată); scopul; forma de luptă în curs de desfășurare (viitoare); acțiunile inamicului; terenul.

Astfel, în literatura de specialitate noțiunea de regruparea se execută prin următoarele procedee: din adâncime spre front; de-a lungul frontului; dinspre front spre spate și combinat[2.P.339][3.P.331].

Regruparea din adâncime spre front se execută prin deplasarea parțială sau în totalitate a forțelor din eșalonu doi, a forțelor de sprijin și a altor forțe pentru realizarea noului dispozitiv în alte raioane de acțiune sau întărirea apărării pe direcțiile amenințate.

Regruparea de-a lungul frontului presupune deplasarea parțială sau totală a forțelor din eșalonul doi, forțelor de sprijin și a altor forțe, dintr-un sector al frontului într-altul, în scopul mutării efortului de pe o direcție pe alta sau pentru restructurarea dispozitivului. Regruparea dinspre front spre spate se execută prin scoaterea unor forțe din contact cu adversarul care au dus lupte sau prin deplasarea forțelor din eșalonul doi (rezervelor) și a celor de sprijin în raioane sau pe aliniamente mai în spate, în scopurile refacerii capacității de luptă ori pentru constituirea unei noi grupări de forțe necesare îndeplinirii altor misiuni. Marea unitate, de regulă, execută regrupări prin procedeul combinat. Pe timpul regrupării forțele trebuie să-și mențină puterea de luptă la un nivel care să-i permită trecerea la îndeplinirea oricărei misiuni. Regruparea unității din eșalonul unu, de regulă, este precedată, de înlocuirea ei și se execută în vederea constituirii unui nou dispozitiv sau când aceasta și-a pierdut puterea de luptă. Pentru unitățile care se regroupează, se stabilesc raioane de adunare care, în principiu, sunt dispuse între eșalonul unu și eșalonul doi ale eșalonului superior, avându-se în vedere existența drumurilor de acces, posibilitatea deplasării în ascuns, mascarea activităților și elementelor de dispozitiv și posibilitatea dispunerii dispersate a forțelor. Regruparea se consideră încheiată atunci când comandantul unității raportează eșalonului superior că toate forțele de care dispune sunt în raionul sau dispozitivul ordonat.

Prin urmare, teoria și practica militară modernă este fundamentată pe cadrul metodic care scoate în evidență necesitatea unei abirdări duale în ideea că acestea cuprind ansamblul activităților și acțiunilor executate de către comandant/ comandament în vederea realizării misiunii și înglobează următoarele etape: pregătirea, executarea, încheierea și evaluarea acțiunilor militare.

Pregătirea acțiunilor de regrupare cuprinde un ansamblu de activități și măsuri ce se execută de către comandant, stat major în vederea desfășurării acțiunilor ulterioare. Astfel, în cadrul pregătirii acțiunilor de regrupare se impun a fi rezolvate, în plus unele probleme specifice cum ar fi: studierea, elaborarea și transmiterea ordinelor de avertizare către subordonați; elaborarea documentelor necesare ieșirii din raioanele (aliniamentele) ocupate, constituirii dispozitivului de deplasare; transmiterea ordinului de operație; organizarea recunoașterilor de-a lungul itinerarelor de deplasare și în raionul (pe aliniamentul) final; organizarea cooperării; stabilirea și aplicarea măsurilor de asigurare a protecției forțelor pe timpul executării regrupării, stabilirea dispozitivului de operație și ocuparea noilor aliniamente de către unitățile organice și cele primite ca întărire; amenajarea genistică a terenului dacă este cazul. În conformitate cu prevederile doctrinare (manuale) în vigoare, care sunt bine cunoscute o să ne referim la obiectivul în cauză. Astfel, pregătirea către regrupare va cuprinde un ansamblu de activități și măsuri executate de către comandament în vederea organizării, planificării și asigurării multilaterale. Așadar, activitatea de elaborare a concepției (decizie) constituie un proces intelectual unitar și complex, informational și de calcul, la care participă comandamentul marilor

unități operative. Deși, primirea concepției este un atribut al comandantului, totuși sunt angajați întregul comandament. În concepție în afară de obiectivele cunoscute se indică: în care în raion, procedeu, timpul terminării regrupării, dispozitivul de deplasare și componența coloanelor, succesiunea deplasării și transportării trupelor, direcțiile de transport și problemele principale privind transportul pe comunicațiile feroviare, etapele de marș și raioanele aproximative pentru odihna de zi, gruparea de forță în raionul final de concentrare, metodele de trecere a aliniamentelor de baraje, raioanelor distruse și contaminate, organizarea apărării antiaeriene și atacurilor trupelor terestre ale inamicului, executarea în ascuns a pregătirii și desfășurării deplasării. Comandantul determină metoda de inducere în eroare a inamicului, care se aduce la cunoștință unui cerc restrâns de efectiv.

Pe baza concepției și indicațiilor statului major al eșalonului superior se planifică regruparea, punerea misiunii elementelor de siguranță a marșului, se organizează conducerea, cooperarea precum și asigurarea multilaterală.

Din punct de vedere metodologic, considerăm că organizarea serviciului de comandă și îndrumare a circulației este un element esențial în vederea organizării regrupării prin grija conducerii grupării de forțe. Deplasarea ritmică și în siguranță a coloanelor de marș potrivit planului adoptat este de neconceput fără existența serviciului de comandă și îndrumare a circulației „organizat cu scopul de a asigura ca circulația pe itinerare și în raioanele de dispunere să se execute organizat, cu respectarea regulilor de circulație și a măsurilor de mascare”[1.P.295]. Deci, aceasta cuprinde un complex de măsuri organizate în raioanele inițiale, pe itinerarele de marș, în raioanele odihnei de zi (noapte) și de concentrare, în raioanele de îmbarcare și de debarcare.

Misiunile principale ale serviciului de comandă și îndrumare a circulației sunt următoarele: controlul asupra executării deplasării trupelor conform graficului de marș și planului de transport; urmărirea respectării măsurilor de mascare; îndrumarea circulației pe itinerare, în special la intersecții, puncte obligatorii de trecere, noduri de comunicații; conducerea coloanelor pe drumurile de varietate, în cazul blocării, contaminării sau distrugerii itinerarelor de bază; adunarea autovehiculelor rămase în urma coloanelor și dirijarea acestora către unitățile de care aparțin; instalarea și ridicarea indicatoarelor militare de îndrumare și orientare a circulației; asigurarea fluentei circulației prin scoaterea în afara drumurilor a autovehiculelor avariate sau defecte[7.P.225].

Conducerea cu serviciul de comandă și îndrumare pe timpul regrupării se efectuează de către statul major al grupării de forțe.

Deci, cum am menționat mai sus privind procedeele de regrupare în continuare vom dezbate situațiile și condițiile în care se execută regruparea. Astfel, marșul este procedeul de bază în cadrul regrupării marilor unități care se va adopta în cazul deplasării pe distanțe scurte ca regulă până la o etapă de marșă[1.P.147]. În orice caz, trupele trebuie să fie gata de acțiune, capabile să se desfășoare rapid pentru a intra în luptă. Totodată, regruparea va include, în conținutul său, următoarele elemente caracteristice ale deplasării: etape de marș; fâșii (itinerare) de marș; raioane ale odihnei de zi (noapte); halte mici (mari); viteza de marș; direcții de transport; eșaloane de transport ce se constituie; raioane de așteptare, de îmbarcare, de debarcare, de adunare și de concentrare (în cazul deplasării prin transport sau combinate)[8.P.140].

Considerăm că nu este cazul de a cita termenii nominalizati din faptul că sunt descrise în manualele (regulamente) respective. Prin urmare, în dependență de situația creată în vederea angajării grupării de forțe în diferite acțiuni pe teatrul de operații sau să primească ordin de acțiune în afara teritoriului național, regruparea se va executa prin procedeul de transport.

Concluzionând, în funcție de situația concretă, regruparea marilor unități se va executa de regulă prin procedeul combinat, simultan sau succesiv, folosind căile de comunicații rutiere, feroviare, maritime (fluviale) și aeriene, în special pentru trupele care urmează a fi dislocate în teatrul de acțiuni militare la distanțe mari, în afara țării, sau în operații de menținere a păcii.

Bibliografie

1. AGUD I. Lexicon Militar. Chișinău: Saca, 1994. 364 p. ISBN 5-86892-110-0.
2. Manualul pentru luptă al brigăzii mecanizate F.T./I.-1
3. ИВАНОВ С. Военная Энциклопедия, том 6. Москва: Военное издательство, 2002. 639 с. ISBN 5-203-01873-1.
4. РОДИОНОВ И. Военная энциклопедия, 1 том. Москва: Военное издательство, 2004. 639 с. ISBN 5-203-01655-0.
5. ORBAN O. Dicționar militar. București: Tiparul, 1972. 328 p. B 662.
6. Alexiu D., Operațiile de deplasare a trupelor, Editura Academiei de înalte Studii Militare, București, 1999.
7. Buletinul revistei Gândirea Militară Românească, nr. 2/1997, p.125.
8. Tratat de tactică militară, Editura Academiei Forțelor Terestre, Sibiu 2003, p.140.
9. М.Гареев Полководцы Победы Москва2004, ИНСАН

EVOLUȚIA PUȘTILOR CU LUNETĂ ÎN CONFLICTELE MODERNE

Octavian DACIN⁸⁵

Rezumat: Un rol important de utilizare a lunetiștilor în acțiunile de luptă sunt confirmate de experiența celor două războaie mondiale și a multiplelor conflicte locale. Precum lunetiștii reprezintă elita Forțelor Armate, așa și puștile cu lunetă reprezintă „Liga superioară” a armamentului de infanterie. De oarece arma lunetistului nu este pur și simplu o pușcă dotată cu un înălțător optic. Aceasta reprezintă un instrument cu o înaltă precizie, care în complexitate și fiabilitate nu rămâne în urmă de cele mai performante cronografe, necesită o confecționare precisă nu numai a mecanismelor, ce și a cartușelor, pentru a îndeplini misiunea de bază a lunetistului – nimicirea obiectivelor importante îndepărtate ale inamicului din prima lovitură. Ultimele două decenii sunt caracterizate prin apariția și dezvoltarea rapidă a unui tip nou de complexe pentru lunetiști – puști cu lunetă de calibru mare. Toate aceste evenimente aduc puștile cu lunetă a fi un obiect tehnic interesant pentru a fi studiat.

Cuvintele-cheie: lunetist, pușcă cu lunetă, arma lunetistului, Forțele Armate, proiectare de arme, țevă, închizător, ergonomie, fiabilitate.

Introducere

Războiul nu reprezintă o soluție de soluționare a diferendelor militare acceptate de civilizație și totuși face parte din viața societății omenеști. Așa a fost din totdeauna și, probabil, așa va fi mereu. Indiferent de tipul confruntării, pentru realizarea scopului final, și anume, înfrângerea inamicului, concepția operațiilor sau acțiunilor de luptă mizează pe inteligență, iar superioritatea în gândire are un rol important în exploatarea slăbiciunii inamicului, chiar dacă maximizează avantajele sau minimizează dezavantajele, realizează sau evită surprinderea. Implementarea în sistemul militar a tehnologiei din ce în ce mai performante a condus la schimbarea fizionomiei acțiunilor militare, la implementarea unor noi concepte doctrinare, producând schimbări majore în planificarea și în desfășurarea acțiunilor militare.

Evoluțiile spectaculoase în domeniul științelor și tehnologiei au atins și domeniul militar, viitorul va fi marcat, fără îndoială, de revoluția tehnico-militară, tehnologiile avansate apărute impun reorientări și reorganizări în sistemul acțiunilor militare moderne, modificând substanțial caracterul și fizionomia războiului viitor.

Tehnologiile avansate au determinat mutații calitative și cantitative în dotarea, structura și principiile de întrebuințare a forțelor și mijloacelor, în planificarea și desfășurarea acțiunilor, în creșterea puterii de luptă și a organizării trupelor. Ostilitățile în câmpul de luptă modern reprezintă nu numai o confruntare a forțelor și mijloacelor ci și o confruntare a inteligenței umane conferind acțiunilor militare dinamism și violență, încordare și fermitate.

Conținutul

La începutul secolului al XVIII-lea, arma a devenit o unitate de foc utilizată de trupele de infanterie. Armele de atunci erau cu țevă lisă, nu aveau o bătaie precisă și o grupare suficientă. Reieșind din particularitățile specifice de încărcare și reîncărcare a puștilor, chiar și cel mai iscusit trăgător efectua până la 6 gloanțe pe minut.

⁸⁵Colonel în rezervă, magistru în securitate și apărare, doctorand în domeniul „Arta militară”, lector facultatea „Științe militare”, catedra „Sisteme de armament și tehnică militară”, Chișinău, Republica Moldova, dacinoctavian@gmail.com;

Distanța eficace de tragere pentru acea perioadă de timp nu depășea 91 de metri (100 de dublu pași): 75% de lovire a țintei cu dimensiunea de 180x120 cm. Un exemplu izbitor al unei arme cu țeava lisă din acea perioadă reprezintă arma britanică modelul secolului XVIII cu mecanism de percție cu cremene (fig. 1) [8, p.8].



Figura 1: Arma britanică cu mecanism de percție cu cremene

La mijlocul secolului XIX, odată cu utilizarea pe scară largă a țevelor ghintuite la armele de foc, a apărut un nou termen - „pușcă”, care în anul 1856 a devenit denumirea oficială pentru o clasă de arme. Începând cu a doua jumătate a secolului XIX, armatele țărilor europene au fost dotate cu puști cu țeava ghintuită, care datorită mecanismului de percție și a unui cartuș unitar de pușcă, dețineau o viteză inițială de zbor a glonțului incomparabil mai mare, precizie, grupare de tragere efectivă, capacitate de tragere și alte avantaje în comparație cu arma cu țeavă lisă.

Din acele timpuri se acordată o atenție deosebită la pregătirea individuală a trăgătorului. În timpul războiului din anul 1853 din Africa de Sud, pușcașii britanici erau în stare să nimicească personalul inamic la o distanță de 1.097 metri. Aceasta a devenit o realizare incredibilă pentru acele timpuri.

În premieră utilizarea masivă a puștilor cu lunetă în luptă a devenit războiul civil american din anii 1861-1865. Dintr-o pușcă cu lunetă cu țeava octogonală calibru .45 (fig. 2), un trăgător iscusit la distanța de 160 metri încadra cinci gloanțe într-un cerc cu diametrul 28 mm [8, p.12].



Figura 2: Pușca cu lunetă calibru .45, producția J. F. Brown.

Revoluția industrială din anul 1900, a adus un număr foarte mare de producători de arme de infanterie cu o rază de acțiune de până la 1.829 metri pe piață, cum ar fi: Remington, Mauser, Enfield, Mannlicher, Krag, Schmidt-Rubin. Primii care au testat eficiența noii generații de puști au fost burii, pe timpul celui de-al doilea război anglo-bur din anii 1899-1902: de regulă, acestea erau puști de producere germană. Anume burii au fost cei care au demonstrat pentru prima dată că un grup mic de trăgători iscusiți, împrăștiați pe teren pot opune rezistență cu succes unităților regulate a inamicului. Pentru prima dată în istoria armelor de infanterie, focul de lunetist a devenit un factor semnificativ în acțiunile Forțelor Armate.

Puștile cu încărcător produse la începutul secolului erau de o calitate foarte înaltă, dețineau o grupare și precizie ridicată a focului.

După sfârșitul celui de-al doilea război mondial, puștile cu lunetă au suferit o modificare enormă în ceea ce privește ergonomia designului și trebuiau să îndeplinească un șir de cerințe

precum: greutatea relativă, ergonomia maximală și compactitatea, fiabilitatea, simplitatea de întreținere și o precizie ridicată a focului [8, p.13].

Conținutul

Pușca cu lunetă CB-98 (fig.3) proiectată la sfârșitul anilor 90, la uzina de producere a armamentului din orașul Ijevsc, Federația Rusă, de constructorul V. Stronskii. Producerea în masă a acesteia a început în anul 2004. Pușca cu lunetă CB-98, reprezintă o armă ne automată cu încărcător, concepută după un model clasic, destinată pentru nimicirea obiectivelor ce apar, pe teren deschis sau mascate la distanța de 1000m [1].

Țeava puștii este realizată prin forjare radială rece folosind tehnologii occidentale de șlefuire (reglajul fin al piesei prelucrate până la cerințele necesare prin utilizarea barelor abrazive) și ameliorarea tensiunii interioare. Țeava este întărită prin consolă în cutia cu mecanisme și atârnată liber, atinge leagănul, alte părți ale puștii și nu este influențată de suportul biped (așa-numita „țeavă liber plutitoare”). Acest factor asigură constanța fluctuațiilor acesteia, care pot fi luate în considerare la reglarea puștii cu lunetă. Pentru a îmbunătăți precizia focului, alezajul țevii nu este cromat. La gura canalului țevii este partea filetată pentru fixarea atenuatorului de zgomot.



Figura 3: Pușca cu lunetă CB-98.

Schema alimentării puștii cu lunetă prin încărcător a permis să elimine impulsurile inerte, ceea ce este specific pentru armele semiautomate, lipsește zgomotul interacțiunii pieselor pe timpul funcționării, este posibilitate de a controla mersul închizătorului, ceea ce ne permite să introducem lent cartușul în camera cartușului și să ascundem eliminarea tub cartușului tras. Înălțătorul optic 1П69 „Hiperon” asigură reglarea automată a unghiurilor de vizare de la distanța de 100m până la 1000m [8, p.191]. Caracteristicile tactico-tehnice sunt reprezentate în tabelul 1.

Tabelul 1

Calibru, mm	7,62
Lungimea, mm	1270/1445
Lungimea țevii, mm	650
Viteza inițială a glonțului, m/sec	820
Distanța de tragere, m	1000
Greutatea, kg	5,5
Capacitatea încărcătorului	10

Pușca cu lunetă MI-116M (fig.4) a fost proiectată în anul 1997 la uzina de producere a armamentului din orașul Tula, FR, reprezintă o armă ne automată cu încărcător, concepută după un model clasic, destinată pentru nimicirea obiectivelor ce apar, pe teren deschis sau mascate la

distanța de până la 2000m, în toate condițiile climaterice. În prezent pușca cu lunetă MIŁ-116M este produsă în stoc limitat și utilizată de structurile de forță di FR [2].

Designul leagănului oferă posibilitatea de a schimba lungimea patului armei, înălțimea crestei obrazilor, înălțimea din spate a înălțătorului optic și poziția acestuia în plan orizontal. Partea de jos a patului armei este dotată cu un suport retractabil. Reglabilă pe înălțime, deplasabilă de-a lungul ulucului bipedul pe timpul transportării se strânge . O șină „Picatinny” este instalată pe capacul cutiei de mecanisme pentru fixarea înălțătorului optic ПООП 8x42.

Țeava masivă cu stingător de flăcări, liber fixată pe uluc. Alimentarea puștii cu lunetă manuală din încărcător. Potrivit producătorului, pușca cu lunetă poate fi echipată cu două tipuri de țevi, destinate pentru cartușe diferite.



Figura 4: Pușca cu lunetă MIŁ-116M

Muniția de bază utilizată este cea de calibru 7,62x54mm, însă este posibilă utilizarea cartușului 7,62x51mm NATO. În această versiune, pușca MIŁ-116M este oferită pentru export [8, p.188]. Caracteristicile tactico-tehnice sunt reprezentate în tabelul 2.

Tabelul 2

Calibru, mm	7,62
Lungimea, mm	1250
Lungimea țevii, mm	650
Distanța de tragere, m	2000
Distanța eficace de tragere, m	700
Greutatea, kg	6,5
Capacitatea încărcătorului	10

Compania finlandeză „Sako”, care face parte din grupul de companii „Beretta Holding”, la expoziția „Eurosatory” din anul 2018, a prezentat noi versiuni de instrumente cu o înaltă precizie - puști cu lunetă tactice cu reîncărcare manuală - TRG 22 A1 și TRG 42 A1 (fig.5), care reprezintă o actualizare profundă a celebrelor puști cu lunetă TRG 22/42 (anul producerii 1999) și dezvoltarea în continuare a ideilor întruchipate în pușca cu lunetă TRG M10, spre deosebire de care, noile versiuni nu sunt modulare. Puștile cu lunetă Sako TRG 22 A1 și TRG 22 42 A1 au fost proiectate pentru a atinge un singur obiectiv – de a lovi ținta cu orice preț.



Figura 5: Pușca cu lunetă TRG 22 A1 și TRG 42 A1.

Versiunea puștii cu lunetă TRG 22 A1 este proiectată sub cartușul calibru 6.5mm Creedmoor, .260 Remington, .308 Winchester (7.62 × 51mm NATO), cu țeavă de lungimea 510mm și 660mm. Versiunea TRG 42 A1 este produsă pentru cartușele .300 Winchester Magnum (7,62 × 67mm) și .338 Lapua Magnum (8,6 × 70mm) cu țeavă cu lungimea 510mm și 690mm. Pasul ghintului pentru diferite calibre / cartușele diferă și arată astfel:

- pentru țeava de 26 "(660 mm) sub cartușul calibru 6.5mm Creedmoor și .308 Winchester model TRG 22 A1 pasul ghintului este de 203,2 mm (8");
- pentru țeava de 26 "(660 mm) sub cartușul calibru .260 Remington modelul TRG 22 A1 și pentru țeava de 27 "(690 mm) sub cartușul calibru .300 Winchester Magnum modelul TRG 42 A1 pasul ghintului este de 279,4 mm (11");
- pentru țeava de 27 "(690 mm) sub cartușul calibru .338 Lapua Magnum modelul TRG 22 A1, pasul ghintului este de 254 mm (10"). [3]

Deține un uluc lung cu spoturi „M-LOK” pe 7 proiecții și o șină „Picatinny” verticală MIL-STD-1913, pentru aparate de ochire cu o înclinație de 30 minute unghiulare, permițând să instaleze o gamă largă de lunete și accesorii pre-obiective de producția proprie cum ar fi : Steiner, Burris - parte componentă a holdingului Beretta Group, precum și lunete a producătorilor terți, un șasiu din aluminiu cu un pat pliabil (una dintre principalele modificări), fixat prin intermediul a două buloane cu un mecanism de articulație întărit, ce elimină orice joc al pieselor fixatoare. Potrivit oficialilor companiei, șasiul din aluminiu din centru leagănelui elimină schimbările de temperaturi pe timpul tragerilor. Pentru unele versiuni, este posibilă instalarea opțională a șinei „Weaver rail”. Gama largă de reglare a patului armei permite trăgătorului să regleze poziția și lungimea cefei, înălțimea obrazului și asigură utilizarea amortizorului. În afară de noul leagăn și pat, pușca este echipată cu un mecanism de dare a focului complet nou, reglabil în două trepte - 2013 TRG, compatibil cu toate versiunile TRG 21/41 și TRG 22/42, cu protecție suplimentară la cădere, cu o nouă manetă de siguranță ergonomică cu dublă poziționare - pentru acces și utilizare mai ușoară [8, p.224]. Caracteristicile tactico-tehnice sunt prezentate în tabelul 3.

Tabelul 3

Modelul	Sako TGR 22A1	Sako TGR 22A1
Calibru, mm/inchi	6,5 Creedmoor / .260 Rem. / .308 Win.	6,5 Creedmoor / .260 Rem. / .308 Win.
Distanța eficientă de tragere, m	800	800
Lungimea țevii, mm	510/610	510/690
Lungimea armei, mm	1000/1153	1000/1153
Capacitatea încărcătorului	10	5/7
Greutatea ,kg	5,3/5,7	5,3/5,7
Trăgaciul	reglabil	reglabil

La începutul anilor 90, compania „Accuracy International” a început proiectarea generație doi de puști cu lunetă numite AW „Arctic Warfare” (fig. 6), permițându-i să fie folosit în condițiile de temperatură din Arctica.



Figura 6: Pușca cu lunetă numite Accuracy International Arctic Warfare (AI AW) calibru 7.62x51mm.

Modelul puștii cu lunetă AW a fost proiectată ca o armă pentru Forțele Armate. Modificărilor au fost supuse leagănul armei, aparatele de ochire și designul bipedului. În prezent, se produce o serie întreagă de puști cu lunetă bazate pe modelul AW - de diferite calibre, cu diferite lungimi a părții ghintuite a țevii, cu atenuatoare de zgomot integrate. „Arctic Warfare” reprezintă o pușcă cu lunetă ne automată cu alimentare prin încărcător. Închiderea canalului țevii este asigurată prin rotirea închizătorului, unghiul de rotație este redus și constituie 60°. Puterea de acționare a declanșatorului este reglabilă de la 1,6 la 2 kg. Mecanismul de declanșare rămâne operațional chiar și cu poluare puternică sau îngheț. Siguranța blochează declanșatorul, percutorul și blochează mânerul închizătorului, prevenind orice posibilitate de tragere accidentală [4].

O caracteristică de bază a puștilor cu lunetă AW este fixarea tuturor pieselor la o carcasă rigidă (așa-numitul șasiu) din aliaj de aluminiu. Acest design contribuie la creșterea rigidității, care influențează pozitiv la rândul său asupra preciziei armei. Mulți producători din domeniu au luat la înarmare acest tip de construcție, tocmai după apariția puștilor cu lunetă produse de compania „Accuracy International”. Șasiul facilitează întreținerea și repararea puștii, trăgătorul poate să nu se mai gândească la acuratețea montării pieselor care sunt slăbite cu uzură.

La o distanță de 550 de metri, o serie de 5 lovituri din pușca modelul AW de bază se încadrează într-un cerc cu diametrul mai mic de 50mm. Puștile pot fi echipate cu diferite înălțătoare optice al cărora loc de fixare servește placa „Weaver”, iar în cazul disponibilității adaptoarelor și a altor înălțătoare optice, fără reglare în câteva secunde. Compania propunea înălțătoare optice Smidt & Bender cu mărimi variabile 3-12 ori, sau Leupold Mark 4 cu mărire de 10 ori, precum și cu un biped amovibil pliabil.



Figura 7: Pușca cu lunetă calibru .300 Winchester Magnum Accuracy International Arctic Warfare Magnum Folding (AI AWM F), cu pat rabotabil.

Puștile pot fi proiectate și de alte calibre la cererea cumpărătorului. O popularitate majoră dețin puștile de calibrele .223 Remington și .243 Winchester. Prima deține o țeavă cu lungimea de 660mm cu pasul ghintului de 8 inci - o armă mai mult destinată pentru sportivi, decât pentru militari sau poliție. Cealaltă o putem găsi mai des în versiunea AWP și are o țeavă cu lungimea de 610mm cu pasul ghintului de 10 inci - cu cartușe .243 Winchester este mai ușor posibil obținerea unei precizii înalte, însă aceste muniții sunt utilizate doar în poliția americană, pentru rezolvarea misiunilor de luptă. Ambele modele, de regulă nu sunt dotate cu frâna-compensator și cu înălțător mecanic. O mare popularitate deține pușca „Accuracy International”, numită AWM (Arctic Warfare Magnum) sau uneori SM (Super Magnum) (fig.7). Aceasta este o armă puternică pentru cartușul calibru 7mm Remington Magnum, .300 Winchester Magnum sau .338 Lapua Magnum, dotate de obicei cu țevi de lungimea de 660 sau 686mm (pentru calibru .338), dotate cu frâna-compensator, cu același pas al ghintului de 11 inci.

O altă pușcă în proiectarea căreia sunt utilizate unele elemente ale „Arctic Warfare” este modelul AW50 calibru .50 BMG (sub cartușul mitralierei Browning de 12,7x99mm) din Marea Britanie (fig.8). Pușca AW50 deține o serie de mijloace care reduc reculul cartușelor puternice, un pat pliabil cu suport reglabil pe înălțime, care împreună cu bipedul standard formează un trepied. Practic este imposibil să efectuezi tragerea din mâni, deoarece greutatea puștii ajunge la 16kg. Lungime țevii este de 686mm. Distanța eficientă de tragere a acestei arme este de 1500-2000 de metri [8, p.287].



Figura 8: Pușca cu lunetă calibru .50 Arctic Warfare AW50.

Puștile din familia AW sunt capabile să obțină o precizie foarte înaltă. La efectuarea tragerii dintr-o AW model standard, la o distanță de 100 este garantată nimerirea într-un cerc cu un diametru mai mic de 20mm, pentru modelul AWP cu țeavă scurtă, la distanța de 100 metri este garantată nimerirea într-un cerc cu un diametru aproximativ de 15mm, deși cu alegerea corectă a muniției un trăgător de elită poate, cu versiunea cu țeavă scurtă rigidă, să nimerască într-un cerc mai mic de 8mm – când loviturile practic nu au împrăștiere. Doar câteva modele de puști cu lunetă sunt capabile să demonstreze o astfel de grupare, în special cele produse în masă, cum ar fi Arctic Warfare. Puștile cu lunetă din familia Arctic Warfare sunt ușor de întreținut, nu necesită instrumente speciale cum ar fi cheia dinamometrică folosită în obișnuită pentru puști de acest nivel. Caracteristicile tactic-tehnice sunt prezentate în tabelul 4.

Tabelul 4

Modelul	AW	AWM	AW 50
Calibrul, mm/inci	7.62x51 NATO	.300 WinMag/ .308 LapuaMag	.50 BMG
Lungimea, mm	1270	1200	1420
Lungimea țevii,	660	660/686	686

mm			
Distanța eficace de tragere, m	800	1100	2000
Capacitatea încărcătorului	5	10	5
Greutatea, kg	6.8	6	15

Pușca cu lunetă de înaltă precizie OPCIC T-5000 (fig. 9) a fost proiectată și produsă la uzina de arme „OPCIC” a grupului industrial „Promtehnologii”, FR. Pușca poate fi utilizată atât de unitățile speciale FSB, FSO, Ministerul Afacerilor Interne, cât și de grupurile de lunetiști din armată special instruiți [5].



Figura 9: Pușca cu lunetă OPCIC T-5000

În fața constructorilor stătea sarcina atingerii unor obiective ambițioase: asigurarea unei precizii excepționale de tragere, un nivel ridicat de confort al trăgătorului în procesul de pregătire pentru tragere, în faza de tragere și a reculului și readucerea rapidă a puștii la linia de ochire, fiabilitate ridicată și ergonomie, inclusiv transportarea. Ca urmare a eforturilor comune ale trăgătorilor și designerilor, a fost posibil să se creeze un produs cu performanțe foarte ridicate.

O pușcă este ca geometria, cu cât sunt mai precise toate componentele puștii și calitatea asamblării finale, cu atât precizia și controlabilitatea armei sunt mai mari în procesul de tragere. Țeava a fost obținută prin metoda de rindeluire a spalierului pe mașinile cu CPU, la moment această metodă este cea mai precisă pentru de obținere a țevelor de pușcă, ceea ce face posibilă obținerea unei țevi cu o abatere de la calibrul de referință de cel mult 2 microni, camera cartușului se desfășoară la lovirea axială în raport cu canalul țevii de cel mult 2 microni, corpul grupului închizător este obținut din oțel inoxidabil. Multe elemente sunt prelucrate în momentul călirii finale pentru a asigura o precizie geometrică maximă. O atenție deosebită în fabricare și alegerea materialelor de calitate ne permite să vorbim despre vivacitatea crescută în comparație cu estimările tradiționale pentru aceste calibre. Închizătorul glisat cu două fălci, mecanismul de dare a focului cu parametrii reglabili de două tipuri: „Hunter”- permite reglarea mersului liber al trăgaciului și puterea de acționare a acestuia de la 1000 la 1500gr; „Varmint”- permite reglarea mersului liber al trăgaciului și puterea de acționare a acestuia de la 500 la 900gr. Pe partea din spate a închizătorului este instalată siguranța cu trei poziții, ce permite atât blocarea închizătorului, atât și deblocarea acestuia în poziția de luptă. Părțile metalice ale armei sunt acoperite cu un strat ceramic special pentru arme de foc „Ceracote”, în completarea de bază de culoare neagră. Pușca este dotată cu o placă „Picatinny Mil-Std 1913” pentru fixarea înălțătorului optic și locaș pentru fixarea bipedului. Înălțător mecanic nu are. La gura canalului țevii poate fi instalat frâna-compensator sau etanșatorul de zgomot.

Pentru mărirea distanței eficace de tragere inginerii întreprinderii OPCIC au proiectat o nouă pușcă OPCIC 375 CT, sub cartușul calibrul .375 Cheytac (9,2x77mm). Producerea în masă

a acestei puști va începe în anul 2020, compania deja a primit precomenzi din diferite țări. Caracteristicile tactico-tehnice sunt prezentate în tabelul 5.

Tabelul 5

Calibru, mm	7,62x51 (.308 Winchester)	7,62x63B (.300 Winchester Magnum)	8,58x70 (.338 Lapua Magnum)
Distanța eficace de tragere, m	800	800	1500
Lungimea, mm	1270/1020	1270/1020	1270/1020
Lungimea țevei, mm	660	660	699
Greutatea, kg	3,3	3,3	3,3
Capacitatea încărcătorului	5/10	5/10	5/10

Pușcă cu lunetă de armată de calibru mare ASVK, index ГРАУ – 6B7 (fig. 10), cu înălțătoare optic și nocturn – 6C8, 6C8-1, cu o schemă de dispunere a mecanismelor „bullpup”, creată în 2004 de o echipă de designeri ai fabricii „V.A. Degtyarev” din orașul Kovrov, FR, pe baza puștilor KSVK (pușcă cu lunetă Kovrovskaya de calibru mare) și SVN-98 (pușcă cu lunetă Negrulenko). Acest eșantion de arme, din 2004 până în prezent, a fost lansat în producția pe scară largă [8, p.305].



Figura 10: Pușca cu lunetă pentru armată de calibru mare ACBK

Din punct de vedere tehnic, reprezintă o pușcă cu un aspect „bullpup” (un astfel de aranjament a făcut posibilă reducerea lungimii totale a armei la 1420 mm, menținând în același timp o lungime semnificativă a țevei de 1000mm. Pentru efectuarea tragerii din pușca ASVK, sunt utilizate cartușe calibru 12,7 × 108mm pentru lunetiști. Alimentarea cu cartușe se produce dintr-un încărcător de tip sector plastic, ce permite utilizarea acestuia ca suport suplimentar pentru mâna stângă a trăgătorului. Camera cartușului este situată între mânerul pistol și patul armei. Cartușele uzate sunt evacuate prin fereastra situată în partea dreaptă a cutiei cu mecanisme, care este închisă de un capac în poziția de transportare. Țeava este întărită prin consolă în cutia cu mecanisme și atârnată liber, nu atinge alte părți ale puștii (așa-numita „țeavă liber plutitoare”), este realizată prin forjare la rece. La gura canalului țevei este instalată o frână, care reduce forța reculului de 2,5 ori. Pe timpul tragerii pușca se instalează pe crăcane, care sunt atașate la o tijă specială a cutiei cu mecanisme. Patul armei este echipat cu un amortizor din material poros. Acest lucru permite trăgătorului să efectueze câteva zeci de focuri fără disconfort în umăr [6].

Pușca este echipată cu înălțător mecanic, care poate fi utilizat și ca mâner pentru transportarea puștii. Pentru instalarea înălțătorului optic, foia înălțătorului este pliată spre dreapta. Înălțătorul optic se montează pe o șină specială montată pe un suport pe partea stângă a cutiei cu mecanisme.

Raza medie a împrăștierii declarată de producător este de aproximativ 160mm la o distanță de 300m (fără utilizarea muniției speciale). Resursă de garanție a canalului țevii – 3000 de lovituri. Cu o deservire corectă, țeava poate rezista la 4-5 mii de lovituri. Caracteristicile tactico-tehnice sunt prezentate în tabelul 6.

Tabelul 6

Calibru, mm	12,7x108
Lungimea, mm	1420
Lungimea țevii, mm	1000
Viteza inițială a glontelui, m/sec	770-785
Distanța de tragere, m	1000/1500
Greutatea, kg	12,5
Capacitatea încărcătorului	5

Pușca cu lunetă XM2010 ESR (Enhanced Sniper Rifle) (fig.11), cunoscută anterior ca M24 Reconfigured Sniper Weapon System, și chiar mai devreme, M24E1, proiectată în anul 2010 de „Remington Arms Company, Inc.”, reprezintă o pușcă cu lunetă M24 cu o modernizare profundă, care la rândul său, este versiunea puștii pentru armată Remington 700 [7].



Figura 11: Pușca cu lunetă XM2010 ESR (Enhanced Sniper Rifle)

De fapt, doar cutia cu mecanisme a rămas din prototip, restul componentelor și pieselor au fost înlocuite. Noua armă a primit un leagăn de aluminiu, un pat pliabil cu o serie de ajustări pentru tamponul de fund și cel pentru obraz, O țeavă realizat prin metoda de forjare la rece, cu lobi longitudinali concepuți pentru a reduce greutatea și a îmbunătăți schimbul de căldură, mecanismul de dare a focului cu reglarea puterii de apăsare pe trăgaci și poziția acestuia, alimentată dintr-un încărcător de tip sector cu o capacitate de 5 cartușe, ghidaje de tip șină „Picatinny rail” pe cutia cu mecanisme, uluc și patul armei, dar cel mai important, a fost schimbat calibrul - pușca XM2010 folosește cartușe de calibru .300 WinMag, a căror utilizare a dat posibilitate de a mărit distanța de ochire de 1,5 ori. Pușca de lunetă XM2010 ESR este echipată cu înălțătorul optic Leupold Mark 4 6.5-20x50mm ER/T M5 și în condiții de iluminare slabă - înălțător de noapte AN/PVS-29. La gura canalului țevii poate fi instalată o tobă de eșapament rapid detașabilă, peste stingătorul de flăcări.

În anul 2013, pușca XM2010 ESR a fost primită la înarmare de armata SUA sub denumirea M2010. Caracteristicile tactico-tehnice sunt prezentate în tabelul 7.

Tabelul7

Calibru, mm	.300 Winchester Magnum
Lungimea, mm	1135
Lungimea țevii, mm	660
Viteza inițială a glontelui, m/sec	869
Distanța de tragere, m	1300
Greutatea, kg	7,95
Capacitatea încărcătorului	5

Concluzii

Un lunetist este un specialist fluent în arta tirului. Pentru a-și îndeplini atribuțiile funcționale, lunetistul folosește o armă specială - o pușcă cu lunetă, precum și alte dispozitive necesare pentru a asigura o lovitură precisă. Sarcina lunetistului este să-și distrugă ținta cu prima lovitură. Cele mai performante arme pentru lunetiști pot lovi inamicul la distanțe de până la patru kilometri.

Puștile cu lunetă moderne sunt întruchiparea celor mai noi tehnologii și soluțiilor inovatoare de design, ca urmare acestea pot costa zeci de mii de dolari. Conform cerințelor moderne pentru puștile cu lunetă, împrăștierea nu trebuie să depășească 1 minut de arc.

O pușcă cu lunetă necesită o manipulare specială - această armă trebuie întreținută în mod regulat, deoarece chiar și un defect minor poate afecta grav precizia de tragere. Pentru un lunetist profesionist, nu numai o pușcă cu lunetă performantă este importantă, ci și cartușele speciale utilizate. Pentru efectuarea unei lovituri precise (în special la distanțe mari), aceștia utilizează echipamente suplimentare: telemetre, calculatoare balistice, senzori pentru determinarea vitezei și direcției vântului, umidității, temperaturii aerului.

Bibliografie

1. Российская снайперская винтовка СВ-98, pe <https://militaryarms.ru/oruzhie/vintovki/sv-98/>;
2. Снайперская винтовка МЦ-116М калибр 7,62 мм,;
3. Снайперские винтовки TRG 22 A1/TRG 42 A16, pe <https://www.armoury-online.ru/articles/sr/fi/Sako-TRG-22A1/-42A1-snajperskaya-vintovka-xarakteristiki-foto-ttx/>;
4. Снайперская винтовка Accuracy International L96 A1 / Arctic Warfare / PSG90, pe https://weaponland.ru/load/snajperskaja_vintovka_accuracy_international_l96_a1_arctic_warfare_psg90/77-1-0-332;
5. Снайперская винтовка ОРСИС Т-5000, pe <https://www.armoury-online.ru/articles/sr/ru/orsis-t-5000/>;
6. Снайперская винтовка АСВК Корд калибр 12,7мм, pe <http://oruzhie.info/vintovki/864-asvk-kord-armejskaya-snajperskaya-vintovka-krupnokalibernaya-12-7-mm>;
7. Снайперская винтовка M2010, pe <https://zen.yandex.ru/media/kka2012/noveishaia-amerikanskaia-snaiperskaia-vintovka-m2010-5f30443e412a690146c98769>;
8. ФЕДОСЕЕВ, С., Снайперские винтовки, Язуз: Эксмо, 2009, Москва, p.320, ISBN 978-5-699-33154-3;

CONSIDERAȚII PRIVIND ÎNTREBUINȚAREA UNITĂȚILOR ȘI SUBUNITĂȚILOR DE INFANTERIE ÎN OPERAȚIILE INTERDEPARTAMENTALE PENTRU NEUTRALIZAREA FORMAȚIUNILOR PARAMILITARE ILEGALE

Valeriu DELIGHIOZ⁸⁶

Rezumat: Pentru acordarea ajutorului organelor de drept ale statului în soluționarea conflictelor și normalizarea situației într-o anumită regiune pot fi atrase unitățile și subunitățile de infanterie ale armatei. Caracterul acțiunilor acestora va depinde de gradul de complexitate al conflictului armat, de componența și dotarea forțelor paramilitare ilegale cu armament, de particularitățile condițiilor fizice și geografice ale zonei, de compunerea și starea de spirit a populației locale, de posibilitatea și necesitatea utilizării diferitelor tipuri de arme. În acest context, au fost propuse pe scurt unele misiuni specifice care pot fi îndeplinite de unitățile și subunitățile de infanterie în cadrul Operației interdepartamentale pentru neutralizarea formațiunilor paramilitare ilegale.

Cuvinte cheie: operație interdepartamentală, unitățile (subunitățile) de infanterie, formațiuni paramilitare ilegale, blocare, scotocire.

Întrebuințarea unităților și subunităților ale Forțelor Armate în Operațiile interdepartamentale pentru neutralizarea formațiunilor paramilitare ilegale este o măsură extremă. Cu toate acestea, unitățile și subunitățile de infanterie, împreună cu alte subunități ale genurilor de arme și ale trupelor speciale, pot fi atrase pentru acordarea ajutorului organelor de drept ale statului în soluționarea conflictelor și normalizarea situației într-o anumită regiune.

La lichidarea forțelor paramilitare ilegale mari înarmate cu arme grele, rolul principal este atribuit marilor unități și unităților militare ale Forțelor Terestre.

Unitățile și subunitățile de infanterie, care posedă independență și universalitate ridicate de luptă, de regulă, acționează pe direcția principală ca parte a forțelor principale de scotocire sau, în mod independent, pentru a rezolva sarcini specifice de blocare a raionului de acțiune a formațiunilor paramilitare ilegale, paza obiectivelor importante (aerodromuri, puncte de comandă, grupări de artilerie etc.). Cu toate acestea, ele pot constitui o rezervă de arme întrunite.

Caracterul acțiunilor acestora va depinde de gradul de complexitate al conflictului armat, de componența și dotarea forțelor paramilitare ilegale cu armament, de particularitățile condițiilor fizice și geografice ale zonei, de compunerea și starea de spirit a populației locale, de posibilitatea și necesitatea utilizării diferitelor tipuri de arme. În toate cazurile, scopul principal al acestor acțiuni va fi acela de a impune formațiunile ilegale să depună armele și de a se asigura că organele de drept își îndeplinesc sarcinile de normalizare a situației din zona conflictului.

Unitățile și subunitățile de infanterie în Operațiile interdepartamentale pentru neutralizarea formațiunilor paramilitare ilegale pot fi întrebuințate pentru a îndeplini următoarele misiuni:

a) împreună cu poliția de frontieră, să acopere sau să apere anumite porțiuni ale frontierei de stat de pătrunderea formațiunilor paramilitare ilegale, grupurilor de cercetare-diversiune și elementelor teroriste în zona conflictului, precum și dezarmarea acestora;

b) blocarea raioanelor suspectate de prezența formațiunilor paramilitare ilegale;

⁸⁶Colonel (r), drd., Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, or. Chișinău.

- c) scotocirea raioanelor pentru a descoperi formațiunile paramilitare ilegale;
- d) lichidarea formațiunilor paramilitare ilegale sau impunerea lor de a preda armele;
- e) executarea serviciului de comenduire în raioanele de desfășurare a operației interdepartamentale;
- f) exercitarea pazei și apărării obiectivelor importante;
- g) escortarea coloanelor și paza comunicațiilor.

De regulă, Operația interdepartamentală pentru neutralizarea formațiunilor paramilitare ilegale include trei etape:

1. Deplasarea în raionul conflictului.
2. Blocarea raionului indicat.
3. Acțiuni de scotocire.

Deplasarea în raionul conflictului se desfășoară, de regulă, în timpul zilei.

Mijloacele de întărire a subunităților de infanterie se deplasează în coloanele subunităților lor, pregătite pentru acțiuni imediate.

Elementele de cercetare, elementele de siguranță și de asigurare a deplasării se trimit la distanță mai mică.

Itinerarele de deplasare ale trupelor în raioanele de desfășurare a operațiilor interdepartamentale pentru a preveni blocarea acestora de către populația locală din zona conflictului și acțiunile provocatoare trebuie să fie stabilite, ocolind localitățile (Fig. 1).



Fig. 1. Blocarea coloanei Forțelor Armate ale Ucrainei de către localnici din regiunea Donbas în anul 2014 pe timpul desfășurării Operației antiteroriste [1].

Pe timpul deplasării prin zona acțiunilor active ale formațiunilor paramilitare ilegale, siguranța deplasării trupelor poate fi asigurată prin pichete de pază (posturi de pază) sau puncte de control (până la un pluton de infanterie întărit).

Localitățile imposibile de ocolit, podurile, porțiunile de teren împădurite sunt depășite cu viteză maximă pentru a evita lovirea mașinilor de luptă și altă tehnică din aruncătoare de grenade antitanc portabile. Coloana forțelor principale a batalionului (companiei) de infanterie, în funcție de situația tactică, poate avea un diferit dispozitiv de marș, dar, în orice caz, este constituit ținând cont de desfășurarea rapidă a subunităților într-un dispozitiv de luptă și intrarea lor organizată în luptă.

În caz de atac de către formațiunile paramilitare ilegale elementele de siguranță a deplasării se angajează în luptă cu ele la un aliniament avantajos și respinge atacul cu foc de toate tipurile de arme, iar coloana, măbind viteza, iese de sub lovitură.

Blocarea raionului indicat constă în ocuparea unor aliniamente avantajoase de teren, închiderea sigură a drumurilor și a altor căi de posibilă ieșire și infiltrare a micilor grupuri inamice din zonele lor de concentrare, izolarea completă și privarea accesului la sursele de aprovizionare, interzicerea aflului de completare cu personal, aprovizionarea cu armament și muniții, în scopul dezarmării și lichidării ulterioare a acestora.

Acțiunile de blocare sunt planificate în strânsă cooperare cu structurile respective ale Ministerului Afacerilor Interne și Serviciului de Informații și Securitate.

Raionul ce urmează să fie blocat este împărțit în sectoare de responsabilitate ale companiilor, care, la rândul lor, sunt împărțite în sectoare pentru plutoane.

Pentru a preveni infiltrarea grupurilor rebele prin lanțurile subunităților de infanterie care efectuează scotocirea, se recomandă blocarea unor obiective din interiorul raionului (localități, grădini, podgorii etc.).

Raionul în care se află formațiunile paramilitare ilegale se consideră blocat, dacă există legătura vizuală și de foc între subunitățile învecinate situate la limita raionului. La aliniamentul de blocare, subunitățile trec la apărare. Intervalele sunt acoperite cu foc și baraje genistice. Pentru întărirea în timp a subunităților care se apără, în batalionul de infanterie este necesară crearea unei rezerve mobile care să mențină eforturile în sectorul necesar la momentul potrivit, atât ale trupelor din cadrul armatei, cât și ale subunităților Ministerului Afacerilor Interne care scotocesc raionul.

La blocarea localităților mari și orașelor sau a unor cartiere ale orașului, batalioanele (companiile) de infanterie pot ocupa poziții pe o porțiune a perimetrului de încercuire sau complet de-a lungul perimetrului. Totodată, sunt ocupate înălțimile dominante și acoperișuri ale clădirilor înalte, ceea ce va permite în perioada scotocirii de a controla piețele, intersecțiile, străzile și curțile principale, trecerile, drumurile etc. Fiecare subunitate este întărită cu aruncătoare de bombe, aruncătoare automate de grenade și lunetiști. Itinerarele principale (posibile) de deplasare a grupurilor paramilitare ilegale din interiorul orașului sunt blocate de companiile (plutoanele) de infanterie întărite.

Ieșirea spre localitate trebuie să fie efectuată rapid, fără întârziere, asigurându-vă prealabil că lipsesc baraje genistice în direcția acțiunii. Nu mai târziu de o zi, dacă situația și timpul permite, este necesar să se efectueze recunoașterea și să se organizeze cooperarea pe teren, dacă aceasta este imposibil planificarea acțiunilor militare să se organizeze pe hartă.

Când formațiunile paramilitare ilegale ajung în pozițiile subunităților și refuză să reziste, ele se dezarmează și, sub pază, sunt predate Ministerului Afacerilor Interne și Serviciului de Informații și Securitate. În cazul încercării de a rezista subunitățile cu foc impun să refuze de rezistență și să depună armele.

Acțiunile de scotocire constau în supravegherea terenului cu scopul de a depista inamicul, reținerea lui sau nimicirea acestuia.

Scotocirea începe, de regulă, după finalizarea blocării raionului indicat și poate fi efectuată într-o singură direcție, de-a lungul direcțiilor convergente în centru și din centru de-a lungul direcțiilor divergente, precum și împărțirea raionului blocat în sectoare și supravegherea succesivă a fiecăruia dintre ele.

În caz de scotocire totală, se examinează întregul raion, iar la scotocirea selectivă – direcții separate, sectoare, obiective.

Înainte de începerea scotocirii localităților, pentru a evita pierderi din partea populației locale, formațiunilor paramilitare ilegale, cu ajutorul posturilor de radiodifuziune sonoră, le propune să părăsească localitatea și prin culoarele indicate să se adune în locurile stabilite (filtre).

Ritmul scotocirii trebuie să asigure o examinare amănunțită a terenului, clădirilor rezidențiale, construcțiilor și altor obiective.

Pe parcursul scotocirii armele și muniția găsite sunt confiscate, persoanele suspecte, precum și cele intrate în pozițiile subunităților de blocare, sunt reținute și predate Serviciului de Informații și Securitate, iar persoanele care opun rezistență se nimicesc.

Înfrângerea formațiunilor paramilitare ilegale se realizează direct în locurile și raioanele de dispunere a acestora prin impact simultan asupra tuturor obiectivelor lor cu suficiente forțe și mijloace ale statului. Atunci când forțele ilegale sunt dispuse pe o suprafață mare și, în principal, pe terenuri greu accesibile și în localități, acțiunile unităților și subunităților de infanterie se vor desfășura în zone separate ale raionului unui conflict armat.

Unităților și subunităților de infanterie li se atribuie o zonă în care ele, în mod independent sau în cooperare cu unitățile (subunitățile) Ministerului Afacerilor Interne și Serviciului de Informații și Securitate, precum și cu unități (subunități) ale altor genuri de arme, prin acțiuni simultane sau succesive pe parcursul mai multor zile impun formațiunile paramilitare ilegale să se dezarmeze sau în caz de rezistență le lichidează.

În primul rând, sunt neutralizate (dezarmate, lichidate) cele mai mari și mai active forțe paramilitare, iar apoi sunt curățate localitățile îndepărtate și zonele greu accesibile. Când se acționează pe teren greu accesibil, se acordă o atenție deosebită cercetării și sprijinului flancurilor.

În acest caz, cercetarea este desfășurată de forțe mari.

În concluzie, trebuie remarcat faptul că schimbările în situația politico-militară modernă, dezvoltarea mijloacelor de luptă, specificul structurilor organizatorice, dotarea și tactica de acțiune a formațiunilor paramilitare ilegale, precum și o analiză multilaterală a experienței de ducere a acțiunilor de luptă de către unitățile și subunitățile de infanterie ale armatelor străine în operațiile interdepartamentale pentru neutralizarea formațiunilor paramilitare ilegale dezvoltă o serie de noi întrebări problematice în tactica armelor întrunite, cu care infanteria nu era întotdeauna pregătită să le rezolve.

Reieșind din cele expuse mai sus, principalele modalități de soluționare a acestora vor fi:

1. Dezvoltarea bazei de întrebuințare a unităților și subunităților de infanterie în operațiile interdepartamentale pentru neutralizarea formațiunilor paramilitare ilegale și reflectarea acesteia în documentele de conducere, manualele de luptă, instrucțiunile și Programul pregătirii pentru luptă a militarilor și subunităților de infanterie.

2. Căutarea structurii organizatorice optime a unităților și subunităților de infanterie, care să poată fi adaptate cu ușurință pentru acțiuni în diferite condiții ale situației.

3. Dezvoltarea tehnicilor și metodelor adecvate de evaluare a calităților de luptă ale unităților și subunităților militare care îndeplinesc sarcini specifice operațiilor interdepartamentale.

4. Dezvoltarea unor tactici eficiente pentru acțiunile unităților și subunităților de infanterie, reieșind din condițiile operativ-tactice ale unui conflict armat, care includ în sine atât metode de acțiuni extrem de mobile împotriva formațiunilor paramilitare ilegale, ținând cont de utilizarea mijloacelor moderne de luptă, cât și acțiuni în cooperare cu unitățile și subunitățile diferitelor structuri de forță ale statului.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. <https://ok.ru/mirplanete/topic/65883804145111>, (accesat 05.11.2021).

ETIOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE MILITARY LEADERSHIP AND MANAGEMENT THROUGHOUT HISTORY

*Metodija DOJCINOVSKI⁸⁷
Nenad TANESKI⁸⁸
Filip MLADENOVSKI⁸⁹,*

Abstract

Making a wrong decision is more acceptable than not placing an order at all and failing in the process of dealing with the challenges. But for the greatest military, political and social leaders throughout history, the key for success was definitely owning the momentum of sense to coordinate the right time with the right move. The etiological epithets of their characters can be expressed through the prism of historical explanation. The managing of all available intellectual, technical and personal resources is the link between the leader and the significant changes that implement afterwards. The aim of this paper is by overviewing the crucial events that occurred in the last century to present that only by extraordinary decisions can be reached geo-strategic goals and influence on the global world.

Keywords: *Military, leadership, decision-making, management, influence.*

1. Introduction

The everyday political, social and geo-strategic problems spiced with the hybrid threats and modern era that we live, creates difficult terrain for the leaders to express themselves and stand out with their decisions. Modern leaders suffer from the mass media surveillance of their actions and the people's democratic rights to either support or disobey their ideology. People react harshly to changes and building a better world for the future demands courage by implementing that type of changes.

An irreplaceable characteristic of the greatest people who have achieved significant changes in history of mankind are leadership and the ability to properly and maximally utilize the available resources. Management is about persuading people to do things they do not want to do, while leadership is about inspiring people to do things they never thought they could. The meaning of the term "military leader" is a crucial etiological epithet of the character's profile of a person, usually a unit commander or a political leader as commander in chief. His decisions will contribute to successful leading and management of certain political and military conflicts. The level of success is an outcome measured as ability to deal with challenges, which will cause significant geo-political and geo-strategic influence. The responsibility that the leader takes will be an indicator for the quality of his governance and cause for attracting the support of the population and therefore increasing his reputation to the public opinion. This will strengthen the positions of the leader and the state on domestic and international military and political scene at operational level.

The history often repeat itself but in a different way. The events that happened in the prehistoric era and the invented war strategies by the greatest ancient military leaders like Alexander the Great and Julius Caesar, evolved and are implemented nowadays during modern

⁸⁷PhD, Professor, Military Academy „General Mihailo Apostolski“ - Skopje,

⁸⁸PhD, Professor, Military Academy „General Mihailo Apostolski“ - Skopje,

⁸⁹1st LT, Army of the Republic of North Macedonia,

warfare in a modified versions. The leadership and management skills of a true leader need to be flexible and capable to update in order to remain competitive for the changing demands of which every era of warfare brings. The need of implementation of new organization models to deploy interagency planning teams to alliances commands for operational planning is necessary. We urgently require alterations in how military and national security organizations think about strategy and how leaders are educated, in order to successfully defeat the modern threats. It will require commanders throughout the military that can work across organizational boundaries, with coalition members, international organizations and non-military agencies of government. It will also require changes in the way military organizations acquire and exploit intelligence, and how to transfer the information in their command and control systems. Managing and coordinating the available resources and striving to enable more reliable conditions and working atmosphere where the leader can decide about the next move by meeting all battlefield or political requirements. Due to applying the necessary qualitative intellectual and personal resources, the military decision making process (MDMP) on strategic level will be malnourished with qualified moves and strategies. Therefore, the military leader will successfully complete the mission and cause a positive global effect. To succeed in tackling the challenges, we will require new interagency doctrine and new procedures for incorporating military and non-military programs. The deliberate integration of kinetic and non-kinetic effects is required, as is the discriminate application of force. Current military planning remains far too linear, and has not yet intellectually incorporated the multidimensional modes of influence essential to combating modern challenges like hybrid threats. The military commanders encouraged by the creditability of the decision-making process, should resolutely step forward and face the threats.

First, leaders must cultivate constructive conflict so as to enhance the level of critical and divergent thinking, while simultaneously building consensus so as to facilitate the timely and efficient implementation of the choices that they make. Managing the tension between conflict and consensus represents one of the most fundamental challenges of leadership. By consensus, I do not mean unanimity, like-mindedness, or even pervasive agreement. Instead, I define consensus to mean a high level of commitment and shared understanding among the people involved in the decision. Leaders can build buy-in and collective comprehension without appeasing everyone on their teams or making decisions by majority vote. The effective leaders can and should spend time “deciding how to decide.” In short, creating high-quality decision-making processes necessitates a good deal of forethought.⁹⁰ When faced with a complex and pressing issue, most of us want to dive right in to solve the problem. Given our expertise in a particular field, we have a strong desire to apply our knowledge and devise an optimal solution. However, leadership does not entail a single-minded focus on the content of the decisions that we face. It also involves some thought regarding how group or organization should go about making a critical choice. Spending time deciding how to decide enhances the probability of managing conflict and consensus effectively.⁹¹

Throughout the following paper will be set out and explain the etiological manners of the greatest military leaders from the beginning and late 20th century by overviewing the decisions made during the critical periods and decisive events. Some of the world’s greatest leaders will remain in public life for many years, others, having stepped forward in a moment of need, will return to plowing their fields. Nelson Mandela once said: “It is better to lead from behind and to

⁹⁰A. Roberto, Michael. (2005). *Why Great Leaders Don’t Take Yes For An Answer: Managing for Conflict and Consensus*, Pearson Education, INC, Wharton School Publishing, p. 15.

⁹¹Ibid.

put others in front, especially when you celebrate victory when nice things occur. You take the front line when there is a danger. Then people will appreciate your leadership.”

2. Etiological manners of the greatest leaders in history

Implementing a cognitive approach to successfully undertake a decision-making move assumes a complex and realistic psychology about human reasoning and reacting to the deciding process. It does not assume individual awareness, open-mind and adaptability relative to an “objective” environment, but assumes individuals are likely to view their environment differently and operate within their own “psychological environment”. By understanding the definition of a cognitive decision making we can separate the word ‘environment’, which stands for military, political and social environment combined. Even for an individual decision maker his cognition is likely to be influenced by the warfare situation and the political scene he is operating in.

However it specifically points out what the personality traits an individual may possess to. Taking a look into the personality traits approach as well, is essential to perform a military leader’s analysis. It takes into consideration the totality of qualities and traits, as of character or behavior that are unique to a specific person. The personality traits can be listed as:

- ❖ The need for power;
- ❖ Affiliation need;
- ❖ Level of cognitive complexity;
- ❖ Level of trust;
- ❖ Nationalism and patriotism;
- ❖ Belief that someone has control over events;
- ❖ Task orientation.⁹²

A military leader planning to execute his plan must interact with decisiveness and strongly oriented towards implementing that strategy. But, the choice of his that misses passion is lacking of creditability. Therefore, the level of support from the public will significantly decrease. A common characteristic for most of the historical leaders is that their main aims had years and even decades to incubate and penetrate into society. By the time they were honored as leaders in charge, they had plenty of space to interact and modify their tactics and strategies as needed in order to customize with the environmental margins, but the final goal remained unaltered. Lincoln’s respect to slavery and Churchill’s to Nazi threat are inherent indicators on that thesis.⁹³

Perfection does not exist. But striving to reach the highest level of incorporating all personal, physical and psychological qualities as a leader, lead to successfully ruling and commanding with a nation throughout difficult times. Every leader embodies some of the discussed qualities, but no one has embodied all of them. In the following sequences I will express few of the main principles of leading, deciding and managing that every leader should strive forward to achieve and implement them in practice:

❖ **A leader must have two or three main goals**

As the history taught us, you need to do the big thinking before you begin running. Waiting for the race to begin or even worse, taking the office function before figuring out what you stand

⁹²Goldsmith, Marshall & Baldoni, John and McArthur, Sarah. (2010). *The AMA Handbook of Leadership*, p. 172-177.

⁹³R. Newell, Waller. (2009). *The Soul of a Leader. Character, Conviction, and Ten Lessons in Political Greatness. The Ten Secrets of Leadership*, p. 322.

for. Ideals and visions are irreplaceable and necessary. A common thread running through the careers of successful leaders is that their main aims had years, even decades, to incubate. By the time they gained authority and power, they were able to comprehend their tactics and political movements in the course of actions, assuring to complete all required requirements for stable and successful politics. That luxury in the form of time, gains the leader a path to creating a terrain where he can conduct a precise process of decision making.⁹⁴

❖ **Character overtakes brain**

Formal university education was not a moving force and magical power for the greatest leaders in the past, neither Churchill nor Lincoln received that kind of education before taking a step forward and made worldwide influence. Ronald Reagan was often derided for his lack of intellectual depth and apparent laziness, but these qualities often worked to his advantage. It is more likely for a leader with a little formal education to rise to the rank of statesman and military-political power, while a sterling educational pedigree does not guarantee such an outcome.⁹⁵

❖ **Inspiring rhetoric is necessary**

“A leader is a dealer in hope” – was once quoted by one of the greatest emperors in human history, Napoleon. Rhetorical skills and communications skills are indeed necessary for a leader to inspire hope to his subordinates. Most of the American citizens wished that George W. Bush had been capable of speaking more memorably about 9/11 or the invasion of Iraq, especially those who listened carefully to the speeches of Bush’s far more eloquent partner Tony Blair. But too much beautiful speechifying can lead to overkill.

When it comes to tactical rhetoric speeches, large or small, it is obvious that if leader’s rhetoric is beautiful on every occasion, people will begin to tune out and lose attention. And when an extraordinary challenge does come along, you may already have exhausted your supply of superlatives on lesser matters. Roosevelt had the skill to consciously using a very plain speaking style in most of his speeches, reserving his most memorable turns of phrase for those grave occasions when he wanted to make sure listeners were paying attention. Everyone remembers Roosevelt’s classic exhortation “we have nothing to fear but fear itself”, in part because it stood apart from FDR’s usual, more pedestrian style. Moreover, sometimes public speech must sacrifice edification for bluntness.⁹⁶

❖ **Greatness can turn into villainy**

Charisma and character’s unique qualities can conceal a dark side of the ideals. No one ever expects the emergence of new tyrants, as they were left in the era of distant and barbaric warfare. But, the truth is there is still possibility for the biggest nation’s leaders to overtake that type of villainy. It seems like they are always present with us, but in different and modified mode. It seemed impossible that Germany, the world’s best educated and most cultured nation, would embrace someone like Hitler.⁹⁷

❖ **The great leader must stand on his own**

When in doubt and facing a critical challenge, the great leader must stand firmly on the ground and stick to his guns. He must lead, not follow the situational circumstances and event’s effects. Moral force gives a man both fearlessness and tranquillity. But, sticking to your guns and

⁹⁴R. Newell, Waller. (2009). *The Soul of a Leader. Character, Conviction, and Ten Lessons in Political Greatness.* The Ten Secrets of Leadership, p. 321.

⁹⁵Ibid. p.318

⁹⁶Ibid.

⁹⁷Ibid. p. 324

tactics means not being afraid to reverse yourself and change your policies if the inner compass convinces you that a change is needed. Even if it turns out to be flawed, an honest and required effort made by the leader will be always admired by the subordinates and nation's population. They take comfort from a leader who cares enough to try something exceptional but in the same time to be aware of the threats and stand in front of that decisions.⁹⁸

❖ **Time will run out**

We are witnessing a great leaders fall just short of reaching their main aims in politics or military careers, cut down by premature death or disease or simply distracted by years of labor or has expired term of governance. The exhaustion from the ending battles of World War II has significantly reached one of the greatest at that time, Winston Churchill. He was not able to sharply consider the threats and maintain focused on Stalin's lies and plans to occupy central Europe. On the other side, Roosevelt died tragically in the eve of his political triumph both on domestic and foreign policy scene. Because time will run out, because leaders exhaust themselves, fall ill, grow weak and die. Something major will always be left undone. And that can be bad or good: The premature death of the Soviet premier Yuri Andropov, last of the old guard and a hardliner bent on restoring Stalinist ideological rigor, left a power vacuum that brought Mikhail Gorbachev and a new generation to power unexpectedly quickly, leading to the end of the Soviet empire. Mortality is something no focus group or spin doctor can overcome. The flow of time puts the military leaders in a position to be prepared to quickly react and accept the circumstances on the battlefield and make effective decisions. Their ability to predict the exact time to start with action, will contribute to successful incorporation and execution of their plans and strategies.⁹⁹

9 principles of leadership from George C. Marshall

By Second World War's end, George Marshall epitomized his own definition of a great leader. He overcame every difficulty, persevered through every campaign and battle, and delivered only results, but never excuses. Upon his retirement from the army, President Truman said of him, "In a war unparalleled in magnitude and horror, millions of Americans gave their country outstanding service. General George C. Marshall gave it victory".¹⁰⁰ Among the greatest lessons we can learn from Marshall are his nine principles of leadership:

- ❖ The Principle of Integrity;
- ❖ The Principle of Action;
- ❖ Serving the Greater Good: The Principle of Selflessness;
- ❖ Speaking Your Mind: The Principle of Candor;
- ❖ Laying the Groundwork: The Principle of Preparation;
- ❖ Sharing Knowledge: The Principle of Learning and Teaching;
- ❖ Choosing and Rewarding the Right People: The Principle of Fairness;
- ❖ Focusing on the Big Picture: The Principle of Vision;
- ❖ Supporting the Troops: The Principle of Caring.¹⁰¹

George C. Marshall confirmed his leadership and management skills throughout his whole career. From beginning of his service in the Army to being declared as a military adviser to the

⁹⁸Ibid.

⁹⁹Ibid. p. 322-323.

¹⁰⁰Uldrich, Jack. (2005). Soldier, Statesman, Peacemaker. Leadership Lessons by George F. Marshall. Focusing on the Big Picture, p. 186-187.

¹⁰¹Ibid. p. 31-203.

US president, he performed in remarkable way and left a trace by implementing those principles in practice.

3. Essential needs of military leadership and management for the decision-making process

The head of the government or any political or military organization in most cases is not an individual actor. Foreign policy decisions are collective or influenced by others in the political system. Depending on the model of political system, the leader conducts productive collaboration with the council members and perform critically testing, analyzing and evaluating ideas and decisions. However, when assuming that the he is taking decisions solely, personality and cognition are extremely important factors.¹⁰²

The sum of official external relations conducted by an independent actor in international relations with other states or within organizational coalition, represents a foreign policy. There are various motives and strategies that effect on the process of deciding when it comes to analyzing the role of the head of the government. Depending on the political system of the state, the influencing factors will vary. For the head of the government as a social and military leader in a democracy such as India, consensus of the office and public opinion will play an important role. On the other side, in a socialist republic like China may be harsher in taking decisions which may not meet public consensus but have a long term national agenda. The political environment is directly included in the process of military decision making and puts the pressure on the leader's role in foreign policy making.¹⁰³

Laws, government agencies and lobbying groups are all part of country's political environment. They have crucial influence, either positive or negative, on individuals or organizations in the decision making process. When talking about the head of the government as a Commander-in-Chief cooperating with the Chief-of-staff of the Army and their political or military decisions, the most important factor is the political environment that they are operating in. Even international and foreign policy decisions depends on the domestic politics. Especially the military deployment decisions, reactions to asymmetric and hybrid threats or executing some war plan, because of the influence on the mankind worldwide. The political system will determine the heads scope and power in foreign policy decision making.

Leaders have only two tools at their disposal: what they say and how they act.¹⁰⁴ What they say might be interesting, but how they act is always crucial. When it comes to deciding about execution of a course of actions as a final product of the military decision making process is de facto leaving an enormous trace in the field of state's foreign policy. To understand foreign policy decision making first we need to draw on traditional explanations of foreign policy and then proceed to the influence of domestic politics, the issue of acceptability, strategic choice, rational choice, and finally psychological theories of decision making as well. A hundred generations of military leaders from ancient times through the twentieth century, the greatest military commanders fought side by side with their soldiers, subjecting themselves to the same

¹⁰²Zaara Z. Hussain. The effect of domestic politics on foreign policy decision making. E-International relations. February, 2011. https://www.e-ir.info/2011/02/07/the-effect-of-domestic-politics-on-foreign-policy-decision-making/#_ftn1.

¹⁰³Ibid.

¹⁰⁴Deutschman, Alan. (2009). Walk the Walk. The Number 1 Rule for Real Leaders. Preface, p. 12.

terrifying risks that they asked of their troops.¹⁰⁵ The ordinary soldiers had a natural suspicion of the officers, who could earn their trust only by showing real concern for their welfare and by sharing the same hard conditions and risks. Officers had to lead by walking the walk, and that was impossible to fake: “Soldiers never failed to detect and despise the false ‘we’.”¹⁰⁶ Historically, a unit's success is directly related to the ability of the staff to execute the military decision making process (MDMP). Given the increased complexity of today's operational environment and the vast array of mission command systems and processes, integration and synchronization of all activities associated with operations are increasingly difficult. Understanding of the great man is that he must be a nonconformist. On the face of it, Lincoln would not have measured up to this definition, for he kept his true views to himself for many years. “If I had eight hours to chop down a tree,” he once quipped “I’d spend six hours sharpening my axe.” He readily and frequently shifted his tactics in order to steer his way through to his principled mission. In a British political terms, he was the ultimate “trimmer,” tacking neither too far to the left nor the right so as to catch the best wind.¹⁰⁷

3.1. Strategic intelligence in the role of irreplaceable tool for a great leader

Handling every military and political situations requires not only leadership but exceptional management of all available resources. One of the main deciding factor and critical partner in the process of decision making, is definitely the informational resources handled by the intelligence agency's performance. Strategic intelligence is indeed information, both from public and secret sources that is combined and modified by technical analysis. That form of intelligence is pertinent to presidential decision making gauging threats of force and violence against domestic interests as well as in guiding the commander in chief's use of force against the enemy's elements.¹⁰⁸ Orchestrating and exposing the strategy that occupies a zone between setting political objectives and wielding the threat, is de facto unique responsibility to the president as commander in chief and managing the army forces to achieve political objectives. Accessing to the capabilities, intentions and threats of the enemy the state's security and national interests and citizens is the main goal of strategic intelligence. The final products of the national security agencies that comes in a form of strategic intelligence is one of the critical instruments of national power for the president exercising his authorities as a commander in chief. Therefore, the influence of this agencies is the motive behind every decision but also, confirmation of secure and right strategy that will help to execute the military plan on strategic or operational level.¹⁰⁹

To understand the main factor that influences on the leaders, one must take a step back from the daily news headlines and understand that the role of strategic intelligence in the foreign-policy decision-making process at the highest echelons of government is a neglected field of study. A search of presidential memoirs and those of principal assistants over the past 30 years or so turns up remarkably little discussion or perspective on the role played by directors of central

¹⁰⁵Deutschman, Alan. (2009). Walk the Walk. The Number 1 Rule for Real Leaders. You Share the Struggle and the Risk, p. 69.

¹⁰⁶Ibid, p. 79.

¹⁰⁷R. Newell, Waller. The Soul of a Leader. Character, Conviction, and Ten Lessons in Political Greatness. Democracy and Empire, p. 167-168.

¹⁰⁸L. Russel, Richard. (2007). Sharpening strategic intelligence. Why The CIA Gets it Wrong – What Needs to be Done to Get it Right. Strategic Intelligence and American Statecraft, Near East and South Asia Center for Strategic Studies, National Defense University, p. 6.

¹⁰⁹Ibid.

intelligence or intelligence information in presidential decision making on foreign affairs, and in intelligence memoir literature, although one can read a great deal about covert operations and technical achievements, one finds little on the role of intelligence in presidential decision making.

Separating the intelligence based by its quantity and critical information, strategic intelligence is contrasted with lesser-order information that is more germane to the demands of operational and tactical levels of the military. Tactical intelligence collected and analyzed for military commanders is generally not pertinent to presidential interests. A battalion commander, for example, would undoubtedly want to know the nature of fortifications and enemy strength at a hilltop he has been ordered to capture, but the president normally need not be briefed on such tactical military affairs.¹¹⁰ It is an important caveat to this generalization that, in some cases, tactical engagements might have consequences that could ripple up the chain of command with operational and strategic consequences for the president and his key policy lieutenants, but these would be exceptions rather than the rule. Strategic intelligence is designed to provide officials with the ‘big picture’ and long-range forecasts they need in order to plan for the future.”¹¹¹

4. Research cases

4.1. World War II

Unlikely than WWI, the Second World War and its precious Commander-in-chiefs did not live in comfort as they did in chateaux in France in the First World War. They wanted to show democratic morals to their armies and to persuade the soldiery that their leaders are not lounging in luxury while they grovel in discomfort. There were two titanic figures that dominated the experience of World War II and the Cold War that emerged from it afterward. Two exceptional leaders that succeed with their countries thanks to performing actions that resembles the etiological characteristics of a true war leader – Winston Churchill and Franklin Delano Roosevelt.¹¹²

4.1.1. The Churchillian model of supreme command

The complexity of Churchill’s character was largely hidden from the public by the persona he had to assume as a wartime leader. In truth, however, Winston Churchill was a man of many layers, both dark and light. As one of his main wartime aides, Field Marshal Sir Alan Brooke once explained that the complex of Churchill’s persona lines were so strange but beautiful at the same time. He said that it would be hard to any historian of the future to be able to paint the British leader in his true colors. His wonderful character, skills, marvelous qualities and superhuman genius mixed with and astonishing lack of vision that led him to troubles, but had the sense to feel the path of the everyday war and political events. It was hard for his men to work with him, but occasionally like Sir Brooke said, he would not have missed the chance of working with him for anything on earth¹¹³. Churchill exercised one of his most important functions as war leader by holding military calculations and assertions up to the standards of a

¹¹⁰D. Berkowitz, Bruce and E. Goodman, Allan. (1989). *Strategic Intelligence for American National Security*. Princeton, NJ: Princeton University Press, p. 4.

¹¹¹L. Russel, Richard. *Sharpening strategic intelligence. Why The CIA Gets it Wrong – What Needs to be Done to Get it Right*. Strategic Intelligence and American Statecraft, Near East and South Asia Center for Strategic Studies, National Defense University p. 5.

¹¹²Deutschman, Alan. (2009). *Walk the Walk. The Number 1 Rule for Real Leaders. You Share the Struggle and the Risk*, p. 77.

¹¹³R. Newell, Waller. *The Soul of a Leader. Character, Conviction, and Ten Lessons in Political Greatness. A Generation Bids Farewell*, p. 45.

massive common sense, informed by wide reading and experience at war. His uneasy relationship with his generals stemmed, in large part, from his willingness to pick commanders who disagreed with him and who often did so violently. ¹¹⁴His model of command the given thrust to his generals led to several battle victories that occurred because of the unique relationship between them and the power of Churchill's ideology.

In *The World Crisis* Churchill wrote: "At the summit, true strategy and politics are one." The civil-military relationship and the formulation of strategy are inextricably intertwined. A study of Churchill's tenure in high command of Britain during the Second World War suggests that the formulation of strategy is a matter more complex than the laying out of blueprints. In the world of affairs, as any close observer of government or business knows, conception or vision make up at best a small percentage of what a leader does - the implementation of that vision requires unremitting effort. The debate about the wisdom of Churchill's judgments (for example, his desire to see large amphibious operations in the East Indies) is largely beside the point. His activity as a strategist emerges in the totality of his efforts to shape Britain's war policies, and to mold the peace that would follow the war.¹¹⁵

4.1.2. Pearl Harbor

The approach of the United States to foreign policies reflects that they are greatly influenced by the domestic political environment, the economic implications and the president's standing in the poll in lieu of policies taken by him. When it comes to deciding about wars, it is even more complex and sensitive thing. The war requirements demand a lot of financials, troops and equipment and in a democratic state, resources require continuing support by the public opinion. Behind the president's back and decision, must stand the majority of the lawmakers in the Congress. It is essential for them to influence whether the military plan is suitable for the model of USA's foreign politics or should be reconstructed. The president's leadership and management skills need to help him to persuade the members of the Congress of the credibility and validity of his decisions, which must incorporate domestic political agendas.

During the World War II, the U.S. Army Chief of Staff suggested that the right military strategy was to focus on Germany first, beside the Japan attacks on Pearl Harbor. Firstly, to destroy the major fascist forces on European soil and afterward to implement offensive ops and deal with the Japanese. Meanwhile, the president at that time, Franklin D. Roosevelt opted instead parallel offensives against both Germany and Japan at the same time. According to that decision, the US Army first attacked the Japan forces and delayed the operations against Adolf Hitler's troops. A crucial motivating factor behind this decision was that Roosevelt was worried that he would lose domestic political and public support if he had ignored the harsh and suicidal kamikaze attack on Pearl Harbor's warships. Most people today think the U.S. strategy in World War II was pretty successful but instead of solely basing it on military advice the head of government at that time considered the issue of domestic politics. Actually the United States strategy in World War II was greatly influenced by the president's need to maintain popular support at home.¹¹⁶

¹¹⁴A. Cohen, Eliot. Churchill and his generals: The tasks of supreme command. International Churchill Society. <https://winstonchurchill.org/publications/finest-hour-extras/churchill-and-his-generals-the-tasks-of-supreme-command/>.

¹¹⁵Ibid.

¹¹⁶Uldrich, Jack. (2005). *Soldier, Statesman, Peacemaker. Leadership Lessons by George F. Marshall. Focusing on the Big Picture*, p. 186-187.

4.1.3. Operation Overlord

The greatest mastermind tactics are hiding behind the invading the Normandy. From the beginning of the WW II, Roosevelt and Churchill knew that a massive invasion of mainland Europe was mandatory for a total and unconditional surrender of Nazi Germany. They believed the sooner the counter-attack, the better. Premier Joseph Stalin also pressed for a second front in the west to ease pressure on the Soviet army in the east. They firstly planned to attack Sicily on the Italy's southern part but both the North Africa and Italian campaigns were lengthier and costlier than expected. When Churchill met with Roosevelt and Stalin in December, 1943, the defeats at Dunkirk, Anzio, and Salerno were likely on his mind.¹¹⁷

Upon hearing that top Allied generals Dwight Eisenhower and Bernard Montgomery wanted a massive landing in Normandy, Churchill offered several alternatives to a massive full-frontal invasion, which Stalin insisted was the only action. Churchill sensed that the Soviets and Americans had already decided on the invasion, dubbed "Operation Overlord," and shifted to support. However, each leader faced internal pressures and evolving circumstances within their own countries that forced them to consider alternative strategies and repeatedly push back the date for D-Day. The risk that they overtook that time was a clear sign of a great leadership.¹¹⁸

4.1.4. George C. Marshall's ability to be few steps in front

He was always a step or more ahead of his peers and his opponents. He went through everything. During the early stages of 20th century he was preparing America's future generals. In the 1930s, he was striving valiantly to prepare America for war and that crucial preparation led the nation to victory afterwards. And, in 1940s he had his staff working on the possibility of a global war with Germany. However, one of his more amazing feats of preparation occurred in 1943, while America was engaged in a bitter struggle with Germany in Europe and Japan in the Pacific. His war experience and managing skills contributed to deciding US foreign policy making when the territorial integrity was questioned by the attacks on Pearl Harbor and parallel to that, Nazi Germany was planning an occupation on whole European soil. Marshall not only had the foresight to anticipate victory over both opponents, he had the wisdom to prepare for the difficult work that would follow after the victory. He therefore ordered that a division of civil affairs be established within the army, and he charged it with planning and preparing for the postwar occupation of both Germany and Japan. He warned his staff and the president that the army's success in the ruined countries after the war would go even a longer way to successfully prevent any condition and significantly reduce any possibility of a future conflict. After the fall of Baghdad in 2003rd, public and private institutions were destroyed because no comprehensive plan was constructed in order to prevent the threats after the anticipated victory. In his mind, Marshall understood that it is just as important to prepare for peace in the middle of a war as it was to prepare for war in times of peace. It might sound paradoxical, but the principle of preparation demands that one never stop preparing for the future. The process of deciding is crowned with plans, strategies and future political movements as a final product. Marshall's

¹¹⁷Glass, Andrew. Stalin pressures Allies to open second front in Europe, Aug. 13, 1942. Politico magazine, 2017. <https://www.politico.com/story/2017/08/13/stalin-pressures-allies-to-open-second-front-in-europe-aug-13-1942-241505>.

¹¹⁸Timmons, Greg. Churchill and Roosevelt Spent Years Planning D-Day. History Stories, June 5, 2019. <https://www.history.com/news/d-day-roosevelt-churchill-doubts-planning>.

intention was to express the importance of preparation and planning future steps in order to successfully complete the operation.¹¹⁹

4.2. Cold War

4.2.1. Rhetorical and inspiring speaking skills

Good leadership, by contrast, demands that some segments of your organization occasionally have to swallow bitter but needed medicine.¹²⁰ Organizations such as CIA exist to defend democracy, not to practice it. What follows is a critical look at the CIA's performance in carrying out its core mission to obtain and deliver strategic intelligence to the president during key crises and episodes that involved a looming and large military dimension during the Cold War.¹²¹ Cold War rhetoric dominated the 1960 presidential campaign. Senator John F. Kennedy and Vice President Richard M. Nixon both pledged to strengthen American military forces and promised a tough stance against the Soviet Union and international communism.¹²²

Kennedy warned of the Soviet's growing arsenal of intercontinental ballistic missiles and pledged to revitalize American nuclear forces¹²³. He also criticized the Eisenhower administration for permitting the establishment of a pro-Soviet government in Cuba. John F. Kennedy was the first American president born in the 20th century. The Cold War and the nuclear arms race with the Soviet Union were vital international issues throughout his political career. His inaugural address stressed the contest between the free world and the communist world, and he pledged that the American people would "pay any price, bear any burden, meet any hardship, support any friend, oppose any foe to assure the survival and success of liberty."¹²⁴

4.2.2. The Cuban missile crisis

During the summer of 1962, the head government of the Soviet Union reached a secret agreement with Cuba to supply nuclear missiles capable of protecting the island against another invasion supported by the US forces. The American spy planes photographed the construction of the missile sites on Cuban coasts, in mid-October. The president of the United States at that moment, Kennedy, quickly responded by placing a naval blockade, with he referred as a "quarantine" around Cuba. He also demanded the removal of the missiles and the destruction of the sites. Recognizing that the crisis could easily escalate into nuclear war, Khrushchev decided to agree to remove the missiles for an American pledge not to invade Cuba's territory. But, the actions taken to calm down the situation with Missile Crisis and avoid escalation, did little to ease the tensions of the Cold War. The Soviet leader decided to commit whatever resources were required for upgrading the Soviet nuclear strike force. His decision led to a major escalation of the nuclear arms race.¹²⁵

After the tensions, in June 1963, President Kennedy spoke at the American University commencement in Washington. He urged Americans to critically reexamine Cold War

¹¹⁹Uldrich, Jack. (2005). *Soldier, Statesman, Peacemaker. Leadership Lessons* by George F. Marshall. Laying the Groundwork, p. 136-137.

¹²⁰Tenet, George. (2007). *At the Center of the Storm: My Years at the CIA. The Burning Platform*, p. 16.

¹²¹L. Russel, Richard. *Sharpening strategic intelligence. Why The CIA Gets it Wrong – What Needs to be Done to Get it Right. Debunking Cold War Myths.* Near East and South Asia Center for Strategic Studies, National Defense University p. 30.

¹²²John F. Kennedy Presidential Library and Museum. *JFK History, Kennedy and the Cold War.* <https://www.jfklibrary.org/learn/about-jfk/jfk-in-history/the-cold-war>.

¹²³Hughes-Wilson, John. (1999). *Military Intelligence Blunders. On Intelligence*, p. 7.

¹²⁴Ibid.

¹²⁵Ibid, Cuban Missile Crisis.

stereotypes and myths and called for a strategy of peace that would make the world safe for diversity. His ideas of reaching an agreement and implement peace in practice reached support by the nation. In the final months of the Kennedy presidency Cold War tensions seemed to soften as the Limited Nuclear Test Ban Treaty was negotiated and signed. In addition, Washington and Moscow established a direct line of communication known as the "Hotline" to help reduce the possibility of war by miscalculation.

5. Conclusion marks

Everything starts and ends with the leader. If they are not capable to judge themselves, how can they judge others? If the leaders cannot endure, how can they expect those they lead to endure? If the leaders does not know themselves, how can they know others? They should be dependable in order to expect others to depend on them. If they want to lead a group of people, an army or a nation, they first must be able to lead and control themselves. A wise man once said, "If one man was to conquer a thousand men in a thousand battles and another was to conquer himself, the latter of the two would be the greater." In other words, you must first conquer yourself. Only when this is done, may you then teach others. Voicing he ideas loudly and discussing them, thinking about improvement of that ideas and giving time to themselves to relax physically and mentally are all manners of a great leader. Also, showing courage when things are not as expected in favor, integrating decisiveness and courage before taking actions. Leaders must strive for a delicate balance of assertiveness and restraint. As you will see, the critical question for leaders becomes not whether they should be forceful and directive as they make strategic choices, but how they ought to exert their influence and control over the decision-making process.

Military leadership and management especially when it comes to deciding how to decide during the main events of the WWI and WWII, as previously stated, requires a lot of responsibilities. Stakes are high when strategic decisions occur and ambiguity and novelty characterize the situation. That types of decisions retreat a substantial commitment and critical financial, physical and human resources. By definition, these choices occur rather infrequently, and they have a potentially significant impact on an organization's future performance. No doubt about it, 9/11 was the galvanizing moment of the Bush presidency. It transformed him in ways nobody could have fully predicted. His leadership in the months ahead made a huge difference. It was understandable, in the aftermath of 9/11, when everyone's risk calculus had changed, that people became more aggressive with regard to taking action. Leaders needed to be careful after the shocking attack and the moves taken afterwards in the word of revenge, needed to be in the margins of respecting the incorporated principles and restrictions. That type of calmness while approaching the decision making process is a rare trait that every leader must have.

Deciding how to decide involves an assessment of who should be involved in the deliberations, what type of interpersonal climate we would like to foster, how individuals should communicate with one another, and the extent and type of control that the leader will exert during the process. Leaders should be directive when it comes to influencing the way in which decisions are made in their groups or organizations, without trying to dominate or micromanage the substance of the discussion and evaluation that takes place. Spending time deciding how to decide enhances the probability of managing conflict and consensus effectively.¹²⁶

¹²⁶A. Roberto, Michael. (2005). Why Great Leaders Don't Take Yes For An Answer: Managing for Conflict and Consensus, Preface, p. 16.

Certainly none of the greats Pericles, Scipio, Napoleon, Lincoln, Churchill or Roosevelt was universally thought to have done so, and, in their more reflective moments, most were aware of how far short of the mark they fell. The fact that their character traits as a leader, have a number of flaws, suggest the thesis that there is no perfect leader. Aristotle once expressed the difficulty of identifying a perfect leader, whose own reflections were shaped by the history of world's first democracy. The practical realm of politics is inherently a realm of conflicting opinions, a clash between justice and self-interest, immersed in an eddy of shifting, contingent circumstances. In that realm, a consensus that a leader has been flawless is rarely if ever possible, and when success is achieved one day, circumstances may so alter the next that it will be discredited. The history will choose its leaders. It takes time for them to perform in the way that they will be remembered in the future. Often, the values of their decisions will be appreciated decades after the wars and therefore their ability of inner sense of deciding will be more respected.

The fact is that for the foreseeable future at least, it is the leaders of the great nation-states who will continue to call the shots, although they will be unable to resist the pressure from the new spirit of global citizenship. Leading and managing in a modern era of mankind means facing a lot of threats from the environment. The principles and characteristics of past leadership may not be sufficient for future success. The world is changing. Modern leaders, while facing new dimensions of threats to the national and territorial integrity of the state, are accountable to their people through the brutality of mass media in the democratic world. Major leaders have always been celebrities, and they have always attracted mass adulation. As public figures, political and military leaders, they are responsible to the public and bear the consequences for their actions. The most sensitive period of true leadership is its governance in a period of crisis, a period of war. War is the crucible of leadership, whether we like it or not, and it's not going away. The actions taken during the critical moments of the conflict going on, will either exalt or dethrone the leader.

Willing to apply all the principles that have proven successful in the past and to achieve the maximum psycho-physical and emotional characteristics of leadership and management, is a challenge and an ultimatum for anyone who wants to contribute to real development and leave traces in history as reformer and leader who influenced a change of the global world.

Bibliography

Books

1. A. Roberto, Michael. (2005). *Why Great Leaders Don't Take Yes For An Answer: Managing for Conflict and Consensus*. Pearson Education, INC, Wharton School Publishing.
2. D. Berkowitz, Bruce and E. Goodman, Allan. (1989). *Strategic Intelligence for American National Security*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
3. Deutschman, Alan. (2009). *Walk the Walk. The Number 1 Rule for Real Leaders*. Portfolio, a member of Penguin Group (USA) Inc.
4. L. Russel, Richard. (2007). *Sharpening strategic intelligence. Why The CIA Gets it Wrong - What Needs to be Done to Get it Right*. Near East and South Asia Center for Strategic Studies, National Defense University.
5. R. Newell, Waller. (2009). *The Soul of a Leader. Character, Conviction, and Ten Lessons in Political Greatness*, HarperCollins Publishers Inc.

6. Uldrich, Jack. (2005). *Soldier, Statesman, Peacemaker. Leadership Lessons* by George F. Marshall, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data.
7. Tenet, George. (2007). *At the Center of the Storm: My Years at the CIA. The Burning Platform*, HarperCollins Publishers Inc.
8. Goldsmith, Marshall & Baldoni, John and McArthur, Sarah. (2010). *The AMA Handbook of Leadership*, American Management Association, 1601 Broadway, New York, NY 10019.
9. Hughes-Wilson, John. (1999). *Military Intelligence Blunders*, Carroll & Graf Publishers, Inc.

Magazine articles

1. A. Cohen, Eliot. Churchill and his generals: The tasks of supreme command. International Churchill Society. <https://winstonchurchill.org/publications/finest-hour-extras/churchill-and-his-generals-the-tasks-of-supreme-command/>.
2. Glass, Andrew. Stalin pressures Allies to open second front in Europe, Aug. 13, 1942. Politico magazine, 2017. <https://www.politico.com/story/2017/08/13/stalin-pressure-allies-to-open-second-front-in-europe-aug-13-1942-241505>.
3. Timmons, Greg. Churchill and Roosevelt Spent Years Planning D-Day. History Stories, June 5, 2019. <https://www.history.com/news/d-day-roosevelt-churchill-doubts-planning>.
4. John F. Kennedy Presidential Library and Museum. JFK History, Kennedy and the Cold War. <https://www.jfklibrary.org/learn/about-jfk/jfk-in-history/the-cold-war>.
5. Zaara Z. Hussain. The effect of domestic politics on foreign policy decision making. E-International relations. February, 2011. https://www.e-ir.info/2011/02/07/the-effect-of-domestic-politics-on-foreign-policy-decision-making/#_ftn1.

OPERAȚIILE OFENSIVE ÎN CADRUL UNUI RĂZBOI DE APĂRARE A ȚĂRII

Iurie GÎRNEȚ¹²⁷

Abstract: În articol vor fi reflectate rezultatele cercetării fenomenului luptei armate în contextul unui război de apărare a patriei. În acest context, vor fi prezentate și descrise operațiile ofensive, care vor fi necesare de desfășurat în cadrul apărării strategice a statului. Totodată, se va descrie locul, rolul, structura și procedeele de desfășurare ale acestor tipuri de operații ofensive.

Cuvinte-cheie: Strategie militară, artă operativă, operație militară, grupare de forțe, comandament operativ, teatru de acțiuni militare, dispozitiv operativ, rezervă operativă.

Războiul reprezintă o problemă, care puțin interesează societatea noastră, dar și mai puțin deranjează conducerea statului. În pofida faptului, că în 1992 ne-am confruntat cu un război adevărat, totuși, în Republica Moldova, de 30 de ani, se crede, că suntem o societate invulnerabilă față de război. Se promovează ideea, precum că suntem un popor pașnic, pacifist, nu avem probleme cu nimeni și nu prezentăm interes pentru nici un actor internațional. Problemele războiului sunt plasate pe ultimul plan, armata este prost finanțată, iar conducerea țării, ca și în trecut, crede tot mai mult în promisiunile goale ale statelor străine sau organizațiilor internaționale de securitate. Totodată, istoria ne demonstrează, că datorită unor astfel de atitudini față de război, în prezent avem două state românești, o mulțime de teritorii și conaționali, care se află în afara granițelor naționale.

Războiul reprezintă un fenomen social-politic, care se manifestă prin acțiuni cu caracter violent între două sau mai multe grupări mari de oameni, având ca scop realizarea unor obiective politice. El pune la grea încercare oricare națiune și supraviețuiesc numai acele state, care reușesc să treacă prin aceste greutăți.

Despre tipurile de războaie în care poate fi atrasă Republica Moldova am scris în articolele precedente, unde am menționat că, bazându-ne pe funcția predictivă a strategiei militare și în urma investigării factorilor strategici menționați, țara noastră ar putea fi implicată în două tipuri de războaie, cum ar fi: război de mică intensitate, sau război de intensitate mare.

În acest context, luând în calcul caracteristicile mediului de securitate actual, forțele și mijloacele avute la dispoziție, interesele naționale a Republicii Moldova, am ajuns la concluzia că în prezent, precum și în viitorul apropiat, unica formă de acțiune strategică, va fi apărarea strategică. La rândul său, apărarea strategică rămâne și în prezent, o formă de bază a luptei armate, care se va desfășura de către grupări de forțe de nivel strategic, pe una sau mai multe direcții strategice, în scopul opririi ofensivei strategice a inamicului, producerii de pierderi maximale, creării condițiilor strategice favorabile, pentru trecerea la contraofensivă și nimicirea adversarului.

Apărarea strategică, în mod clasic, poate include una sau mai multe campanii, care la rândul său, va include una sau mai multe operații de apărare strategice, care și ele vor include mai multe operații de apărare, la nivel operativ. Desigur că, în condițiile actuale, situația ideală ar fi, ca apărarea strategică să includă cât mai puține campanii și operații, însă acest fapt va

¹²⁷lector universitar, catedra Artă militară, facultatea Științe militare, Academia Militară a Forțelor Armate

depinde, de aplicarea cât mai creativă a factorilor, de care este determinată desfășurarea acțiunilor militare la nivel strategic.

Totodată, pentru a înțelege locul și tipul operațiilor ofensive în cadrul unui război de apărare a țării, este oportun de descris procedeele specifice apărării strategice, inclusiv și ale operațiilor de apărare de nivel strategic din cadrul apărării strategice.

Așadar, în cadrul unui război clasic, apărarea strategică va avea la dispoziție următoarele procedee: mobilizarea; acoperirea strategică; desfășurarea strategică; desfășurarea unui șir de operații strategice de apărare pe direcțiile principale de interzis, iar pe alte direcții, uneori, și operații strategice ofensive (executarea loviturilor preventive) sau contraofensive. La rândul său, în cadrul operațiilor de apărare strategică alegerea procedeele, va depinde, îndeosebi, de tipul de apărare adoptat. Astfel, în cadrul apărării pe poziții se vor aplica următoarele procedee: respingerea atacurilor aeriene ale adversarului; lovirea cu foc a inamicului pe toată adâncimea lui operativă sau strategică; executarea loviturilor preventive; respingerea ofensivei inamicului în cadrul operațiilor din fâșia de asigurare; respingerea ofensivei inamicului în fața limitei dinaintea a apărării; nimicirea inamicului pătruns în adâncimea operativă; nimicirea inamicului pătruns în adâncimea strategică; trecerea la ofensiva strategică în scopul nimicirii inamicului pe teritoriul propriu. Totodată, în cadrul apărării mobile, operația de apărare strategică va recurge la procedeele: respingerea atacurilor aeriene ale adversarului; lovirea cu foc a inamicului pe toată adâncimea lui operativă sau strategică; canalizarea acțiunilor inamicului pe anumite direcții, prin desfășurarea operațiilor de apărare pe aliniamente intermediare; executarea contraloviturilor pe direcții convergente, în scopul încercuirii și nimicirii adversarului pătruns pe teritoriul național și la necesitate trecerea la ofensiva strategică.

Din cele menționate putem înțelege că în cadrul apărării strategice operațiile ofensive pot fi aplicate în cazul executării loviturilor preventive, trecerii la ofensiva strategică (contraofensivă) și contralovitura.

Executarea loviturilor preventive, în cadrul apărării strategice sau a operațiilor de apărare strategică, se vor executa, cu scopul prevenirii unor intenții agresive ale adversarului sau ocupării unor aliniamente sau obiective importante, din punct de vedere strategic. În cadrul apărării strategice, aceste acțiuni se vor materializa sub formă de operații ofensive de nivel operativ-strategic sau în unele situații, de nivel operativ.

Prin trecerea la ofensiva strategică sau contraofensiva se va urmări scopul de a neutraliza sau nimici grupările de forțe ale inamicului, aflate pe teritoriul propriu sau care vor continua să prezinte amenințări la adresa Republicii Moldova, dislocate pe teritoriul agresorului. Acest procedeu va fi executat de către marile unități de aviație, rachete terestre, artilerie, infanterie motorizată, carabinieri și de tancuri, din cadrul grupărilor de forțe de nivel operativ-strategic, special constituite în acest scop.

Contralovitura va urmări scopul nimicirii sau neutralizării grupărilor de forțe ale inamicului pătrunse în apărarea proprie și restabilirea limitei dinaintea a apărării. Aceste operații ofensive vor fi desfășurate maximum de către de grupări de forțe de nivel divizie și vor avea o valoare de nivel operativ.

Pentru desfășurarea operațiilor ofensive vor fi create grupările de forțe corespunzătoare, structura cărora va depinde de scopurile și obiectivele urmărite. Forțele implicate în operații vor fi întrunite și vor avea la general următoarele componente: terestră; aeriană și specială.

Atunci când vorbim despre structura grupărilor de forțe de nivel operativ în cadrul operațiilor ofensive, ar trebui să prevedem două variante. Prima variantă se referă la cazul când

armata va avea un grad scăzut de înzestrare cu armament performant și al doilea caz, când armata va fi dotată cu armament de ultima generație.

Astfel, în prima variantă, gruparea de forțe pentru a realiza scopurile operației ofensive, va avea o valoare cantitativă destul de mare și o valoare calitativă mai scăzută. În acest caz, în cadrul contraofensivei sau ofensivei strategice gruparea de forțe va avea valoarea unei armate de arme întrunite în cadrul căreia componenta terestră va include în număr de până la 63 brigăzi de infanterie motorizată și de tancuri, până la 16 comandamente de nivel divizie și 3 sau 4 comandamente de nivel corp de armată. Componenta aeriană va fi compusă de până la 3 la 4 brigăzi de aviație, 16 regimente de elicoptere și până la 7 regimente de apărare antiaeriană. La rândul său, componenta specială va trebui să cuprindă de la 3 la 4 brigăzi de destinație specială. În varianta a doua, valoarea cantitativă a acestor grupări se va înjumătăți. În acest caz, componenta terestră va constitui aproximativ 32 brigăzi de infanterie motorizată, 8 comandamente de divizie și aproximativ 1-2 comandamente de corp de armată.

În cadrul trecerii la ofensiva strategică dispozitivul operativ ar fi necesar de constituit într-un eșalon, cu formarea unor rezerve puternice. Astfel, primul eșalon strategic va fi format din 2-3 grupări de forțe de nivel corp de armată, cu constituirea unei rezerve de valoare 1-2 grupări de forțe de nivel divizie.

Reieșind din faptul că operațiile desfășurate în cadrul loviturii preventive vor fi desfășurate maximum pe o singură direcție operativ-strategică, amploarea acestor operații va fi mai mică ca în primul caz. Deci, în acest caz, în prima variantă, valoarea grupării de forțe va fi aproximativ de până la 1-2 corpuri de armată. În varianta nr. 2, când se va pune accentul pe componenta calitativă a grupării de forțe, valoarea acestei mari unități operative va fi aproximativ de până la divizie de arme întrunite. Pentru executarea loviturilor preventive dispozitivul operativ va fi constituit în două eșaloane. În prima variantă, atunci când se va pune accentul pe cantitate, dispozitivul operativ va fi format astfel: în primul eșalon vor fi până la 4-5 mari unități de nivel divizie, atunci când eșalonul 2 va fi constituit de până la 1 divizie mecanizată. În varianta a doua, în primul eșalon va fi constituit 4-5 brigăzi de infanterie motorizată sau de tancuri, iar eșalonul 2 de până la 2-3 mari unități de nivel brigadă.

Pentru executarea contraloviturii în cadrul desfășurării apărării strategice în prima variantă va fi nevoie de o grupare de forțe de nivel divizie, atunci când în varianta nr. 2 va fi suficientă 1-2 brigăzi de infanterie motorizată sau de tancuri.

Alegerea procedurilor de desfășurare a operațiilor ofensive revine o sarcină importantă comandamentelor de nivel operativ, ceea ce presupune o analiză mai detaliată a situației, o cunoaștere bună a teatrului de acțiuni militare, o estimare cât mai reală a potențialului adversar și a modului de acțiune a acestuia, o evaluare cât mai reală a posibilităților proprii și, nu în ultimul rând, ingionozitate și spirit creator.

În acest context, procedurile de trecere la ofensiva strategică vor fi: regrupare strategică și ulterior desfășurarea unui șir de operații ofensive (contraofensive).

La rândul său în cadrul operațiilor ofensive (contraofensive) strategice se aplică următoarele procedee: desfășurarea unui puternic război informațional; executarea loviturilor punctuale cu ajutorul aviației și rachetelor de croazieră pe întregul dispozitiv de apărare strategică a adversarului; executarea loviturilor cu ajutorul marilor unități mecanizate, în scopul ruperii fronturilor de apărare ale adversarului pe adâncimea operativă; dezvoltarea ofensivei în adâncimea strategică, cu executarea manevrelor de învăluire, întoarcere și pe verticală, cu întrebuintarea desantului aerian, în scopul încercuirii și nimicirii inamicului.

Așadar, etapa informațională a operației strategice ofensive va avea următoarele scopuri: schimbarea percepției populației statului advers în folosul atacatorului; activarea elementelor separatiste (dacă există) și sprijinul acțiunii acestora și lipsirea de sprijin a guvernelor statului advers de către populația proprie. Conflictele de la sfârșitul secolului XX, începutul secolului XXI ne-au demonstrat, că efectele acestor acțiuni pot fi atinse în aproximativ jumătate de an. Astfel, în cadrul conflictului militar din golful Persic dintre coaliția multinațională și Irak, etapa informațională a conflictului a durat aproximativ jumătate de an, de la 2 august 1990 până la 17 ianuarie 1991 [144, p. 99]. În același timp, activarea și sprijinul elementelor separatiste din cadrul statului advers, în combinație cu acțiuni militare clasice au primit denumirea, de acțiuni sau strategii hibride [58].

Desfășurarea etapei loviturilor în adâncime, este un alt procedeu, pe care se pune accentul în operațiile strategice ofensive actuale. La această etapă, se va urmări lovirea principalelor obiective politico-militare, a elementelor de infrastructură și de importanță strategică, de asemenea, a principalelor grupări de forțe ale adversarului, având ca scop dezechilibrarea, iar uneori și neutralizarea sistemului de apărare a adversarului. Durata acestei etape va depinde de intensitatea și efectele loviturilor, executate de către aviație și rachetele de croazieră. Astfel, în cadrul conflictului din golful Persic din 1990, etapa menționată a avut o durată de aproximativ 28 de zile, care au creat condiții strategice favorabile, pentru acțiunile componente terestre (perioada 24.02.1991-28.02.1991) și obținerea victoriei [144, p. 120]. Mai mult ca atât, în cadrul operației „Operation Allied Force” desfășurată de către NATO împotriva Iugoslaviei în 1999, care a durat aproximativ 78 de zile (24.03.-9.06.1999), obiectivele strategice a fost atinse, numai prin desfășurarea campaniei informaționale și aeriene.

Ca urmare, a etapelor precedente și în dependență de rezultatele obținute, de nivelul de rezistență ale inamicului, se va declanșa etapa terestră a operației ofensive. Acțiunea va include, executarea loviturilor cu ajutorul marilor unități mecanizate, în cooperare cu loviturile de aviație, artilerie și rachete, pe cele mai importante direcții operative, care va urmări scopul, ruperii fronturilor de apărare ale inamicului și cucerirea unor aliniamente, pe adâncimea operativă.

Operația ofensivă va continua cu dezvoltarea ofensivei în adâncimea strategică, prin introducerea în operație a marilor unități mecanizate, din eşaloanele doi operative, în cooperare cu acțiunile forțelor aeriene, cu întrebuintarea desantului aerian, care vor executa manevre de învăluire, de întoarcere și pe verticală, în scopul nimicirii rezervelor strategice și încercuirii grupărilor de forțe, din eşalonul unu strategic.

Ultimul procedeu al operației ofensive, va prevedea neutralizarea, nimicirea sau dezarmarea grupărilor de forțe ale inamicului încercuite sau izolate în anumite raioane și preluarea sub control, a întregului teritoriu al țării. Subetapa menționată se va desfășura printr-o operație sau prin mai multe operații ofensive, de nivel operativ, separate, în dependență de numărul de raioane de rezistență.

În acest context, în urma studierii temei menționate am ajuns la următoarele concluzii:

- operațiile ofensive (de nivel strategic, operativ-strategic sau operativ) ocupă un loc important în cadrul apărării strategice;
- ca și operațiile de apărare, rolul operațiilor ofensive în cadrul apărării strategice nu este mai puțin important, iar în multe cazuri devin decisive;
- în cadrul pregătirii statului pentru apărarea strategică, de stabilit clar locul și rolul operațiilor ofensive. Acest fapt, va juca un rol important, în stabilirea forțelor și mijloacelor necesare pentru apărare;

- în organizarea pregătirii operative de luat în calcul necesitatea pregătirii forțelor pentru desfășurarea operațiilor ofensive, atât la nivel strategic, cât și operativ;
- totodată, în cadrul organizării instrucției trupelor de repartizat relativ egal orele destinate tematicii apărării și ofensivei, în așa fel, ca nivelul de pregătire a unităților și subunităților tactice să corespundă cerințelor apărării strategice.

Bibliografie

1. Соколовский В. Военная стратегия. Москва: Военное издательство, 1968, 463с.
2. Logofătu Gh. Elemente de strategie militară. București: Editura militară, 1975. 340p.
3. Onișor C. Teoria strategiei militare. București: Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1999, 700p.
4. Свечин А. Стратегия. Москва: Госвоениздат, 1926. 274p.
5. Трандафиллов В. Характер операций современных армий. Москва: Госвоениздат, 1936. 134p.
6. Luttwak E. Strategia. Logica războiului și pacii. Moscova: Editura Universității „Dmitrii Pojarskii”, 2012. 387p.
7. Semionov V. Краткий очерк развития советского оперативного искусства. Moscova: Editura militară, 1960, 385p.
8. Lexicon Militar, Ediția a II-a, revăzut, Editura Saka 1994, 425p

RĂZBOIUL HIBRID RUSESC ȘI DESCURAJAREA EXTINSĂ ÎN FOSTELE REPUBLICI SOVIETICE

Ion GODOROJA¹²⁸

Denis USATÎI¹²⁹

Abstract: *Descrierile existente ale războiului hibrid suferă de slăbiciuni conceptuale importante. Scopul acestui articol este de a descrie logica războiului hibrid și de a explica de ce fostele republici sovietice ar putea fi vulnerabile la acesta. Mai întâi definește războiul hibrid, concepându-l ca o căsătorie între descurajarea convențională și tacticile insurgenților. Mai degrabă decât să fie o nouă formă de conflict, războiul hibrid este o strategie pe care beligerantul o folosește pentru a-și avansa obiectivele politice pe câmpul de luptă prin aplicarea subversivă a forței militare. Articolul descrie apoi de ce fostele republici sovietice sunt vulnerabile la războiul hibrid rusesc. În cursul acestei analize, identifică patru condiții care, în comun, fac mai probabil un război hibrid: în primul rând, beligerantul are o dominație locală de escaladare; în al doilea rând, beligerantul încearcă să revizuiască status quo-ul; în al treilea rând, beligerantul are un stat vecin relativ slab în măsura în care acesta din urmă nu are o societate civilă robustă și are clivaje etnice sau lingvistice locale care pot fi exploatare; iar în al patrulea rând, vecinul slab are unele legături etnice sau lingvistice cu beligerantul.*

Keywords: *hybrid warfare; regional complexity; aggression; insurgents; belligerent; annihilation.*

Introducere

Modul în care Rusia a folosit forța împotriva Ucrainei de la începutul anului 2014 i-a determinat pe unii observatori să remarce că se angajează într-un „război hibrid”. În loc să folosească în mod deschis puterea militară pentru a-și asigura obiectivele politice în Ucraina, Rusia a adoptat o abordare mai subtilă menită să ofere Kremlinului o „negație plauzibilă”, reducând în același timp costurile asociate cu angajarea directă a forțelor armate ale Ucrainei. De exemplu, Rusia nu a lansat o invazie tradițională pentru a smulge Crimeea de sub controlul Kievului; în schimb, a stimulat demonstrații locale pro-ruse, a introdus grupuri de miliție nemarcate („omuleți verzi”) pentru a ocupa clădirile oficiale ale guvernului și a supraveghea un referendum local pentru a da un aer de legitimitate efortului de anexare. În estul Ucrainei, Moscova continuă să nege că este direct implicată în ostilitățile armate dintre Kiev și grupurile rebele. Cu toate acestea, oferă acelor rebeli acoperire diplomatică, precum și muniție grea și sprijin logistic. În ciuda afirmațiilor contrare ale Kremlinului, există dovezi puternice că unele unități rusești luptă cu forțele ucrainene în regiunea Donbas.

Politica militară a Rusiei a ridicat, de asemenea, îngrijorări cu privire la securitatea celorlalți vecini ai săi. Aceste preocupări au fost amplificate de anunțul din iunie 2015 conform căruia Rusia își reconsideră legitimitatea independenței pe care acele state au obținut-o în 1990–1991. Individual și colectiv, fostele republici sovietice suferă de un echilibru de putere nefavorabil cu Rusia. Armatele lor cuprind un număr relativ mic de efectiv; dimpotrivă, forțele terestre rusești au un număr relativ mare de soldați, ca să nu mai vorbim despre capacitățile aeriene, maritime și nucleare ale țării. Țările baltice sunt membre NATO și, prin urmare, beneficiază de un angajament din partea Statelor Unite și a altor aliați în temeiul articolului 5 din tratatul fondator al alianței, care afirmă că un atac împotriva unui membru constituie un atac împotriva tuturor. Astfel, disparitățile dintre propriile forțe și cele rusești sunt compensate de

¹²⁸locotenent-colonel, doctorand, șef catedră artă militară, Academia Militară a Forțelor Armate

¹²⁹ Student anul I, specialitatea conducerea subunităților de infanterie, , Academia Militară a Forțelor Armate

protecția militară a unei NATO convențional superioare și înarmate nucleare. Cu toate acestea, statele baltice se consideră vulnerabile, nu în ultimul rând la aplicarea războiului hibrid; Rusia, se tem, ar putea folosi subversia mai degrabă decât să urmărească un angajament militar convențional împotriva lor. Rămâne neclar ce ar putea face o alianță precum NATO pentru a descuraja (și a se apăra împotriva) unor astfel de forme de agresiune.

În ciuda acestor preocupări, descrierile existente ale războiului hibrid suferă de slăbiciuni conceptuale importante. Scopul acestui articol este de a descrie logica războiului hibrid și de a explica de ce fostele republici sovietice ar putea fi vulnerabile la acesta. Mai întâi definește războiul hibrid, concepându-l ca o căsătorie între descurajarea convențională și tacticile insurgenților. Mai degrabă decât să fie o nouă formă de conflict, războiul hibrid este o strategie pe care beligerantul o folosește pentru a-și avansa obiectivele politice pe câmpul de luptă prin aplicarea subversivă a forței militare. Articolul descrie apoi de ce fostele republici sovietice sunt vulnerabile la războiul hibrid rusesc. În cursul acestei analize, identifică patru condiții care, în comun, fac mai probabil un război hibrid: în primul rând, beligerantul are o dominație de escaladare locală; în al doilea rând, beligerantul încearcă să revizuiască status quo-ul; în al treilea rând, beligerantul are un stat vecin relativ slab în măsura în care acesta din urmă nu are o societate civilă robustă și are clivaje etnice sau lingvistice locale care pot fi exploatate; iar în al patrulea rând, vecinul slab are unele legături etnice sau lingvistice cu beligerantul.

Descriind de ce Rusia a recurs la un război hibrid în fostele republici sovietice și unde alți beligeranți ar putea face același lucru, acest articol arată că soluțiile militare la această amenințare sunt incomplete. La urma urmei, războiul hibrid exploatează identitățile naționaliste, estompând astfel responsabilitatea și chiar câștigând sprijin politic în rândul publicului străin. Războiul hibrid încorporează cele mai puternice atribute ale unei insurgențe, minimizând în același timp dezavantajele asociate cu utilizarea forței convenționale. Este o strategie născută nu din slăbiciune, ci din forță.

Conceptul și utilitatea războiului hibrid

Strategii militare au fost conștienți de mult timp că beligeranții pot duce război împotriva adversarilor lor în moduri care nu implică bătălii sau campanii militare mari coordonate între armatele adverse pentru a obține victorii decisive. Odată cu apariția naționalismului și a identităților de clasă în secolul al XIX-lea, teoreticienii militari precum Carl von Clausewitz și gânditorii politici precum Friedrich Engels și Vladimir Lenin au contemplat condițiile în care insurgențele ar putea prevala împotriva guvernelor centrale. T. E. Lawrence și Mao Zedong au scris, de asemenea, despre cel mai bun mod de a organiza operațiuni militare împotriva adversarilor mai puternici. Un fir comun în toate aceste analize este că confruntările militare directe ar beneficia doar celor puternici. În consecință, pentru combatanții mai slabi, sunt adecvate tactici mai incrementale, mai subtile și indirecte. Aceste tactici includ folosirea propagandei pentru a mobiliza sprijinul pentru insurgență și pentru a demoraliza forțele inamice, precum și pentru a ataca punctele slabe ale armatelor opuse.¹³⁰

Teoreticienii militari contemporani s-au bazat pe această tradiție intelectuală pentru a specula asupra naturii războiului într-o epocă marcată mai puțin de conflicte interstatale și mai mult de războaie civile. Probabil pentru că armele nucleare fac confruntarea militară directă dintre ele prea riscantă și costisitoare, marile puteri aleg să nu se lupte între ele.¹³¹ Când duc

¹³⁰András Rácz, Războiul hibrid al Rusiei în Ucraina: distrugerea capacității inamicului de a rezista, Raportul FIIA 43 (Helsinki: Institutul finlandez de afaceri internaționale, 2015), pp. 19–24.

¹³¹Robert Jervis, Sensul revoluției nucleare (Ithaca, NY: Cornell University Press, 1989).

războaie, așa cum au făcut Statele Unite în Vietnam și Rusia în Cecenia, ei luptă cu adversari mai slabi, de obicei pentru a schimba regimurile, a organiza contra-insurgențe sau a lansa campanii de proxy împotriva concurenților. Teoreticienii militari susțin că războaiele contemporane dintre adversari cu capacități extrem de inegale combină acum elemente de război convențional obișnuit cu elemente de război neregulat (de gherilă). Adică, într-o campanie militară, formațiunile mari ar putea fi încă folosite pentru unele misiuni, în timp ce alte misiuni ar putea necesita unități mai mici, mai mobile, care uneori trebuie să acționeze pe ascuns pentru a provoca daune adversarului. Russell Glenn citează o definiție americană a unei amenințări hibride ca orice adversar care utilizează simultan și adaptiv un amestec personalizat de mijloace sau activități convenționale, neregulate, teroriste și criminale în spațiul operațional de luptă. Mai degrabă decât o singură entitate, o amenințare hibridă sau un contestator poate fi compus dintr-o combinație de actori statali și nestatali.¹³²

În mod similar, deși susțin că războiul hibrid a fost o trăsătură a politicii internaționale de milenii, Williamson Murray și Peter R. Mansoor definesc războiul hibrid ca „un conflict care implică o combinație de forțe militare convenționale și ilegale (gherile, insurgenți și teroriști), care ar putea include atât actori statali, cât și non-statali, care vizează atingerea unui scop politic comun”.¹³³

Cu toate acestea, presupusul război hibrid pe care Rusia l-a folosit împotriva Ucrainei dezvăluie insuficiența acestor definiții. Mai exact, accentul pus pe utilizarea combinată a războiului regulat și neregulat este în același timp prea larg și prea îngust. Este prea larg, deoarece multe războaie din istorie au încorporat caracteristici atât ale războiului regulat, cât și al celui neregulat. În măsura în care Marea Alianță a purtat bătălii de piață împotriva Germaniei naziste în al Doilea Război Mondial, membrii săi au susținut și grupurile de rezistență care luptau împotriva ocupației naziste, au renunțat la pliante de propagandă și au sprijinit actele de sabotaj (de exemplu, Operațiunea Gunnerside, întreprinsă de rezistența norvegiană pentru a preveni Germania) din obținerea de materiale pentru programul său de arme nucleare). Prin urmare, chiar și al Doilea Război Mondial poate fi considerat a fi fost un război hibrid. Accentul este, de asemenea, prea restrâns, deoarece în aceste definiții atât războaiele regulate, cât și cele neregulate sunt folosite fie simultan, fie secvențial în teatrul de operațiuni. Cu toate acestea, ocuparea Crimeei nu a implicat desfășurarea rusă de noi forțe regulate în Ucraina până când controlul rusesc asupra peninsulei nu a fost deja asigurat. Anexarea Crimeei a fost remarcabilă prin lipsa ei de război regulat.

Conștient de aceste observații, reconceptualizez războiul hibrid ca o strategie mai degrabă decât o nouă formă de război. Este o strategie pentru că integrează în mod deliberat utilizarea diferitelor instrumente ale puterii naționale astfel încât să se realizeze obiectivele de politică externă în lumina obiectivelor și capacităților crezute ale adversarului. Poate acoperi o gamă largă de mijloace atâta timp cât sunt ghidate de un obiectiv general.¹³⁴ Ca atare, războiul hibrid implică utilizarea coordonată a mijloacelor militare neregulate și regulate în scopuri diferite, dar complementare. Războiul neregulat este folosit pentru a expune și pentru a exploata

¹³²Definiție adoptată în sprijinul conferinței de război hibride a Comandamentului Forțelor Comune ale SUA, Washington DC, 24 februarie 2009, citată în Russell W. Glenn, „Thoughts on “hybrid” conflict”, Small Wars Journal, 2 martie 2009, <http://smallwarsjournal.com/mag/docs-temp/188-glenn.pdf>, accesat la 13 octombrie 2021.

¹³³Williamson Murray și Peter R. Mansoor, Războiul hibrid: lupta împotriva oponentilor complexi din lumea antică până în prezent (Cambridge: Cambridge University Press, 2012), p. 3.

¹³⁴În consecință, un beligerant care folosește un război hibrid își poate modifica și adapta abordarea pentru a răspunde evenimentelor neprevăzute sau mișcărilor făcute de ținta sa.

vulnerabilitățile unei ținte la niveluri mai scăzute de violență decât o confruntare directă între armate, în timp ce războiul obișnuit este folosit – oarecum ironic – cât mai puțin posibil. Adică, beligerantul amenință că folosește gradări mai mari de forță militară pentru a-și descuraja ținta să riposteze puternic. Războiul hibrid necesită astfel ca beligerantul să posede o dominație de escaladare, ceea ce înseamnă că își poate angaja și învinge ținta la diferite niveluri de escaladare militară.¹³⁵ În războiul hibrid, beligerantul se străduiește în mod activ să submineze integritatea teritorială a țintei sale, să-i submineze coeziunea politică internă și să-i perturbe economia. Războiul hibrid poate servi unor astfel de obiective revizioniste precum expansiunea teritorială și impunerea unei stăpâniri indirecte asupra altui stat (nominal) suveran.

Componenta militară neregulată a războiului hibrid poate cuprinde diferite tactici de intensitate diferită, dintre care multe au fost folosite în insurgențe. La un capăt al spectrului se află propaganda, care este un act comunicativ pe care un beligerant îl întreprinde pentru a influența atitudinile membrilor societății țintă. Propaganda servește la împiedicarea capacității țintei de a recurge la sprijinul popular pentru a-și urmări politicile și pentru a-și mobiliza resursele. Urmează spionajul, prin care agenții colectează în mod clandestin informații pentru a conferi beligerantului un avantaj de negociere coercitiv și/sau răspândește în mod deliberat informații false în rândul membrilor nebănuți ai publicului cu privire la activitățile și intențiile anumitor organizații. O altă etapă de-a lungul spectrului de intensitate este agitația, la care beligerantul poate recurge pentru a crea disensiuni și discordie în cadrul unei societăți țintă, atunci când nu a existat anterior. După aceasta urmează dezordinea criminală, prin care agenții beligerantului se angajează în atacuri de tip lovitură și fugă, atacuri cibernetice, sabotaj sau răpiri. Beligerantul ar putea cultiva, de asemenea, coloanele a cincea: grupuri de indivizi, acționând de obicei pe ascuns, încorporați într-o populație mult mai mare pe care încearcă să o submineze. Coloanele a cincea se pot agita sau pot aștepta pur și simplu să izbucnească ostilitățile între țintă și beligerant înainte de a deveni activ. Astfel de coloane a cincea ar putea facilita campania militară a guvernului pe care îl susțin la un moment oportun. În continuare, beligerantul ar putea introduce soldați nemarcați care sunt înarmați, dar nu au însemnele care să-i identifice pe ei și pe guvernul lor de origine. Soldații nemarcați îi permit beligerantului să stabilească și să opereze puncte de control, să ocupe clădiri guvernamentale și alte locuri de interes strategic, să sechestreze bunuri militare prețioase și să curețe o zonă înaintea unei operațiuni militare deschise. Cel mai intens, dar încă fără o confruntare militară directă, beligerantul ar putea lansa lupte la graniță pentru a deranja ținta, a-i cerceta slăbiciunile și a-i distruge resursele.

Toate aceste acțiuni au loc în umbra unui posibil război convențional și numai din acest fapt ar trebui să fie evident că războiul hibrid nu este o invenție recentă. Într-adevăr, Uniunea Sovietică a folosit aceste tactici imediat după cel de-al Doilea Război Mondial cu Cominform, sponsorind mișcările comuniste din Europa și din alte părți pentru a submina țările capitaliste din interior. Agresorii au folosit de mult timp „coloana a cincea” pentru a urmări obiective politice în detrimentul adversarilor lor. Un exemplu ilustrativ de „a cincea coloană” a fost Corpul Liber Sudeți-German, care a fost activ în Cehoslovacia la sfârșitul anilor 1930. Această organizație paramilitară era etnic germană și avea simpatii naziste. A lansat atacuri teroriste menite să provoace guvernul cehoslovac într-un răspuns militar sau politic care să precipite acțiunile naziste de salvare a coetnicilor și de anexa Sudeții la al treilea Reich.¹³⁶

¹³⁵Un punct similar este menționat în Andrew Wilson, *Ukraine crisis: what it means for the West* (New Haven: Yale University Press, 2014), p. 129.

¹³⁶Bruce B. Campbell, „The SA after the Rohm purge”, *Journal of Contemporary History* 28: 4, 1993, p. 667.

Războiul hibrid nu este doar un război de gherilă purtat de un stat puternic. Luați în considerare o definiție a războiului de gherilă care subliniază patru atribute distinctive. În primul rând, luptătorii de gherilă sunt forțe neregulate „organizate în unități mici, foarte mobile și care operează fără arme grele, cum ar fi tancuri, artilerie sau avioane”. În al doilea rând, luptătorii de gherilă preferă războiul prelungit, folosesc tactici precum atacurile de lovitură și fugă și terorismul și evită bătăliile de piață. În al treilea rând, forțele de gherilă operează adesea în zonele pe care adversarii lor le controlează, ducând astfel un război într-un mod care ascunde liniile de luptă. În cele din urmă, gherilele depind de populațiile locale pentru sprijin. Luptătorii de gherilă se ascund chiar printre membrii populației locale pentru a preveni detectarea de către adversarul lor.¹³⁷ Războiul hibrid poate încorpora aceste caracteristici, dar unele aspecte ale războiului de gherilă nu trebuie să fie prezente. De exemplu, războiul hibrid nu exclude utilizarea armelor grele. Beligerantul poate înarma grupurile locale cu arme grele pentru a eroda puterea țintei evitând totuși o confruntare directă. Beligerantul ar putea considera inacceptabil un război prelungit, caz în care ar putea folosi o a cincea coloană pentru a destabiliza un mediu contestat, poziționându-se astfel să se miște rapid pentru a obține un anumit premiu înainte ca ținta să poată răspunde.

Dorința de a evita o confruntare militară directă poate izvoră dintr-o gamă largă de surse, dintre care unele pot fi mai importante în vremurile contemporane. În primul rând, normele globale împotriva războiului, cuceririi și încălcărilor teritoriale s-au consolidat de la al Doilea Război Mondial. Statelor le este mai greu să justifice confiscări unilaterale de teritorii deținute de alte state suverane.¹³⁸ Ei preferă să legitimizeze sau să raționalizeze utilizarea forței prin intermediul instituțiilor internaționale precum Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite.¹³⁹ În consecință, Rusia a anexat Crimeea într-o manieră menită să facă ca preluarea să pară condusă la nivel local. În al doilea rând, utilizarea mai directă a forței ar putea provoca rezistență din partea unei coaliții de adversari superioare din punct de vedere militar. Dacă ținta are aliați sau prieteni puternici, atunci războiul hibrid ajută și la evitarea declanșării unei intervenții pe care beligerantul nu crede că o poate gestiona. Această observație implică faptul că beligerantul are o dominație de escaladare locală, dar nu o dominație de escaladare globală. Menținând un element de „negabilitate plauzibilă”, beligerantul ar putea preveni extinderea conflictului, degradând în același timp capacitățile țintei sale. În al treilea rând, considerentele interne ar putea face din războiul hibrid o opțiune atractivă pentru beligerant. Un conflict militar deschis ar putea fi nepopular, mai ales dacă înseamnă impunerea unor greutăți publicului intern. Puneți toți acești factori împreună și devine evident că războiul hibrid este atrăgător, deoarece nu este la fel de costisitor ca o confruntare militară directă pe câmpul de luptă, ocolește încălcarea directă a normelor internaționale și evită implicarea unor consecințe politice dăunătoare la domiciliu.

Războiul hibrid prezintă astfel un paradox. Recurgând la un război neregulat pentru a-și realiza obiectivele politice, beligerantul pare să fie opus escaladării militare. Cu toate acestea, beligerantul folosește amenințarea escaladării militare pentru a-și deranja ținta și a o descuraja să răspundă puternic. Cum poate fi credibilă această amenințare dacă însăși adoptarea strategiei

¹³⁷Benjamin Valentino, Paul Huth și Dylan Balch-Lindsay, „Draining the sea”: mass killing and guerrilla warfare”, *Organizația Internațională* 58: 2, 2004, pp. 383–4.

¹³⁸Tanisha Fazal, *Moartea statului: politica și geografia cuceririi, ocupației și anexării* (Princeton: Princeton University Press, 2007).

¹³⁹Despre legitimarea forței militare, a se vedea Ian Hurd, *After anarchy: legitimacy and power in the United Nations Security Council* (Princeton: Princeton University Press, 2007). Despre raționalizarea forței militare, vezi Alexander Thompson, „Coercion through IOs: the Security Council and the logic of information transmission”, *Organizația Internațională* 60: 1, 2006, pp. 1–34.

hibride ar trebui să o submineze? Sunt posibile mai multe răspunsuri. Deoarece beligerantul are o dominație locală în escaladare, ținta este auto-descurajată de la escaladare: știe că va fi învins într-o confruntare militară reală cu acel beligerant. O altă posibilitate este ca războiul hibrid să ofere beligerantului „negabilitate plauzibilă” și astfel descurajează intervenția externă prin confuzia potențialului opoziție. Beligerantul poate declina responsabilitatea pentru agitații locale și grupurile rebele. Alternativ, ar putea pretinde că acțiunile agitatorilor locali au sprijin popular. În ambele cazuri, beligerantul poate exploata incertitudinea rezultată pentru a-și menține adversarul dezechilibrat.

Desigur, costurile războiului hibrid trebuie luate în considerare alături de beneficii. Subterfugiul necesită în general răbdare și grijă. Nu dă rezultate imediate: coloanele a cincea au nevoie de îngrijire înainte de a putea deveni operaționale, iar propaganda ar putea dura timp pentru a rezona cu populația țintă sau nu reușește să obțină cumpărături. Agențiile locale de aplicare a legii și comunitățile de informații pot, de asemenea, întreprinde contramăsuri împotriva agitatorilor, sabotorilor și agenților inamici. Mai mult decât atât, țintele războiului hibrid nu vor lua momeală dacă bănuiesc că sunt induși la o anumită reacție. Agitația poate chiar să se întoarcă în sens invers dacă membrii populației țintă se adună în jurul guvernului lor, mai degrabă decât să arate disensiuni. În cele din urmă, ca în orice război, este probabilă calcularea greșită; ar putea fi chiar mai obișnuit, deoarece agenții locali care servesc beligerantul ar putea avea propriile interese și devin dificil de gestionat odată ce sunt înarmați.

Atractia războiului hibrid în fosta regiune sovietică

Factorii situaționali pot contribui, de asemenea, la rezolvarea aparentului paradox din centrul războiului hibrid. Mai jos susțin că condițiile speciale din fostele republici socialiste ar putea facilita subversia rusă, ar putea preveni escaladarea militară, ar putea descuraja intervenția externă și, prin extensie, ar putea face războiul hibrid viabil. Cel puțin patru atribute ale regiunii merită menționate: eterogenitatea sa etnică; prezența nemulțumirilor istorice latente; slăbiciunea societății civile locale; și complexitatea regională rezultată, pe care Rusia este mai bine poziționată să o înțeleagă decât puterile externe. Deși Rusia deține o dominație în creștere asupra Ucrainei, această asimetrie singură nu ține cont de substanța războiului hibrid rusesc pe care l-am observat până acum. Nici nu dezvăluie pe deplin modurile în care alte țări din fosta Uniune Sovietică ar putea fi vulnerabile. În cele din urmă, atributele regiunii enumerate mai sus nu ar conta dacă Rusia nu ar fi interesat să organizeze un război hibrid. Aici voi discuta pe scurt factorii politici și doctrinari ai acestui interes înainte de a formula câteva propuneri generale privind locul în care ar trebui să observăm războiul hibrid.

Deoarece discuția următoare abordează probleme legate de etnie și naționalism, sunt necesare mai multe definiții. Un grup etnic are un nume de grup, un sentiment de descendență comună, amintiri istorice comune, atribute culturale comune (cum ar fi limba și religia) și un anumit grad de atașament teritorial.¹⁴⁰ O națiune este un „corp social mobilizat de indivizi care se străduiesc să creeze sau mențină propriul stat”.¹⁴¹ Naționalismul este ideologia care stă la baza acestui efort. Grupurile etnice se pot angaja în naționalism dacă prețuiesc statutul independent.

Uniunea Sovietică a fost una dintre cele mai diverse țări din lume din punct de vedere etnic. Etnicii ruși abia formau majoritatea populației sale totale. La prăbușirea sa din 1990–1991, unele grupuri etnice au declarat republica sovietică pe care o dominau drept propria lor țară

¹⁴⁰Anthony Smith, *Originile etnice ale națiunilor* (Oxford: Blackwell, 1986), pp. 22–8.

¹⁴¹Ernst B. Haas, „Ce este naționalismul și de ce ar trebui să-l studiem?”, *Organizația Internațională* 40: 3, 1986, pp. 707–744.

proaspăt independentă.¹⁴² În schimb, mulți etnici ruși și popoare vorbitoare de limbă rusă s-au găsit în țări noi guvernate de o elită care nu le vorbea limba. sau își împărtășesc etnia. De exemplu, populațiile din Estonia și Letonia sunt aproximativ un sfert rusești; și etnicii ruși formează majoritatea celor aproximativ 7% și, respectiv, 12% din acele populații care sunt apatride, lipsite de drepturi politice și care se confruntă cu rate disproporționate de șomaj.¹⁴³ Alte țări post-sovietice au proporții mult mai mici de etnici ruși, dar conțin încă populații diverse. Grupurile etnice din aceste țări cer uneori o mai mare autonomie: abhaziei și osetii de sud din Georgia, ca să luăm două exemple. Etnicii armeni și azeri contestă în continuare regiunea Nagorno-Karabah.

Eterogenitatea etnică a fostei regiuni sovietice nu înseamnă în sine conflict, dar oferă Kremlinului oportunități de a stimula discordia locală în avantajul său. În primul rând, Moscova poate sprijini eforturile grupurilor care aspiră la secesionism în detrimentul acelor țări care urmăresc politici externe pe care Rusia le vede ca fiind adverse propriilor interese. Aceste grupuri secesioniste nu trebuie neapărat să fie ruse sau să vorbească rusă pentru a fi de valoare pentru Kremlin. Ceea ce contează este dacă pot contesta sau lupta împotriva guvernelor pe care Kremlinului nu le plac. În al doilea rând, așa cum a făcut Kremlinul deja în cazul Ucrainei, se poate afirma ca un garant al drepturilor politice ale rușilor care se autoidentifică sau ale persoanelor vorbitoare de limbă rusă. Indiferent dacă aceste grupuri consideră că o astfel de protecție este dezirabilă. Rusia poate interveni în continuare în dezbaterile de politică internă ale vecinilor săi atunci când limbă și alte drepturi culturale intră în discuție. Kremlinul ar putea chiar să găsească persoane din acele populații minoritare ruse care să-și îndeplinească dorința. O astfel de situație este periculoasă. Dacă guvernele încep să vadă anumite populații minoritare ca potențiale a cincea coloană, atunci ar putea lua măsuri represive. Nu numai că un astfel de răspuns ar implica un tratament inechitabil și dăunător al populațiilor minoritare, dar ar determina și Kremlinul să acționeze în baza statutului său autoproclamat de apărător al drepturilor Rusiei.

Nemulțumiri istorice latente

Politica etnică își datorează importanța în această regiune, în parte, numeroaselor mituri și simboluri care continuă să rezoneze. Simbolurile sunt referenți încărcăți emoțional la credințe care oferă sens evenimentelor sau acțiunilor pentru un anumit grup de oameni.

Grupurile etnice prețuiesc simbolurile care evocă sentimente de rudenie, precum și un simț comun al istoriei. Uneori, aceste simboluri justifică șovinismul sau ostilitatea față de un alt grup. Atunci când membrii unui grup etnic se tem că drepturile și bunăstarea lor sunt amenințate, simbolurile prin care își orientează viziunea asupra lumii le pot modela răspunsul. Acele grupuri cu un istoric de victimizare, dominare și alte traume colective ar putea reacționa mai puternic decât altele pentru a-și proteja interesele. În consecință, conflictul etnic nu este neapărat rezultatul elitelor cinice care încearcă să-și mențină controlul asupra funcțiilor politice. Ar putea

¹⁴²Despre modul în care mobilizarea etnică și naționalismul au stimulat dispariția Uniunii Sovietice, vezi Ben Fowkes, *The disintegration of the Soviet Union* (Londra: Macmillan, 1997); Mark Beissinger, *Mobilizarea naționalistă și prăbușirea Uniunii Sovietice* (Cambridge: Cambridge University Press, 2002); Astrid S. Tuminez, „Naționalism, etnic pressures, and the breakup of the Soviet Union”, *Journal of Cold War Studies* 5: 4, 2003, pp. 81–136.

¹⁴³Raportul Amnesty International 2014/15: starea drepturilor omului în lume (Londra: Amnesty International, 2015), pp. 147, 226.

apărea mișcări conduse de masă, forțând elitele să facă apel la loialitățile etnice pentru a păstra sprijinul.¹⁴⁴

În Europa de Est, ca și în alte părți de pe acel continent, identitățile naționaliste și etnice au fost generate de procese sociale care au început în secolul al XIX-lea. Cu toate acestea, formarea acestor identități a fost influențată de reacțiile elitei la dominația imperială. Naționalismul lituanian s-a dezvoltat ca răspuns la percepțiile asupra hegemoniei culturale poloneze în rândul elitelor literare. Naționalismul ucrainean s-a născut parțial dintr-un sentiment comun de subjugare față de controlul polonez, rus și chiar sovietic.¹⁴⁵ Mai multe alte naționalisme s-au unit în lumina modului în care grupurile etnice (de exemplu, georgienii) au experimentat colonizarea imperială rusă, și mai târziu sovietică.

O experiență istorică de dominare poate crea o sensibilitate acută la amenințările externe. Agravarea acestei probleme în fosta regiune sovietică este modul în care evenimentele traumatice au afectat dezvoltarea istorică a acestor naționalisme de-a lungul secolului XX. Cu titlu de ilustrare, luați în considerare istoria relațiilor polono-ucrainene. În perioada interbelică, etnicii ucraineni care trăiau în estul Poloniei au văzut stăpânirea poloneză drept discriminatorie și represivă – atât de mult încât unii au folosit invazia sovietică din 1939 ca prilej pentru a lansa represalii împotriva polonezilor locali. Vărsarea de sânge care a urmat a creat o dinamică spirală prin care membrii ambelor grupuri etnice ar escalada conflictul prin țintirea reciprocă cu o violență din ce în ce mai brutală.¹⁴⁶ O campanie a Organizației Naționaliștilor Ucraineni (OUN) pentru a realiza curățarea etnică a regiunii Voliniei a condus la uciderea a aproximativ 100.000 de polonezi. În conflictul intestine care a continuat chiar și după 1945 în ceea ce este astăzi vestul Ucrainei, polonezii și-au comis propriile atrocități împotriva populațiilor ucrainene, în special în timpul unei campanii de relocare forțată numită Operațiunea Vistula. Astfel, ambele părți au propriile lor nemulțumiri și un sentiment de nedreptate. Istoria relațiilor lituano-polone prezintă controverse morale similare legate de masacrele poloneze ale lituanienilor și cooperarea lituaniană cu naziștii.¹⁴⁷

Aceste evenimente s-au desfășurat pe fundalul unei lupte mai ample între forțele naziste germane și sovietice. Acest conflict și-a vizitat propriile terori asupra numeroșilor civili prinși în mijloc. Uniunea Sovietică a prevalat în cele din urmă împotriva Germaniei naziste, punând-o în poziția de a conduce o mare parte a Europei centrale și de est în perioada postbelică. Stabilirea acestei reguli a fost adesea violentă. Cele trei țări baltice și-au pierdut din nou independența și au fost absorbite în Uniunea Sovietică. În perioada interbelică, acele elite care supraviețuiseră conflictului au fugit din țările lor de origine, s-au retras din viața politică sau au suferit o oarecare soartă din mâna poliției sovietice. Partidele comuniste care s-au instalat la putere în regiune au considerat părțile interesate din regimurile interbelice și oponenții anticomuniști deopotrivă drept dușmani contrarevoluționari și i-au tratat în consecință. De-a lungul timpului, aceste regimuri comuniste și-au consolidat puterea, obținând chiar acceptul populațiilor asupra cărora stăpâneau, în ciuda revoltei și mișcării reformiste ocazionale.

¹⁴⁴Stuart J. Kaufman, *Ururile moderne: politica simbolică a războiului etnic* (Ithaca, NY: Cornell University Press, 2001), pp. 30–38.

¹⁴⁵Pentru o istorie comparativă a modului în care s-au dezvoltat aceste naționalisme, vezi Timothy Snyder, *The reconstruction of nations: Poland, Ukraine, Lithuania, Belarus, 1569–1999* (New Haven: Yale University Press, 2003).

¹⁴⁶Despre dinamica spirală și războiul etnic, vezi Barry R. Posen, „The security dilemma and ethnic conflict”, *Survival* 35: 1, 1993, pp. 27–47.

¹⁴⁷Despre aceste conflicte etnice din anii 1940, vezi Snyder, *The reconstruction of nations*, pp. 154–201.

Aceste experiențe traumatice oferă un depozit de nemulțumiri istorice și simboluri încărcate emoțional pe care Kremlinul le poate folosi pentru a diviza și a cuceri societățile țintă și pentru a preveni dezvoltarea unor legături puternice de alianță între ele. Nu este întâmplător faptul că Moscova a denunțat mișcarea euro-Maidan din Ucraina și regimul post-Ianukovici la începutul anului 2014 ca fiind absorbite de influența istorică a lui Stepan Bandera, liderul OUN. La urma urmei, sub conducerea lui Bandera, OUN s-a alăturat pentru scurt timp cu Germania nazistă în 1941 pentru a submina influența sovietică în Ucraina. Chiar și după anexarea Crimeei, Kremlinul a făcut apel la identitățile lingvistice și etnice ale populațiilor din estul Ucrainei pentru a se prezenta ca un garant legitim al securității acestora. Kremlinul spera să inspire o mișcare indigenă care să agite pentru unificarea cu Rusia, să provoace Kievul într-un răspuns violent și să invite o intervenție rusă pentru a-l salva.¹⁴⁸

O astfel de manipulare a simbolurilor a devenit comună. În altă parte din regiune, au apărut grupuri Facebook care cer desfășurarea „omuleților verzi” pentru a sprijini o mai mare independență pentru populațiile vorbitoare de limbă rusă și poloneză care trăiesc în Lituania.¹⁴⁹ Oficialii guvernamentali polonezi și lituanieni au denunțat rapid aceste eforturi ca fiind provocări. O altă manipulare cinică a politicii simbolice a implicat apărarea de către președintele Vladimir Putin a Pactului Molotov-Ribbentrop. Acest tratat din 1939 dintre Germania nazistă și Uniunea Sovietică conținea garanții de neagresiune reciprocă, precum și prevederi secrete care descriu anexarea și împărțirea țărilor din Europa de Est. În apărarea acestui tratat, Putin s-a referit la anexarea Poloniei a teritoriilor în litigiu din Cehoslovacia pentru a considera că Pactul Molotov-Ribbentrop era tipic pentru timpul său. Aceste eforturi eșuate de a crea discordie sunt o amintire a modului în care controversele naționaliste ar putea fi stârnite într-un mod care perturbă coeziunea internă a membrilor NATO și relațiile diplomatice dintre ei.

Slăbiciune în societatea civilă

Din cauza moștenirilor istorice cu care trebuie să se confrunte, societatea civilă este slabă în multe state foste sovietice.¹⁵⁰ Desigur, grupuri de oameni participă la asociații voluntare independente de guvern și afaceri, dar rețelele sociale din regiune nu au dobândit densitatea. găsite în vestul Europei.¹⁵¹ Slăbiciunea societății civile din regiune are mai multe implicații pentru ordinea politică locală. În primul rând, normele care favorizează democrația liberală și valorile civice, inclusiv cele care promovează participarea comunității și cooperarea între grupuri, rămân subdezvoltate. În al doilea rând, având în vedere că, așa cum a scris Francis Fukuyama, „societatea civilă servește la echilibrarea statului și la protejarea indivizilor de

¹⁴⁸Pentru o respingere a acestor eforturi propagandistice, a se vedea „Four myths about Stepan Bandera”, BBC Russia News, 28 februarie 2014, http://www.bbc.com/russian/russia/2014/02/140227_bandera_myths.shtml, accesat 13 septembrie 2021.

¹⁴⁹„Ei vor „oameni verzi polonezi” în regiunea Vilnius. Și ei pretind că sunt o organizație legală „Vor în regiunea Vilnius „bărbați polonezi verzi”. Și ei se prefac a fi o organizație legală”, Gazeta Wyborcza, 2 feb. 2015, http://m.wyborcza.pl/wyborcza/1,105226,17346094,Chca_na_Wilenszczyznepolskich_zielonych_ludzikow.html, accesat 13 septembrie 2021.

¹⁵⁰Despre originile autoritarismului în unele state post-comuniste, vezi Keith Darden și Anna Grzymala-Busse, „The great divide: literacy, nationalism, and the communist collapse”, *World Politics* 59: 1, 2006, pp. 83–115; Valerie Bunce, „The national idea: imperial legacies and post-communist pathways in eastern Europe”, *East European Politics and Societies* 19: 3, 2005, pp. 406–42; Grigore Pop-Eleches, „Moșteniri istorice și schimbare de regim postcomunist”, *Journal of Politics* 69: 4, 2007, pp. 908–926.

¹⁵¹Roger Sapsford și Pamela Abbott, „Încredere, încredere și mediu social în societățile post-comuniste”, *Studii comuniste și post-comuniste* 39: 1, 2006, pp. 59–71.

puterea statului”¹⁵², autoritarismul rămâne o trăsătură persistentă a spațiului post-sovietic. Autocrația lui Alexandru Lukașenko în Belarus dăinuie parțial pentru că identitatea națională este slabă și asociațiile voluntare au fost reprimare istoric. Lukașenko a căutat să-și extindă stăpânirea prin descurajarea activă a formării identității naționale din Belarus și păstrând un control strict asupra vieții asociaționale din Belarus. Chiar și acolo unde alegerile sunt contestate, ca în Ucraina, luptele interioare ale elitelor domină politica națională, rezultând guverne cu trăsături democratice și autoritare.¹⁵³ În democrațiile liberale robuste, cum ar fi țările baltice, societatea civilă este mai puternică decât oriunde altundeva în spațiul fostului sovietic.¹⁵⁴ Cu toate acestea, atât în Estonia, cât și în Letonia, există un număr mare de apatrizi care nu sunt încă integrați nici în instituțiile politice locale, nici în economia internă.

Societatea civilă contează în contextul actual, deoarece oferă un tampon împotriva exploatării clivajelor sociale prin război hibrid. La urma urmei, războiul hibrid implică manipularea clivajelor existente pentru a semăna disensiuni interne și a stimula discordia locală. O societate civilă puternică este aceea în care diferite grupuri depășesc clivajele care le pot diviza pentru a coopera între ele în interesul unei mai mari stabilități politice. Prin urmare, imunizează țara împotriva unor forme de război hibrid. În schimb, o societate civilă slabă și slăbiciunea însoțitoare a valorilor civice nu vor inspira încredere cetățenilor în instituțiile de conducere ale statului. Un beligerant poate exploata această situație prin găsirea de recruți și oportunități de a-și urmări obiectivele politice în detrimentul guvernului țintă.

Complexitatea regională

Fosta regiune sovietică este complexă, deoarece prezintă diverse grupuri etnice, dintre care unele au propriile lor nemulțumiri istorice latente unul împotriva celuilalt. Este posibil ca aceste tensiuni să persiste dacă societatea civilă locală rămâne slabă. Un mediu politic regional complex este astfel predispus la neînțelegeri din partea celor din afară. Ei ar putea atribui conflictul etnic situațiilor în care nu există; subestima puterea simbolurilor pe care anumite grupuri le prețuiesc; trece cu vederea clivajele care ar putea afecta loialitatea politică locală; și greșiți obiectivele și preferințele populațiilor locale și ale liderilor acestora. În consecință, deoarece este relativ mai familiarizat cu propria sa regiune, Kremlinul are un avantaj tactic față de alte puteri majore. Poate exploata incertitudinile și percepțiile greșite din vest justificându-și acțiunile ca având sprijin indigen. Alte state (sau cel puțin membri ai publicului lor) care altfel ar putea mobiliza un răspuns la războiul hibrid rusesc ar putea accepta prea ușor interpretarea de la Kremlin a evenimentelor regionale. Folosind instituțiile de presă, Kremlinul își poate disemina propria perspectivă pe scară largă, încadrând astfel evoluțiile politice locale în termeni favorabili propriilor interese.

Acest avantaj tactic a fost evident în primele etape ale crizei dintre Rusia și Ucraina la începutul anului 2014. În prealabil, o interpretare comună în mass-media occidentală a fost că politica ucraineană a prezentat două coaliții, una pro-occidentală (sau pro-europeană) și alta pro-Rusă. Aceste coaliții s-au format pe baza clivajului lingvistic dintre vorbitorii ucraineni aflați în

¹⁵²Francis Fukuyama, „Capital social, societate civilă și dezvoltare”, *Third World Quarterly* 22: 1, 2001, p. 11.

¹⁵³Despre natura de elită a politicii ucrainene, a se vedea Neil Robinson, ‘Economic and politic hybridity: patrimonial capitalism in the post-Soviet space’, *Journal of Eurasian Studies* 4: 2, 2013, pp. 143–4; Taras Kuzio, ‘Twenty years as an independent state: Ukraine’s ten logical inconsistencies’, *Communist and Post-Communist Studies* 45: 3–4, 2012, pp. 429–38.

¹⁵⁴Anders Uhlin, *Societatea civilă post-sovietică: democratizarea în Rusia și statele baltice* (New York: Routledge, 2006).

vestul Ucrainei și vorbitorii de limbă rusă din estul Ucrainei. Samuel Huntington a atras odată atenția asupra acestor factori demografici pentru a susține că Ucraina reprezenta un „stat fracturat” — a cărui fidelitate va fi întotdeauna sfâșiată între Occident și Rusia atâta timp cât va continua să existe în forma sa post-sovietică.¹⁵⁵ Totuși, aceasta Viziunea simplifică prea mult politica ucraineană dinainte de 2014. Orașul de vest Odesa este un buzunar de oameni vorbitori de limbă rusă a căror relație și identificare cu Rusia este în cel mai bun caz ambiguă. Referendumul privind statutul Crimeei din martie 2014 este un alt exemplu. Rezultatele sondajului raportate au sugerat că alegătorii au favorizat în mod covârșitor aderarea Rusiei ca parte a federației. Deși rapoartele de constrângere și fraudă pun la îndoială aceste rezultate, studiile anterioare crizei ucrainene arată totuși că respondenții la sondaj din Crimeea au fost în mare parte în favoarea ca Crimeea să obțină cel puțin mai multă autonomie față de Ucraina, dacă nu chiar integrarea cu Rusia. Cu toate acestea, forțele pro-separare din Crimeea și-au pierdut puterea în general în cursul perioadei post-sovietice.¹⁵⁶

În ciuda acestei complexități, narațiunea vestică a crizei politice ucrainene de la începutul anului 2014 s-a bazat pe tropi standard ale unei diviziuni naționale est-vest. Implicația unor astfel de caracterizări ale Ucrainei este că pretențiile rusești de sprijin indigen ar putea avea o anumită validitate, dacă nu legitimitate. În consecință, eforturile internaționale de a contesta eforturile Rusiei devin dificil de montat pe principii liberale, mai ales dacă majoritatea populației unei regiuni și-a exprimat sprijinul pentru integrarea Rusiei în trecut; iar incertitudinea se adâncește în rândul statelor externe cu privire la adevărata natură a intereselor politice ale actorilor locali și la modul în care acestea ar trebui să fie adaptate într-o soluție politică care diferă de propunerile rusești. Strategia Rusiei a avut tocmai acest obiectiv în minte, liderii săi adoptând retorica legală pentru a descuraja un răspuns occidental. Așa cum a scris Roy Allison, acea retorică juridică „a urmărit să estompeze legalul și ilegalul, să creeze cortine de fum justificative, în parte prin exploatarea unor zone de incertitudine din dreptul internațional, în timp ce făcea afirmații nefondate despre „fapte” (în special amenințări aparente la adresa rușilor și rușilor). - speakeri).¹⁵⁷ Și astfel, în timp ce condamnau anexarea Crimeei și referendumul local ulterior, liderii NATO au avut puține idei pentru a inversa acest rezultat.

De ce ar putea Rusia să folosească războiul hibrid?

Statele baltice sau alte foste republici sovietice sunt vulnerabile la războiul hibrid numai dacă Rusia are interes să-și extindă sau să-și reafirme hegemonia regională. Aceasta este cu siguranță o posibilitate. Putin a declarat celebru că prăbușirea Uniunii Sovietice a fost cea mai mare tragedie a secolului XX. Mai mult, Putin și alți lideri ruși ar putea vedea supraviețuirea lor politică ca fiind legată de soarta acelor regimuri vecine care împărtășesc valori politice similare. Kremlinul ar putea considera succesul mișcărilor de opoziție din țările apropiate drept tulburător, deoarece se teme de „răspândirea transnațională a revoluției”.¹⁵⁸ În orice caz, interesul care conduce războiul hibrid nu este orientat spre apărarea status quo-ului internațional, deoarece poate implica expansiune teritorială și încălcarea suveranității altor țări.

¹⁵⁵Samuel P. Huntington, *The clash of civilizations and the remaking of world order* (New York: Simon & Schuster, 1996), pp. 165–8.

¹⁵⁶Taras Kuzio, „Strident, ambiguous, and duplicitous: Ukraine and the 2008 Russia-Georgia war”, *Demokratizatsiya* 17: 4, 2009, p. 357.

¹⁵⁷Roy Allison, „Intervenția „denegabilă” rusă în Ucraina: cum și de ce Rusia a încălcat regulile”, *International Affairs* 90: 6, noiembrie 2014, p. 1259.

¹⁵⁸Mark R. Beissinger, „Structură și exemplu în fenomenele politice modulare: difuzarea revoluțiilor Bulldozer/Rose/Orange/Tulip”, *Perspective on Politics* 5: 2, 2007, p. 259.

Doctrina militară rusă contemporană subliniază necesitatea de a răspunde atât amenințărilor externe, cât și interne. Această perspectivă doctrinară are o bază istorică: în trecut, Kremlinul s-a temut nu numai de alte Mari Puteri, ci și de organizații subversive care operează în zonele aflate sub controlul său. Împotriva amenințărilor externe, sub influența gândirii militare a Mareșalului Mihail Tuhacevski, planificarea războiului sovietic de după Primul Război Mondial s-a concentrat pe folosirea armelor combinate pentru a lovi adânc în spatele inamicului, exploatând astfel puterea de foc și mobilitatea pentru a trece la ofensivă.¹⁵⁹ Aceste planuri au rămas neschimbat chiar și atunci când Uniunea Sovietică a încorporat arme nucleare în arsenalul său. Împotriva amenințărilor care emanau din sfera sa de influență, armata sovietică a jucat mai mult un rol politic intern în țările satelit, intimidând potențialii oponenți prin simpla sa prezență.¹⁶⁰ În Cehoslovacia, unde Uniunea Sovietică nu a avut o prezență de trupe înainte de 1968, Pactul de la Varșovia a invadat forțele pentru a înăbuși Primăvara Praga. În mod similar, Uniunea Sovietică și-a desfășurat armata în Afganistan pentru a susține un regim comunist.

Când Uniunea Sovietică s-a prăbușit, Rusia a moștenit majoritatea bunurilor sale militare. În perioada post-Război Rece, poziția internațională slăbită a țării și politica internă fragmentată au făcut ca atenția forțelor armate ruse să se concentreze pe contracararea amenințărilor interne. Între 1994 și 2009, ei au luptat cu două contra-insurgente brutale în republica Cecenia, care au folosit intens război fără discriminare. De-a lungul timpului, parțial datorită veniturilor crescute din sursele sale de energie indigene, Rusia și-a restabilit economia, și-a modernizat armata și a devenit mai asertivă în fostul spațiu sovietic. În 2008, Kremlinul a purtat un război împotriva Georgiei, aparent pentru a proteja Osetia de Sud și Abhazia de agresiunea militară georgiană. Aici, Rusia a recurs la mijloacele militare tradiționale: acest război a implicat bătălii de piață și operațiuni militare convenționale la scară largă. Deși în cele din urmă Rusia a prevalat, desfășurarea războiului a fost viciată de mai multe provocări logistice și performanțe tactice slabe.¹⁶¹ Evident, Moscova a învățat suficient din aceste greșeli pentru a evita să arate aceeași stângăcie în utilizarea forței împotriva Ucrainei în 2014.

Receptivitatea regiunii la războiul hibrid nu a fost evidentă pentru Kremlin în anii 1990 și în primul deceniu al noului secol. Cu toate acestea, unii teoreticieni și lideri militari ruși au speculat cu privire la viitorul războiului și au continuat să facă acest lucru. Ei au fost conștienți încă din anii 1970 că Statele Unite câștigau un avans în tehnologia informației, a loviturilor de precizie și a comunicațiilor. Un teoretician militar rus proeminent a declarat în 1995 că țările ar putea „deveni obiecte ale războiului informațional”. El a speculat că etapele inițiale ale unui război vor include campanii de dezinformare prin care beligeranții ar încerca să submineze încrederea locală în guvernele vizate.¹⁶² Mai recent, Serghei Cekinov și Serghei Bogdanov au descris „războiul de nouă generație”, menționând că „rolul a forțelor mobile comune care operează într-un mediu integrat de recunoaștere și informare este în creștere”¹⁶³. În opinia lor, superioritatea informațională a devenit o necesitate în războiul contemporan. Deși au în vedere Statele Unite ca adversar care va exploata astfel de avantaje, ei scriu că „cu tehnologii

¹⁵⁹William E. Odom, *Colapsul armatei sovietice* (New Haven: Yale University Press, 1998), pp. 72–82.

¹⁶⁰Condoleezza Rice, *Uniunea Sovietică și armata cehoslovacă, 1948–1983* (Princeton: Princeton University Press, 1984).

¹⁶¹Carolina Vendil Pallin și Fredrik Westerlund, „Războiul Rusiei în Georgia: lecții și consecințe”, *Small Wars and Insurgencies* 20: 2, 2009, pp. 400–424.

¹⁶²Makhmut Gareev, *dacă vine războiul mâine? Contururile viitorului conflict armat* (Londra: Cass, 1998 [prima publicație în 1995]), p. 53.

¹⁶³Serghei Cekinov și Serghei Bogdanov, „Natura și conținutul unui război de nouă generație”, *Military Thought* 22: 4, 2013, p. 12.

informaționale puternice la dispoziție, agresorul va depune eforturi pentru a implica toate instituțiile publice din țara pe care intenționează să o atace”¹⁶⁴. Misiunile subversive ar preceda astfel orice campanie militară convențională.¹⁶⁵ Alți lideri militari ruși au tras concluzii similare. Șeful Statului Major General al Forțelor Armate Ruse a emis ipoteza că în viitoarele conflicte folosirea forței va fi deghizat și spațiul informațional exploatat astfel încât să submineze capacitatea țintei de a riposta. Chiar și consilierul prezidențial Vladislav Surkov, scriind sub pseudonim, a susținut la scurt timp după anexarea Crimeei că războiul contemporan va fi total, dar discret în desfășurare. Astfel, în momentul în care Rusia a lansat un război hibrid împotriva Ucrainei, liderii săi militari și strategii au ajuns la punctul de vedere că războiul va folosi din ce în ce mai mult subversia în spațiul informațional pentru a obține efecte coercitive.¹⁶⁶

Punând totul împreună: o teorie a războiului hibrid

Mai multe caracteristici ale fostului peisaj politic sovietic fac din războiul hibrid o strategie tentantă pentru liderii ruși. Diversitatea grupurilor care locuiesc în regiune, unele cu nemulțumiri istorice cel puțin latente împotriva altora, fac zona pregătită pentru tensiuni. Rusia are un avantaj tactic în virtutea faptului că se află în ea; are familiaritate istorică cu multitudinea de conflicte din el; și este bine poziționat pentru a încadra evenimentele și conflictele locale într-un mod util pentru interesele sale, prevenind astfel răspunsurile nefavorabile din partea actorilor externi. Cu toate acestea, acești factori ar fi irelevanți dacă Rusia nu ar avea o dominație de escaladare asupra vecinilor săi și un interes în extinderea zonei sale de influență și revizuirea status quo-ului.

Desigur, războiul hibrid nu a fost la fel de eficient în toate părțile fostului spațiu sovietic. Rusia a găsit unele zone din Ucraina mai susceptibile de această strategie decât altele. Această observație nu este surprinzătoare, deoarece războiul se bazează pe evoluții imprevizibile și uneori întâmplătoare. Anexând Crimeea, Rusia a putut să profite de prezența militară mare pe care o avea deja acolo. Într-adevăr, prezența multor militari pensionari în marile orașe din Crimeea a fost utilă pentru a aduna sprijinul indigenilor. În schimb, în estul Ucrainei i s-a dovedit mai greu pentru Kremlin să mobilizeze populația locală împotriva Kievului. Rusia rămâne predispusă la calcule greșite, în ciuda unei relative familiarități cu regiunea. Cu toate acestea, punctul mai mare rămâne: cel puțin la începutul crizei, Rusia a putut să se bazeze pe cunoștințe mai mari despre politica regională decât cei din afară și să-și încadreze evenimentele locale în mod favorabil. Adică, avantajul Rusiei în cunoștințele locale și accesul față de NATO a fost relativ și nu absolut. Când alte guverne au început în sfârșit să aprecieze complexitatea politicii ucrainene, Rusia preluase deja controlul Crimeei și începuse să înarmeze rebelii din estul Ucrainei.

Această discuție a scos la iveală patru condiții în care un beligerant ar putea folosi un război hibrid. În primul rând, beligerantul are o dominație de escaladare locală, dar nu neapărat o dominație de escaladare globală. Deoarece beligerantul are o putere militară mai mare, poate amenința că va declanșa o violență mai mare decât poate ținta pentru a descuraja un anumit răspuns militar de la acea țintă. A nu avea o dominație globală în escaladare înseamnă că beligerantul dorește să limiteze conflictul la nivel local și să descurajeze intervenția externă. În al doilea rând, beligerantul dorește să-și extindă sfera de influență și să revizuiască status quo-ul prin schimbarea granițelor și influențarea regimurilor politice ale statelor vecine. Războiul hibrid

¹⁶⁴Cekinov și Bogdanov, „Natura și conținutul unui război de nouă generație”, p. 17.

¹⁶⁵Ibidem, p.20.

¹⁶⁶Rác, Războiul hibrid al Rusiei, pp. 36–7.

nu este o strategie defensivă folosită de statele status quo. În al treilea rând, statul țintă este slab, în special pentru că îi lipsește o societate civilă puternică care să repare clivajele etnice și lingvistice. Beligerantul poate manipula nemulțumirile și animozitățile locale pentru a slăbi ținta din interior. În cele din urmă, există grupuri etnice sau lingvistice în statul țintă care au unele legături cu beligerantul. Aceste legături conferă un avantaj informațional beligerantului, oferindu-i o mai bună înțelegere a rivalităților și nemulțumirilor locale. Mai mult, aceste legături ar putea chiar să confere eforturilor beligerantului o oarecare legitimitate în încadrarea conflictului.

Implicații pentru NATO în fosta regiune sovietică

Dacă regiunea post-sovietică este un mediu favorabil pentru războiul hibrid rusesc, cum pot SUA și NATO să contribuie cel mai bine la apărare și descurajare împotriva unor astfel de forme de agresiune? Cum ar trebui să folosească puterea militară pentru a proteja membri precum țările baltice de războiul hibrid? Care sunt limitele în furnizarea de descurajare extinsă în numele lor?

Statele baltice beneficiază deja de aderarea la NATO în multe feluri. Ei pot chema alți aliați la o sesiune comună pentru consultări dacă se simt amenințați, așa cum au făcut Polonia și Lituania în aprilie 2014, prin invocarea articolului 4 din Tratatul Atlanticului de Nord. Mai mult, articolul 5 din acest tratat afirmă că un atac împotriva unui aliat este un atac împotriva tuturor; iar tratatul facilitează, de asemenea, exerciții militare comune care sporesc capacitățile de luptă de război ale membrilor săi. Dincolo de prevederile tratatului în sine, NATO are o supremație convențională și nucleară agregată asupra Rusiei. Chiar și așa, acțiunile Rusiei împotriva Ucrainei i-au determinat pe observatori să dezbată dacă NATO prezintă un efect de descurajare cât mai eficient împotriva Rusiei. Multe dintre soluțiile pe care strategii le-au descris ca fiind utile pentru contracararea agresiunii ruse se bazează în mare parte pe ajustări ale infrastructurii militare pe care NATO o are deja în Europa. Problema este că Rusia își urmărește războiul hibrid special pentru a reduce riscul declanșării utilizării capacităților NATO, care sunt mai potrivite pentru războiul convențional sau chiar nuclear.

Luați în considerare o discuție sofisticată și cuprinzătoare a lui Matthew Kroenig despre modul în care NATO ar trebui să își adapteze postura militară la mediul actual de securitate din fosta Uniune Sovietică.¹⁶⁷ Prezența militară a SUA și a NATO în țările baltice este limitată; Trupele americane desfășurate în avans și armele nucleare tactice sunt localizate în principal în vestul Europei.¹⁶⁸ Propunerile lui Kroenig includ extinderea și extinderea desfășurărilor temporare ale NATO în statele baltice; a avea o prezență avansată în Europa de Est, în ciuda ordonanțelor împotriva acestui lucru din Actul fondator NATO-Rusia; asistarea membrilor est-europeni în modernizarea și standardizarea forțelor lor militare; și dezvoltarea și desfășurarea în Europa a unei noi generații de arme nucleare substrategice pentru a răspunde unei potențiale agresiuni nucleare rusești la nivel tactic.¹⁶⁹

Kroenig abordează consolidarea capacităților NATO la niveluri de violență mai mici decât cele ale războiului convențional și nuclear. El scrie că NATO ar trebui: să consolideze statele

¹⁶⁷Matthew Kroenig, „Facing reality: getting NATO ready for a new Cold War”, *Survival* 57: 1, 2015, pp. 49–70. Pentru o viziune la fel de puternică, dar centrată pe militar asupra modului în care NATO ar trebui să reacționeze, a se vedea Edward Lucas și A. Wess Mitchell, *Central European security after Crimea: the case for fortifying NATO's eastern defense*, Raportul nr. 35 (Washington DC: Center for European Policy). Analiză, 25 martie 2014).

¹⁶⁸Lucas and Mitchell, *Central European security*, pp. 2–4.

¹⁶⁹Kroenig, „Facing reality”, pp. 57–65.

est-europene, inclusiv asistența militară cu capacități de informații și de avertizare timpurie, securitatea cibernetică, puterea aeriană și pregătirea intensificată în poliție, patrula de frontieră și contra insurgență. Deși în afara pistei normale a NATO, statele membre vulnerabile ar trebui, de asemenea, încurajate să urmărească o agendă politică pentru a încorpora minoritățile etnice într-o concepție comună de identitate națională. În cazul în care toate celelalte nu reușesc, aliații est-europeni trebuie să se facă nedigerabili la o ocupație rusă.¹⁷⁰

Cu toate acestea, această scurtă trecere la o parte, o mare parte din atenția sa se concentrează pe descurajarea Rusiei la niveluri mult mai ridicate de violență.

Primatul acordat aici mijloacelor militare este de înțeles având în vedere că NATO este o alianță militară. Într-adevăr, multe dintre măsurile adoptate de NATO până acum au această aromă. La summitul din Țara Galilor din septembrie 2014, membrii NATO au convenit asupra unui Plan de acțiune de pregătire, care includea, printre alte măsuri, o creștere de patru ori a numărului de avioane de luptă din patrulile de poliție aeriană, începerea zborurilor de supraveghere asupra statelor baltice, trimiterea de mai multe nave pentru a patrula flancul estic al alianței și desfășurarea forțelor terestre în Europa de Est pentru antrenament și exerciții pe bază de rotație.¹⁷¹ NATO a anunțat, de asemenea, o nouă Forță Spearhead – o „brigadă terestră de aproximativ 5000 de soldați” – cu scopul de a consolida capacitățile sale ridicate de pregătire.⁴⁶ În vara anului 2015, Statele Unite chiar au decis să prepoziționeze armamentul greu în Europa de Est. Exercițiile militare ale NATO au devenit, de asemenea, mai frecvente, inclusiv în toamna lui 2015 Trident Juncture.

Cu toate acestea, discuția de mai sus cu privire la aplicabilitatea războiului hibrid în fosta regiune sovietică relevă unele dintre deficiențele asociate cu o soluție predominant militară. Pentru început, prea mult accent pe descurajarea agresiunii la niveluri mai înalte de violență ar putea submina descurajarea la niveluri mai scăzute de violență. Acesta este paradoxul stabilitate-instabilitate pe care îl descrie Glenn Snyder. În condiții de distrugere reciprocă asigurată între doi adversari cu arme nucleare, războiul direct și major devine foarte puțin probabil, deoarece ambele părți încearcă să evite anihilarea. În consecință, ambele părți ar putea considera în mod pervers că este sigur să se angajeze în conflicte care nu implică arme nucleare.¹⁷² Prin urmare, consolidarea capacităților alianței la niveluri mai înalte de violență ar putea face războiul hibrid și mai atractiv. La urma urmei, războiul hibrid exploatează vulnerabilitatea țintelor la niveluri încă mai scăzute de violență, prin care beligerantul poate nega în mod plauzibil că se angajează chiar într-o agresiune. Beligerantul și-ar putea descuraja astfel ținta să întreprindă măsuri de escaladare. De asemenea, neagă adversarilor o rațiune clară și convingătoare pentru intervenția militară, ofucând natura crizelor locale fomentate din exterior.

Aceasta este preocuparea pe care o au țările baltice față de NATO. Deși NATO are o dominație de escaladare asupra Rusiei, Rusia are o dominație de escaladare asupra țărilor baltice în mod individual și colectiv. Nivelul lor de susceptibilitate la războiul hibrid rusesc variază. Lituania, de exemplu, nu are o populație apatridă vorbitoare de rusă; cel mai omogen dintre cele trei state, Lituania a acordat cetățenia tuturor locuitorilor, indiferent de etnie, la scurt timp după obținerea independenței. În altă parte din regiune, Partidul Estonian de Centru este popular în

¹⁷⁰Ibidem, pp.60

¹⁷¹NATO, NATO's Readiness Action Plan, fișă informativă, decembrie 2014, http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2014_12/20141202_141202-factsheet-rap-en.pdf, accesat la 13 noiembrie 2021.

¹⁷²Glenn Snyder, „The balance of power and the balance of terrorism”, în Paul Seabury, ed., *The balance of power* (San Francisco: Chandler, 1965).

rândul etnicilor ruși și a curtat chiar Rusia Unită, care este asociată cu Putin.¹⁷³ Uniunea Letonă a Rușilor a încercat fără succes să modifice legile lingvistice ale țării în 2011 și a susținut mișcările rusești în Crimeea.¹⁷⁴ Mai urgent, după cum s-a menționat mai sus, Estonia și Letonia au populații substanțiale apatride care sunt în mare parte ruse, făcându-le vulnerabile la incitarea oportunistă la tensiuni etnice de către Rusia. Asemenea acțiuni ar putea destabiliza acele societăți și ar putea preveni o reacție nefavorabilă a NATO dacă membrii săi nu ar fi de acord că Rusia își asumă responsabilitatea pentru ele, mai ales dacă există o oarecare aparență de inițiativă locală, ceea ce face dificil să se stabilească cu claritate ce și cât de mult a instigat Rusia.

Țările baltice, așadar, rămân expuse unor tactici rusești mai subversive, care sunt suficient de ambigue pentru a nu determina măsuri escalative, cum ar fi invocarea articolului 5. Într-adevăr, articolul 5 este cel mai potrivit pentru scenariile care implică forme deschise și lipsite de ambiguitate de atac militar împotriva unui membru NATO. Formele mai subtile de atac care conferă beligerantului „negabilitate plauzibilă” – cum ar fi cele care implică tensiuni etnice locale – ar putea să nu determine nici măcar luarea în considerare a articolului 5. Alternativ, deși invocarea articolului 5 nu înseamnă automat un răspuns militar, ar putea fi totuși un răspuns disproportionat la războiul hibrid; la urma urmei, a avut loc o singură dată în întreaga istorie a NATO până în prezent, după atacurile teroriste asupra Americii din 11 septembrie 2001.

Țările baltice beneficiază de îmbunătățirea capacităților sale militare agregate de către NATO, dar rămân vulnerabile dacă omologii lor occidentali nu doresc să le apere. Într-adevăr, amenințarea disuasivă a NATO depinde la fel de mult de dorința întregii alianțe, cât și de capacitățile acesteia – ceva ce soluțiile predominant militare trec cu vederea. Războiul hibrid rusesc încearcă să atenueze această dorință prin exploatarea factorilor situaționali unici țărilor baltice care ar putea încurca eforturile de a atribui Rusiei un aparent act de agresiune. În consecință, țările baltice au un stimulent pentru a-și îmbunătăți capacitățile de contrainformații, atât între ele, cât și cu alți aliați NATO. Cu toate acestea, chiar și această soluție trebuie să fie cuplată cu un efort concertat de integrare a populațiilor apatride, atât din punct de vedere politic, cât și economic, pentru a aborda nemulțumirile existente și potențiale cu privire la statutul lor. Membrii Alianței ar face bine să lucreze la consolidarea societății civile și a capacităților de aplicare a legii. O societate civilă puternică ajută la inocularea statelor împotriva beligeranților care încearcă să-i submineze din interior. Capacitățile puternice de aplicare a legii pot îmbunătăți detectarea și arestarea agenților și a provocatorilor.

Există un alt motiv pentru care aliații NATO din vest ar putea fi reticenți în a apăra țările baltice. Deja unii membri NATO întâmpină dificultăți în a-și îndeplini în totalitate angajamentele declarate ale alianței. Unele, cum ar fi Spania și Italia, care nu se simt direct amenințate de acțiunile rusești, sunt susceptibile de a menține cheltuielile de apărare scăzute.¹⁷⁵ Aceste țări sunt, de asemenea, mai puțin probabil să susțină sancțiuni puternice împotriva Rusiei. Mai mult, Kremlinul a curtat activ partidele politice populiste din Europa, indiferent de orientarea lor politică. Cele mai proeminente exemple sunt Front National (Franța), Jobbik (Ungaria), Partidul Independenței Regatului Unit, Podemos (Spania) și Syriza (Grecia). Aceste partide au obținut

¹⁷³ „Partidul cu legături cu Putin avansează în sondajele din Estonia”, Financial Times, 27 februarie 2015, <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/1decbac-be8a-11e4-a341-00144feab7de.html#axzz3o6fvyRcV>, accesat 13 noiembrie 2021.

¹⁷⁴ Partidul Pro-Rusia semnează un acord major cu grupul Crimeea”, Baltic Times, 13 august 2014, <http://www.baltictimes.com/news/articles/35355/#.VA97mRbgJHU>, accesat la 13 noiembrie 2021.

¹⁷⁵ NATO, „Date despre cheltuielile de apărare pentru 2014 și estimări pentru 2015: date financiare și economice referitoare la apărarea NATO”, comunicat de presă, 22 iunie 2015, http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_120866.htm, accesat 13 noiembrie 2021.

recent câștiguri electorale în țările lor de origine, deoarece surprind nemulțumirea alegătorilor care simt tensiunea crizei economice persistente și/sau sunt dezamăgiți de partidele politice mai populare. Din afinitatea lor cu Kremlinul, membrii acestor partide au susținut referendumul din Crimeea și alegerile organizate de separatiști din estul Ucrainei, au criticat eforturile de a sancționa Rusia și și-au exprimat admirația pentru Vladimir Putin și marca sa de conservatorism social.¹⁷⁶ Dacă vor deveni mai popular, atunci NATO ar putea fi blocat în eforturile sale de a arăta unitate, de a contracara narațiunile rusești și de a aplica sancțiuni acțiunilor Rusiei. Sondajele au arătat deja că publicul intern din unele țări europene își exprimă reticența de a oferi sprijin militar membrilor vulnerabili NATO¹⁷⁷.

Aceste observații sugerează că baza pe soluții militare ascunde dimensiunea politică de bază a conflictului. Nu este o coincidență că Rusia a folosit naționalismul atât pentru a-și legitima eforturile, cât și pentru a se angaja într-un război hibrid, într-un moment în care partidele politice prietenoase cu Rusia din Europa de Vest adoptă poziții populiste sau naționaliste. Angajamentele rușilor de a sprijini inițiativa coetnicilor locali se aliniază bine cu agendele ideologice ale partidelor naționaliste vest-europene.¹⁷⁸ Naționaliștilor europeni din aceste societăți le lipsește experiența dominației sovietice sau ruse și, prin urmare, nu se simt amenințați de politicile ruse. În consecință, spre deosebire de omologii lor din fosta regiune sovietică, naționalismelor vest-europene le lipsește un element anti-rus. Această situație politică, împreună cu dificultatea NATO de a elabora o politică unificată și coerentă pentru a controla agresiunea rusă, creează condiții favorabile pentru războiul hibrid rusesc. În consecință, Rusia este capabilă să descurajeze un răspuns mai puternic din partea unei coaliții internaționale în timp ce luptă pentru a-și atinge obiectivele în Ucraina. Războiul hibrid este ceva pe care o alianță militară singură, precum NATO, ar putea să nu-l descurajeze. Ar putea oferi un cadru instituțional pentru a spori în comun capacitățile de contrainformații și de aplicare a legii ale statelor baltice; cu toate acestea, integrarea populațiilor apatride în regiune este o provocare politică care necesită o soluție politică mai degrabă decât una militară.

Problema mai mare a politicii naționaliste indică modul în care membrii NATO ar trebui să reacționeze la campaniile rusești de dezinformare. Țările de Jos și Polonia au lansat deja o agenție de presă în limba rusă menită să contracareze pretențiile rusești.¹⁷⁹ Receptivitatea unor partide politice vest-europene față de linia Moscovei sugerează că astfel de campanii ar trebui direcționate și către publicul european. Aceste campanii ar necesita ca membrii NATO din Europa de Vest și America de Nord să cultive expertiza regională în afacerile politice din Europa Centrală și de Est și din fostul spațiu sovietic.¹⁸⁰

Concluzie

¹⁷⁶Michael A. Orenstein, „Putin’s western allies”, *Foreign Affairs*, 26 martie 2014, <https://www.foreignaffairs.org/articles/russia-fsu/2014-03-25/putins-western-allies>, accesat la 15 noiembrie 2021. Vezi și Marlene Laruelle, ed., *Eurasianism and the European extrema right: reshaping the Europe-Russia relation* (Lanham, MD: Lexington, 2015).

¹⁷⁷Centrul de Cercetare Pew, iunie 2015, „Publicii NATO învinuiesc Rusia pentru criza ucraineană, dar reticenți în a oferi ajutor militar”, <http://www.pewglobal.org/files/2015/06/Pew-Research-Center-Russia-Ukraine-Report-FINAL-10-jun-2015.pdf>, accesat 16 noiembrie 2021.

¹⁷⁸Andrew Wilson makes a similar point in *Ukraine crisis*, p. 194.

¹⁷⁹„Fabrica de conținut” olandeză-poloneză pentru a contracara propaganda rusă”, *euobserver*, 21 iulie 2015, <https://euobserver.com/foreign/129724>, accesat la 13 noiembrie 2021.

¹⁸⁰Charles King, „Moartea studiilor internaționale: de ce să zboare orb este periculos”, *Foreign Affairs* 94: 4, 2015, pp. 88–98.

Războiul hibrid aduce o putere militară convențională semnificativă împreună cu tactici asociate în mod normal cu operațiunile de gherilă. Beligerantul folosește războiul hibrid pentru a-și obține obiectivele politice în detrimentul țintei, menținând conflictul la nivel local. Utilizarea de către Rusia a războiului hibrid reflectă într-o oarecare măsură poziția sa de forță și avantajul local. În consecință, analiștii internaționali de securitate sunt incorecți să susțină că Rusia a recurs la războiul hibrid deoarece este o „opțiune de slăbiciune”.¹⁸¹ Într-adevăr, strategia războiului hibrid este aplicabilă în fosta regiune sovietică tocmai pentru că aici Rusia își poate valorifica dominația de escaladare, peste vecinii săi și cunoștințele sale locale relativ mai bune.

Desigur, războiul hibrid are dezavantajele sale. Subtilitatea sa necesită răbdare și, ca în orice strategie în război, calculele greșite îi pot diminua eficacitatea. Agitatorii și aliații etnici devin greu de controlat odată ce primesc arme. Rusia ar fi putut învăța această lecție atunci când rebelii au doborât din greșeală zborul Malaysian Airlines MH17, determinând Statele Unite și UE să impună sancțiuni mai puternice. Faptul că o regiune este susceptibilă de război hibrid nu înseamnă că războiul hibrid va reuși.¹⁸² Cu toate acestea, soluțiile militare pe care unii observatori le susțin sunt în cel mai bun caz incomplete. Membrii NATO trebuie să demonstreze unitate și hotărâre politică, precum și capacitate militară. Țările vulnerabile, în special Estonia și Letonia, necesită capacități puternice ale societății civile și de aplicare a legii, în timp ce NATO trebuie să contracareze eforturile rusești de propagandă, inclusiv în rândul publicului său intern.

Subliniind de ce fosta Uniune Sovietică este favorabilă unui război hibrid, am postulat în mod inductiv condițiile în care un beligerant s-ar putea angaja în el. În primul rând, beligerantul are o dominație de escaladare locală, dar nu o dominație de escaladare globală. Poate descuraja escaladarea țintei, dar capacitățile sale militare sunt insuficiente împotriva unei coaliții internaționale sau a unei puteri globale. În al doilea rând, beligerantul încearcă să revizuiască status quo-ul. În al treilea rând, ținta beligerantului este slabă în măsura în care societatea sa prezintă clivaje exploatabile. În al patrulea rând, ținta are unele legături etnice sau lingvistice cu beligerantul, care oferă oportunități de a semăna discordie locală și conferă un avantaj informațional față de actorii externi a căror intervenție beligerantul încearcă să o descurajeze.

Pentru factorii de decizie politică, aceste propuneri sugerează că beligeranții sunt susceptibili de a recurge la război hibrid doar în seturi limitate de circumstanțe. Războiul hibrid, deci, nu este neapărat viitorul războiului. Cu toate acestea, multe dintre condițiile descrise mai sus sunt valabile în fosta Uniune Sovietică. În Moldova, guvernul se confruntă în prezent cu acuzații de corupție după ce 1,5 miliarde de dolari au dispărut din cele mai mari trei bănci ale țării cu doar câteva săptămâni înainte de alegerile parlamentare naționale. Grupurile de opoziție au organizat proteste ample, cerând o anchetă guvernamentală.¹⁸³ Într-adevăr, de-a lungul existenței sale post-sovietice, Moldova a cunoscut instabilitate politică, conflict armat cu statul parțial recunoscut al Transnistriei și tensiuni între populația majoritară de limbă română și minoritate, populație vorbitoare de limbă rusă. Astfel, Moldova este vulnerabilă la războiul hibrid rusesc. În alte regiuni predispuse la conflicte, cum ar fi Asia de Est, totuși, războiul hibrid ar trebui să fie mai puțin răspândit. China ar putea avea deja o dominație de escaladare asupra

¹⁸¹Sten Rynning, „The false promise of continental concert: Russia, the West, and the necessary balance of power”, *International Affairs* 91: 3, mai 2015, p. 545.

¹⁸²Despre experiența Rusiei în ceea ce privește provocările în operațiunile sale militare și politice împotriva Ucrainei, a se vedea Lawrence Freedman, „Ukraine and the art of limited war”, *Survival* 56: 6, 2014, pp. 7–38.

¹⁸³„10.000 protest in Moldova over missing \$1.5 billion”, *Associated Press*, 4 octombrie 2015, <http://bigstory.ap.org/article/d84a23a5b89c4a9ab7415a45cbb5cd2c/10000-protest-moldova-1> accesat-over-1-missing-1, Novlion-1 accesat 13 noiembrie 2021.

Vietnamului și Taiwanului, dar numai împotriva Taiwanului ar putea folosi tactici pentru a diviza și agita populația pe baza legăturilor lingvistice și etnice; și chiar și atunci, Chinei i-ar fi foarte greu să introducă arme și provizii către agitatorii locali peste strâmtoarea Taiwan. Și din aceste motive, China nu poate folosi un război hibrid împotriva Japoniei sau Coreei de Sud.

Bibliografie

1. András Rácz, Războiul hibrid al Rusiei în Ucraina: distrugerea capacității inamicului de a rezista, Helsinki: Institutul finlandez de afaceri internaționale, 2015.
2. Robert Jervis, Sensul revoluției nucleare (Ithaca, NY: Cornell University Press, 1989).
3. Williamson Murray și Peter R. Mansoor, Războiul hibrid: lupta împotriva oponentilor complexi din lumea antică până în prezent (Cambridge: Cambridge University Press, 2012).
4. Bruce B. Campbell, „The SA after the Rohm purge”, *Journal of Contemporary History* 28: 4, 1993, p. 667.
5. Benjamin Valentino, Paul Huth și Dylan Balch-Lindsay, „Draining the sea”: mass killing and guerrilla warfare”, *Organizația Internațională* 58: 2, 2004, pp. 383–4.
6. Anthony Smith, Originile etnice ale națiunilor (Oxford: Blackwell, 1986), pp. 22–8.
7. Ernst B. Haas, „Ce este naționalismul și de ce ar trebui să-l studiem?”, *Organizația Internațională* 40: 3, 1986, pp. 707–744.
8. Roger Sapsford și Pamela Abbott, „Încredere, încredere și mediu social în societățile post-comuniste”, *Studii comuniste și post-comuniste* 39: 1, 2006, pp. 59–71.
9. Francis Fukuyama, „Capital social, societate civilă și dezvoltare”, *Third World Quarterly* 22: 1, 2001, p. 11.
10. Anders Uhlin, *Societatea civilă post-sovietică: democratizarea în Rusia și statele baltice* (New York: Routledge, 2006).
11. Samuel P. Huntington, *The clash of civilizations and the remaking of world order* (New York: Simon & Schuster, 1996), pp. 165–8.
12. Taras Kuzio, „Strident, ambiguous, and duplicitous: Ukraine and the 2008 Russia-Georgia war”, *Demokratizatsiya* 17: 4, 2009, p. 357.
13. Roy Allison, „Intervenția „denegabilă” rusă în Ucraina: cum și de ce Rusia a încălcat regulile”, *International Affairs* 90: 6, noiembrie 2014, p. 1259.
14. Mark R. Beissinger, „Structură și exemplu în fenomenele politice modulare: difuzarea revoluțiilor Bulldozer/Rose/Orange/Tulip”, *Perspective on Politics* 5: 2, 2007, p. 259.
15. William E. Odom, *Colapsul armatei sovietice* (New Haven: Yale University Press, 1998), pp. 72–82.
16. Condoleezza Rice, *Uniunea Sovietică și armata cehoslovacă, 1948–1983* (Princeton: Princeton University Press, 1984).
17. Carolina Vendil Pallin și Fredrik Westerlund, „Războiul Rusiei în Georgia: lecții și consecințe”, *Small Wars and Insurgencies* 20: 2, 2009, pp. 400–424.
18. Makhmut Gareev, *dacă vine războiul mâine? Contururile viitorului conflict armat* (Londra: Cass, 1998 [prima publicație în 1995]), p. 53.
19. Serghei Cekinov și Serghei Bogdanov, „Natura și conținutul unui război de nouă generație”, *Military Thought* 22: 4, 2013, p. 12.

20. Michael A. Orenstein, „Putin’s western allies”, *Foreign Affairs*, 26 martie 2014, <https://www.foreignaffairs.org/articles/russia-fsu/2014-03-25/putins-western-allies>, accesat la 15 noiembrie 2021.

21. Charles King, „Moartea studiilor internaționale: de ce să zboare orb este periculos”, *Foreign Affairs* 94: 4, 2015, pp. 88–98.

22. Sten Rynning, „The false promise of continental concert: Russia, the West, and the necessary balance of power”, *International Affairs* 91: 3, mai 2015, p. 545.

REGIMENTUL 1 MOLDOVENESC DE HUSARI DIN CADRUL ARMATEI REGULATE REPUBLICII DEMOCRATICE MOLDOVENEȘTI

Anatolie LEȘCU¹⁸⁴

Al doilea ca importanță, gen de armă, existent în cadrul armatei regulate ale Republicii Democratice Moldovenești, era arma cavaleriei. La baza ei erau zeci de ofițeri basarabeni care își îndeplineau serviciul militar în cadrul unităților de cavalerie ale fostei armate țariste. Ei erau reprezentați practic în toate regimentele de elită ale cavaleriei a armatei ruse. Printre personalități marcante putem menționa pe general-locotenent Alexandru Paleolog - Șef Cancelarie unității ecvestre de deservire a Palatului și a garajului auto imperial¹⁸⁵, general-maior principe Mihail Cantacuzio contele Speranschi – comandantul regimentului de gardă Maiestății Sale de cuirasieri¹⁸⁶, general-maior Gheorghe Ciugurean – comandant regiment 2 cavalerie de rezervă, colonelul Ion Comneno-Varvați – comandant regiment 12 Starodubov de dragoni¹⁸⁷, colonelul Constantin Brăiescu – comandantul regimentului 8 Voznesensk de ulani. Cei mai mulți ofițeri basarabeni erau concentrați în rândurile regimentelor 8 Lubensk de husari, 8 Voznesensk de ulani și 8 Astrahan de dragoni care pe timp de pace erau dislocate în Chișinău, Bălți și Tiraspol. Către anul 1916 în regimentul 8 Lubensk de husari din cei 69 de ofițeri din listele de state ale unității, 22 erau originari din Basarabia, ceea ce constituia 32% din numărul total al ofițerilor¹⁸⁸; în regimentul 8 Voznesensk de ulani – 9 din 89 de ofițeri (10% a efectivului de ofițeri)¹⁸⁹; în regimentul 8 Astrahan de dragoni din 66 de ofițeri 8 erau originari din Basarabia sau moldoveni din stânga Nistrului, ceea ce reprezenta 12% din numărul lor total¹⁹⁰.

Al doilea regiment de cavalerie era regimentul 1 Moldovenesc de husari, format în orașul Novogheorghievsk, unde era dislocat regimentul 8 cavalerie de rezervă, care pregătea din locuitorii Basarabiei cadre pentru divizia 8 Cavalerie. În fruntea mișcării naționale din acest oraș au stat rotmiștrii Martânovschi și Gheorghe Botezatu. Dintre basarabeni care își îndeplineau acolo serviciul militar, ei au format un detașament, compus din 3 escadroane, care a stat la baza regimentului 1 Moldovenesc de husari. Finisând formarea, regimentul, în frunte cu comandantul său, rotmistru Martânovschi, în marș forțat, în număr de 301 de persoane, a pornit din Novogheorghievsk spre Chișinău, unde a ajuns la 21 decembrie 1917, intrând în componența armatei regulate subordonate Sfatului Țării¹⁹¹. Astfel, în Chișinău au fost dispuse două regimente de cavalerie, și ambele de husari. Acest fapt, de altfel, destul de des întâlnit în fosta armată țaristă, nu a dus cu sine la apariția unei concurențe între ele, cum afirmă în lucrarea sa Gheorghe Andronachi, de altfel, un izvor destul de subiectiv și contraversat în cunoașterea realităților de ordin militar din acei ani.

¹⁸⁴conf. univ., dr., catedra arta militară

¹⁸⁵Приказы о чинах военных. Декабря 1 дня – декабря 31 дня 1916 года. Приказ от 6 декабря 1916. СПб., 1916, p. 86.

¹⁸⁶Русский Инвалид, nr. 66 din 15 martie 1917, Petrograd, p. 1.

¹⁸⁷Приказы о чинах военных 1916 г. Февраля 1 дня – февраля 29 дня 1916 года. Приказ от 7 февраля 1916. СПб., 1916, p. 20.

¹⁸⁸Arhiva Istorico Militară de Stat a Rusiei (în continuare AIMS), Fond 408, inv. 1, dosar 11813, f. 1-31 verso.

¹⁸⁹AIMSR, F. 408, inv. 1, d. 13260, f. 1-86.

¹⁹⁰AIMSR, F. 408, inv. 1, d. 11749, f. 1-29 verso.

¹⁹¹ANRM. F. 1725, inv. 3, d. 16, f. 173.

Către începutul anului 1918 regimentul număra în rândurile sale 35 de ofițeri, 6 angajați civili, 335 ostași de rând și 415 de cai¹⁹², la 10 februarie 1918 – 25 de ofițeri, 2 medici, 3 angajați civili, 209 de ostași, 313 de cai, 4 bucătării de campanie, 26 de care de transport¹⁹³ iar la 8 aprilie număra: ofițeri – 29, medicii – 3, angajați civili – 2, trupă – 308, cai – 387¹⁹⁴. Structura unității era similară cu cea a regimentului 1 Basarabean de husari ea fiind compusă din 4 escadroane, secția de mitraliere, subunitatea de transmisiuni, echipele de transport de categoria 1 și 2, subunitatea de muzicanți și alte subunități. Comandantul regimentului era rotmistrul, avansat ulterior în grad de colonel, Vladimir Martânovschi. În activitatea sa comandantul era ajutat de către locțiitori: locotenent-coloneii Ioan Buharin, Alexandru Pojoga, Gheorghe Botezatu. Escadroanele erau comandate de către locotenent-colonelul Nicolae Stamatov, locotenent-colonelul Nicolae Leidenius, rotmistrul (maior) Leonid Urbanovici, rotmistrul (maior) Ghenadie Sandețchi. Comandantul detașamentului era rotmistrul Nicolae Secara, comandant secția mitraliere – cornet Alexei Grubneac. Alte funcții în cadrul regimentului erau ocupate de către rotmiștrii Leonid Scorpan, Vladimir Paleologu, Nicolae Untilov, Campioni, Betling, Cuznețov 1, Cuznețov 2, Tatomir; porucic Vladimir Grubneac, Alexie Lalevici, Anatolie Zubac, Boris Novîțchi, Leonid Țurcanu, Alexandru Hariton, Sergiu Șuparschi, Pavel Nour, Vasile Socola, baron Carl von Kaskul, Țețenevschi, Morari, Gănescu; corneții Vladimir Crâlov, Constantin Dolinschi, Hristofor Abadjer, Captarenco, Victor Siminel (viitor general și cavalerul ordinului *Mihai Viteazul* și a două *Cruci de Fier* germane), praporgic (ajutor sublocotenent) Ion Gemăneanu, Efimie Palii. Personalul medical era reprezentat de către medicul veterinar Constantin Volcinschi, medicii Prodan și Bergșanschi, preotul regimentului – Vasile Doncilă¹⁹⁵.

La sosirea în Chișinău, unde toate edificiile libere erau ocupate de către unitățile și instituțiile militare ale Sfatului Țării, Frontului Românesc, sovietelor militare de toate tipurile, comitetele revoluționare, regimentul 1 Moldovenesc de husari a rămas fără un loc precis de



Victor Siminel

dispunere. În vederea soluționării situației create, comandamentul regimentului a recurs la măsuri energice, dar nu întotdeauna legitime. Conform ordinului rotmistrului Gh. Botezatu, locțiitor comandant regiment, au fost abuziv ocupate cazarmele situate la intersecția străzilor Fiodorov și Tighina, iar în noaptea spre 29 decembrie rotmistrul Gh. Botezatu în fruntea escadronului 1 a rechiziționat depozitele alimentare și de echipament situate în cartierul armean al orașului și subordonate Rumcerodului. Similar se completa regimentul cu armament și muniții. În presa timpului a ajuns știrea, conform căreia la 17 ianuarie 1918 husarii unității au rechiziționat armamentul, munițiile și bunurile materiale ale regimentului 21 Sculeni haidamaci călăreți¹⁹⁶. Astfel problema a fost soluționată, structurile regimentului fiind dispuse pe adresele următoare: statul major și cancelaria regimentului pe strada Bulgară 25, primul escadron – strada Fiodorov (București) 15, al doilea escadron – strada Fiodoriv (București) 13 și 15, al treilea

¹⁹² ANRM. F. 727, inv. 2, d. 61, f. 235.

¹⁹³ ANRM. F. 1725, inv. 3, d. 28, f. 42.

¹⁹⁴ ANRM. F. 1725, inv. 3, d. 98, f. 59.

¹⁹⁵ ANRM. F. 1725, inv. 3, 60, f. 31 și F. 1725, inv. 3, 98, f. 87 verso.

¹⁹⁶ ANRM. F. 727, inv. 2, d. 78, f. 2.

escadron – strada Armeană 34, 38, 51, escadronul nr. 4 – strada Kiev (31 August 1989) 49 și 51¹⁹⁷. Regimentul 1 Moldovenesc de husari a existat până în vara 1918, când a fost demobilizat, iar bunurile materiale și o parte din efectiv contopite cu regimentul 10 Călărași. Dintre ofițerii regimentului care au trecut în cadrele active ale armatei române putem menționa pe căpitanul Nicolae Untilov, locotenent Pavel Nour, Victor Siminel, Dumitru Harconiță¹⁹⁸.

Printre cei, care au decis soarta Basarabiei se evidențiază persoana rotmistruului Vladimir Martânovschi. Vladimir August Martânovschi se naște la 27 iunie 1878 în orașul Chișinău și este fiul unui funcționar, asesor colegial, August Victor Martânovschi. Elevul prestigiosului Liceu nr. 1 din Chișinău atras de romantismul serviciului militar, leapădă studiile și la 21 august 1896 se înrolează în calitate de militar prin contract categoria a 2-a în regimentul 73 Crimeea de infanterie. La 6 mai 1907 este transferat în cadrul regimentului 23 Voznesensk de dragoni, staționat în orașul Bălți, fiind înaintat la 8 iulie 1898 în grad de sergent inferior. La 13 august aceluiași an este delegat de către comandamentul regimentului la studii în cadrul școlii militare de cavalerie din orașul Elisavetgrad. În anul 1900 absoluește școala militară și este înaintat în grad de cornet (locotenent) cu repartizarea în regimentul 13 Kargopol de dragoni. În curând, la 22 aprilie 1902, se transferă cu serviciu în cadrul Corpului Independent de Grăniceri, iar la 15 octombrie 1903 se transferă înapoi în armată, fiind numit la o funcție vacantă în cadrul regimentului 3 cavalerie de rezervă, unde la 1 septembrie 1904, a și fost avansat în grad de porucic (locotenent-major). La 10 mai 1907 este transferat în regimentul 6 cavalerie de rezervă, iar la 5 ianuarie 1908 în regimentul 8 cavalerie de rezervă, cu sediul în orașul Novogheorghievsc. La 1 septembrie 1908 este înaintat în grad de ștab-rotmistru (căpitan). Pentru a fi numit la funcția de comandant escadron în octombrie 1911 este delegat la studii în cadrul Școlii speciale pentru ofițeri de cavalerie, absolvind-o în anul 1913.

După terminarea studiilor se reîntoarce în regiment, unde la 29 ianuarie 1914 este înaintat la grad de rotmistru (maior) și la 3 februarie 1914 numit la funcția de comandant escadron nr. 7¹⁹⁹. Tot în cadrul acestui regiment l-a găsit pe rotmistruul Vladimir Martânovschi începutul primului război mondial. Pentru meritele personale aduse pe timpul războiului la pregătirea cadrelor pentru arma cavaleriei, la 11 februarie 1916 el este decorat cu ordinul Sf. Stansislaw cl. a 3-a²⁰⁰. Evenimentele revoluționare din iarna anului 1917 din Petrograd l-au găsit tot în acest regiment. În unitățile militare a început procesul formării comitetelor ostășești. Comitetele soldățești din cadrul unităților erau inițiatorii propagandei revoluționare printre masele largi ale populației. Aceste comitete erau formate și în unități unde procentajul moldovenilor era foarte înalt. Unul din centrele mișcării de eliberare națională a fost orașul Novogheorghievsk, unde în garnizoana din oraș erau concentrați foarte mulți basarabeni. În fruntea mișcării din Novogheorghievsk au stat rotmiștrii Gheorghe Botezatu și Vladimir Martânovschi. Dintre basarabeni care își îndeplineau acolo serviciul militar, ei au format un detașament, compus din 3 escadroane, care a stat la baza regimentului 1 Moldovenesc de husari. Finisând formarea, regimentul, numărând în rândurile sale 8 ofițeri și 301 trupă, sub comanda rotmistruului Vl. Martânovschi, în marș forțat a pornit din Novogheorghievsk spre Chișinău, unde a și ajuns la 21 decembrie 1917²⁰¹. Către începutul anului 1918 regimentul 1 Moldovenesc de husari, sub

¹⁹⁷ANRM, F. 1725, inv. 3, d. 109, f. 29 verso.

¹⁹⁸Monitorul Oficial, nr. 182 din 4(17) noiembrie 1918. București, 1918, p. 3191.

¹⁹⁹Arhiva de Stat de Istorie Militară a Rusiei, Fond 409, inv. 1, dosar 51092, f. 1-3.

²⁰⁰Приказы о чинах военных, 1916, февраля 1 дня-февраля 29 дня, Приказ от 11 февраля 1916 года, СПб., 1916, p. 40.

²⁰¹ANRM, F.1725, inv. 3c, d. 16, f. 173.

comanda lui Vl. Martânovschi, număra în rândurile sale 35 de ofițeri, 6 angajați civili, 355 trupe și aproximativ 300 de cai²⁰². Pentru merite deosebite în mișcarea de emancipare națională printre ostașii moldoveni din armata rusă, formarea și încheierea regimentului 1 Moldovenesc de husari, rotmistru Vladimir Martânovschi a fost înaintat în grad de locotenent-colonel și apoi colonel de către conducerea Directoratului general pentru problemele militare și maritime²⁰³.

Cu regret, trebuie să recunoaștem, că atitudinea sa patriotică, pro-națională, era una de conjunctură și nu de conștiință. Vladimir Martânovschi era produsul epocii, care în scopuri personale s-a alăturat mișcării de eliberare națională. Având serviciul într-o unitate de rezervă, în spatele frontului, fără a participa la lupte în marele război, Vl. Martânovschi se simțea frustrat din cauza stagnării sale în cariera militară, pe când alți ofițeri făceau o carieră strălucită pe câmpurile de lupte, fiind promovați și decorați cu înalte distincții militare. În revoluție el a văzut o oportunitate de a ieși din anonim și a se promova în cariera militară. Naționalismul său nu depășea limitele unei autonomii a Basarabiei în cadrul unei Rusii federative și democratice. Unirea Basarabiei cu România pentru dânsul era un act incontestabil cu educația sa filorusă. După unire și desființarea în vara anului 1918 a regimentului 1 Moldovenesc de husari, colonelul Vladimir Martânovschi părăsește Basarabia alăturându-se la Odesa armatei conduse de generalul Anton Denikin, unde îndeplinește funcția de comandant regiment 1 cavalerie. Cu regimentul său participă în ofensiva spre Moscova a generalului A. Denikin din primăvara-vara anului 1919. La 4 decembrie 1919 este rănit în luptele grele duse împotriva trupelor bolșevice de sub orașul Harkov și este evacuat în spitalul militar din orașul Rostov pe Don, iar după cucerirea orașului de către bolșevici, în cel din Ecaterinodar (Krasnodar) și Novorossisk.

Afirmațiile cercetătorilor ruși precum că după convalescență colonelul Vladimir Martânovschi a continuat să lupte contra bolșevicilor în cadrul armatei generalului Vranghel în Crimeea, de unde este evacuat cu rămășițele armatei în Istanbul, nu este veridică²⁰⁴. După convalescență, este numit la dispoziția atașatului militar rus din București, datorită cărui fapt pleacă din Novorossisk la Istanbul la bordul unui vas militar englez și prin Salonic, Belgrad, Drobeta-Turnu-Severin la 22 martie 1920 ajunge în București²⁰⁵. În dorința de a se reuni cu familia vine la Chișinău, însă aici nu găsește pe nimeni, deoarece soția sa, Maria Globaceva, încă în anul 1919 a părăsit Chișinăul și a plecat în Ucraina în căutarea soțului său. Conform informațiilor agenților secreți ai Siguranței, în timpul șederii sale în Chișinău, colonelul Vladimir Martânovschi, domiciliat temporar la sora soției sale, Natalia Globaceva, s-a comportat normal, se întâlnea cu cunoscuții săi, cu care discuta despre situația din Ucraina. În convorbirile purtate se eschiva să critice autoritățile române și perfecta actele legale pentru a putea părăsi în luna iunie 1920 România și a pleca în Serbia, unde a apărut și soția sa²⁰⁶. Astfel, după data de 18 iunie 1920 urmele sale se pierd în anonimul istoriei.

²⁰²A.N.R.M. F.727, inv. 2, d. 61, f. 23 v.

²⁰³ANRM, F.1725, inv. 3c, d. 98, f. 89 v.

²⁰⁴C.B. Волков, *Офицеры армейской кавалерии. Опыт мартиролога*, Москва, Русский путь, 2004, p. 341.

²⁰⁵ANRM, F.679, inv. 1, d. 4981, f. 2 verso.

²⁰⁶Ibidem, f. 17 verso.

Contribuția esențială la formarea Regimentului 1 Moldovenesc de husari a adus și rotmistrul Gheorghe Botezatu. Gheorghe Mihai Botezatu s-a născut la 2 aprilie 1885 în Chișinău. Studiile gimnaziale (liceale) le face la Școala (Gimnaziul) Reală din Comrat. După absolvirea clasei a 6-a, se retrage din școală și se înrolează, la 6 septembrie 1905, în armată în calitate de ostaș cu termen redus de serviciu²⁰⁷. Dorința sa de a deveni militar de carieră era atât de mare că depune cererea de a fi înmatriculat la studii pe cont propriu din cadrul Școlii de Cavalerie din or. Tver. Cererea sa a fost acceptată și Gheorghe Botezatu este admis, după susținerea examenelor de admitere, în clasa pregătitoare ale acestei instituții. La 6 iunie 1906 este trecut în clasele speciale cu întreținere din bugetul de stat. La 15 iunie 1908, termină cu succes studiile și după acordarea gradului de cornet este repartizat în regimentul 3 Novorossiisk de dragoni. Totuși, dorința sa era de a face serviciul militar în patrie, de aceea, depune cerere de a fi transferat mai aproape de Basarabia, cererea acceptată, el fiind, la 17 aprilie 1909, mutat în Regimentul 8 Astrahan de dragoni, cu dispunerea permanentă în Tiraspol²⁰⁸. Aici, îndeplinește mai multe funcții, printre care cele de comandant pluton în escadroanele 1 și 6, cvartirmaistru regimentar, iar din 23 noiembrie 1914, cea de șef echipa (compania) necombatant (asigurare logistică), fiind, totodată, avansat, la 10 septembrie 1912, în grad de porucic²⁰⁹. Ea parte la toate campaniile din Marele Război, fiind decorat pentru meritele sale, cu distincțiile de stat, ordinul Sf. Stanislav clasa a 3-a și Sf. Ana clasa a 3-a²¹⁰. În anul 1917, în ziua de 6 august, este avansat în grad de șrab-rotmistru. Întâmpină cu entuziasm abolirea monarhiei și se implică în mișcarea de emancipare națională, contribuind în mod important la formarea regimentului 1 Moldovenesc de husari. Meritele sale au fost pe deplin apreciate, la 1 martie 1918, el fiind promovat în grad de rotmistru (maior). După Unire, la înfăptuirea căreia a contribuit în limita funcției sale, se retrage din serviciu militar activ și se angajează, la 26 iunie 1922, cu serviciul la Primăria mun. Chișinău, ocupând funcția, în perioada 26 iunie 1922 – 1 aprilie 1933, de șef Birou, iar în perioada 1 aprilie 1933 – 1 iulie 1940, cea de șef Secție, locuind tot timpul respectiv pe str. Regele Ferdinand, nr. 151²¹¹. La 1 iulie 1940 este arestat de către autoritățile sovietice și deportat în lagărul de muncă corecțională, data, după care numele său nu mai apare nicăieri²¹².



²⁰⁷AIMSR, F. 408, inv. 1, d. 608, f. 18.

²⁰⁸AIMSR, F. 409, inv. 1, d. 70572, f. 1 verso.

²⁰⁹Ibidem, f. 2 verso.

²¹⁰Ibidem, f. 3 verso.

²¹¹ANRM, F.1404, inv. 1, d. 218, f. 7.

²¹²Ibidem, f. 7 verso

CONSIDERAȚIUNI GENERALE PRIVIND ARMELE INTERZISE PRIN PRISMA EVOLUȚIEI ISTORICE

Virginia ZAHARIA²¹³
Veronica POZNEACOVA²¹⁴

Abstract: *The law of armed conflict is based on two fundamental principles: the principle of humanism and that of proportionality. Adherence to these principles led to the adoption of several international conventions, which banned the application of the weapons, what caused the excessive suffering of victims of the armed conflict, caused injuries to civilians and destruction of civil objects that were excessive in relation to the military advantage defined initially. However, some types of armaments, including nuclear weapons, burning laser weapons, thermobaric weapons, are not currently prohibited. The purpose of this study is the analysis of the principles of humanism and proportionality, the examination of treaties that prohibit the use of the certain categories of weapons, the research of the criteria which determine a weapon to be declared as prohibited one, and the examination of newly emerging categories of weapons that should be included in the list of prohibited armaments.*

Keywords: *armed conflict, humanism, proportionality, armament, nuclear weapon.*

Introducere

Încă din timpuri străvechi s-a încercat limitarea metodelor și tacticilor de luptă în război. Vechea codificare a lui Manu institua un șir de interdicții referitoare la folosirea în luptă a săgeților dințate, otrăvite sau înflăcărâte. Astfel de limitări existau și în Evul Mediu, și constau în interzicerea folosirii otrăvurilor sau arbaletelor în cadrul acțiunilor militare stabilite prin Hotărârea Consiliului de la Latran în 1179. În secolul XI, Biserica impunea beligeranților regula de a nu lupta în anumite zile ale săptămânii sau în zile de sărbători. Începând cu anul 1280, prin Codul de legi Vigaiat, adoptat în Spania [3] se condamnau anumite metode de luptă considerate interzise, precum: otrăvirea armelor de luptă și a surselor de apă potabilă. Secolul al XVIII-lea intră în istoria dreptului internațional umanitar ca o perioadă în care se încheie un șir de tratate bilaterale între forțele armate ale diferitelor state, cu scopul de a interzice violența, actele de perfidie militară și blocada, de exemplu, Tratatul de prietenie și pace, încheiat la 10 septembrie 1785 între SUA și Prusia. Mai târziu, în cadrul Congresului de la Viena (1814-1815) apare noțiunea de "neutralitate militară permanentă" - lucru care a pus capăt unui șir lung de conflicte din Europa, etc.^[4]. Totuși, limitarea strictă, eficientă și explicită a mijloacelor de luptă s-a făcut mult mai târziu, în cadrul Conferințelor de pace de la Haga din 1899 [26] și 1907 [27].

Mai târziu, după Primul Război Mondial a fost adoptată o nouă serie de acte internaționale cu privire la război, acte menite a introduce noi principii și reguli în dreptul războiului, limitând astfel operațiunile permise și cele interzise. După 1945, sub egida Organizației Națiunilor Unite, au fost adoptate mai multe acte internaționale, care interziceau genocidul, utilizarea unor anumite arme, reglementau protecția victimelor de război și a bunurilor culturale, etc.^[4].

De-a lungul timpului s-au adoptat mai multe convenții, protocoale, legi, etc. în materia conflictelor armate. Odată cu evoluția tehnicii și a tehnologiei moderne, a fost imperios necesară dezvoltarea metodelor, tehnicilor, instrumentelor și tehnologiilor utilizate de armatele fiecărui stat modern. Astfel, din convențiile existente, pe parcurs, s-au conturat o serie de principii și

²¹³dr., conf. univ., Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova

²¹⁴Universitatea de Stat din Moldova

reguli fundamentale, toate constituind baza dreptului internațional umanitar [13, p. 14-15] (suma normelor de drept internațional, de sorginte comunitară sau convențională, destinate a reglementa, în mod special, probleme survenite în situații de conflict armat internațional sau neinternațional [2, p.11]),^[4].

1. Principiile dreptului conflictelor armate

Din toate actele internaționale existente de-a lungul timpului s-au conturat principii și reguli fundamentale precum: protecția persoanelor, victimelor de război, obiectivelor civile; interzicerea genocidului și a anumitor arme care pot avea efecte devastatoare asupra umanității și a mediului înconjurător; limitarea alegerii mijloacelor și tehnicilor de război, etc.^[4]. În acest context, considerăm oportun să cităm prevederile art. 35 din Protocolul 1 de la Geneva (1972) în conformitate cu care „beligeranții nu au un drept nelimitat în alegerea mijloacelor folosite spre a provoca pierderi inamicului”, iar atacurile trebuie îndreptate doar spre obiectivele cu caracter militar, nu și civil. Obiectivul militar reprezintă „interesul militar pe care, direct sau indirect, un obiectiv îl prezintă”, iar cel civil include bunurile civile, care pot fi: bunuri culturale (costând în monumente istorice, opere de artă, locuri de cult moștenire culturală/ spirituală a popoarelor) și bunuri necesare supraviețuirii populației civile (de ex. mijloacele de aprovizionare cu apă potabilă, lucrările de irigație, etc.) [16].

Un prim principiu important, este principiul necesității care semnifică faptul că statele beligerante nu au dreptul să folosească forța dincolo de limitele strict necesare în vederea atingerii scopului urmărit (victoria asupra inamicului, nu distrugerea lui). În viziunea cercetătorilor Constantin, Eugen și Spiru Haret acest principiu este de cele mai multe ori încălcat în special când luăm în calcul faptul că nu se poate analiza cu certitudine limita dincolo de care inamicul ar fi distrus, nimic, nu numai înfrânt^[4].

Trebuie să menționăm faptul că principiul necesității se aplică în coroborare cu principiul proporționalității unui atac. Testul aplicat pentru determinarea proporționalității unui atac este reglementat în Protocolul adițional la Convențiile de la Geneva (1949), art. 51(5)(b): „atacurile de la care se poate aștepta ca să cauzeze incidental pierderi de vieți omenești la populația civilă, rănirea de persoane civile, pagube bunurilor cu caracter civil sau o combinație a acestor pierderi și pagube, care ar fi excesive în raport cu avantajul militar concret și direct așteptat” [16] încalcă principiul proporționalității [6, p.147].

Principiul evitării suferinței inutile sau al umanismului, denumit uneori principiul evitării rănirii inutile impune forțelor militare să evite provocarea violenței excesive în raport cu inamicul. Esența acestui principiu constă în aceea că beligeranții nu au voie să folosească acele forme de violență care nu sunt absolut necesare pentru obținerea victoriei. Părțile nu au un drept nelimitat în alegerea mijloacelor și metodelor de război [2, p.105].

Acest principiu a apărut inițial din preocupările umanitare îndreptate spre diminuarea suferințelor soldaților răniți, fiind codificat în Regulamentele privind legile și obiceiurile războiului pe uscat, anexate la Convenția de la Haga (IV) privind legile și obiceiurile războiului pe uscat, (1907) art. 23(e) ca o limitare a armelor: „este în special interzisă . . . să folosească arme, proiectile sau materiale create pentru a provoca suferințe inutile” [27] *Lato senso*, acest principiu reflectă spiritul umanitar al convențiilor de la Geneva pentru limitarea efectelor războiului asupra populației civile și a proprietății. Principiul umanismului poate fi poziționat ca o contrabalansare a principiului necesității militare [6, p.149].

Aplicarea practică a principiului umanismului determină optimizarea mijloacelor și metodelor de război, cât și utilizarea diferențiată a acestora în funcție de obiectivele militare sau nemilitare ale adversarului, atacurile urmând să fie îndreptate doar împotriva obiectivelor

militare - deci nu împotriva persoanelor sau bunurilor civile. Acest principiu subliniază ideea conform căreia, singura rațiune și singurul scop legitim al războiului este slăbirea forțelor adverse. Războiul trebuie să fie îngăduit, limitat, în așa fel încât să rămână doar la un nivel de afacere interstatală,^[4] interguvernamentală și să nu aducă atingere vieții sau sănătății oamenilor, a bunurilor materiale și mediului în general [2, p.106].

2. Categoriile de arme interzise de prevederile dreptului conflictelor armate

Cristalizarea principiilor necesității și a evitării suferinței inutile a determinat adoptarea unui șir de tratate internaționale. În secolul XX, chiar înainte de Primul Război Mondial, au existat o serie de acte internaționale care au stabilit categoriile de arme interzise, cât și reguli de bază ale războiului [2, p.106]. Categoriile de arme interzise includ: cochilii explozive cu o greutate mai mică de 400 de grame, conform Declarației de la Sankt Petersburg, 1868; gloanțe care se desfășoară și se aplatizează cu ușurință în corpul uman, care sunt interzise de Declarația de la Haga, 1899; substanțe și arme toxice, (regulamentul de la Haga privind Legile și Obiceiurile Războiului terestru, 1907), armele chimice (Protocolul de la Geneva, Din 1925, Convenția privind Armele Chimice, 1993), arme biologice (Protocolul de la Geneva, Din 1925, Convenția privind Armele Biologice, 1972), arme care produc pagube, cu fragmente care nu sunt detectabile în corpul uman cu ajutorul X-ray (Protocolul I la Convenția privind Anumite Arme Convenționale, 1980), arme incendiare (Protocolul III la Convenția privind Anumite Arme Convenționale, 1980), arme orbitoare cu laser (Protocolul IV la Convenția privind Anumite Arme Convenționale, 1995), mine, capcane și "alte dispozitive" (Protocolul II modificat în 1996 la Convenția privind Anumite Arme Convenționale), minele anti-personal (Convenția de la Ottawa privind Interzicerea Minelor antipersonal, 1997), resturile explozive de război (neexplodate) (Protocolul V la Convenția privind Anumite Arme Convenționale, 2003), munițiile cu dispersie (Convenția privind Munițiile cu Dispersie, 2008) [9].

2.1. Armele biologice

Considerăm oportun să examinăm separat regimul juridic al armelor biologice, care actualmente sunt interzise. Armele biologice au fost definite de către Secretarul General al ONU într-un raport intitulat „Armele chimice și bacteriologice și efectele posibile ale utilizării lor” - ca fiind „mijloacele de luptă concepute pe bază de agenți biologici și utilizate în timp de război cu scopul de a cauza îmbolnăvirea sau moartea în rândul animalelor, plantelor și oamenilor” [25]. Armele biologice au fost definite în felul următor: „Aceste arme ... constau în utilizarea organismelor vii sau produselor lor toxice pentru cauzarea morții, unei incapacități sau vătămări a omului, precum și animalelor domestice ori unor distrugereri de recolte” [25]. Datorită efectului necontrolabil în timp și spațiu al efectelor biologice și genetice ale acestor arme, folosirea lor în cazul unui conflict armat constituie un act îndreptat nu numai contra unui inamic sau unor inamici dar și contra omenirii și vieții pe Pământ, în general [7, p. 426 și p. 15].

Protocolul de la Geneva din 17 iulie 1925 cu privire la interzicerea folosirii în război a gazelor asfixiante, otrăvitoare și alte gaze, precum și a mijloacelor bacteriologice de război [33] este primul act internațional ce urmărește ilegalizarea acestor arme. De asemenea, Convenția cu privire la interzicerea perfecționării, producerii și stocării armelor bacteriologice (biologice) și cu toxine [28] se întemeiază pe hotărârea exprimată chiar din preambul - a statelor părți, de a acționa în vederea realizării de progrese efective în direcția dezarmării generale și totale, inclusiv a interzicerii și eliminării tuturor tipurilor de arme de distrugere în masă (interzicerea dezvoltării, producerii și stocării armelor chimice și bacteriologice și eliminarea lor prin măsuri eficiente facilitând realizarea dezarmării generale și totale)^[4]. Obligațiile asumate de către fiecare stat parte la Convenție sunt: 1) să nu dezvolte, producă, stocheze sau să obțină sau să rețină în alt fel:

a) agenți microbieni sau alt fel de agenți biologici sau toxine, oricare ar fi originea lor sau metoda de producere, de tipuri și în cantități care nu se justifică prin scopuri profilactice, de protejare sau alte scopuri pașnice; b) arme, echipament sau mijloace de răspândire desemnate a utiliza asemenea agenți sau toxine pentru scopuri ostile sau în conflicte armate; 2) să distrugă sau să deverseze spre scopuri pașnice, cât de curând posibil, toți agenții, toxinele, armele, echipamentul și mijloacele de răspândire prevăzute anterior, care se află în posesia sa sau sub controlul sau jurisdicția sa; 3) să nu transfere nici unui beneficiar, oricare ar fi acesta, direct sau indirect și să nu sprijine, în nici un fel, vreun stat, grup de state sau organizații internaționale, să fabrice sau să dobândească în alt fel vreunul din agenții, toxinele, armele, echipamentul sau mijloacele de răspândire specificate la art.1 al Convenției; 4) să ia, în conformitate cu prevederile constituționale, orice măsuri necesare de interdicere și prevenire a dezvoltării, producerii, stocării, achiziționării sau reținerii de agenți, toxine, arme, echipament și mijloace de distrugere specificate în art.1 al Convenției, în cadrul teritoriului său sau în teritoriile sale aflate sub jurisdicția sau controlul său ^[28].

Tindem să menționăm faptul că în pofida interdicției generale de folosire a armelor interzise consfințite în Protocolul de la Geneva din 17 iulie 1925 cu privire la interzicerea folosirii în război a gazelor asfixiante, otrăvitoare și alte gaze, precum și a mijloacelor bacteriologice de război [33] armele biologice au fost folosite în conflictele armate în sec. XX.

În perioada interbelică Japonia era preocupată de crearea armelor bacteriologice. Un centru științific secret în care au fost modificate tulpini de microorganisme patogene a fost organizat sub conducerea microbiologului Shiro Ishii. Agenții patogeni ai tifosului, ciumei, holerei au fost cultivați în laborator și modificați astfel încât să cauzeze daune maxime și moartea rapidă a adversarilor. Au fost efectuate experimente inumane asupra prizonierilor de război chinezi, sovietici și coreeni ^[32].

Este cunoscut faptul utilizării armelor bacteriene în luptele împotriva Uniunii Sovietice și Mongoliei în 1939. Detașamentele speciale de voluntari sinucigași au infectat râurile Argun, Halkin-Gol și Hulusutai cu mai multe bacterii printre care tifoide, antrax, ciumă, holeră. Drept urmare, 8 persoane au murit din cauza infecțiilor periculoase din partea trupelor sovieto-mongole, iar 700 de pacienți au fost salvați. În Japonia din cauza folosirii armelor bacteriologice au fost înregistrate mai mult de 8 mii de cazuri de infectare cu tifos, holeră și ciumă ^[32].

Armele bacteriologice au fost folosite în timpul Războiului japonez-chinez în Bătălia de la Changde în 1941. Puricii infectați cu ciumă și momeala de cereale pentru șobolani au fost aruncați dintr-un avion în oraș și în împrejurimile sale. Drept urmare, a izbucnit o epidemie, care în 4 luni a răpit viața a aproape 8 mii de locuitori din Changde. Atacul respectiv a determinat evacuarea rezidenților rămași. Japonezii au preluat controlul asupra unui oraș pustiu distrus de bombardamentele de artilerie în timpul asediului ^[32].

În timpul celui de-al II-lea Război Mondial, în pofida existenței interdicției generale de folosire a armelor biologice, părțile beligerante au recurs de nenumărate rânduri la folosirea acestui mijloc de distrugere în masă pentru a-și asigura victorie militară. În bătălia de la Stalingrad 1942 rozătoarele livrate la locația tancurilor germane trebuiau să deterioreze cablajul din ele și să le dezactiveze. În plus, șoarecii erau purtători de tularemie, o infecție bacteriană care provoacă febră și intoxicație generală. Aceasta rar duce la un rezultat fatal, însă poate să cauzeze suferințe fizice persoanei infectate. La începutul lunii noiembrie 1942, înainte de viitoarea ofensivă a Armatei Roșii, șoarecii au fost trimiși la operațiune. Rozătoarele căutau căldură și mâncare, ceea ce le-a determinat să se urce în tancuri și au ros izolația circuitelor electrice. O

parte semnificativă a tancurilor a fost deteriorată, însă puține persoane au fost infectate, iar cauza bolii lor a fost rapid stabilită de medicii germani ^[32].

Alte cazuri de folosire a armelor biologice au fost constatate în cadrul conflictelor militare contemporane. Unii experți consideră că Statele Unite au folosit arme biologice în timpul Războiului din Vietnam, unde au fost pulverizate peste 100 de mii de tone de erbicide și defoliate, care afectează, în primul rând, vegetația, cu scop de a distruge verdeța pe copaci pentru a vedea unitățile de partizani din aer. Folosirea armelor biologice în acest caz a determinat distrugerea ecosistemului. Tindem să menționăm faptul că pesticidele nu au un efect absolut selectiv. Deci, în Vietnam, folosirea acestor arme a determinat scăderea semnificativă a numărului peștilor, care a determinat scăderea de 10-20 de ori a numărului peștilor prinși în timpul pescuitului până la mijlocul anilor 80, decât înainte de utilizarea pesticidelor în scopuri militare. În plus, folosirea armelor biologice a determinat scăderea fertilității solului de 10-15 ori ca urmare a utilizării erbicidelor, cât și distrugerea mai mult de 5% din terenurile agricole ale țării. Folosirea acestui tip de arme a determinat îmbolnăvirea de circa 1,6 milioane de persoane. Mai mult de 7 milioane de oameni au fost forțați să părăsească zonele în care au fost folosite pesticide ^[30].

În plus, armele biologice erau folosite de teroriști. Arma biologică sarin a fost folosită de către secta religioasă "Aum Shinrikyo" în zonele publice din Japonia inclusiv în metroul din Tokyo în 1994, 1995. Trebuie să menționăm și răspândirea sporilor de antrax prin sistemul poștal al Statelor Unite în 2001, care a cauzat moartea a cinci persoane ^[30].

Prin urmare, în pofida interdicției generale de folosire a armelor biologice, a fost creat un precedent periculos de utilizare a acestora atât în conflicte internaționale, cât și cele internaționalizate. Folosirea acestora arată, pe de o parte, faptul că pacea și securitatea omenirii este pusă în pericol prin folosirea armelor biologice, care reprezintă un mijloc nediscriminatoriu de distrugere în masă, iar, pe de altă parte, determină necesitatea elaborării unui plan de acțiuni consecvent întreprins de comunitatea internațională pentru a determina nerecurgerea la folosirea armelor biologice în conflicte naționale și internaționalizate.

2.2. Armele chimice

În cadrul acestei cercetări considerăm oportun să analizăm regimul juridic al armelor chimice, deoarece, în pofida interdicției generale de folosire a acestei categorii de arme deosebit de periculoase, în sec. XXI au fost constatate cazurile aplicării acestora. Armele chimice reprezintă mijloace de luptă pe bază de substanțe chimice - gazoase, solide sau lichide - folosite în caz de conflict armat și producând efecte toxice directe asupra oamenilor, animalelor sau plantelor (sau, mai pe scurt, reprezintă mijloacele de distrugere în masă al căror efect se bazează pe folosirea proprietăților nocive ale substanțelor toxice) [2, p.110]. Cu efecte mai reduse, în timp și în spațiu, decât armele biologice, armele chimice, utilizate inițial (în primul Război Mondial) sub formă de gaz sau fum, au cunoscut treptat o perfecționare, atât a substanțelor chimice în sine, cât și a mijloacelor de folosire a acestora. Armele fitotoxice (numite și defoliate sau ierbicide) sunt folosite împotriva vegetației, dar au efecte și asupra oamenilor, cum este cazul ierbicidului numit „Agent orange” folosit de către armata americană în războiul din Vietnam, la sfârșitul anilor '60, care conținea dioxină „cea mai temută dintre toate otrăvurile neradioactive”. „Agent orange” este o substanța deosebit de toxică folosită în cantitate mare (aprox. 43.000.000 de litri) între ianuarie 1962 și septembrie 1971, pe 2,02 milioane hectare de jungle, ceea ce a determinat afectarea atât a oamenilor, cât și distrugerea vegetației ^[4].

Protocolul de la Geneva privind interzicerea folosirii în război a gazelor asfixiante, toxice și a mijloacelor bacteriologice (adoptat la 14 iunie 1925) [33] a fost încheiat sub auspiciile

Societății Națiunilor ^[4]. În preambul, se prevedea: „înaltele Părți contractante, atât timp cât nu sunt încă părți la tratate prohibind această folosire, recunosc această interzicere, acceptă să extindă această interzicere la folosirea mijloacelor de război bacteriologic și convin să se considere legate între ele prin termenii acestei declarații” [33]. Convenția privind interzicerea producerii, dezvoltării, stocării și utilizării armelor chimice și distrugerea acestora (semnată la Geneva 1993) [29] reprezintă o actualizare a Protocolului de la Geneva, și are ca scop declarat „realizarea de progrese eficiente în direcția dezarmării generale și complete sub control internațional strict și eficace, inclusiv al interzicerii și eliminării tuturor tipurilor de arme de distrugere în masă” [29]. În conformitate cu prevederile art.1 al Convenției privind interzicerea producerii, dezvoltării, stocării și utilizării armelor chimice și distrugerea acestora (semnată la Geneva 1993) “Părțile se angajează: a) să nu dezvolte, producă, dobândească în alt mod, stocheze sau conserve arme chimice sau să transfere, direct sau indirect, arme chimice altora; b) să nu folosească arme chimice; c) să nu se angajeze în nici o pregătire militară pentru folosirea armelor chimice; d) să nu ajute, încurajeze sau determine în nici un fel, pe altcineva, să se angajeze în orice activitate interzisă unui stat parte prin Convenție. În același timp, statele se obligă să distrugă armele chimice pe care le deține în proprietate sau pe care le-a abandonat pe teritoriul altui stat și orice instalații de producere a armelor chimice” [29].

Prin urmare, în cadrul conflictelor armate folosirea armelor chimice a fost interzisă, iar comunitatea internațională a ajuns la un comun acord privind ilegalitatea folosirii acestora din perspectiva obligației generale de a contribui la fortificarea păcii și securității omenirii, cât și din perspectiva necesității evitării producerii suferințelor inutile în timpul conflictelor armate. În pofida interdicției generale de folosire a armelor chimice în sec. XXI sunt înregistrate cazurile de folosire a armelor respective în cadrul conflictelor armate. În noiembrie 2004, trupele americane au folosit muniție cu fosfor alb în timpul asaltului asupra orașului irakian Fallujah. Inițial, Pentagonul a negat utilizarea unor astfel de muniții, dar în cele din urmă a recunoscut acest fapt. Numărul exact de decese ca urmare a utilizării fosforului alb în Fallujah nu este determinat. Fosforul alb este folosit ca agent incendiar (provoacă arsuri grave oamenilor), dar și produsele sale de dezintegrare sunt foarte toxice [31].

Cel mai mare atac cu arme chimice în timpul confruntării din Siria a avut loc în aprilie 2013 în Ghouta de Est, o suburbie a Damascului. Ca urmare a bombardării cu cochilii de sarin, potrivit diferitelor surse, între 280 și 1700 de persoane au fost omorâte. Inspectorii ONU au reușit să stabilească că în acest loc au fost folosite rachete sol—sol cu sarin folosite de armata siriană [31].

Prin urmare, în pofida interdicției generale de producere și folosire a acestora arme, reglementate prima dată de Protocolul de la Geneva privind interzicerea folosirii în război a gazelor asfixiante, toxice și a mijloacelor bacteriologice (adoptat la 14 iunie 1925) [33], aceste arme continuă să fie utilizate de statele beligerante, ceea ce atât pune în pericol pacea și securitatea omenirii, cât și creează un precedent periculos, iar existența acestora arată posibilitatea statelor de a folosi armele chimice în eventuale conflicte internaționale globale.

2.3. Armele nucleare

În pofida reglementării principiului umanismului, ca cel definitoriu în cadrul dreptului conflictelor armate, cât și a celui de evitare a suferințelor inutile, folosirea anumitor tipuri de arme nu este interzisă, ceea ce pune în pericol pacea și securitatea omenirii. În prezent armele nucleare reprezintă cel mai periculos mijloc de distrugere în masă, iar numărul de arme existente, ca și puterea lor, nu sunt deloc neglijabile. Arma nucleară deținută legal de cinci state și de facto de alte două state, iar un alt stat a experimentat-o în octombrie 2006, constituie singurul tip de

arme care, la peste 60 de ani de existență, nu este supus unui regim juridic propriu-zis, neproliferarea având – cum rezultă din chiar termenul folosit – scopuri limitate. Arma nucleară aparține tipului de arme de distrugere în masă foarte periculoase, putând produce efecte distructive nediscriminatorii pe arii întinse ca spațiu, dar și în timp ^[15]. Conceptul de arma nucleară este definit de Tratatul de instituire a unor zone libere de arme nucleare, în conformitate cu care „un dispozitiv nuclear exploziv” reprezintă orice armă nucleară sau alt dispozitiv capabil de a elibera energie nucleară, indiferent de scopul în care ar putea fi folosită. Termenul include o asemenea armă sau dispozitiv în forme neasamblată sau parțial asamblată, dar nu include mijlocul de transport sau de furnizare a unei astfel de arme ori dispozitiv dacă mijlocul de transport poate fi separat de dispozitiv și nu constituie parte integrantă a acestuia [21] [18], iar dispozitivul posedă un ansamblu de caracteristici care îl fac propriu folosirii în scopuri militare [20].

Având în vedere efectele distructive fără precedent, dar și impactul emoțional puternic asupra întregii omeniri, aceste arme reprezintă și un instrument de descurajare („deterance”) a statelor care nu le posedă [10, p.9-10]. Armele nucleare cuprind în sfera lor: bomba atomică (care produce efecte prin fisiunea rapidă a atomilor de uraniu 235 sau de plutoniu); bomba cu hidrogen (numită și termonucleară, deoarece are la bază energia eliberată prin fisiunea izotopilor de hidrogen - realizată la temperaturi înalte) și bomba cu neutroni (care are efecte mortale asupra oamenilor pe o suprafață cu raza de 1200-1400 km [2, p.16]), ^[4].

Apărută în 1945, arma nucleară a fost folosită pentru prima oară la sfârșitul celui de-al II-lea Război mondial, de către SUA împotriva unui stat considerat ca inamic, respectiv asupra orașelor japoneze Hiroshima, la 6 august 1945, și Nagasaki, la 9 august 1945, având efecte dezastruoase și provocând distrugerea a numeroase vieți omenești, majoritatea civili. Recurgerea la folosirea armei nucleare, în condițiile tulburi ale sfârșitului războiului, a fost contestată de către unii, iar alții au considerat că aceasta a redus numărul de victime pentru ambele părți prin grăbirea sfârșitului războiului ^[15].

La cea de-a doua Conferință a statelor părți (1980) la Tratatul de neproliferare, directorul general al AIEA a declarat că pe pământ există 50.000 de arme nucleare, cu o putere de explozie totală echivalentă cu o putere de 1.000.000 de ori puterea de explozie a bombei folosită la Hiroshima în 1945 [14, p.385]. Conform unui bilanț, de atunci și până în prezent, arme nucleare au fost detonate de peste 2000 de ori pentru testarea și demonstrarea scopurilor acestora. Asemenea detonări au efectuat, ca puteri nucleare recunoscute prin Tratatul de neproliferare: Statele Unite ale Americii, Uniunea Sovietică (din 1991 Federația Rusă), Marea Britanie, Franța, China, iar ca deținătoare de facto – India și Pakistan, la care s-a adăugat, în octombrie 2006, și Coreea de Nord. Alte state ar putea să dețină arma nucleară, dar nu au recunoscut în mod public această situație, altele recunosc posesia unor asemenea arme, însă neverificată. Totuși, la începutul anului 2007, Israelul a făcut unele dezvăluiri în acest sens ^[15]. Tindem să menționăm faptul că conform art.IX, alin.3 din Tratatul de neproliferare „*Pentru scopurile prezentului Tratat un stat posesor de arme nucleare este statul care a produs și detonat o armă nucleară sau orice alt dispozitiv nuclear exploziv înainte de 1 ianuarie 1967*” [22]. Anume bazându-ne pe aceste prevederi poate fi stabilit numărul de state care dețin arma nucleară legal și cele care au elaborat-o fără a ține cont de interdicția generală de dezvoltarea a acestora arme.

Având în vedere faptul că efectul bombelor atomice, cele mai rudimentare, mai primitive, aruncate asupra orașelor Hiroshima și Nagasaki a fost, în cifre rotunde, o sută de mii de oameni pentru fiecare bombă, se poate trage concluzia că efectele unui război nuclear ar face să pălească orice alte amenințări asupra mediului (și, implicit, asupra omului) și aceasta deoarece o bombă

termonucleară poate avea o putere mai mare decât a tuturor explozibililor folosiți în războaie, de când s-a inventat praful de pușcă; dar, pe lângă efectele generate de explozie și căldură, aceste arme introduc un nou agent - radiația, care extinde efectele nefaste atât în spațiu, cât și în timp. Aceasta fiind realitatea, se poate spune că un război nuclear ar suprima, odată cu o parte a omenirii, și speranța de viață a generațiilor viitoare și a altor forme de viață superioară pe Terra, dacă nu cumva ar fi ultimul război [11, p.39], după care nu se va mai putea spune care sunt învingătorii ^[4].

Statele au încercat de-a lungul timpului, să interzică armele nucleare, sens în care s-au folosit mai multe criterii pentru a adopta norme care, în loc să interzică total și definitiv orice fabricare și utilizare de arme nucleare și orice experiență nucleară, se rezumă de fapt doar la interdicții și limitări parțiale ^[4]. În acest context considerăm oportun să menționăm câteva interdicții de amplasare a armelor nucleare bazate pe zone, și anume: 1) interdicția de a efectua experiențe nucleare sau de a plasa arme nucleare în atmosferă, în spațiul cosmic și sub apă stabilită de Tratatul privind interzicerea experiențelor cu arma nucleară în atmosferă, în spațiul cosmic și sub apă, 1963, Moscova [19]; 2) interdicția de a experimenta, fabrica, produce sau achiziționa, primi, depozita, instala, monta sau preda arme nucleare într-o anumită zonă, care reiese din prevederile Tratatului vizând interzicerea armelor nucleare în America Latină din 1985 [20]; 3) interdicția de a plasa pe orbită în jurul Lunii, sau pe o altă traiectorie în direcția sau în jurul Lunii a vreunui obiect purtător de arme nucleare sau de a utiliza astfel de arme pe suprafața sau în solul Lunii, stabilită de prevederile Tratatului ce guvernează activitatea statelor pe Lună și pe celelalte corpuri cerești din 1979 [34]; 4) interdicția de a nu plasa arme nucleare în Antarctica ca urmare a semnării Tratatului asupra Antarcticii din 1951 [23]; etc. [12, p. 423].

Declarația cu privire la interzicerea folosirii armelor nucleare și termonucleare (din 6 noiembrie 1961) [17] a Adunării Generale ONU condamnă folosirea armelor nucleare, considerând-o o adevărată violare a legilor umanității. Tratatul de neproliferare a armelor nucleare din 1968, 12 iunie (intrat în vigoare în 1970) [22] obligă statele semnatare să respecte interzicerea completă a producerii, achiziționării, stocării, testării și folosirii armelor nucleare ^[4].

Tratatul de interzicere totală a experiențelor nucleare adoptat de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 10 septembrie 1996 [24] se fondează pe recunoașterea faptului că încetarea tuturor exploziilor experimentale, a armelor nucleare, precum și ale oricărui alt tip de explozii nucleare, prin prisma dezvoltării și a perfecționării armelor nucleare, precum și prin împiedicarea proliferării de noi tipuri de arme nucleare avansate, constituie o măsură eficientă de dezarmare nucleară și de neproliferare. Fiecare stat parte se angajează să nu efectueze explozii experimentale cu arme nucleare sau orice alt fel de explozii nucleare, să interzică sau să împiedice orice explozie de acest tip, în orice zonă aflată sub jurisdicția sau sub controlul său. În plus, fiecare stat parte se angajează să se abțină de la a provoca, a încuraja sau a participa în orice fel la efectuarea oricăror explozii experimentale cu arme nucleare sau a oricăror alte explozii nucleare ^[4]. Trebuie să precizăm faptul că statele, care dețin legal arma nucleară nu au mai procedat la efectuarea unor experiențe nucleare după încheierea în 1996 a Tratatului de interzicere totală a experiențelor nucleare ^[24].

Pornind de la cele expuse anterior putem concluziona că eforturile de reglementare juridică în cadrul multilateral s-au canalizat spre neproliferarea armelor nucleare, vizând două mari direcții: a) neproliferarea orizontală – oprirea răspândirii armelor nucleare pe glob și b) neproliferarea verticală – limitarea perfecționării și apariției unor noi generații de arme nucleare. Cât privește neproliferarea orizontală, reglementarea juridică s-a orientat pe două direcții: – reglementarea principală reprezentată de Tratatul de neproliferare a armelor nucleare, adoptat în

1968, care instituie un regim global de neproliferare; – reglementări conexe sub forma unor tratate privind instituirea de zone denuclearizate care creează regimuri zonale de interzicere totală a armelor nucleare ^[15].

Prin urmare, în pofida pericolului generat atât de simpla existență a armelor nucleare, cât și de posibilitatea ipotetică de folosire a acestora, armele nucleare în prezent nu sunt interzise, din contra, acestea sunt legal deținute de un șir de state cu mari puteri nucleare.

În plus, nu este interzisă utilizarea armelor termobarice, cu laser. Referindu-ne la alte tipuri de arme, care sunt deosebit de periculoase pentru victimele conflictelor armate, trebuie să menționăm faptul că în prezent, 34 de țări au produs peste 210 de muniții diferite cu dispersie care sunt interzise în conformitate cu tratatele internaționale. Acestea includ grenade, rachete, bombe, rachete și lansatoare de cluster. Cel puțin 87 de țări au stocuri de muniții cu dispersie în acest moment sau le-au avut în trecut. Munițiile cu dispersie disponibile în prezent în număr de milioane și conțin miliarde de submuniții individuale din cele 87 de țări care au sau au avut stocuri de muniții cu dispersie, 16 le-au folosit efectiv în timpul conflictului armat. În mai multe cazuri, a fost înregistrată utilizarea unor astfel de muniții de către grupuri armate nestatale [8].

În contextul cercetării armelor interzise, considerăm oportun să remarcăm faptul că dreptul internațional, actualmente în vigoare, interzice amenințarea sau folosirea forței împotriva integrității teritoriale sau a independenței politice a oricărui stat sau în orice alt mod incompatibil cu scopurile ONU [1, art.1 alin. (4)]. Totodată, dreptul internațional convențional, art.51 din Carta ONU [1, art.51] (precum și cel cutumiar), recunoaște dreptul la autoapărare individuală sau colectivă în cazul producerii unui atac armat împotriva unui stat, iar art.42 [1, art.42] permite utilizarea forței în cazul în care Consiliul de Securitate al ONU poate recurge la măsuri cu folosirea forței armate, conform capitolului VII (art.42) din Carta ONU ^[15].

Subliniem însă că, interzicând amenințarea cu forța sau folosirea forței, art. 2 alin. (4) [1, art. 2 alin. (4)] și nici art. 51 [1, art.51] din Carta ONU, după cum nici dezvoltările principiului, în baza Declarației Adunării Generale a ONU referitoare la principiile dreptului internațional (1970) [5], nu au în vedere anumite arme, ci se referă la orice act de forță, indiferent de armele folosite, deci acestea interzic forța și amenințarea cu forța ca principiu, nu și sub aspectul tipului de arme care ar putea fi folosite ^[15].

Concluzii

În cadrul prezentei investigații științifice trebuie să remarcăm faptul că armele pot fi folosite “legal” doar în condițiile autoapărării. Cu toate acestea, statele sunt obligate să respecte prevederile tratatelor și convențiilor internaționale, care interzic aplicarea anumitor tipuri de arme. În acest context, autoapărarea nu poate servi o scuză pentru aplicarea armelor interzise împotriva inamicului.

Tindem să menționăm că statele sunt obligate să respecte principiul umanismului în cadrul desfășurării conflictelor armate, principiul *pacta sunt servanda*, care consfințește necesitatea respectării obligații asumate mai ales a celor legate de interdicția folosirii anumitor tipuri de arme. De asemenea, considerăm necesară mărirea numărului de arme interzise prin includerea armelor nucleare, a celor termobarice și cu laser. În acest context, este necesară redimensionarea conceptului de “arme interzise” dictat de realitățile contemporane ale sec. XXI.

Bibliografie

1. Carta Națiunilor Unite din 26 iunie 1945 Organizația Națiunilor Unite <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/19362>
2. Cloșcă I., Suceavă I., Drept internațional umanitar, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, 1992
3. Codul de legi Vigaiat din 1280, Spania
4. Constantin Eugen, and Spiru Haret. "The threat of armed conflicts on the environment. nuclear, chemical, biological and ecological weapons." communication, context, interdisciplinarity: 312. https://www.researchgate.net/profile/Dumitru-Mircea-Buda/publication/275174663_Iulian_Boldea_Coordinator_-_Communication_Context_Interdisciplinarity_Studies_and_Articles_Vol_III_Section_Law/links/55349d580cf2f2a588b260de/Iulian-Boldea-Coordinator-Communication-Context-Interdisciplinarity-Studies-and-Articles-Vol-III-Section-Law.pdf#page=312
5. Declarația asupra principiilor dreptului internațional privind relațiile prietenești și de cooperare dintre state, conform Cartei Națiunilor Unite din 24.10.1970 <https://lege5.ro/gratuit/gu4taoju/declaratia-asupra-principiilor-dreptului-international-privind-relatiile-prietenesti-si-de-cooperare-dintre-state-conform-cartei-natiunilor-unite-din-24101970>
6. Dowdy, R., Cherry, J., Berry, J., Bogar, T., Clark, B., Blank, J., Deson, J., Festa, M., Lund, M., Radio, K. And Walsh, P., Law of Armed Conflict Deskbook - The Judge Advocate General's Legal Center and School – Virginia, 2015
7. Geamănu Gr., Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1977
8. International Committee of the Red Cross (2010) Cluster munitions: what is it and what is the problem? Кассетные боеприпасы: что это такое и в чем заключается проблема? - МККК (icrc.org)
9. International Committee of the Red Cross Arms 2010 Оружие - МККК (icrc.org)
10. Istrate C., Dreptul dezarmării multilaterale, Editura All Beck, București, 2005
11. Mandravel C., Guțul-Văluță M., Pământeni- Dușmanii Terrei, Editura Albatros, 1987
12. Marinescu D., Tratat de dreptul mediului, Editura AU Beck, București, 2003
13. Mazilu D., Dreptul păcii. Tratat, Editura All Beck, București, 1998
14. Năstase A., Documente fundamentale ale dreptului internațional și ale relațiilor internaționale, 1b, Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 1997
15. Popescu D., Problema regimului juridic privind armele nucleare. În: Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale. 2007, nr. 4, pp. 9-18. ISSN 1857-1999. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/1.Problema%20Regimului%20juridic%20privind%20armele%20nucleare.pdf
16. Protocol Adițional nr. 1 din 10 iunie 1977 la convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale Publicat în MONITORUL OFICIAL al României nr. 68 din 14 mai 1990 <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/50334>

17. Декларация о запрещении применения ядерного и термоядерного оружия Принята резолюцией 1653 (XVI) Генеральной Ассамблеи от 24 ноября 1961 года https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/nuc_prohibition.shtml
18. Договор о Безъядерной Зоне Южной Части Тихого Океана CD/633 art. 1 (lit. c) https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pdf/nuclear_free_pacific.pdf
19. Договор о Запрещении Испытаний Ядерного Оружия в Атмосфере, в Космическом Пространстве и под Водой 1963 года (Московский договор о запрещении испытаний ядерного оружия в трех средах (сферах)) <https://docs.cntd.ru/document/1901293>
20. Договор о запрещении ядерного оружия в Латинской Америке и Карибском бассейне No. 1968 United Nations Treaty Series 1968 https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pdf/tlatelolko.pdf
21. Договор о Зоне, Свободной от Ядерного Оружия, в Африке A/50/426 https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pdf/pelindaba.pdf
22. Договор о нераспространении ядерного оружия Одобен резолюцией 2373 (XXII) Генеральной Ассамблеи от 12 июня 1968 года https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/npt.shtml
23. Договор об Антарктике No. 5778 United Nations Treaty Series 1961 https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pdf/antarctic.pdf
24. Договор о всеобъемлющем запрещении ядерных испытаний (ДВЗЯИ) https://www.ctbto.org/fileadmin/user_upload/legal/treaty_text_Russian.pdf
25. Доклад Генерального Секретаря Химическое и Бактериологическое (Биологическое) Оружие и Последствия его Возможного Применения Организация Объединенных Наций Нью-Йорк 1969 https://digitallibrary.un.org/record/577282/files/A_7575_Rev.1_S_9292_Rev.1-RU.pdf
26. Конвенция 1899 г. о Мирном Решении Международных Столкновений 1899 <https://docs.pca-cpa.org/2016/01/b01cad1e-1899-convention-for-the-pacific-resolution-of-international-disputes-russian-version.pdf>
27. Конвенция о законах и обычаях сухопутной войны, 18 октября 1907 года 18-10-1907 Договор с приложением: Положение о законах и обычаях сухопутной войны <https://www.icrc.org/ru/doc/resources/documents/misc/hague-convention-iv-181007.htm>
28. Конвенция о запрещении разработки, производства и накопления запасов бактериологического (биологического) и токсинного оружия и об их уничтожении Одобрена резолюцией 2826 (XXVI) Генеральной Ассамблеи от 16 декабря 1971 года https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/bacwear.shtml
29. Конвенция о запрещении разработки, производства, накопления и применения химического оружия и о его уничтожении Принята в Париже 13 января 1993 года https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/chemweapons.shtml
30. Коновалов, П. П., Арсентьев, О. В., Буянов, А. Л., Низовцева, С. А., & Масляков, В. В., Применение биологического оружия: история и современность. Современные проблемы науки и образования, (6), 1170-1170. 2014 <https://s.science-education.ru/pdf/2014/6/1348.pdf>
31. Крупнейшие случаи применения химического оружия в истории 07.04.2017 <https://www.rbc.ru/photoreport/07/04/2017/58e76c2a9a7947528d57950f>
32. От Золотой орды до СССР: 5 реальных случаев применения биологического оружия <https://kulturologia.ru/blogs/210118/37532/>

REGLEMENTAREA JURIDICĂ A ACTIVITĂȚILOR COMPANIILOR MILITARE ȘI DE SECURITATE PRIVATE ÎN GERMANIA ȘI FRANȚA

Alexandr CAUIA²¹⁵
Corina ZACON²¹⁶

Rezumat: Din punct de vedere istoric continentul European este locul unde au apărut și s-au dezvoltat cele mai diverse forme de utilizare a forțelor armate private. În perioada contemporană reglementarea juridică a statutului companiilor militare și de securitate private a cunoscut o dezvoltare diferită în dependență de abordarea guvernului față de locul și rolul factorului privat în domeniul de securitate și apărare națională și a unui set de factori specifici pentru fiecare stat în parte.

Prezentul articol își propune să analizeze evoluția, esența și elementele specifice ale reglementărilor naționale ale statutului juridic al companiilor militare și de securitate private în legislațiile naționale ale Germaniei și Franței, pentru a evidenția realizările, practicile și tendințele de gestionare și asimilare a factorului privat în procesul de realizare a obiectivelor de apărare și securitate națională.

Cuvinte cheie: Germanie și Franța, companii militare și de securitate private, reglementare juridică națională, mercenariat, drept internațional umanitar.

Germania este poate una dintre cele mai restrictive țări în ceea ce privește reglementarea activității companiilor militare și de securitate private.

În sensul analizei istorice, urmează a fi punctat fenomenul implicării actorilor privați în cadrul structurilor militare ale statului german, și anume Waffen-SS, structură militarizată cu funcții inclusiv politice și ideologice care a servit exclusiv intereselor partidului de guvernare care, în structura corpurilor militare de elită germane, ocupă cu siguranță un loc aparte. Pe de o parte, ea nu poate fi disociată de crimele săvârșite în numele ideologiei celui de-al Treilea Reich în teritoriile ocupate, începând cu implementarea acțiunilor genocidare la care unele dintre unitățile sale au participat activ pentru a deveni vârful de lance pentru acest fenomen. [13, 464 p.]

Pe de altă parte, fanatismul războinic manifestat de unii membri ai Waffen-SS pe câmpurile de luptă a oferit acestei forțe armate imaginea unei organizații militare de elită. Pe lângă această primă imagine „eroică”, liderii celui de al Treilea Reich au susținut ideea greșită precum că această organizație ar întruchipa prototipul armatei europene, așa cum și l-au imaginat democrațiile occidentale. [26, p. 155-158]

În sensul raportului dintre „armatele private” și „armatele de stat”, Waffen-SS-ul ar fi foarte dificil să fie încadrat într-una din aceste două categorii. Ca forță armată, această structură a reprezentat într-adevăr la fel de mult o trupă în serviciul statului, cât și un instrument în serviciul ambiției politice și ideologice a Partidului Național Socialist. Geneza trupelor armate SS în anii 1930, funcțiile acestora în cadrul Statului Național Socialist și modul de funcționare a acestora,

²¹⁵PhD, Associate Professor, The Free International University of Moldova (ULIM) (Kishinev, The Republic of Moldova). E-mail: cauia.alex16@gmail.com

²¹⁶PhD student, Free International University of Moldova (ULIM) (Chisinau, Republic of Moldova) E-mail: corinazacon@mail.com

care poate fi descris ca instrument militar în timpul conflictului ne permit să înțelegem mai bine această forță cu caracter paramilitar. [17, p. 192]

Procesul de creare, sistemul de gestionare profund ideologizat și supunerea exclusivă față de un partid politic ar permite evidențierea unor elemente ale unei structuri private, în pofida faptului că ulterior, partidul national-socialist și-a atribuit toate funcțiile statului german.

În 1994, guvernul lui Helmut Kohl a angajat armata germană (Bundeswehr) într-un proces de externalizare, dar implementarea acestuia din urmă a fost oarecum diferită de modelul britanic. Autoritățile germane au acționat cu mai multă precauție și au încercat să mențină controlul direct asupra serviciilor externalizate prin participarea publică la formarea unor companii private.

Adoptarea acordului-cadru „inovare, investiții și eficiență” între Ministerul Apărării și reprezentanții comunității de afaceri germane în decembrie 1999 a făcut posibil să se facă un pas înainte în implementarea externalizării.

În 2005, aproape 700 de companii private au semnat acest acord pentru a realiza 14 proiecte-pilot. Acestea au vizat atât asistența IT, cât și pregătirea militară. Unul dintre cele mai ambițioase proiecte a fost privatizarea celui mai mare centru de formare al Bundeswehr, un contract câștigat de GÜZ-System-Management. Contractul de trei ani cu o valoare de 75 de milioane de euro cu condiția ca firma să administreze centrul, în special prin furnizarea de sprijin logistic în timpul instruirii, întreținerea complexului și a parcului de vehicule. În 2008, Ministerul German al Apărării a încheiat un nou acord cu compania Rheinmetall în vederea modernizării centrului de instruire. Inițial, grupul Rheinmetall s-a specializat în sectorul auto, dar s-a orientat și către sectorul de apărare. Acest contract, în valoare de 100 de milioane de euro, acoperă o perioadă de șase ani. [23]

Companiile din sector erau adesea întreprinderi semi-publique, în care guvernul german a păstrat suficiente pîrghii pentru a menține controlul asupra procesului de privatizare. Firma care se ocupă de furnizarea de îmbrăcăminte către armată era deținută în proporție de 25,1% de guvernul german. Totuși, din 2003, aceste companii au fost și ele supuse procedurilor de achiziții publice și tendința este către o dezangajare treptată a Statului, care este acum gata să se bazeze în întregime pe „legile pieței”. [19, p. 15]

Germania se bucură de un corp de legi care se referă la aspectul privat în realizarea funcției militare și de apărare, care datează de la Codul său comercial din 1927. Cu toate acestea, cea mai mare parte a codului se adresează mai degrabă transferului de tehnologie și arme militare decât de servicii reale prestate. În 1999 și 2002, a fost actualizat pentru a include servicii de securitate private, standarde de instruire și cereri de angajare pentru companiile militare private și de securitate.

Franța. Înainte de Revoluția Franceză, războiul între state era purtat de armate profesioniste cu contingent stabil. Războiul, ca și fenomen, era considerat al regelui, nu al națiunii. Decretul Convenției din 23 august 1793 privind o națiune înarmată a transferat războiul în rândul maselor. [27, p. 4]

În sensul prezentei cercetări este important să analizăm statutul juridic al Legiunii Franceze și al membrilor acestei structuri. Existența Legiunii Franceze se datorează în mare măsură motivelor politice. Astfel, Franța are posibilitatea să utilizeze un grup de legionari pentru a-și proteja interesele, fără a suferi pierderi în rândul cetățenilor săi.

Crearea Legiunii a fost cauzată de o serie de motive care au afectat interesele naționale ale Franței ca imperiu colonial. În anii 1830, politica externă a Franței s-a concentrat pe colonizarea țărilor nord-africane, în special a Algeriei. [28, p. 24-38]

Legiunea era formată în principal din cetățeni străini, dar i s-au alăturat și francezii, care au profitat de ocazie pentru a-și schimba datele biografice. Pentru majoritatea doritorilor, Legiunea a permis și permite legionarului, după trei ani de de la înrolare, în temeiul unui contract, să dobândească cetățenia franceză, precum și să-și schimbe numele de familie și alte date personale, fapt la care apelează adesea persoanele cu trecut criminal, deoarece cererile depuse pentru înrolarea în Legiune pot fi anonime. [24]

Apărarea națională a Franței se bazează pe principiile consacrate în Constituție. În conformitate cu art. 34 din Constituția Franței, Parlamentul este împuternicit să emită legi care definesc principiile organizării apărării naționale. [2] Procedura și condițiile pentru serviciul militar sunt stabilite în Codul serviciului național din 1971 și în Legea cu privire la statutul general al personalului militar din 1972. Urmărirea penală împotriva personalului militar se desfășoară în conformitate cu Codul de justiție militară [4] și cu Legea privind cercetarea și examinarea infracțiunilor militare din 1982.

În art. 12 din preambulul Declarației Drepturilor Omului și Cetățeanului din 1789, se consacră că „asigurarea drepturilor civile ale omului și cetățeanului implică necesitatea folosirii forței armate. Așadar, această putere este stabilită în interesul tuturor, nu în interesele private ale celui cărui i se încredințează”. [6, art 12] În conformitate cu preambulul Constituției franceze din 1946, anumite activități publice pot fi desfășurate de companii private, cu excepția funcțiilor publice naționale. Acestea sunt considerate funcțiile obligatorii ale statului în conformitate cu obligațiile constituționale. În domeniul reglementării transferului funcțiilor publice în sarcina persoanelor private, legislația franceză diferă semnificativ de legislația SUA. Față de sectorul privat sunt stabilite cerințe drastice, iar procedura de transfer a acestui gen de funcții este strict reglementată.

Nu există o lege specifică în dreptul francez care să reglementeze activitățile acestor companii. Companiile preferă să se autointituleze „firme internaționale de consultanță în domeniul riscului”, „firme specializate în managementul riscurilor”. Doar compania Secopex se autointitulează o companie militară și de securitate privată prin analogie cu companiile americane și britanice. În ciuda faptului că termenul „companii militare și de securitate private” nu este caracteristic dreptului și practicii franceze, acest termen se dovedește a fi cel mai potrivit pentru a defini fenomenul supus cercetării.

Problema companiilor militare private a fost mult timp un tabu în gândirea strategică franceză. La începutul anilor 1990, sfârșitul Războiului Rece și apartheid-ul, împreună cu o explozie a numărului de conflicte „de intensitate scăzută”, au permis apariția unei noi piețe pentru securitatea privată.

Țări precum Statele Unite, Marea Britanie, Africa de Sud, Australia sau Israel au intrat rapid în acest sector și modelează standardele acestuia. Franța, la rândul ei, s-a ținut departe de dezvoltarea acestei piețe și absența oricărei dezbateri reale pe această temă părea să culmineze cu promulgarea legii din 14 aprilie 2003 cunoscută sub numele de „reprimarea activității mercenare”. [9] O poziție aparent fermă, care poate fi surprinsă în contextul strategic actual care se caracterizează prin: reduceri drastice ale bugetului Apărării, reducerea dimensiunii armatelor, încetarea recrutării, reorientarea forțelor pe „afacerea de bază”, omniprezența mass-mediei și afirmarea unei doctrine „zero morți” sunt argumente care păreau să fie utilizate în favoarea poziționării Franței în această nișă.

Cerințele stricte pentru companii nu sunt întâmplătoare. În Franța, de multă vreme, s-a dezvoltat conceptul de serviciu public, a cărui esență se rezumă la faptul că anumite tipuri de activități ale statului nu pot fi transferate spre executare persoanelor fizice în conformitate cu

hotărârea Consiliului Constituțional al Franței nr 86-207 din 25-26.06.1986. Aceste activități includ: „justiție, poliție, apărare, educație și sănătate”. [7]

Răspunderea pentru independența națională și integritatea teritorială revine Președintelui în conformitate cu art. 5 din Constituția din 1958. [2, art. 5] Posibilitatea implicării CMSP pentru prestarea de servicii în sectorul de securitate este interpretată din perspectiva păstrării suveranității statului, întrucât securitatea națională ar putea depinde de eficiența sarcinilor îndeplinite de companiile private, ceea ce este inadmisibil prin prisma esenței prevederilor constituționale.

Epuizarea competențelor și pierderea de know-how este unul din elementele care impun o analiză amplă a locului și rolului CMSP în sistemul de securitate și apărare a Franței. Având în vedere salariile oferite de CMSP, care sunt de până la zece ori mai mari decât salariile militarilor în funcție, capacitatea de reținere a personalului armatelor regulate este subminată, mai ales în cazul forțelor speciale. De asemenea, externalizarea tot mai mare a întreținerii sistemelor de înaltă tehnologie prezintă riscul unei pierderi de know-how de către forțele armate și crește riscul dependenței de sectorul privat. Mai mult, așa cum subliniază Christian Olsson, CMSP pot acționa în teren ca multiplicatori ai violenței, „adăugând mijloace tehnologice relativ sofisticate la dinamica conflictului local”. [21, p. 11-48]

De asemenea, generează suspiciuni interesul CMSP de a alimenta cererea de securitate și protecție, cu atât mai mult având în vedere numeroasele conexiuni de care beneficiază în cadrul cercurilor politice, militare și industriale. Bruno Delamotte, CEO al Risk & Co, a atras astfel mânia sectorului prin utilizarea termenului de „comercianți de frică” pentru a desemna susținătorii privatizării armatei. [20]

Aceste limite sunt incontestabile și bine cunoscute factorilor de decizie francezi, întrucât reducerea drastică a bugetului apărării obligă forțele armate să exploreze în continuare calea externalizării.

Amploarea luată de fenomenul pirateriei maritime, față de care s-au înregistrat numeroase succese de către actorii privați, a influențat puternic deschiderea dezbaterii și a dat naștere a două rapoarte parlamentare care s-ar putea dovedi a fi decisive.

Renunțarea la monopolul violenței legitime, chiar parțială și strict reglementată, constituie în Franța o adevărată dilemă culturală. O reflecție profundă a fost deja inițiată, au fost realizate multe studii. Se prezintă acum oportunitatea de a adopta un model de securitate privată „à la française”, capabil să integreze calitățile concurenților săi anglo-saxoni și să evite deficiențele acestora. Putem paria că refluxul pirateriei somaleze, în plus compensat în mare măsură de explozia numărului de atacuri din Golful Guineei, nu îl va împinge pe legiuitor să amâne încă o dată o luare a deciziilor necesare. [14, p. 157]

Prin adoptarea legii privind reprimarea activității mercenare la 14 aprilie 2003, Franța s-a opus hotărât sectorului privat. Această lege, foarte apropiată de Convenția III de la Geneva din 1949 [8] și Protocolul Adițional I din iunie 1977, [1] stabilește astfel șase condiții cumulative care definesc statutul de mercenar. De fapt, cele șase criterii nu sunt aproape niciodată combinate și Franța nu interzice în mod oficial existența unei companii militare private pe teritoriul său. Au fost astfel create companii „de consultanță” precum GEOS, Amarante sau Secopex, active în lupta împotriva pirateriei sau în protecția cetățenilor francezi în țările cu risc, iar competențele acestora sunt apreciate în străinătate. Unii experți [11, 268 p.] nu au omis să denunțe această poziție contradictorie sau chiar „schizofrenică” a Franței, care, fără a interzice cu adevărat activitatea, preferă să nu-și pună problema autorizării depline și, dacă este cazul, a susținerii acestora.

La începutul anului 2010, Secretariatul General pentru Apărare și Securitate Națională a fost însă însărcinat cu redactarea unui raport confidențial privind profiturile companiilor de securitate private și oportunitatea sprijinirii pieței franceze.

Fără îndoială, cerințele față de competențe profesionale sunt importante. Cu toate acestea, în opinia realizatorilor raportului PRIV-WAR din 20.05.2009, prezentarea oricăror cerințe de competențe și cunoștințe este esențial formală, întrucât în legislația franceză lipsește lista exhaustivă a tipurilor de servicii care pot fi prestate de aceste companii. [22]

CMSP franceze care furnizează servicii pe teritoriul statelor străine sunt de obicei sub controlul statului. De exemplu, activitățile externe ale CIVIPOL Conseil în instruire, logistică, dezvoltare strategie, suport tehnic pentru trupe au fost controlate de Ministerul de Interne francez. Serviciile companiei sunt utilizate și de Comisia Europeană în exercitarea atribuțiilor Uniunii Europene în domeniul asigurării libertății, securității interne și justiției. Compania a furnizat servicii guvernelor străine și organizațiilor internaționale precum ONU și NATO.

Din punct de vedere structural, societatea este o societate pe acțiuni cu participare de stat în valoare de 40% din capital. Președintele companiei este un funcționar - prefectul. Compania are o rețea extinsă de sucursale în Germania, Spania, Ucraina, Yemen, Niger, Mali, Angola, Camerun. În 2012, CIVIPOL Conseil a semnat un contract cu guvernul Republicii Moldova pentru „consolidarea dezvoltării capacității regionale”, în același an a furnizat asistență tehnică personalului militar din Mali, servicii de protecție civilă pentru populația din Georgia și servicii de „ordine publică” în Ucraina. [25]

În contextul restricțiilor bugetare suferite de armatele occidentale în general și de Franța în special, externalizarea pare așadar inevitabilă și este deja parțial realizată: pregătirea piloților de elicopter ai aviației ușoare de uscat a armatei (ALAT) din Dax de către compania HéliDax, închirierea avioanelor de transport, externalizarea funcției de asigurare cu îmbrăcăminte, a pregătirii marinei franceze, a conducerii bazei Creil. [10] Retragerea trupelor și a materialelor din Afganistan, deși contractate unor companii străine, este, de asemenea, un bun exemplu în acest sens.

Pe de altă parte, în ceea ce privește securitatea, în opinia autorului Georges Malbrunot „dacă ar fi să externalizăm securitatea edificiilor noastre diplomatice în străinătate, 80% din piață ar merge către companii militare private britanice sau americane”. [18]

Astfel, din ce în ce mai mulți jucători politici și militari se îndoiesc că Franța își poate permite, din motive etice, să lipsească de pe o piață evaluată între o sută și două sute de miliarde de dolari pe an, și să-și lase competențele, foarte apreciate, să fugă în străinătate. Capacitatea sa de a-și onora angajamentele externe și influența pe scena internațională sunt, de asemenea, în discuție, în timp ce industria anglo-saxonă modelează normele acestui sector pe care, fără îndoială, îl domină: în anii 1990, CMSP-urile americane ar fi format armatele a peste patruzeci și două de țări, impunând astfel modelul operațional american.

În raportul lor din 14 februarie 2012, deputații Christian Ménard și Jean-Claude Viollet o afirmă direct: evocând o „zonă sensibilă și strategică”, ei consideră că este „imperativ să ieșim din această situație” și că „Interesul național astăzi necesită constituirea unui sector robust și credibil”. Aceștia insistă asupra rolului indispensabil al statului, ca detonator al suveranității, dar mai ales ca potențial client. [14, p. 155]

Astfel, Defence Conseil International este o companie privată, dar activitățile sale sunt controlate de Ministerul Apărării francez, iar compania COFRAS, care este o filială a acesteia, oferă suport tehnic forțelor armate. În 1997, raportorul special privind utilizarea mercenarilor a

declarat că compania COFRAS din Franța era practic identică cu compania britanică Executive Outcomes.

Organizația pentru apărarea drepturilor omului Amnesty International a criticat activitățile unei alte companii private franceze, DCI, prezentate ca „o formă de privatizare a cooperării militare franceze”. Cu toate acestea, conform cifrelor oficiale, compania este pe jumătate deținută de stat. Realizarea sarcinilor este controlată direct de Ministerul Apărării. Pe baza acestui fapt, este greu de spus că firma este privată. Administratorii consideră că companiile nu au nevoie de supraveghere guvernamentală suplimentară dacă o astfel de supraveghere reprezintă o amenințare la adresa profitului. În sprijinul imaginii lor, companiile fac declarații că sunt pregătite să respecte regulile morale, etice, legile naționale privind utilizarea forței, drepturile omului și convențiile internaționale. Majoritatea acestor companii dezvoltă standarde de conduită și coduri de etică, cum ar fi Codul de etică GEOS. [5]

Legislația franceză incriminează crima de genocid și alte crime împotriva umanității comise în timp de război. [3] În 2008, ministrul francez al Apărării a spus că angajații CMSP ar trebui să fie trași la răspundere penală în fața instanțelor franceze pentru încălcarea dreptului internațional, iar companiile pot fi urmărite penal alături de alte persoane juridice în temeiul dreptului francez. [12]

Potrivit generalului de brigadă Loup Francart, [15] cele treizeci și ceva de companii franceze care pot pretinde că aparțin sectorului de securitate privată s-au poziționat în principal în domeniul consilierii, auditului, formării, ca parte a unei oferte adresate în principal către companii. Incapabil să facă față anglo-saxonilor în mai multe zone operaționale, acesta pledează pentru constituirea unor „societăți de sprijin strategic și operațional” și respinge termenul de „companie militară privată”.

Aceste companii, fără a lua parte la operațiuni de luptă, ar crește considerabil potențialul de răspuns al Franței la conflicte asimetrice, ar consolida capacitatea și viteza acesteia de a proiecta forțele armate și le-ar permite într-adevăr să se reorienteze asupra activității lor de bază, inclusiv la nivel național, unde CMSP pot fi actori cheie în managementul dezastrelor naturale.

Chestiunea eticii, profesionalismului și verificării operatorilor ar putea, la rândul ei, să găsească un răspuns în instituirea de către stat a unui sistem de acreditare, care ar crea securitate privată „à la française” fapt pe care-l susțin un număr tot mai mare de experți. Pierre de Saqui de Sannes propune astfel un sistem de acreditare și evaluare anuală a competențelor supravegheat de o autoritate de stat specializată. [16]

Pentru a crește vizibilitatea pieței franceze, ar putea fi în sfârșit înființat un lobby național, pe modelul Internațional Peace Operations Association (IPOA) și British Security Industry Association (BSIA). Georges-Henri Bricet des Vallons propune așadar crearea unei organizații inspirate de Consiliul Național pentru Activități de Securitate Privată (CNASP), dar dedicată companiilor cu vocație internațională. [14, p. 156]

Cu toate acestea unele structuri precum Defense Conseil International, COFRAS acționează pe teritoriile statelor străine și prestează practic toată paleta de servicii caracteristice celor mai cunoscute companii militare private.

Concluzii

În urma analizei apariției, dezvoltării și reglementării juridice a activității companiilor militare și de securitate private la nivel național în statele europene precum: Germania și Franța putem formula următoarele concluzii:

- Spre deosebire de politica britanică privind externalizarea, autoritățile germane au optat pentru contracte pe termen scurt, care ar trebui să contribuie la limitarea dependenței de CMSP și mai presus de toate încurajează aceste companii private să se orienteze spre necesitățile clienților dacă doresc reînnoirea contractului.

- În Franța putem constata o creștere a interesului față de CMSP și o tendință clară de recunoaștere și reglementare a acestora.

- Franța a identificat o soluție ingenioasă. Structurile care prestează servicii similare CMSP sunt organizate drept companii mixte. O parte din capitalul statutar al acestora este controlat de statul francez, iar activitățile acestora sunt strict monitorizate de către stat prin intermediul ministerului apărării sau altor structuri etatice. Astfel, formal aceste companii nu sunt private, iar legislația franceză nu utilizează termenii de companie militară privată sau companie militară și de securitate privată. Legislația franceză este foarte restrictivă în ceea ce ține de companiile de pază private și companiilor de detectivi și dreptul angajaților acestora de a purta arma de foc.

- Germania și Franța, care fac parte din familia de drept romano-germanică, nu dispun de o legislație bine dezvoltată la acest subiect și utilizează sau beneficiază tacit de serviciile acestor companii.

Bibliografie

Acte normative

1. Additional Protocol I to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the protection of victims of international armed conflicts (Protocol I), 8 June 1977. [on-line]. [accessed 10.11.2021]. Available on Internet: <URL: https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/icrc_002_0321.pdf>

2. Constitution de la France, 3 juin 1958 [on-line]. [accessed 15.08.2021]. Available on Internet: <URL: https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/constitution/constitution.pdf>

3. Code pénal français, 1994. [on-line]. [accessed 10.11.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006070719/>>

4. Code de justice militaire, France, 08.07.2021. [on-line]. [accessed 15.08.2021]. Available on Internet: <URL: [https://codes.droit.org/PDF/Code%20de%20justice%20militaire%20\(nouveau\).pdf](https://codes.droit.org/PDF/Code%20de%20justice%20militaire%20(nouveau).pdf)>

5. Code D'etique et deontologie a l'intention des dirigeants et des employes [on-line]. [accessed 10.11.2021]. Available on Internet: <URL: https://www.cdpq.com/sites/default/files/medias/pdf/fr/code_ethique_dirigeants_employes_fr.pdf>

6. Déclaration des droits de l'homme et du citoyen, adoptée par l'Assemblée constituante de France le 26 août 1789 [on-line]. [accessed 25.09.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.elysee.fr/la-presidence/la-declaration-des-droits-de-l-homme-et-du-citoyen.>>

7. Décision Conseil Constitutionnel, No. 87-232 DC, Jan. 7 1988, J.O. 482. [on-line]. [accessed 25.09.2021]. Available on Internet: <URL: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/acces-par-date/decisions-depuis-1959/1988/87-232-dc/decision-n-87-232-dc-du-7-janvier-1988.8564.html>>

8. Geneva Convention relative to the treatment of prisoners of war, august 12, 1949. [on-line]. [accessed 25.10.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/publications/icrc-002-0173.pdf>>

9. Loi n° 2003-340 du 14 avril 2003 relative à la répression de l'activité de mercenaire [on-line]. [accessed 25.09.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000602805/>>

Monografii și articole de specialitate

10. Base de défense : une réforme à conforter, rapport d'information au Sénat, juillet 2012. [on-line]. [accessed 10.11.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.senat.fr/rap/r11-660/r11-660.html>>

11. Bricet des Vallons G.-H., Irak, terre mercenaire. Les armées privées remplacent les troupes américaines, 2010, 268 p.

12. Customary IHL, [on-line]. [accessed 10.11.2021]. Available on Internet: <URL: https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v2_cou_fr_rule151>

13. Cüppers M., Wegbereiter der Shoah. Die Waffen-SS, der Kommandostab Reichsführer-SS und die Judenvernichtung 1939-1945. Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2005, 464 p.

14. Even E. La France et les Societes Militaires Privees: enjeux e etat du debat. En: Inflexions, 2014/1 Nr. 25, p. 149 - 157

15. Francart L., Sociétés militaires privées, quel devenir en France ? Inflexions n° 5, "Humanitaire et militaire. Nouveaux mercenariat", janvier 2007. [on-line]. [accessed 10.11.2021]. Available on Internet: <URL: <https://www.inflexions.net/la-revue/5/nouveaux-mercenariats/francart-loup-societes-militaires-privees-quel-devenir-en-france>>

16. Guisnel J., La France pourrait autoriser le mercenariat, interdit depuis 2003, Défense ouverte (Le Point), 29 septembre 2010, [on-line]. [accessed 18.11.2021]. Available on Internet: <URL: https://www.lepoint.fr/editos-du-point/jean-guisnel/la-france-pourrait-autoriser-le-mercenariat-interdit-depuis-2003-29-09-2010-1242959_53.php>

17. Leleu J.-L., La Waffen-SS, milice politique au service d'une idéologie d'État. En: Actes du colloque Armees Privees, Armees d Etat. Mercenaires et auxiliaires, d'hier et d'aujourd'hui, 27 et 28.03.2008 p.191-204

18. Malbrunot G., L'État veut structurer le marché de la sécurité privée, Le Figaro, 29 septembre 2010, [on-line]. [accessed 10.11.2021]. Available on Internet: URL: <https://www.lefigaro.fr/international/2010/09/29/01003-20100929ARTFIG00505-l-etat-veut-structurer-le-marche-de-la-securite-privee.php>

19. Mampaey L., Mekdour M. La guerre en sous-traitance. Le Groupe de recherche et d'information sur la paix et la sécurité (GRIP), 2010/2, 32 p.

20. Merchet J.-D., Sociétés de sécurité : le coup de gueule de Bruno Delamotte, Blog Secret Défense (Libération), septembre 2010.

21. Olsson Ch., Vrai procès et faux débats : perspectives critiques sur les argumentaires de légitimation des entreprises de coercition para-privées. Dans: Cultures et Conflits, n° 52, 2003, p. 11-48

22. PRIV-WAR report from 20.05.2009 [on-line]. [accessed 10.11.2021]. Available on Internet: <URL: <https://priv-war.eui.eu/publications/>>

GENERATION OF RESERVE FORCES TO ENSURE THE SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

*Vladimir RAETCHI*²¹⁷

Abstract: *Articolul dat reflectă o sinteză a generării forțelor de rezervă întru asigurarea securității Republicii Moldova. Scopul este de a evidenția importanța pregătirii cadrelor de rezervă pentru sistemul de apărare națională și generării forțelor de rezervă. Articolul deasemenea reflectă legile și documentele din care derivă procesul de generare a forțelor de rezervă, precum și modul de aflare a cetățenilor în rezervă.*

Key words: *reserve forces, generation, regeneration, training, citizens, defence.*

The position of the Republic of Moldova at European and world level can be promoted only on coordinates derived from the status of neutrality and from the commitments and partnerships developed with other states. Thus, as the awareness of these realities, ensuring the security of the Republic of Moldova will be exercised by adopting its own action capabilities. In this context, the issue of generating and regenerating the defense forces of the Republic of Moldova, of military structures in crisis and war situations, is clearly raised.

In the recent hybrid and asymmetric conflicts in Ukraine and Nagorno-Karabakh, high-performance systems and resources of combat have been used, with high precision of firepower and great power of destruction, which cause many human and material losses, both among the fighters and the civilian population. Armed struggle, through violence, is becoming increasingly "human" and "materialistic" spectrum. Therefore, the human factor prevails over the protection of forces and means. Hybrid offensive actions are becoming more accurate, using as few resources as possible, but at the same time to produce as many losses as possible to the enemy. However, at the level of some decision-makers, there is a growing tendency to consider that the process of professionalization of the army determines the futility of mobilizing, setting up and training reserve forces.

In our view, this trend is at least unfortunate, if not harmful, considering that mobilization must be seen as an integral part of the process of generating and regenerating defense forces, being the most efficient way to shift the military structures of the initial operational capacity to the final one. Also mobilization represent the framework that makes it possible to exercise the right and, at the same time, the constitutional obligation of citizens to defend their country.²¹⁸ Through this approach, the defense of the country represent a combined effort of the population, economy and state institutions, the intervention of all force structures to ensure national security. Therefore, in order to be ready to respond to threats to national security, the Republic of Moldova must have policies and systems for generating and regenerating efficient structured, viable and functional armed forces, which include reserve forces and effective training mechanisms, mobilization and their use.

Balancing the personnel size of active forces and reserve forces by achieving an optimal ratio between them and the design of military specialties, which require training as close as possible to that which can be obtained in civil society. This requires important objectives of the process of transforming resources for mobilization in order to achieve efficient management in this field, in relation to the operationalization needs of armed structures.

²¹⁷PhD candidate, Head of Artillery Department, Military Sciences Faculty, Military Academy

²¹⁸Constitution of the Republic of Moldova

Consequently, the strategies pursued in the future must provide for the call for mobilization of citizens who already have a professional training for the functions they hold, following that, following a minimum of general military training, they will be able to participate in the fulfillment of specific missions of completed military structure. At the same time, increasing the attractiveness of military service and establishment of volunteer reserve forces are the conditions for increasing the quality of the reservists' contribution to the defense effort.

The design and implementation of a viable system for the generation and regeneration of defense forces, necessary to supplement the active and reserve personnel of the force structures, is a necessity to patent the military effort of the Republic of Moldova to the requirements of ensuring national security and permanent neutrality.

The replenishment of the forces with personnel destined for national defense is carried out according to the mixed principle based on the military obligation and the voluntary classification by contract. In order to supplement the national defense forces, according to the plan to mobilize the Armed Forces, to create the reserve and to compensate for the probable losses during the war, the reserve of the Armed Forces is being prepared. The destination, structure, forms of preparation and management of the reserve are governed by the "Law on the Reserve of the Armed Forces."

Public institutions and economic operators are responsible for creating mobilization capabilities and reserves, fulfilling contractual obligations, manufacturing, delivering and repairing weapons and military equipment, and fulfilling other tasks in the area of national defense required by law.²¹⁹

The training of the reserve of the Armed Forces (hereinafter A.F.) is carried out in the forms stipulated in "Law no. 1245 of 18.07.2002 on the preparation of citizens for the defense of the Fatherland," namely:

- Term military service;
- Military service by contract;
- Short-term military service;
- Military service with concentrated or mobilized reservists;
- Military service performed at Military Academy as a student;
- Other forms of training (in the military departments; in the civil protection formations and the voluntary sanitary formations of the Red Cross; in the training centers of the A.F. reserve).

The records of persons who have completed military training are recorded as reservists by military centers. Reserves may be called for training at military concentrations by military centers. The incorporation of the reservists into the mobilization is carried out by the local public administration authorities, both with the military centers, according to the plan to complete the A.F. approved by the Minister of Defense. Concentrated or mobilized reservists are released from military service at the end of the term of concentration, mobilization, imprisonment, reaching the age limit of being in reserve, unfitness for military service in time of war according to health status.²²⁰

The reserve of the A.F. is made up of citizens who have passed military training or those who have military training, but are over the age of 27 and are medical fited for military service.

Reserve force structure:

1. According to the degree of preparation: The trained reserve and the untrained reserve;

²¹⁹Law no. 345 of 25.07.2003 regarding the national defense, art. 11, 12, 40.

²²⁰Law no. 1245 of 18.07.2002 on the preparation of citizens for the defense of the Fatherland.

2. After assignments to military units: Active Reserve and Passive Reserve;

3. By age: Class I reserve and Class II reserve;

Upon reaching the A.F. reserve age limit, the reservists are withdrawn and excluded from the military records.

The A.F. reserve, at the declaration of mobilization, is managed according to the destination, in the manner established by the legislation.²²¹

The concepts of force generation and regeneration are increasingly present in the military literature and approached from different perspectives, in an attempt to explain the functional link between deployable forces, non-deployable forces and reserve forces. Sometimes, the concepts of generation and regeneration are approached in the logistics system without taking into account the personnel, the operationalization of the military structures in order to be able to fulfill their specific missions in the theaters of operations.

The missions in which the National Army can participate are the humanitarian ones, in support of peace, multinational, individual and ceremonial exercises. Therefore, the force generation and regeneration system is defined as the percentage by which the non-deployable forces on the territory of the Republic of Moldova, with the level of staffing, at peace, of 40-70%, complete with human resources the generating and regeneration forces up to at the level of the state of war organization, at the same time, if necessary, for the same purpose, volunteer reservists can be selected, which can be included in the respective military structures.

According to other sources, the regeneration of forces is defined as the ability of the logistics system to form and complete, in whole or in part, in a timely manner the structure and infrastructure of the army force categories. The gradual, partial or total activity of the structures and infrastructures of the national economy, including the restoration of management, equipment and stocks at war level.²²²

Thus, the concept of generation is a very complex one, which involves, on the one hand, the evaluation of activities in adjacent fields (personnel and logistics), and on the other hand, their harmonization in an integrated, functional system, which is the military unit. At the same time, we consider that the generation and regeneration of human resources must be the primary objective of the activity of all administrative structures of the army.

The essential mission of the military structures is to prepare and conduct military actions, in crisis situations and in time of war. To this end, the system for the generation and regeneration of defense forces must be built and cohesive and deployable functional procedures created, with a view to preparing the conditions for achieving interoperability with partner state systems. Therefore, we consider that the generation of human resources can be defined as the activity carried out by the military administrative structures in order to select, train, perfectionalization the personnel necessary to complete the units.

At the same time, the regeneration of human resources can be considered as the activity carried out by the military administrative structure in order to restore physical and mental capabilities, training and reintegration into commandments and military units, which combat capability has been temporarily affected.

In order to effectively fulfill the objectives of completing the units with human resources, in organizing this activity must be taken into account: the necessary to insure, according to the state of war organization, the additional reserve (10-15%), the amount of losses recorded, the

²²¹Law no. 1244 of 18.07.2002 regarding the AF reserve, art. 19.

²²²Collections of terms, concepts and notions of reference in the military policy domain, national security and armed defense, Bucharest, Editura Militară, 2000.

time available and the priorities to complete, the human resources available, the complexity of the operational-tactical situation, the nature of the actions taken, the time conditions and season, as well as the characteristics of the terrain.

The degree of completion of the units with resources is assessed by reporting the number of troops present to the war needs. Thus, depending on the degree of completion achieved, military units may be considered fit to accomplish a mission (when the degree of completion is at least 75%), neutralized (when the degree of completion is 50-74%) or destroyed (when degree of completion is less than 50%)²²³.

The units that have lost their combat capability can be replaced with the approval of the higher echelon and regrouping in districts, where they carry out activities to supplement resources.

In the event that there are insufficient opportunities to replace all units that have lost their combat capability, only units carrying actions to carry out missions in the main direction (s) shall be replaced or military action shall be continued with units with reduced combat capability, their efficiency is achieved by regrouping the existing forces, by using the number of other units / subunits under the same command, which cannot be rebuilt in due time or by strengthening with subunits within the forces of subsequent employment or in reserve.

Personnel who engage in combat techniques that have become inoperable on the battlefield shall be redistributed with priority to other structures within the subunit or unit, by functions of the same specialty or, as appropriate, regrouped within the training units to ensure the continuity of the training process, according to the orders of the commanders of the higher echelons.

In order to organize in a unitary conception and to ensure the viability of the system of generation and regeneration of forces, it is necessary to respect some principles by all echelons and local public administration authorities with responsibilities in this field. These aim at the clear establishment, even in peacetime, of the military warfare framework, as well as of the mobilization framework (place, situations, deployment, subordination, accumulation and inflow term, term of reception, equipment and establishment of subunits, operationalization), judicious design of needs and commitment of sufficient and optimal flows of resources.

At the same time, the formation and training of the reserve at the level of active forces standards, through a system of forces and assets, significantly reduces the duration of operationalization of the structures and provides the fighters with the necessary skills to accomplish the missions.

Another principle is the establishment of resources at the areal level, in relation to the disposition of the generating and regenerating forces and the big territorial units. Such a concept of distribution by areas of strategic interest ensures greater autonomy for military structures.

The generation and regeneration system must ensure the creation, management and recording of the necessary resources, both to ensure their mobilization and to restore the fighting capacity of the units as a result of losses suffered in theaters of operations, on or near the national territory.

A particular importance in ensuring the system of power generation and regeneration is the principle of multilateral protection and security, both during mobilization and during military operations.

²²³Instructions on the generation and regeneration of military forces / structures in crisis and war situations, Bucharest, 2003.

In the conditions of the new security environment, it is necessary to take into account other principles that generate the basis of the system of generation and regeneration of forces.

These principles may include the establishment of a unitary legislative and normative framework governing the selection, training, evidence and training of human resources, the creation of practical conditions for the real implementation of the voluntary reservist institution, the reform of the current army reserve forces for use in theaters of operations, in combat or logistical support missions, restructuring of unitary centers according to the new requirements of selection and recruitment, evidence and distribution of human resources, as well as informing civil society about the military profession and the attraction of young people with skills for military career, modernization the system of training and management of volunteer reservists, etc.

In this context, it is necessary to adopt the current system of generating and regenerating forces according to the requirements of the professional army, based entirely on volunteers.

Bibliography

1. The Constitution of the Republic of Moldova of July 29, 1994.
2. Law no. 345-XV of 25.07.2003 on national defense
3. Law no. 1245-XV of 18.07.2002 on the preparation of citizens for the defense of the Fatherland.
4. Law no. 162-XVI of 22.07.2005 on the status of the military.
5. Law no. 1244-XV of 18.07.2002 on the reserve of the Armed Forces.
6. Law no. 219 of 03.12.2015 on the participation of the Republic of Moldova in international missions and operations.
7. Law no. 212-XV of 24.06.2004 on the state of emergency, siege and war.
8. Law no. 1192-XV of 04.07.2002 on the preparation for mobilization and mobilization.
9. Instructions on the generation and regeneration of military forces / structures in crisis and war situations, Bucharest, 2003.
10. Collections of terms, concepts and notions of reference in the fields of military policy, national security and armed defense, Bucharest, Editura Militară, 2000.

MANIFESTAREA SPECIFICĂ A DETERMINĂRILOR NOMOLOGICE ALE ACȚIUNILOR MILITARE DUSE ÎN LUPTA DE APĂRARE

Alexandru TANASIEV²²⁴

Abstract: *Of the military theorists who have studied and debated the vast subject of the laws and principles of armed struggle and argued for their practical application, most have stated that at all times the preparation, conduct and execution of war have been governed by certain general principles. It remains in the future the basis of military art and science, whatever the character of the war. Whoever deviated from this truth built artificial doctrines, which collapsed from the first clashes with the realities of war.*

The determination of laws and principles that influence the organization, planning and conduct of military actions at all levels, has been noticed since ancient times, history offering many examples of military thinkers and commanders who have highlighted and successfully applied them in practice. Marshal F. Foch emphasized in this sense that "the art of war, like all other arts, has its theory and its principles; otherwise it is not an art".

Cuvinte cheie: *legi, principii, război, armata, evoluție, confruntare armata, lupta armata, acțiuni militare, nomologic.*

Dacă majoritatea teoreticienilor au apreciat caracterul stabil al legilor generale ale războiului și implicit ale luptei armate, cât și al celor particulare, făcând precizarea că ele pot înregistra unele modificări atunci când parametri la care se raportează acțiunile își modifică fizionomia, se apreciază că, în urma unei abordări atente se poate reuși desprinderea unor noi modalități de acțiune a legilor și principiilor luptei armate.

La începutul secolului XXI, în fața omenirii se întinde un nou veac în care un mare număr de semeni poate fi salvat de la inaniție, în care ravagiile poluării pot fi anihilate prin crearea de tehnologii mai curate, în care o mai bogată diversitate de culturi și popoare poate participa la noua configurație a viitorului și în care molima războiului poate fi oprită. Cu toate acestea, se pare că „ne repezim spre un nou ev întunecat de ură tribală, pustiire planetară și războaie, întrucât multe din armele noastre intelectuale de făurire a păcii sunt depășite fără speranță”[1].

De aceea, atâta timp cât războiul există, el continuă să fie studiat în toată complexitatea lui, atât luat ca întreg, cât și secvențial. Într-un asemenea context poate fi indus și studiul asupra dimensiunilor determinărilor nomologice ale acțiunilor militare moderne.

Clausewitz definea, pentru prima dată, esența războiului ca o continuare a politicii cu alte mijloace și anume mijloace violente, ceea ce aducea în teoria strategiei militare subordonarea punctului de vedere militar față de cel politic și penetrația elementului politic în domeniul militar nu atinge „amănuntele războiului”, ci vizează planul întregului război, al campaniei și, adesea, al bătăliei.

Evoluția actuală a teoriei și artei militare, constând într-un intens proces de dezvoltare și diversificare, reflectă conținutul, fizionomia și trăsăturile fenomenului militar contemporan, și, de asemenea, tendințele și perspectivele sale de dezvoltare. În acest context, devine tot mai evident faptul că declanșarea, desfășurarea și deznodământul confruntărilor armate în epoca actuală, au mai mult decât oricând, o determinare complexă, în care componenta militară nu mai are în mod inevitabil rolul hotărâtor. Implicarea atâtor domenii permite tot mai mult ca „în

²²⁴master în militarie, cu specializarea securitate și apărare, lector universitar, facultatea „Științe militare”, catedra „Artă Militară”, Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”.

prezent, asigurarea stării de securitate să fie un rezultat al convergenței strategiilor nonviolente sau al aplicării unor constrângeri de natură politică, economică etc.“[2].

Confruntarea armată modernă, caracteristică începutului de mileniu, capătă valențe noi în sensul că va poseda disponibilitățile necesare adaptării permanente la cerințele războiului viitor și, de asemenea, va fi în strânsă concordanță cu realizările din domeniile gândirii și practicii umane. Caracteristicile confruntărilor armate scot în evidență, în primul rând, trăsăturile „distinctive care le diferențiază în sfera confruntărilor impuse de război“[3].

În timp de pace, în special în perioada de tensiune pentru atingerea scopurilor politice sau economice se folosesc o serie de acțiuni militare care au caracteristici bine definite, astfel: angajarea adversarului potențial într-o cursă a înarmării căreia nu-i poate face față; încheierea unor alianțe militare care modifică echilibrele existente la un moment dat; utilizarea „diplomației violenței“; recurgerea la spectrul forței militare în politică și în unele dispute politice, chiar, dacă un război sau altul include într-un grad mai înalt sau mai redus confruntarea armată, aceasta își are propriile legități și coordonate ale evoluției, determinate de influența dimensiunilor obiective și subiective ale luptei armate.

Considerând războiul ca stare sau formă de manifestare a conflictului social se poate aprecia că relațiile conflictuale între grupările mari de oameni se pot manifesta în stare de pace, criză sau război. Deci și acțiunea militară în ansamblul său va putea fi studiată în cele două ipostaze principale – pace sau război.

În acest sens, elementele componente ale acțiunii militare se pot structura în modalități diferite în funcție de criteriile analizate. Relația logică dintre „agent, scop, obiect, mijloc, operație, metodă, situație, rezultat – de care depinde eficiența acțiunii – nu este o relație statică“[4]. Aceasta poate căpăta valori, soluții și aspecte diferite, dar luate în totalitatea lor, ele se pot dovedi utile în cercetarea, structurarea și aprofundarea acțiunii militare.

Termenul nomologic desemnează legitatea, cauzalitatea și cunoașterea lui de către oameni. El are semnificația că fenomenele, obiectele sau procesele sunt determinate logic, necesar și causal, iar oamenii, în activitatea lor practică trebuie să țină seama de aceasta pentru a asigura eficiența acțiunilor întreprinse. În același context, nomologicul cuprinde și momentul cunoașterii legilor și cauzelor care se manifestă în acțiunile sociale. Aceasta reprezintă o cerință logică în ideea reprezentării eficiente a acțiunii în general. Însă legile și cauzele obiective sunt prezente în orice activitate umană, dar manifestarea lor spontană nu poate asigura eficiența acțiunilor.

Determinarea nomologică se referă la legitatea, cauzalitatea, dar și la cunoașterea acțiunii. Deci orice acțiune poate fi generată de anumite cauze și guvernată de anumite legi obiective. În acest sens, legile și cauzele sociale se află la originea războiului, a evoluției sale istorice, dar și a fiecărei acțiuni militare. Însă așa cum fenomenul militar nu se poate identifica cu cel politic, tot așa legile și cauzele care se manifestă în acțiunea militară nu se pot identifica cu cele sociale și politice. În acest sens, subliniem faptul că legile obiective ale luptei armate nu pot fi încălcate fără a periclita acțiunea. Victoria sau înfrângerea în luptă reprezintă întotdeauna efectul unor cauze, de aceea relațiile cauzale au o însemnătate deosebită în organizarea și conducerea acțiunilor militare.

Totodată, se poate aprecia că această relație legi-acțiune (relații cauzale) trebuie nu numai bine înțeleasă, cunoscută, dar și aplicată corespunzător. Astfel, dacă ambele părți angajate în acțiune pot cunoaște în bună măsură legi, principii, nu se poate determina cu siguranță cine va obține victoria decât după derularea acțiunii propriu-zise.

Deci, se poate aprecia că „cerințele sistemului determinărilor nomologice se transpun în practică prin intermediul oamenilor, iar acțiunea umană conferă luptei armate o puternică încărcătură subiectivă, lupta armată modernă nefiind totuși, încă, o confruntare între roboți“[5].

Un comandant valoros nu se va putea lăsa în voia hazardului în organizarea, planificarea și derularea acțiunilor militare ale forței pe care o conduce. Efortul său de concepție, execuție, de asigurarea materială și morală a luptei, de conducere a trupelor și de contracarare a acțiunilor sau intențiilor adversarului urmărește să asigure realizarea măsurilor de care depinde obținerea succesului.

Tendențele de evoluție a luptei armate în apărarea armată a țării se vor oglindi cu siguranță în toate domeniile artei militare, însă adaptate condițiilor specifice ale acestui tip de război. În acest sens, se poate aprecia că elementele definitorii ale acestui tip de conflict, adică „amplourea și fizionomia acțiunilor, structura acestora, durata și intensitatea lor vor fi influențate de structura, organizarea și înzestrarea sistemului de forțe care se contrapun acțiunilor inamicului, de nivelul tehnic al mijloacelor de luptă proprii și ale inamicului“[6].

Acțiunile militare specifice apărării armate a țării se caracterizează prin fizionomie și conținut, delimitare spațio-temporală, cât și condiționări specifice succesive, evolutive și irepetabile; acestea impun necesitatea nu numai a existenței, dar și a manifestărilor specifice a condițiilor nomologice în scopul delimitării legilor și principiilor cu pondere importantă și cu aplicabilitate în pregătirea și desfășurarea acțiunilor.

Specificul confruntărilor armate adaptate la tipologia acțiunilor duse în toate domeniile artei militare pentru apărarea armată a țării este atât de diversă și bogată, încât tratarea sistemică numai a unor segmente ce o caracterizează reprezintă probabil o cale firească de urmat. Pentru tratarea și îndeosebi înțelegerea fenomenului în sine, ca apoi acesta, în toată complexitatea lui să fie aplicat la specificul național, trebuie acționat cu preponderență pentru cunoașterea și aprofundarea domeniului confruntărilor luptei armate, a caracteristicilor acestora în războiul modern.

Înțelegerea fenomenului în ansamblul său, dar mai ales dobândirea capacității de aplicare a acestuia la specificul național, specific la care „indiferent de traiectoria urmată de evoluția noastră militară, nu trebuie și nu se poate renunța“.

Ca urmare a stabilirii și exemplificării caracteristicilor specificului național, se poate continua cu rezultanta acestora, în domeniul strategic și parțial operativ, cum ar fi: acțiuni convergente terestre, aeriene și navale; acțiuni integrate; realizarea scopului strategic prin acțiuni operative și chiar tactice; la nevoie, adoptarea apărării armate generalizate în scopul salvării ființei naționale a poporului român.

Din această perspectivă, riposta dată agresorului va fi graduală și flexibilă și va cuprinde: avertizarea timpurie (oportună); reacția rapidă; apărarea armată generalizată; apărarea colectivă. În funcție de aceste tipuri de răspuns la acțiunile agresorului, apărarea armată a țării impune adoptarea formelor particulare de luptă, cât și a procedeelelor specifice, caracteristice condițiilor geomorfologice ale terenului.

Subliniind, încă o dată, relația bază nomologică-mișcare-luptă, se poate aprecia faptul că, la nivel tactic își vor regăsi utilitatea toate modalitățile de aplicare a principiilor luptei armate în întreaga gamă de forme și procedee de acțiune, atât a celor cu caracter ofensiv, defensiv, în condiții speciale, în spații fără fronturi în zone izolate, în acțiuni de rezistență armată, cât și în acțiuni originale pregătite și desfășurate ad-hoc[7].

Crearea condițiilor pentru obținerea succesului în acțiunile militare reprezintă un deziderat căruia i se subsumează toate eforturile intelectuale, conceptuale, de conducere, planificare, organizare și, în final, de execuție.

Acțiunea legilor luptei armate în relațiile violente caracteristice confruntării militare se produce în mod permanent, unitar și simultan, din momentul declanșării acțiunilor militare. Aprecierea că acțiunea legilor specifice luptei armate nu se poate produce decât în contextul declanșării și evoluției confruntării militare, întărește încă o dată ideea că războiul în desfășurarea lui este însoțit de legile sale generale cu aplicabilitate în esența și derularea legilor particulare – cele ale luptei armate.

Lupta armată, prin delimitările spațio-temporale caracteristice, pune forțele implicate în situația unor confruntări considerate critice, deci cu un grad sporit de risc pentru asigurarea succesului. De aici rezultă faptul că atât operativitatea conducerii, cât și eficientizarea modalităților de aplicare a cerințelor legilor luptei armate vor trebui să se raporteze la factorul timp, condiția de eficacitate fiind ca timpul consumat pentru activitățile de aplicare a cerințelor luptei (și în esență a legilor) și pentru activitatea de conducere (culegere și prelucrare de informații, analiză, decizie, compararea variantelor, organizare ș.a.), să fie mai mic decât acela destinat aplicării practice a celor planificate. Atât la nivelul strategic cât și operativ, conducerea forțelor trebuie deci să-și încadreze toate inițiativele și acțiunile în timpul critic. Devansarea acestuia ar impune ca în întreaga gamă a acțiunilor și măsurilor să se urmărească înțelegerea cu anticipație a cerințelor legilor specifice luptei, în scopul exploatării favorabile a manifestării acestora, ca o condiție primordială pentru realizarea succesului în operațiile de amploare[8].

Cunoașterea conținutului, cerințelor, acțiunii și influențelor legilor luptei armate, considerată ca necesitate pentru conducerea forțelor participante, asigură celor abilitați posibilități sporite în gestionarea conflictelor militare, a căror amploare se regăsește, de regulă, în domeniul strategiei.

Dependența formelor și procedeele acțiunilor militare de performanțele armamentului și tehnicii militare își condiționează identitatea prin faptul că nivelul performant al tehnicii imprimă executarea și altor forme și procedee de luptă. Aceasta derivă tot din nevoia de putere, cerință regăsită în legea raportului de forțe, constituind o latură concretă a acesteia.

Amploarea crescândă a luptei armate, impusă de nevoia de asigurare oportună a rapoartelor de forțe favorabile față de adversar, cu caracter permanent în evoluția confruntării, poate fi la rândul ei considerată o completare firească a conținutului interior al acesteia, însă, având statuate relații de interdependență cu concordanța dintre scopurile propuse, forțele și mijloacele participante la acțiune.

Se poate considera, în concluzie, că de soluțiile, optimizările, metodele și căile de aplicare a cerințelor legilor războiului și luptei armate depind multiple aspecte legate de organizarea și conducerea acțiunilor militare, cu finalizare directă privind coordonarea și sincronizarea forțelor pentru îndeplinirea scopurilor propuse.

În demersul analizei aplicabilității principiilor luptei armate în acțiunile militare trebuie plecat de la reflecțiile lui Napoleon care considera că „strategia este o artă care se sprijină pe principii și nimănui nu-i este permis să le uite. Toți acei mari generali ai antichității și toți cei care mai târziu au urmat în mod demn liniile lor, au făcut lucruri mari numai pentru că au asimilat regulile și principiile naturale ale războiului ... Grație acestei asimilări ei au reușit, oricât de mare a fost îndrăzneala operațiilor duse și amploarea succeselor. Ei nu au încetat niciodată să facă din război o veritabilă știință. Numai datorită acestui motiv ei sunt marii noștri maeștri și numai prin eforturile de a-i urma putem să ne apropiem de ei“[9].

Analizând principalele direcții ale perfecționării tehnologiilor militare, cât și posibilitățile de finalizare a rezultatelor cercetărilor din domeniul militar se prefigurează două perioade ale revoluției fenomenului militar: prima perioadă, în care se vor realiza tehnologii stealth, computere performante, dominare informatică, comunicații perfecționate, sisteme de arme inteligente, sisteme globale de poziționare; a doua perioadă va cunoaște un salt calitativ și va beneficia de întrebuințarea armelor neletale, a tehnologiilor psihologice și parapsihologice, apărare cibernetizată, roboți militari, sisteme de arme ultrainteligente și structuri hiperflexibile[10].

Principiul libertății de acțiune își deplasează centrul de greutate de la menținerea capacității trupelor de a acționa nestingherit pentru realizarea scopului operației, la impunerea cu necesitate a modului de acțiune propriu și obligarea inamicului să răspundă mereu la acțiuni, măsuri și contra- contra măsuri.

Odată cu mărirea posibilităților de cercetare și a apariției mijloacelor sofisticate de observare, *conducerea forțelor* la nivel operativ și tactic se va îmbunătăți științific, rațional, pe baza scenariilor pregătite, cu viteză mare de reacție și flexibilitate sporită. Acestea se datorează informatizării câmpului de luptă și cibernetizării tehnicii militare, ele inducând o sporire substanțială a inteligenței organizatorice și crează posibilitatea conducerii operaționale a marilor unități, cât și a acțiunilor din domeniul categoriilor de forțe, creșterii vitezei de reacție, a preciziei, deci în final a *unității acțiunilor* și a amplitudinii *manevrei*.

Aplicarea în practica desfășurării acțiunilor militare a legilor și principiilor luptei, luate în ansamblul lor, necesită în primul rând cunoașterea, prin studiul teoretic, nu numai a conținutului acestora, dar mai ales, al implicațiilor de tot felul pe care acestea îl au asupra laturii practice a fenomenului militar. Aici se poate rezuma cu axioma: "*Cunoști – aplici – obții succesul*".

Conflictele cu caracter modern desfășurate în ultimele două decenii au demonstrat din plin că la baza succesului au stat: pregătirea temeinică a acțiunilor, dar și aplicarea unor „rețete” care au infirmat în dese rânduri abordările tradiționale, caracteristice celui „de-al doilea val” – lupta clasică. În acest sens, două exemple par edificatoare – Războiul din Malvine – 1981 și Războiul din Golf – 1991, în care girul acordat forțelor navale și aeriene s-a văzut încununat de succes, adică exact aplicarea aproape în exclusivitate a principiilor specifice unor categorii de forțe.

Caracterul larg al aplicabilității întregii game de determinări trebuie înțeles din perspectiva unui dublu sens. Pe de o parte, sensul normal de trecere și aplicare – eșalon strategic-operativ-tactic, iar de cealaltă, încadrarea în cadrul general al acțiunilor beneficiind de posibilități nonconformiste: originalitate, manifestarea inițiativei, a libertății de acțiune, îndeplinirea obiectivelor prin acțiuni surpriză etc. Deci, respectarea și aplicarea legilor și principiilor nu îngrădește acțiunea, ci dimpotrivă, cunoașterea acestora oferă posibilitatea de diversificare a variantelor.

Tendențele tot mai evidente și concrete de implementare a tehnicilor de vârf în domeniul automatizării trupelor vor avea implicații în sens pozitiv asupra pregătirii și ducerii acțiunilor moderne, deci, a aplicării determinărilor de orice natură în scopul realizării obiectivelor propuse, însă tot factorul uman va avea ultimul cuvânt de spus. În acest sens, comandanții mileniului trei vor trebui să recurgă, cu alte mijloace desigur, tot la „bagajul” de acumulări teoretice, în scopul transunerii în practică a celor mai bune variante[11].

Legile și principiile războiului, ale luptei armate, completate judicios cu cele ale dreptului conflictelor armate, rămân pe mai departe norme și reguli, constituind un sistem coerent și realist al cărui scop îl constituie în esență succesul în desfășurarea acțiunilor militare moderne.

Bibliografie

1. Alvin și Heidi Toffler, Război și antirăzboi, Editura Antet, București, 1995, p. 15
2. Cf. Liviu Habian, Mircea Chelaru, Corelația politică-strategie (Eseu), Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1997, p. 27
3. Ibidem, p. 385
4. Cf. Colectiv de autori, Probleme filozofice ale științei militare, Editura Militară, București, 1984, p. 54
5. Gheorghe Toma, Costică Țenu, Lucian Stăncilă, Arta operativă între contrarii – actualitate și perspectivă, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2001, p. 157
6. Cf. L.Stăncilă, Curs de artă operativă, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1997, p. 11
7. Cf. Strategia Militară a României, Editura Militară, București, 2002, p. 6
8. N.Uscoi, Aplicarea legii luptei armate, în Buletinul Academiei de Înalte Studii Militare, nr.3/1997, p. 191
9. F.Foch, Op.cit, p. 175
10. Cf. M.Mureșan, V.Grad, G.Ilie, A.Mihalcea, Tehnologiile de vârf și domeniul militar, Editura Militară, București, 1995, p. 31
11. Toma Gh., Țenu C., Stăncilă L., – Arta Operativă între contrarii –actualitate și perspectivă, Editura A.Î.S.M., București, 2001

PERFEȚIONAREA TEHNOLOGIILOR DE CRIPTARE A DATELOR UTILIZATE ÎN CANALELE DE COMUNICAȚII MILITARE

*Fiodor TIMERCAN*²²⁵

*Natalia BULIURCA*²²⁶

Rezumat: În articolul de față s-a efectuat un studiu privind metodele de criptare și criptanaliză a tehnologiilor de criptare a datelor utilizate în canalele de comunicații militare. Odată cu dezvoltarea și utilizarea pe scară largă a serviciilor oferite de tehnologiile informaționale, precum și a proceselor de prelucrare și transmitere a informației, se crează aparența privind importanța gradului de securitate a gestionării informației, care ar garanta faptul că datele sunt securizate.

Cuvinte-cheie: securitate; pericol; protecție.

Introducere

Procesul permanent de implementare a tehnologiilor informaționale în diverse domenii ale activității umane presupune prezența unor aspecte legate de securitate. În prezent sistemele de calcul stau la baza multîmilor sisteme de transmisie a informației care realizează păstrarea, prelucrarea și distribuirea acestora de către un eventual utilizator. Astfel prin această lucrare vă prezint detalii asupra sistemelor de criptare și metodelor de criptanaliză care vin drept mecanisme pentru asigurare a integrității datelor, menținerii lor în calitate autentică, dar nu și în ultimul rând elementele de risc și vulnerabilitate existente ale sistemului informațional.

Unul dintre principalele instrumente ale criptografiei este reprezentat de elemente în baza cărora se asigură funcționalitatea securității informaționale, reprezentate de algoritmi de criptare, standarde și protocoale de securitate. Securitatea este capacitatea de a evita daunele cauzate de orice risc, pericol sau amenințare. La momentul actual fluxul de informații este difuzat prin rețelele globale de internet, prin urmare, criptarea reprezintă un proces absolut necesar pentru garantarea principiilor precum confidențialitate și integritate.

Evoluția criptologiei informației

Evoluția criptografiei începe cu acum câteva mii de ani. Până în secolul al XX-lea, tehnicile criptografice erau destinate prelucrării manuale umane, care folosea la criptare și decriptare calculi executate doar cu creionul pe hârtie, sau unele dispozitive rudimentare. Drept cauză-efect a urmărilor progreselor tehnologice din secolul al XX-lea, exponențial în domeniile electronicii și calculatoarelor, schemelor de criptare care au devenit din ce în ce mai elaborate și mai complexe.

Dorința omului de a comunica codificat este, cel puțin la fel de veche, ca și scrisul și apare la începuturile civilizației noastre. Metodele de codificare a comunicației au fost dezvoltate de mai multe civilizații antice, incluzându-le aici pe cele din Mesopotamia, Egipt, India, China și Japonia. Criptografia are o istorie bogată, mergând înapoi în timp cu mii de ani. De-a lungul timpului, patru categorii de oameni au folosit și au contribuit la arta criptografiei: militarii, corpul diplomaților, persoanele care țin jurnale și îndrăgostiții. Dintre aceștia, militarii au avut cel mai mare rol în conturarea acestui domeniu de-a lungul secolelor.

²²⁵Locuitor șef catedra comunicații și informatică – lector universitar, Academia Militară „Alexandru cel Bun”

²²⁶ Student anul III, catedra comunicații și informatică, Academia Militară „Alexandru cel Bun”



Figura.1 Structura simplă a criptografiei și structura complexă reprezentată prin Scytale

Spartanii, cei mai mari războinici dintre greci, au fost deschizători de drumuri pentru criptografie în Europa. În jurul anului 400 î.Ch., aceștia au creat un dispozitiv cunoscut sub denumirea de scytale pentru a transmite mesaje codificate în timpul campaniilor militare.

Dispozitivul, folosit pentru a comunica între comandanții militari, era realizat dintr-un cilindru conic, bandajat în panglică de pergament sau piele, ce era înfășurată în spirală și care conținea mesajul. Cuvintele erau scrise de-a lungul cilindrului, câte o literă la fiecare înfășurare a panglicii. La desfacere, literele mesajului apăreau amestecate și pergamentul putea fi expedit. Destinatarul înfășura pergamentul pe un alt cilindru conic, ce avea aceeași formă și dimensiuni, astfel încât mesajul să poată fi citit.²²⁷

În corespondența lui Iulius Caesar folosea o metodă simplă de substituție a literelor. Fiecare literă a mesajelor lui Caesar era înlocuită de cea de-a treia literă în ordine alfabetică. Astfel litera A este înlocuită cu D, B cu E și așa mai departe. De exemplu, pentru cuvântul COLD, substituția lui Caesar apărea ca și FROG. Această metodă este cunoscută și acum sub denumirea de codul (cifrul) lui Caesar, indiferent de pasul de substituție folosit.



²²⁷The Australian Association of Mathematics Teachers, Scytale, 2012

Figura 2. Codul lui Caesar

Sistemele simetrice de criptare

Algoritmii cu cheie secretă sunt caracterizați de faptul că folosesc aceeași cheie atât în procesul de criptare, cât și în cel de decriptare.

Din acest motiv, acești algoritmi mai sunt cunoscuți sub numele de algoritmi simetrici, pentru aplicarea lor este necesar ca înaintea codificării/decodificării, atât emițătorul cât și receptorul să posede deja cheia respectivă. În mod evident, cheia ce caracterizează acești algoritmi trebuie să fie secretă.

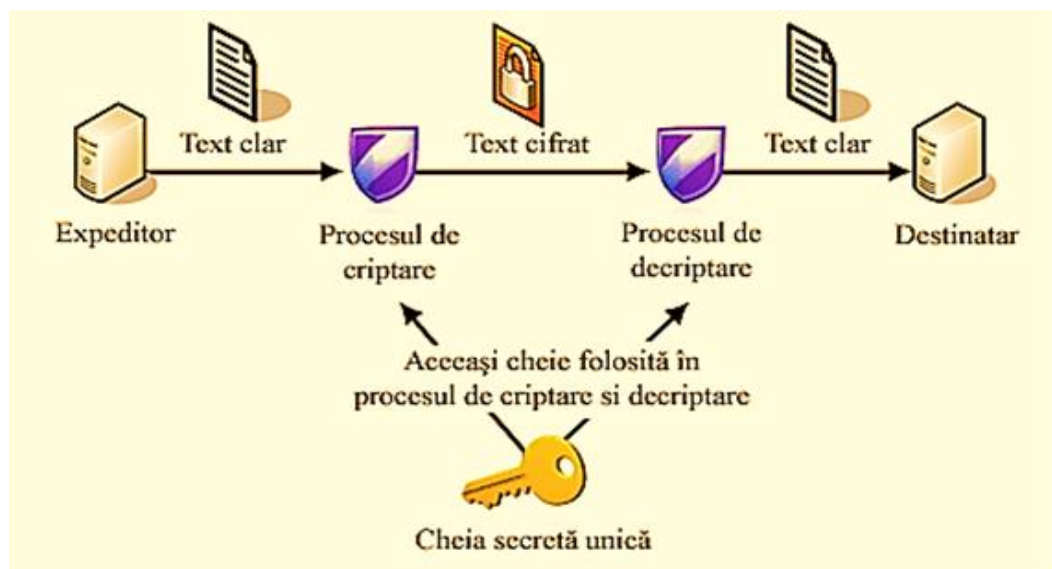


Figura 3. Criptarea cu cheie secretă (simetrică)

Criptarea simetrică prezintă avantajul rapidității cu care sunt realizate procesele de criptare / decriptare a mesajelor. Succesul sistemului se bazează pe dimensiunea cheii. Dacă are mai mult de 128 biți este una destul de sigură, deci sigură în exploatare. Cele trei caracteristici ale criptării simetrice sunt siguranța, rapiditatea și volumul mare de date criptate²²⁸. Principalul dezavantaj al algoritmilor simetrici constă în faptul că impun un schimb de chei private înainte de a se începe transmisia de date. Altfel spus, pentru a putea fi utilizați, este necesar un canal cu transmisie protejată pentru a putea fi transmise cheile de criptare / decriptare.

Obiectivul unui sistem de criptare este să asigure confidențialitatea.

Criptografia clasică este criptografia dinaintea calculatorului, de unde și denumirea de criptografie precomputațională. În criptografia clasică, algoritmii erau bazați pe caracter și constau dintr-o serie de transformări elementare (substituții, transpoziții) ale caracterelor textului în clar. Unii algoritmi aplicau aceste transformări în mod repetat, îmbunătățind în acest fel securitatea algoritmului.

În criptografia modernă bazată pe calculator (criptografie computațională), lucrurile s-au complicat, dar multe din ideile criptografiei clasice au rămas neschimbate. Criptografia clasică se încadrează în clasa criptografiei cu chei simetrice. Criptografia cu chei simetrice se referă la sistemele care folosesc aceeași cheie atât la criptare cât și la decriptare.

²²⁸A. Atanasiu, Securitatea Informatiei, vol. 2, Protocoale de securitate, ed. InfoData, Cluj, 2009.

Pentru asigurarea confidențialității datelor memorate în calculatoare sau transmise prin rețele se folosesc preponderent algoritmi criptografici cu cheie secretă (simetrici). Ei se caracterizează prin aceea că ambii utilizatori ai algoritmului împart aceeași cheie secretă, folosită atât la cifrare cât și la descifrare. Cheia de criptare este necesar de păstrată în secret față de utilizatorii neautorizați, pentru ca cel ce are acces la această cheie poate avea acces și la informația secretă.

Sistemele de criptare asimetrică

Criptografia asimetrică este un tip de criptografie care utilizează o pereche de chei: o cheie publică și o cheie privată. Un utilizator care deține o astfel de pereche își publică cheia publică astfel încât oricine dorește să o poată folosi pentru a îi transmite un mesaj criptat. Numai deținătorul cheii secrete (private) este cel care poate decripta mesajul astfel criptat.

Matematic, cele două chei sunt legate, însă cheia privată nu poate fi obținută din cheia publică. În caz contrar, oricine ar putea decripta mesajele destinate unui alt utilizator, fiindcă oricine are acces la cheia publică a acestuia. O analogie foarte potrivită pentru proces este folosirea cutiei poștale. Oricine poate pune în cutia poștală a cuiva un plic, dar la plic nu are acces decât posesorul cheii de la cutia poștală. Criptografia asimetrică se mai numește criptografie cu chei publice. Sistemele de criptare asimetrică înlătură necesitatea punerii de acord asupra unei chei comune, greu de transmis în condiții de securitate sporită între cei 2 interlocutori.

Cele două mari ramuri ale criptografiei asimetrică sunt:

1. *Criptarea cu cheie publică* – un mesaj criptat cu o cheie publică nu poate fi decodificat decât folosind cheia privată corespunzătoare. Metoda este folosită pentru a asigura confidențialitatea.

2. *Semnături digitale* – un mesaj semnat cu cheia privată a emițătorului poate fi verificat de către oricine, prin acces la cheia publică corespunzătoare, astfel asigurându-se autenticitatea mesajului.

O analogie pentru semnăturile digitale ar fi sigilarea unui plic folosind un sigiliu personal. Plicul poate fi deschis de oricine, dar sigiliul personal este cel care verifică autenticitatea plicului. O problemă majoră în folosirea acestui tip de criptare este încrederea (dovada) că cheia publică este corectă, autentică și nu a fost interceptată sau înlocuită de o a treia parte rău voitoare. În mod normal problema este rezolvată folosind infrastructura cu cheie publică (PKI) în care una sau mai multe persoane asigură autenticitatea cheilor pereche. O altă abordare folosită de PGP (Pretty Good Privacy) este cea a conceptului web of trust²²⁹.

Criptografia cu cheie publică s-a născut ca domeniu din necesitatea de a rezolva două probleme fundamentale în securitate:

1. Transmisia de informație pe un canal nesigur între doi participanți care nu au un secret partajat prealabil.
2. Semnarea digitală a informației în scopul asigurării non-repudierii acesteia.

În concluzie, singurul criptosistem absolut sigur rămâne one-time pad. Problema schimbului de chei poate fi rezolvată printr-un sistem de distribuire a cheilor cuantice (QKD – Quantum Key Distribution).

Aspecte teoretice privind criptanaliza pachetelor de date

Când se transmite un mesaj, pentru asigurarea confidențialității, acesta este criptat cu ajutorul unui algoritm, generându-se text cifrat. Receptorul autorizat trebuie să poată recupera

²²⁹A.J. Meneses, Handbook of Applied Cryptography, CRC Press, 1997

textul clar aplicând un algoritm asupra textului cifrat. Adversarul, care dispune de textul cifrat dar nu cunoaște anumite detalii ale algoritmului aplicat de emițător, trebuie să nu fie capabil să reconstituie textul clar. Operația prin care emițătorul transformă textul clar în text cifrat se numește *criptare* sau, uneori, *cifrare*. Operația prin care receptorul obține textul clar din textul cifrat se numește *decriptare* sau *descifrare*. Atacurile criptografice se aplică direct mesajelor cifrate în vederea obținerii informației originale în clar și/sau a cheilor de criptare și de decriptare. Știința care se ocupă cu studiul metodelor de obținere a înțeleșului informațiilor criptate, fără a avea acces la informația secretă necesară în mod normal pentru aceasta este criptanaliza iar criptanalistul este persoana care se ocupă cu criptanaliza mesajelor cu caracter secret.

Criptarea pachetelor de date prin intermediul softului

Algoritmii de criptare cu chei simetrice au proprietatea că folosesc aceeași cheie atât pentru criptarea textului clar, cât și pentru decriptare textului codificat. Din acest motiv este folosit termenul de simetric. Cheile pot fi identice, sau una din ele să poată fi obținută din cealaltă folosind transformări simple. Cheile reprezintă de fapt un secret care este partajat doar de părțile implicate (de exemplu A și B) și care permite schimbul ulterior de mesaje în mod secret între acestea. Unul din marile dezavantaje ale acestor tipuri de algoritmi este faptul că aceste chei trebuie partajate, acest lucru nefiind întotdeauna posibil, existând situații în care această cheie nu poate fi transmisă în mod sigur. Algoritmii de criptare cu chei asimetrice, sau cu chei publice folosesc două chei diferite pentru criptare și decriptare, una din ele fiind secretă (privată) iar cealalta publică. Deși cheile sînt diferite, există o legătură între ele din punct de vedere matematic. Una din chei este folosită pentru criptarea mesajului clar, iar cealaltă pentru decriptarea mesajului codat. Niciuna dintre aceste chei nu poate fi folosită doar ea atât pentru criptare cât și pentru decriptare. Cheia publică poate fi publicată fără nici un risc în a compromite securitatea, în timp ce cheia privată nu trebuie să o știe decît cei care au acces la informație. Algoritmii folosiți în criptarea asimetrică au la bază probleme matematice care nu au soluții eficiente (factorizarea numerelor întregi foarte mari, problema logaritmului discret, etc.). În continuare este prezentat un soft care practic conține majoritatea elementelor de criptare astfel asigurând o securitate și criptare hibridă, ceea ce este rezonabil pentru realizarea obiectivelor puse.

Aplicarea softului cryptool în academia militară alexandru cel bun pentru învățămînt

CrypTool-Online oferă o perspectivă interesantă în lumea criptologiei. O serie de cifre, metode de codare și instrumente de analiză sunt introduse împreună cu exemple ilustrate. Accentul nostru este pe a face explicații ușor de înțeleș pentru a spori interesul general pentru criptografie și criptanaliză. Prin urmare, puteți experimenta metodele introduse într-un mod interactiv direct pe site-ul web.

Așadar, puteți afla fundamentele cifrelor relevante din punct de vedere istoric într-un timp și, de asemenea, să utilizați instrumentele de sub Cipri pentru a cripta mesajele. De asemenea, puteți decripta și analiza mesajele deja criptate și puteți descoperi punctele slabe ale diferitelor cifre. În Repere , puteți, de exemplu, să verificați codul AES modern sau să permiteți site-ului să genereze parole bune pentru dvs., este versiunea online a programului de învățare electronică CrypTool . Așa-numitele versiuni de descărcare (sau offline) ale CrypTool sunt, de asemenea,

gratuite și potrivite pentru a lucra cu texte mai lungi și pentru a efectua analize de înaltă performanță pe mesaje criptate.

Această versiune matură este disponibilă în 6 limbi (germană, engleză, spaniolă, poloneză, sârbă și franceză). Conține numeroase mici corecții și corectări ale erorilor (în special pentru funcțiile care folosesc Animal, Flash, HTML și PDF).

Proiectul open-source CrypTool (CT) creează cele mai răspândite programe de învățare electronică pentru criptografie și criptanaliză. Programele CT sunt utilizate în multe școli și universități din întreaga lume, dar și în companii și administrații pentru a ușura înțelegerea metodelor de criptare și securitate IT.

Codurile sunt utilizate pentru a transforma datele într-un format, care este mai convenabil pentru aplicația țintă. Unul dintre cele mai frecvente coduri este codul de bare, care poate fi scanat optic. Codurile de bare se găsesc pe aproape fiecare ambalaj. Ulterior, supermarketurile, de exemplu, pot capta rapid datele de pe codurile de bare la ghișeu de check out. Codul QR mai modern poate fi recunoscut și decodat de fiecare smartphone.

Concluzie și propuneri

Este importantă criptarea datelor pentru că diverse organizații și agenții care nu aparțin mediului militar pot pătrunde în mediul informațional militar și să influențeze imaginea tradițională a conflictului militar.

Alegerea gradului necesar de protecție este găsirea unui compromis între nivelul de securitate și costurile de asigurare.

Astfel, dezvoltarea de noi metode de criptanaliză, cu publicarea ulterioară și discutarea deschisă a rezultatelor, este principalul motor al criptografiei moderne.

În final trebuie de subliniat că la elaborarea sistemelor de criptare trebuie să fie luate în considerație performanțele criptanalizei pentru a diminua riscurile posibile.

Un instrument trebuie văzut în primul rând în cadrul contextului din care face parte, criptografia reprezintă instrumentul de bază în domeniul mai larg al securității informației, astfel pentru dezvoltarea unui specialist în domeniul informațional se necesită introducerea în cadrul procesului de învățământ a elementelor de soft și nu numai a surselor didactice de teorie ci și a elementelor practice de studiere a securității informației prin intermediul softurilor respective.

O caracteristică interesantă pentru adoptarea practicilor bune de securitate (și a dezvoltării tehnicilor criptografice în general) este faptul că aceasta este în general motivată de incidente, de cele mai multe ori incidente cu urmări negative. Astfel pentru a reduce efectul negativ al factorilor externi se poate aplica aplicația Crypt tool, deoarece sunt prezente o mulțime de metode de criptare și decriptare astfel diminuând impactul răufăcătorilor întrucât aceștia nu cunosc nici algoritmul și cu atât mai mult că nu cunosc nici cheia utilizată. Nu putem nega faptul că odată aceasta va fi spartă însă valoarea acesteia deja va fi echivalentă cu zero din cauza trecerii timpului.

Deschiderea naturală a sistemelor către utilizarea rețelelor publice și utilizarea componentelor standard impuse de piață duce la slăbirea securității. Deschiderea sistemului (adversarul are acces la sistem) este datorată faptului că nu mai există perimetre securizate în sensul de izolare informatică. Această problemă poate fi rezolvată prin aplicarea unui sistem propriu de securitate și criptare care poate răspunde la riscurile apărute.

Folosirea aplicației Cryp tool pentru secretizarea informației prin intermediul formulelor matematice, adică prin criptare, pe un termen scurt aplicate informației ce este transmisă și recepționată într-un termen de scurtă și medie durată.

Bibliografie

1. ZGUREANU Aureliu, Criptarea și securitatea informației, Chișinău, 2013;
2. PIȚU Ciprian, Modelarea, securizarea și verificarea circuitelor digitale utilizate în criptografie, 2015;
3. A. Atanasiu, Securitatea Informației, vol. 2, Protocoale de securitate, ed. InfoData, Cluj, 2009.
4. Janaka Ekanayake, Kithsiri Liyanage, Jianzhong Wu, Akihiko Yokoyama, Nick Jenkins: Smart Grid - Technology and Applications, Ed. John Wiley & Sons. Ltd, 2012;
5. Rjabko B.Ja. Cryptographic methods of information protection. // Textbook manual for universities, 2 ed. M.: Gorjachaja linija - Telecom, 2012
6. Song Yang. Cryptanalytic Attacks on RSA. M.: Izhevsk: NIC «Reguljarnaja i haoticheskaja dinamika», 2011
7. http://www.portalroman.com/download/nume-OpenVPN_2_09-2619.html, accesat la data de 25 noiembrie 2021, ora 13:50
8. <http://www.agir.ro/buletine/742.pdf>, accesat la data de 23 noiembrie 2021, ora 14:45
9. Ростовцев А.Г., Михайлова Н.В. Методы криптоанализа классических шифров, 1998.
10. Dam K.W., Lin H. S. Cryptography's Role in Securing the Information Society. National Academy Press. Washington, D.C. 1996.
11. Federal Agency on Technical Regulation and Metrology: Block ciphers (2015).
12. V. Dolmatov, GOST R 34.12-2015: Block Cipher "Kuznyechik.", 2016.
13. Christina Boura, Virginie Lallemand, Mar'ia Naya-Plasencia, and Valentin Suder. Making the Impossible Possible. J. Cryptology, 31(1):p. 101–133, 2018.
14. National Institute of Standards and Technology. FIPS 197. National Institute of Standards and Technology, November, p. 1–51, 2001.